LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XII. Nri 1-2 (105-106) Jan.-Juni 1935

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da Prof. Louis Couturat
Collège de France

703.170.B.Esp
12-13

OFICALA ORGANO DIL

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

1935-36

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau,* dekano dil fakultato dil cienci en universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson*
viceprezidero *J. Csatkai*
sekretario *Heinz Jacob*
vicesekretario *J. W. Baxter*
kasero *Hans Cornioley*

cetera membri

S. Auerbach (Germania)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro H. Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Suisia)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heuckè (Luxembg)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

Prezidero *adyunto S. Quarfood*
kasero *dro S. Auerbach*
(postchekokonto Frankfurt-Main 169 86)

cetera membri

Joseph Espitallier (Francia)
Jules Gross (Suisia)
J. Houillon, abado (Francia)
Lektoro Th. P. Lesch (Finlando)
G. H. Richardson (Anglia)
Lektoro J. Roze (Latvia)
Prof. dro A. Stör (Chekoslovakia)

Centrala kasero dil Uniono

Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, Suisia, postchekokonto Bern III 4784. — Minima membrokontributo pagenda 2,50 SFr.; abono a Progreso 4 SFr.

General-sekretario dil Uniono

Heinz Jacob, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9, Germania.

Elekto por la Akademio di Ido.

Segun §§ 19, 40 omna membri dil Uniono, paginta sua kontributo e posedanta la Diplomo di Doco, di Sava, di Kompreno o di samvalora diplomo da landala Idofederuro havas votoyuro. La ri-elekto dil Akademio eventos dum marto 1935. Me pregas omna membri pagar lia kontributo ante la elektotermino, por ke li juez la votoyuro. Membri, qui recente recevis, o ja de longe posedas Diplomo yurizanta li partoprenar la voto, e di qui la nomi ne es publikigita en la listi dil diplomieri en Universala Kalendario 1931—32 o 1935, voluntez komunikar lo me senajorne.

Januaro 1935.

La sekretario Heinz Jacob.

ÅNSTIDN. TR., ÖREBRO 35

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

PROGRESO

Responsanta editero Dro N. A. Nilsson
Örebro (Suedia)
Redaktero S. Quarfood, Skara (Suedia)
Red.-Sekretario Heinz Jacob (Berlin)

Oficala organo dil Uniono
Aparas quar-foye en la yaro

Nri 1-2 (105-106) Januaro—Junio 1935 Tomo XII - 1935

KONTENAJO

	Pagino
A nia lekteri	2
Louis de Beaufront, In Memoriam	3
La Skopo, L. de Beaufront	4
Oficala informi di ULI	5
Fantaziajo sociologial, G. H. Richardson	6
12:a Ido-kongreso, Programo	9
Tra la mondo	11
Bibliografio	17
Chapitro ek Guidlibro, da S. Quarfood	21
La Jezuita Republiki di Paraguay (duro)	23
Docoletri, da Heinz Jacob	25
Nova Yaro che ni e la altri (duro)	28
Legendo, da P. V. Dimitriev	30
Ido esas tero-lumo, da K. Van De Venter	31
Paco-mesajo di pueri de Wals	32
Financi	34

A nia lekteri.

L' antea nr. di Progreso imprimesis en 1000 ex., qui omna dissendesis. Regretinde pro manko di justa adresi e pro erori da nia helperi ye la skribo dil adresi, samideani ne recevis sua ex. Ni anke ne povas furnisar la mankanta ex. pro sendir omni.

Samtempe kam ni pregas ti, qui ne recevis la debata ex., e specale ti, qui sustenis la edito partikulare kom meceni od altre, pardonar ni en nia desfortuno, qua ya ne kreesis da ni ipse; ni pregas la ne-recevinti aceptar rekompenso per C. B. e per plu granda nr. di Progreso kam ti, qui korespondos a la pekunio, sendata a ni dal Uniono.

Dro N. A. Nilsson.
Editero.

S. Quarfood.
Redaktero.

H. Röhnisch.
Administrero Imprimala.

ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK WIEN

†

IN MEMORIAM

LOUIS DE BEAUFRONT

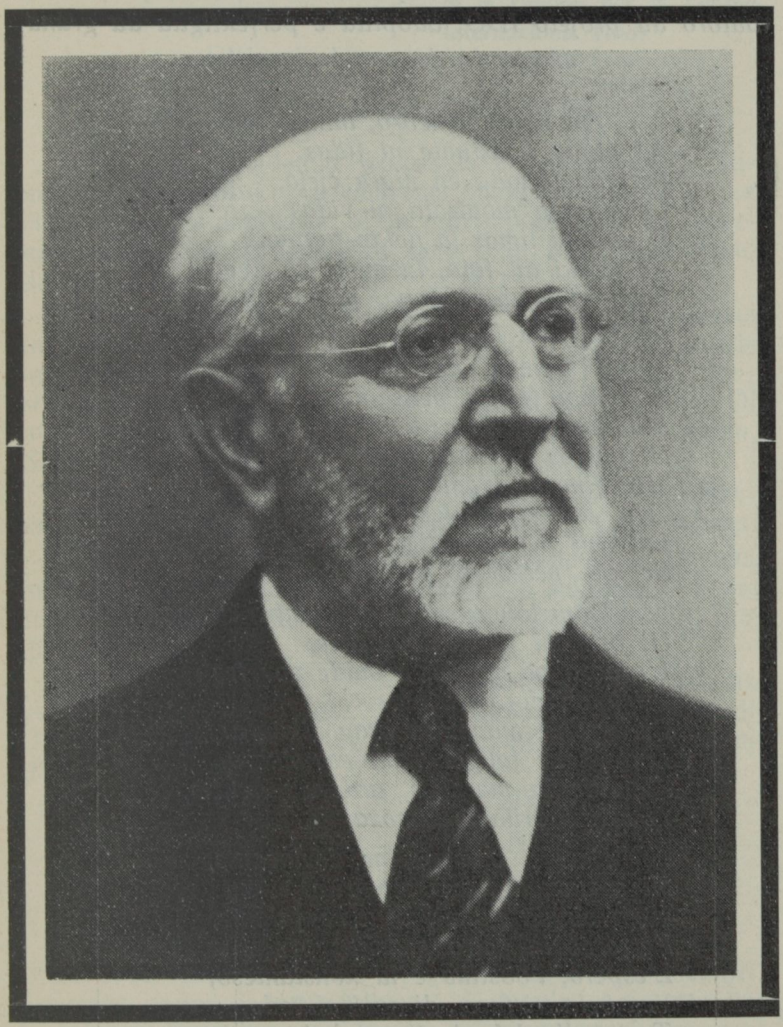

Lo yusta quon tu pensis
Lo bona quon tu volis
Lo bela quon tu kreis...
nultempe perisos

LA SKOPO

(da Markezo L. de Beaufront, ex-Esperantoprofesoro, autoro dil projeto IDO, adoptita e perfektigita da grand akademio de mondociencisti)

Tra densa tenebro, lumizas nin stelo
Ad olqua konstante ni fidas.
Per lua brilado en nigra cielo,
La skopon montrata ni vidas.
E nule ni timas la nokto-fantomi,
La stroki dil fato, la moki dil homi,
Nam rekta, sentrompa, justege trasita,
La voyo da ni selektita.

Ni semas obstine, nultempe tedesas,
Al tempi futura pensante,
Mil grani perisas, dek mili perdesas;
Ni plugas e semas konstante.
"Ha finez!" klamachas la homi kun moko
"No, durez, avancez!" adjuras nin voko;
La nevi per benedikado vi pagos,
Se kun persevero vi agos.

Dum longa sukusi dil vintro-tempesti,
Ul branchi frapita ruptesas.
L'arboro ne mortis, e balde nov testi
Pri lua vigoro trovesas.
Certege permanos la brav idistaro:
Lun ya ne faligos mult enemikaro.
Plenfide lu marchas, ardore flamoza,
Al skopo brilante lumoza.

Kuraje, persiste, ne deviacante,
Ni sequez la voyo montrita!
Mem singla guteti, sencese falante,
Perforas la petro granita.
L'espero, l'obstino e la konstanteso,
Yen bela tri forci, di qui l'efikado,
Tra multa labori e persekuteso,
Nin duktos a la triumfado.

OFICALA INFORMI

da la Direktanta Komitato di la Uniono por la Linguo Internaciona (Ido)

La elekti por la Akademio di Ido.

"§ 24. La Akademio konsistas ek adminime 9, admaxime 15 membri. Ol elektesas omna triesma yaro. La elekto-yuro es limitizita al membri posedanta la internaciona diplomo di doco, di savo o di samvalora atesto da landal federuro."

La elekto eventas dum marto 1935. La votili darfas maxim tarde arivar ye la 10. di aprilo 1935 che la administranto dil votado. La Komitato dil *'Libera Idosocieto Berlin'* kolektos, kontos e publikigos la voti. Ol atingesas per la adreso di la sekretario dil Uniono, *Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9,* Germania.

Omna votilo darfas kontenar admaxime 15 nomi selektata del oficala kandidatolisto publikigata en Centerbladet.

Konforme a § 28 la Akademio ipsa decidas pri sua interna organizo, elekto dil prezidanto e sekretario. Konseque la votili nur kontenez la nomi di la kandidati, por qui singlu votas.

La votado apertesas ye la 1. di marto 1935 e klozesas ye la 10. di aprilo 1935. Omna diplomizita membri di ULI voluntez partoprenar. La elektoti funcionos dum tri yari.

La sekretario di ULI

Heinz Jacob.

Kontributo por la Uniono dum 1935.

La m i n i m a kontributo esas 2,50 SFr. La membri pregesas pagar segun posibleso la duopla sumo pro ke la minima kontributo ne kovras la spensi naskanta per la edito reguloza di Progreso.

Omna pagi direktesez sive a la landala federuri o societi adheranta la Uniono, sive a la 'agenti landala di Progreso' sur pag. III di la kovrilo, o direte a la centrala kasero dil Uniono, sro Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, Suisia (Bern III 4784).

Del exterlando sendesez nula pagi a Berlin destinata a la Uniono!

La abono di Progreso por ne-membri kustas 4 SFr.

Fantaziajo sociologial

Da *Gilbert H. Richardson.*

En civito *Irgaloko,* en la domo komonal,
parlamento esis ibe dua-chambre formacit,
la supera chambro plena de le alte edukit,
ma la suba chambio plena de la proletarii.
Proletarial diskurso en la Suba Chambro yen:

"Kamaradi,
Pro quo plu-longa-tempe mustas on durar
vivar piochaganta e shovelagant,
amasigat en ancien domachi e
laboradant dum longa hori arduoz
por nul egardo da la chefi tre sever?
Do nun la tempo yena por revendikar
komun homala yuri, por remplasigar
la opresanti da le longe opresat
qui nun ne povas employeson obtenar.

Pose:

En la suba chambro venis plur homini por plendar:
"Nul aquo esas obtenebla, domo nul
esas per aquo, lumo, gaso provizat;
la stradi pro de longe ne netigesir . . .
pro quo? Pro ico: pro ke homo netigiv
demisionis por irar ad asistar
medik-konsilo. Anke furnazisto ta

dil aquo-pumpo plurafoye asistar
bankal direktantaro, pluse la . . .

En la alt supera chambro luxuoze moblizit
deliberis altra homi kultivit e kulturoz,
e li ica-maniere traktis ita stando mal:

"Siori
Konkordigar li semblas nun lo konsilind
per spado e brosilo. Ita sen-labor
des-esperoz chomanti, montrez ni a li
Franciskanatre quale kune kultivar,
per kun-laboro muskulal ed arduoz
tereno-peci apta por ter-pomifar,
vivar piochaganta e shovelagant."

Pose:

En supera chambro venis plur homini por plendar:

"Siori, me ne povas nun kuracigar
la infanteto . . .
Siori, ni ne povas pluse docigar
pueri nia . . .
Siori, pluse me ne povas divorcar

Pro quo? Yen pro ke la { mediko / docisto / judiciisto } foleskint

demisionis por irar a spadagar
tereno-peci apta por ter-pomifar."

L'amba-suciem urbestro Platonido audez nun:

"Ho kompatinda homi, vi tro depresat,
dum longa hori se laboradanta, vi
memorez ico: dum pasinta yari cent
sklaveso supresita esis remplasit
da povo mashinala nule fatigebl,
e vento-povo, aquo-povo, vaporal
kaloro-povo, diveninta sklavi a vi
por sempre povas seque vin liberigar
de muskulala laborado fatigiv.
vin levez omni se posibla a stando bon.

E vi, laudinda altri, tre simpatioz,
ma forsan anke kelka-grade kimerem,
to ya valoras lor ca krizo des-rutin,
e por la yun siori esus konsilind.
Ma dum rutin-vivado e por ordinar
aferi-standO esus altre preferind
la virtuozesin arduoze aquirit
per longa studiado, pos selektesir,
nek neglijar nek irge mis-direktigar.

Koro de civitani:

Diferant habilesi divergas ya,
esas un plu apt a la arti;
ma altru altre karakterizit
tendencas plu a cienci.
Se a singl ofico ni povus nur
ita konvenanta qualesin just
definar, specigar bezonata por
mestiero o profesiono.
Se ni povus same la homon just
par-selektante lu asignar
a specialeso partikular
igante lu praktikar to.
Ni atingus standO harmonioz,
dependant mutualeso,
per igar kontinue kooperar
habileso e virtuozeso.
Se ni povos sucie provizar,
ed atingos sacie distributar,
do ni igos socie funcionar
nia Irgaloka civito.

1935, Marto 12.

Samtempe kam me dankoze insertas ica poemo da nia Samideano Poeta Richardson me regretas, ke me ne nun havas tempo a ta kritiko, quan ol meritas. Ma me tam balde kam posible diskutos la formo e kontenajo di ica interesiva original-kreuro en Ido. *S. Quarfood.*

PROGRAMO

por la 12:a Ido-kongreso internaciona, 12—14 di Agosto 1935, Fredericia, Dania.

Sundio, 11. Agosto:

Arivo di la kongresani — Ido-prediko en la katolika kirko di Fredericia da Prof. G. de Pierrefeu (Francia) — Vizito ye la "Köbestævne" (expozo de Dana fabrikuri) qua klozas la sama dio.

Lundio, 12. Agosto:

Kl. 10 Preparanta kunsido di la membri di la Komitato ed Akademio di ULI.

Kl. 14 Oficala inauguro di la kongreso da Chr. M. Hansen, Dania, Prezidanto di la preparanta komitato. — Elekto di la kongresala prezidantaro. Saluti a la kongreso.

Kl. 16 Raporto pri la stando di la Uniono e di la movado Idista da la sekretario di la Uniono. — Financala raporto da la kasero di la Uniono. Raporto da landala delegiti, prezideri e sekretarii.

Kl. 20 *Granda publika propago-asemblo.*
Oficala saluto da la urbestro, tradukota ad Ido. — Diskurseti da la delegiti nacionala, tradukota a Dana. — Prizento di humoroza, kurta propagal teatrajo da la Ido-grupo de Stockholm.

Mardio, 13. Agosto:

Kl. 9 *"Ido-praktiko"* (diskursi en Ido)
Quale naturala lingui naskas, da Adyunto S. Quarfood. Pri la eduko di blinda e surdamuta puerini, da Dro. fil. G. Forchhammer, Dania, exdirektisto di la rejala instituto por surdamuti.
Kelka interesanta observi pri la heredo, da Dro. med. M. A. O'Regan, (Irlando).

Kl. 12 Dineo-Pauso.
Kl. 14 Ido-praktiko,
Esperanto-Ido, Komuna skopi — komuna voyi, Da Heinz Jacob, (Germania) sequata da generala diskuti. Kelka pensi pri la posibleso igar Ido definitiva mondo-linguo, da Inj. P. Eriksson, (Suedia) prezidanto di la Uniono.
Kl. 20 Amikala kuneso en hotelo "Victoria".

Merkurdio, 14. Agosto:
Kl. 8 Exameni por la diplomo di doco e savo.
Kl. 10 Ido-praktiko.
Finala diskuti pri Esperanto-Ido.
Teknokratio, da Dr. S. Auerbach.
Ido en la servo dil mondo-komerco, da Hellmut Röhnisch, (Suedia).
Kl. 14 Automobil-exkurso (gratuita por la kongresani a la nova ponto kun vizito ye la gimnastikal popul-universitato apud la ponto. Komuna kafe-drinko.
Kl. 20 Internaciona vespero.
La historio di la Dana populdanso, da Chr. M. Hansen, sequata da dansado di la dansgrupo en nacionala kostumi. Anciena Dana popul-muziko da la "Spillemandstrio" de Fredericia. —
Kanto, reciti ed eventuala surprizi. — Distributo di la Diplomi. — Finala diskurseti klozanta la oficala parto di la 12:a kongreso.

Jovdio, 15. Agosto:
Exkurso komuna.

TRA LA MONDO

Reguloza raporti pri la sucesi e progresi dil Idomovado sendesez a Heinz Jacob, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

Anglia.

Edith Baxter.

IN MEMORIAM.

Ante kelka dii ni recevis la informo, ke la morto itere raptis un de nia anciena kombateri. Ye la 13:a di marto 1935 mortis en London nia multe konocata samideanino Siorino Baxter, la aminda spozino di nia kara amiko Baxter en London. Certe ico esas grava perdo por nia movado, nam Siorino Baxter esis Idistino ye la latero di Sro Baxter dum multa, multa yari e li ambi duris la lukto por nia bela idealo anke en la maxim grava tempi e krizi. Certe esis multafoyo desfacila durar la laboro idista en Anglia, ma Siorino Baxter brave duris ye la latero di elua spozulo e la frukti di la laboro anke esas videbla. Kara fidela samideanino, nia maxim varma danko por la energioza e desinterestoza laboro por nia idealo, la laboro ne esis vane, ma stimulos ni durar ol ankore plu energioze til finala vinko.

La trauranta mondo idista.

Francia.

De nia anciena kunkombatanto Marcel Pesch ni recevas la sequanta letro: Pri U. L. I., pro la nova periodo di stabileso, me adheras a ta organismo, sen restrikto: Me esas pronta adherar ad irga organismo qua okupas su pri Ido. E pluse lu skribas: "Kara Heinz, pri la sucesigo di Ido me konfirmas la ideo, quan me ja expresis multafoye: oportas propagar segun la medii. Nam esas neposibla asemblar (adminime en Francia), universitato-profesoro kun strado-balayisto, exemple; . . . Do, on propagez, koncentrante omna energio en UN punto, en UN medio, ofrante a singla me-

diano avantajo *per* Ido. Me ne kredas — pos la ja longa experienco propagala che la Idisti — ke *Ido ipsa* esas apta desaparigar la cetera obstakli *sociala*, qui impedas la kunlaboro inter-homa. Malgre to me duras kredar neshanceligeble ke, segun Spinoza, "la homo esas *deo* a la kunhomo" e ne "volfo".

Nia samideano profesoro de Pierrefeu, qua tante sucesoze predikis en Ido en la kirko di Mondorf skribas a me: ... me intencas partoprenar la kongreso en Fredericia... e me volunte predikos en Ido. — Sioro prof. de Pierrefeu anke asumis sorgar pri eventuala heredaji di linguala dokumenti da nia regretata maestro.

Germania.

Ido-studiocirkli fondesis recente en diversa urbi di Germania. Grupo studias en Kassel duktata da sdo Ewald Röhnisch. En Kiel duktata da sdo Franck. En Hamborn sioro Demary laboreskas. Sro Domanja en Zittau. La grupo en Dresden duktesas da sdi Kändler e Riedel. Multa individuala personi adheras la federuro e studieskas Ido profunde, segun la rekomendi dil Manifesto 1935. Libera Ido-societo renkontras reguloze ye omna 1-a e 3-a lundio di omna monato por askoltar diskurso e diskutar en Ido. Lor la recenta vizito di sdo Thomsen de Fredericia ilu naracis pri lua voyaji ad Persia edc. — Idogrupo en Berlin-esto studias Ido.

Ek Magdeburg arivas karto: "Me esas Idisto. Ante cirkumsis yari me abandonis la movado pro ke repugnis me la fakto, ke duktanta Idisti od livis la linguo od preparis heme altra projeti. Ton me ne konsideris kom necesa, mem kom nociva, nam Ido ne esas stagnanta quale Espo... Me nun saveskas pri la kinyara periodo di stabileso. En ito, ed en restrikto a poka ma maxim bona jurnali e libri me konsideras la justa voyo al futuro. W. Hoffmann".

Sioro Steinert de Saxonia desegnis habile por la Ido-kongreso en Fredericia. Lua desegnuri aparos en la Ido-revui.

De Zittau sdo Domanja skribas: me duros fundamentale lernar la linguo Ido. Centerbladet men tre interesas... edc. Sro Strauss, la autoro di Idoverko Buddho e lua doktrino, skribas "Nun me recevis la nova Progreso kun suplementi e me tre joyas ke ol aparas... Me anke joyas pri la nova periodo di stabileso e la rezolvo facar nur ta plubonigi, qui montras su kom absolute necesa pos praktikala uzo di la linguo.

Hispania.

Me jus recevis Progreso e me joyas pri lua prizento e la distributo dil texto, tante vivaca, gaya e varianta. Petrus Marcilla. — Del societo PROGRESO en *Madrid:* Dum februaro ni dissendis la manifesto di nia sekretario, qua iniciis kampanio favore posibla komun agado kun l'Esperantisti. Ica deklaro trovis eko tre vivaca inter la mondolinguani di la tota mondo. Ek la multa letri e karti quin ni recevis, ni povis vidar ke multa membri di ULI favoras nia idei pri taktikochanjo koncerne la propago.

Artikli pri la L. I. aparis itere dum februaro en la Provincia, Las Palmas (da J. M. Conesa), Diario de Huelva (da F. Urano). Ye le fino di februaro ni publikigis informo en preske omna jurnali Hispana e Portugalana pri la eventonta cayara kongresi en Roma (Esperantisti) e Fredericia (Reformesperantisti). Rezultaji di ca informi: Ni recevis avalancho di inquesti.

J. Kreis-Schneeberger,
Madrid.

La Hispana revuo ADAVANE itere aparas. Ica numero kontenas raporto pri la yaral asemblo dil Hispana federuro di la amiki dil Linguo Internaciona.

Barcelona: Hispana Ido-Societo chanjis sua nomo a Sociedad Idista Ad-Avane. Ica societo, en sua general asemblo qua eventis ye la 23. di januaro elektis la sequanta komitato.

Honorprezidero Louis de Beaufront+; prezidero Josef Abella; viceprezidero Petrus Marcilla; sekretario Angel Guimet; vicesekretario Rafael Salvador; kasero Joakin Ferreres; asesori Vicentus Climent e Raimont Fabregat.

On decidis propozar al Asemblo dil Hispana Idofederuro ye la 27. di januaro, ke future Ido propagesez sub la nomo Esperanto reformita pro ke on opinionas, ke tale la propago esos plu efikoza.

Jurnalservo: Sociedad Idista Adavane sendas omnamonate anunci a plu kam 80 jurnali en Hispania ed Amerika. Multa ek ta jurnali publikigas la anunci e tale Ido divenis tam konocata kam Espo. La texti sempre dicas (Esperanto reformita).

Ye komenco di marto eventos Ido kurso en Ateneu Enciclopédic Sempre Avant. Ta kurso duktesos da sdo Abella. Nun eventas ibe Espo-kurso, ma on opinionas, ke la kursani transiros ad Ido, nam li observas ke Espo ne es tam facila kam on dicis a li.

Hiberiana Ido-Federuro anke chanjis olua nomo a Hispana Ido-Federuro e ye la 27. di januaro a "Federuro di la Linguo Internaciona Esperanto reformita". Segun propozo dil socieo Adavane on decidis propagar Ido future quala ol rezultas de la Delegitaro e da la Akademio di Ido, ma sub la nura nomo Esperanto reformita.

Ta decido esas probo pri la efiko di la propago. On volas juntar la progresema Esperantisti kun la Idisti e ganar plu facile la neutra publiko.

Kom komitato elektesis: Prezidero Gaston Leducq; sekretario Guillermo Baque; kasero Ivannes González. Adreso Strado Peu de la Creu, 21, bis, 3º 1 a, Barcelona.

Sociedad Idista Adavane rihavas la anciena adreso: Premiá 35, Barcelona.

En Madrid esas la nefatigebla sdo Kreis, qua, helpata da ilua charmanta spozino Clara Schneeberger, fondis Idogrupo qua nun divenis la Socieo Progreso, qua multe sucesas per korespondo-kurso. Nun eventas hike tri Idokursi per korespondo dal Sociedad Adavane en Barcelona, Socieo Progreso en Madrid e dal Idogrupo Helios en Alboraya (Valencia).

La dialo "El diaro de Huelva" insertas ofte artikli sucesoza por Ido.

Omna Hispana Idogrupi sendez lia adresi al signatinto. On anke volez quik sendar la kontributo por ULI a me, por ke omni recevez Progreso reguloze dum 1935.

Joakin Ferreres, 26 de Enero, 38, 2º 4 a, Barcelona.

Hungaria.

Ek korespondo dil Idosocieto kun la Esperantisti ni citas: "La libreti (Esperanto-Ido lexiko e lernolibro por E-istoj) es interesiva experimento por sumnar la averto dil Espisti pri la neceseso di kelka reformi, ma en la rondi dil Espisti por igar prizar Ido, es min apta — pro la mencionita motivi. — ...la unanima opiniono dil membri di nia socieo es, ke ni mantenez la linguo da Zamenhof, e kun la Idisti ni luktez por la triumfo di Espo, kun la skopo: difuzo di internaciona helpolinguo, qua duktas a sekura suceso per unionita forci."

Italia.

Prof. Meazzini komunikas la nomi di ta vivanta Idisti e mondo-linguani, qui es engrabita en la klosho di San Giovanni Valdarno. 21 nomi dil maxim aktivi inter ni. Altra rango kontenas plu kam 20 nomi di meritoza, mortinta mondolinguani.

En Roma Dr. Inj. Martello Emilio komencas fervoroze laborar por Ido. On darfas expektar, ke ilua voco esos audebla mem tra la bruiso dil Esperantokongreso en agosto 1935.

Luxemburgia.

Ye la 7:a di marto Sioro Meyer-Heucke diskursis pri Ido koram la yunuli di la liberala partiso en Esch. Multi esis interesita e multi komprenis la korespondaji lektita koram li.

Anke en ica yaro, ye la 18:a di marto, itere eventos la dissendo per radio dil mesajo por paco da la pueri Walsana. Ica mesajo tradukesos aden Ido e dissendesos per Radio-Luxemburg. Samatempe on anke invitas Sro. Rev. Gwilym Davies, 10 Museumsplace, Cardiff, Wals, Anglia, ne nur publikar omnayare la paco-mesajo per nacionala lingui ed Esperanto, ma anke per Ido.

Amiki di omna landi, igez via pueri skribar per Ido e per nacionala lingui a Sro Davies, salutante la paco-mesajo e pregante lu anke esar pacema en la domeno mondolinguala e konsiderar Ido kom dialekto di Esperanto, la mondo-linguo dil futuro. Per kunlaboro fratala inter Esperantisti ed Idisti Esperanto triumfos sub nomo anciena e sub la formo nova e perfekta.

Nia pueri korespondas nun kun pueri de Suedia. Sovietuniono, Hungaria, Hispania e Francia. Kambio di idei, postmarki, imaji, postkarti joyigas multi e la rondo divenas sempre plu granda. Samideani, ganez tale via pueri e vi havos future multa idisti qui restos fidela al idealo qua proximigas la homi kom gefamiliani trans oceani e frontieri.

IN MEMORIAM.

Ye la evo di 72 yari mortis en Neudorf (Luxemburg) nia honor-prezidero Sioro **Pierre Schmit,** honorala voyogardisto dil Stato. Lu esis fidela ad Ido del unesma instanto ed ankore lastayare prezidis nia generala asemblo. Lu adheris kun la tota familio la Idista grupo Bofrido, fondita en Neudorf dum 1908 da paroko J. B. Pinth. Kara olda amiko, trauroza familio, ni nultempe oblivios nia multyara honorprezidero e ni restos fidela al idealo quan lu adheris aktive dum 27 yari kun persevero imitinda da ni.

Mondlingual Societo "Progreso" Luxemburg.

En diversa jurnali aparas notici pri la ri-elektota Akademio di Ido, detali pri la kandidati ed altra novaji ek la labordomeno dil internaciona

Ido-organismo. Sioro Meier sorgas fervoroze por la Luxemburgiana seciono dil Ido-Jurnalservo.

Suedia.

Ye la 3. februaro 1935 eventis la yarala kunveno dil Sueda Ido-federuro. Detaloza raporto trovesas en Sueda mondolinguala revuo. On decidis diminutar la kontributo yarala de 5 kr. a 2 kr. Per to la membri ne plus adheros kolektive la internaciona Uniono. Es dezirinda, ke maxim multa Sueda Idisti pagez la acesora 3 kroni al kasero por mantenar lia membreso en la Uniono. Li anke povas direte sendar la 3 kroni a sioro Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, por esar certa, ke li mantenas sua omna yuri kom membri dil Uniono e ke li recevos reguloze dum 1935 omna oficala dokumenti e la revuo Progreso.

Du valoroza artikli pri Fredericia es en la maxim recenta nro dil SVT. Es expektenda, ke multa Idisti de Suedia venos al proxima turistala lando Dania por asistar la Idokongreso.

USA.

De letro da la premilita membro dil Direktanta Komitato dil Uniono, MacPike: "Dum la pasinta vintro me facis diskurso per projektolanterno *en Ido*. Me recevis recente altra invito simila por la 27-a di aprilo 35." Sioro MacPike publikigas tri noti pri Ido en la konocata Angla revuo "Notes and Queries".

USSR.

De multa lateri atestesas la bona audebleso dil Idodiskursi ek Kiev. La Espo-jurnalo "Internaciona Lingvo", qua aparas tote en Rusa okupas su en nro 10 de 1934 kun la nova Esperanto-Ido lexiko e la lernolibro por Esperantistoj. On komplete ignoras omna linguala problemi e questioni. On uzas la konocata mentii por kalumniar la Idisti e la Ido-movado. Ke on tamen mencionas la du libreti nur esas pruvo por ni, ke on anke timas tote ignorar oli. Li havas sua efiko.

Esperanto-Ido.

"Interlanguages" di januaro-februaro kontenas artiklo de Esperanta vidpunto, qua, quale la autoro Dro B. I. K. dicas, inspiresis per la *"Internacia lernolibro por Esperantistoj"*. On dicas, ke la chanji demandita dal Idisti esas tro profunda por enduktar li ye un foyo aden la linguo Esperanto. Certe li esas profunda, ma ne tro profunda, por ke ne singla Esperantisto okupez su pri oli ed adminime studiez li e probez komprenar li ante refuzar la progreso.

BIBLIOGRAFIO

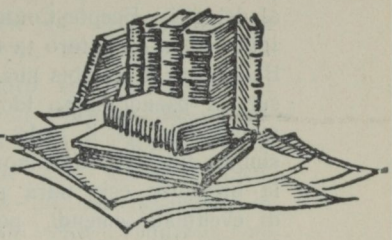

da Jules Gross, en Riddes, Suisia.

Provizore me duros skribar la bibliografio por Progreso. Me pregas l'autori e l'editeri sendar a me libri, broshuri e revui.

H. Meier-Heucke anuncis a me la morto di Louis de Beaufront. Multa pagini esus necesa por rezumar lua imensa labori pri la Linguo Internaciona. On esis tre justa nomizante il: la duesma patro di Esperanto. Se L. de Beaufront ne kreabus la Franca socieo por Espo e ne editabus Franca gramatiko di Espo, lexiko, exercaro, komenti, gramatikal revuo, Espo ne existus cadie. La adheranti di Zamenhof en Rusia, Suedia e Germania esis tro poka e tro debil por konocigar lua inventuro en la tota mondo. Ma, justatempe, L. de Beaufront adheris a ta movado renuncante a sua propra projeto "Adjuvilo" qua semblis ad il min bona pri kelka punti, e quik kande il pledis pri Espo, nova membri entuziasmoze aparis unesme en Francia, pose en Anglia, l'anciena membri nordala riforteskis e balde li pululis en multa regioni; grupi mortonta rezurektis. Nia amiki Espista ne devas obliviar ke de Beaufront salvis Espo de morto certisima.

Ma, li replikos: ka ni povas obliviar lua rolo funesta lor la asemblo di la delegitaro en Paris (1907); il qua publike pledis por Espo kom delegito di Zamenhof koram la komitato ofris sekrete a la sama komitato nova linguo, vice Espo, to esas Ido.

To esas legendo ne kredenda. L. de Beaufront saveskis kelka monati antee ke la komitato elektita ne aceptos Espo integra, li demandis kelka modifiki (ne tre multa) qui ne chanjos la traito di la linguo, ma plubonigis la genioza inventuro da Zamenhof. Dr. Couturat, eminenta matematikisto e profesoro, indikabis en broshuro kelka punti pri qui esus saja emendar kelke Espo. L. de Beaufront esforcis realigar ta emendi en broshuro qua ne esis komprebla, ma ofresis

al delegiti. Ecepte Couturat, li ignoris ke l'autoro esis de Beaufront; il celabis sua nomo sub la pseudonimo: Ido, afirmante tale ke il volis restar simpla filio di Zamenhof e ke la broshuro esis nura projeto di eventuala emendi, por tale impedar la adopto di altra linguo, exemple Neutral reformita. Nultempe de Beaufront intencis propagar nova linguo sub la nomo Ido; la projeto ofrita da Ido devis esar simpla indikilo.

La Delegiti disiris pos adoptir principe Espo, ma en la sinso indikita da la broshuro anonima kun kelka modifiki.

La majoritato dil Espisti ne aceptis la decido, Zamenhof pregis la reformemi ne adoptar la nomo Esperanto reformita, e fine on komencis uzar la nomo "Ido", Fakto regretinda: "Linguo Internaciona" esabus plu bona, e mem: "Esperanto reformita".

Mem se la Espisti kelke kontredicas, li tamen devas agnoskar la meriti di de Beaufront, e nun li darfas obliviar la pasinto e lektar quiete e sen prejudiki al libri da L. de Beaufront pri e por Ido: Gramatiko kompleta, la granda lexiko Franca-Ido edc.

Qua ne admiros la labori kontinua di ta viro! Dum ke preske omni nur pensas pri ganar pekunio, il spensis sua forci ed energio tote gratuite por esar util a sua kun-homi. Ta rejido (ton dicis a me kanoniko Guignon) vivis povra inter la povri e sakrifikis su tote e komplete por nia grand idealo.

Nuntempe uli asertas ke la tempo di Espo e di Ido es finanta e ke projeti plu moderna povas sole sucesar. Ka la horo ne venis parolar pri uniono, e plu bone pri riuniono di Espisti ed Idisti, sub la unika nomo di Esperanto, kondicione ke nia dialekto esez admisat en la revui Espista e ke on vendez nia libri en la librerii Espista? Tre multa vorti ja pruntesis da l'autori Esp. ek nia lexiki, on darfas esperar ke future Espo sempre plu evolucionos en la sinso di Ido.

On obliviez la rankori, ed on klamez: "Vivez en nia kordii la memoro dil patro e dil duesma patro di Esperanto".

Du broshuri recenta da Heinz Jacob.

Esperanto-Ido vortaro ed "Lernolibro por Esperantistoj" efikos bone, on darfas esperar lo, tasinse. La yuna e talentoza sekretario di ULI de multa yari, preske de la bersilo, laboras energioze por la suceso dil Linguo Internaciona. Olda homi, inter qui me esas, pos

vidir tante nobla entuziasmo ne dubitas pri la futura vinko triumfa. Kande Espo, qua reprezentas la nombro maxim granda dil interlinguisti, adoptos granda parto di la lexiko Idala e la reformi maxim necesa, quon on povos timar? Kad Ido ne posedas eufonio komparebla ad olta dil Italiana, facileso, certe plu granda kam projeti rival? e ta facileso povas kreskar e kreskos per l'admiso di plura propozi aparinta en la pagini dil Muevi.

Ek la lasta numero di 'Schola e Vita' me cherpas kelka vorti dil "suplemento ad vocabulario commune"; balcone, balustra, banale, banda, banderola, bandiera barage, barriera, barricade, biberon, blasé, bonne(Fr.), bretelle, calembour, campagna, canapé, cargo, chagrin, chance, chignon, chiosco, complotto, coquin, cretino, crema, cuirassa, coulisse, debutto, débauché, deshabillé, dessert, drapperia, eccentricitate, embarcamenta, embrassa, entourage, entrata, escarmouche, esplanade, flanella, flaneur, foulard edc. edc. Nu, se on admisas tala vorti, grandaparte franca vorti, kom termini fitanta por la Latina sine Flexione, pro la motivo ke li es ya internaciona me ne vidas pro quo on refuzos adoptar kom bazo di la Linguo Internaciona l'internacionaleso dil lexiko.

Naturo ed Arto poemi da Gilbert H. Richardson.

L'autoro esforcis portar al somito di Parnaso tre pezoza mashini fera e l'acenso, komprenende esis kelke desfacil. Ma ka ni ne posedas la Georgii? Ka Tennyson ne traktis geologio, astronomio e mem aervehado? Ek la broshuro yen strofo pri radio:

"Til lore quieta, de lore en ondi
vibreskis la sfero-etero limpid,
e singla sekunde, cirkume, la tero
li iras sepfoye, fulmine rapid."

* * *

Me jus recevas la no. 1 (1935) di Cosmoglotta. De nun aparos 6 numeri yarope, ma ultre to 4 numeri mineografat. La graburi es sempre jolia en omna kayeri. Gratuli a Sro. R. Berger. Artiklo lektinda da l'autoro di la linguo: Internationalita e regularita, E. de Wahl pledas ye la fino por l'evoluciono di O. en la sinso di regulozeso. Artiklo pri le ski. Me mencionis en mea libro pri nia hospico Grand-St. Bernard mea deskovri di ski enorma en 1888, e ke me es probable la maxim anciena skiero en Suisia, en la yaro en qua me probis studiar Volapük.

* * *

Sueda mondlinguala revuo Nr. 5—6.

J. Guinchard. In memoriam. La voyajo di H. Röhnisch en Suedia kom Ido- propagero. Siori Quarfood e Brismark propozas la elekto di Prof. Kock kom prezidero dil Akademio.

* * *

Progreso Nr. 103—4 (septdecemb.) aparas nun en Suedia. Nr. 1 dil suplemento linguala. Ta lasta kayero sola, de nun, insertos la diskuti linguala. Yen la tituli di kelka artikli. Stelala cielo. Nitro ek l'aero. Frua oldesko. Pendulo por deskovrar la korpi subtera. Me pregas la samideani, qui lektis mea artiklo pri ta temo ed havas deziro ke me donez plusa expliki, dicar a me e la komitato vidos, ka serio de tala artiklo es skribinda. La labirinti. La Republiki Jezuita di paraguay, da May Spillane, la gracioza sekretariino dil vejetaranti, inter qui me esas. Tante multi hororas nia vivomaniero. De ol me saneskis de gravisima morbo.

Fine me mencionas la du lasta kayeri id Interlanguages. Papiamento. To es sabir dil insulo Curacao. Paneuropeic da Dr. Aschwanden.

Chapitro ek Guido-libro en Ido.

La skoli en Suedia esas sive statala, sive privata. La dicipulo generale pasas 4 yari en la primara skolo, 4 yari en realskolo e 4 yari en gimnazio por divenar "studento", yurizita kontinuacar la studii en universitato o specala altskolo. La primara skolo mantenesas da lo publika. Le altra povas esar sive statala, sive komonala, sive privata. Kelki de le lasta nomizesis "praktikala skoli", pro ke on ibe aceptas plu evoza dicipuli, uzas altra metodi e generale povas duktar la dicipuli a la dezirata exameno ed atingo dil risp. diplomo pos cirkume la duima lerno-tempo, pro ke dicipuli laborema ed inteligenta prefere asistas tala skoli.

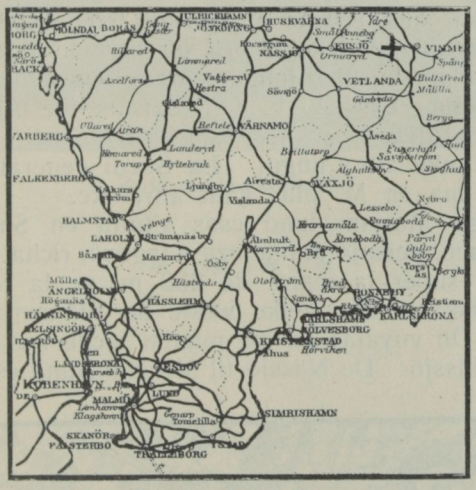

La rel-voyi. + Mariannelund.

De ca lasta tipo esas Mariannelunds praktiska skola. La temi docata esas ti di statala skoli.

Existas en Mariannelund anke "somerala kursi" de la 1:esma di julio til 10:esma di agosto singla yare. Ultre la generala skoltemi docesas lore anke Hebrea, Greka di la Nova Testamento ed ev. Sanskrit. Ica kursi frequentesas

multe da gedocisti di primara skoli, predikeri di privata religiala asociuri, personi qui intencas divenar misionisti ed altri. La vivo en M. esas tre chipa. On pagas po doco di un temo dum la sis semani kun manjaji Su. kroni 150:—; e po chambro cirkume 20 kroni. Sejornanto kom gasto pagas po chambro e manjaji po 6 semani 120 kroni.

Tre interesanta por ni Idisti esas, ke la Rektoro di la skolo, Sro. Gottfr. Gustafsson, favoras Ido. Dum plu kam dek yari Ido docesis ibe dum la somerala kursi. Ico multe kontributis ad igar Ido konocata en Suedia. Altra-latere ne til nun esis posibla krear Ido-societo ibe, pro ke la dicipuli pos la kursi quik disiris a sua risp. hem-loki, esanta en tre diversa parti en nia lando. Malgre to ke on ibe ne parolas Ido, me tre rekomendas Praktiska skolan en Mariannelund kom sejornoloko chipa ed agreabla ne nur a ti, qui deziras studiar ul temo, ex. la Sueda linguo, ma anke a ti, qui pro ula motivo deziras vivar en Suedia dum kurta o longa tempo. La multa ordinara dicipuli komprenas A. F. G., existas ibe Anglo kom docisto, Sro Alex. Roeckner, e la altra docisti savas, ultre A. G. F., anke altra lingui. La Suedi generale esas tre gastigema ma en M. plue kam altraloke.

La burgo Mariannelund esas situita en Småland — bela provinco, peizajo montetoza e lagoza, richa pri foresti, ye alteso super la maro de 250 m. ye la fervoyo di Nässjö—Oskarshamn, kelke weste de Vimmerby. Videz la mapo! On voyajas ad ibe maxim facile tra Sassnitz—Malmö—Nässjö. De Nässjö til Mariannelund esas 61 km.

L' aero esas tre sanigiva, e pro to on pozis ibe la granda Hässleby Sanatorio. La vicinajo esas tre bela.

Por plusa informi turnez vi a Rektoro Gottfr. Gustafsson, adr. Mariannelund, a Sro H. Jacob, Berlin od al signatinto

S. Quarfood,
Prez dil Akadmio.

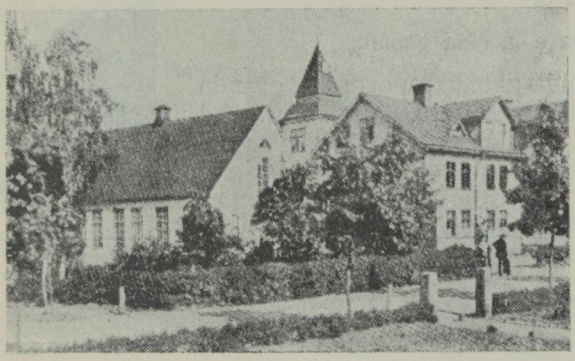

Parto de la skol-edifici.

* * * *

ME LERNAS IDO

Ilustrita docoletri tote en Ido segun la direta metodo da Heinz Jacob (Berlin)

La yuna e la olda gnomo.

La olda gnomo repozas sur granda fungo. La laboro fatigis ilu. La mikra fripono prenas halmo por joko.

Ica *TASKO* tradukesez da la lernanto e la texto submisesez por revizo ad experta korespondanto o grupestro.

"He, kerleto, ka tu ne volas levar tu balde?"

"Ha ne, tante stulta me ne esas — por ke vu sideskez, ka ne?"

III. En la tramo.

Me iras a la tramo. Me en-iras la tramo. La tramo vehas.

Me pagas la bilieto. Me pagas la bilieto a la konduktisto. La bilieto kustas dek centimi. Me sideskas.

Me vehas per la tramo. Me vehas til la nova ponto. Ibe me decensos.

Questioni: Ad-ube tu iras? — Ka la tramo haltas o vehas? — Quon tu pagas? — Quante kustas la bilieto? — Ube tu decensas?

IV. Me iras a la fabrikerio.

Me iras a la fabrikerio. Me vidas granda, reda edifico. Ica granda, reda edifico esas nia fabrikerio.

Me tra-pasas le pordego. Me montras mea pas-permiso.

Questioni: Ad-ube tu iras? — Ka via fabrikerio esas blua? — Kad ica edifico esas via fabrikerio? — Ka la pordego esas apertita? — Quon tu montras por pasar? —

La yaro.

La yaro havas quar sezoni: Printempo, somero, autuno e vintro. La yaro havas dek-e-du monati januaro, februaro, marto, aprilo, mayo, junio, julio, agosto, septembro, oktobro, novembro, decembro.

La semano havas sep dii sundio, lundio, mardio, merkurdio, jovdio, venerdio, saturdio. La dio (24 hori) konsistas ek jorno e nokto.

La chefa festi di la yaro esas Novyaro, pasko, acenso, pentekosto e Kristnasko.

Kelka facila reguli di Ido.

La finali: -O substantivo en singularo: *la homo, la pomo*
-I substantivo en pluralo: *la homi, la pomi*
-A adjektivo: *la bona homo, la reda pomi*
-E adverbo: *bele skribar, rapide kurar*

La verbo:	indikativo		infinitivo		participo	
prezento:	-AS	-esas	-ar	-esar	-anta	-ata
pasinto:	-IS	-esis	-ir	-esir	-inta	-ita
futuro:	-OS	-esos	-or	-esor	-onta	-ota

kondicionalo -us il hakus, se . . .
imperativo -ez "Hakez!"

Il hakos
Il esas hakonta

Il hakas
Il esas hakanta

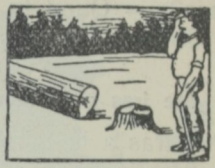

Il hakis
Il esas hakinta

Kelka utila afixi.

-et- diminutas nociono, *-eg-* fortigas ol; Mea frato havas dom*eto*, domo kun poka chambri e mikra. Mea onklulo havas dom-*eg*-o, alta domo kun multa chambri.
bo- prefixo, qua indikas la relati pro mariajo: *bo*-filiino, *bo*-matro.

La redaktero dil docoletri es pronta respondizar gramatikala questioni, qui havas relati ad ica docoletri, se on adjuntas afrankita kuverto.

La Jezuita Republiki di Paraguay.

Da *Gordon Hosking*, tradukis *May Spillane* (London).

Stranjera komercisti exkluzita.

Tante forta esis la odio dil Jezuiti kontre la komercisti ke li rezolvis exkluzar omna posiblesi di lia influo. Quale la Sovietal Guvernerio li mantenis monopolo di interna ed

extera komerco. Singla kolonio havis publika butiko o merkato, proprietita e direktita da la socio. On kolektis ed ofris por vendo en la butiko la superflua produkti a ti qui bezonis li. La kolonio grandaparte sustenis su ipsa, e poke bezonis importacaji ed exportacaji, ma omnayare karavano vehis til Buenos Aires per la fluvio, veho di multa monati. La karavano portis suficant indijena produkti por pagar la Hispana taxo e komprar kelka stranjera kozi, kirkal ornamenti e vesti, muzikili e metala vari.

Enemiki dil Jezuiti akuzis li pri la exploto dil indijeni. Tamen ica akuzo semblas esar sen-baza. Quale la protestanta stranjera misioni cadie, la misioni sustenesis da la Hispana Guvernerio qua suskriptis 600 pesos po yaro ad omna parokio, e furnisis gratuite oleo, vino, kandeli, ora vazi ed altra kozi bezonita por religial ceremonii. La kapo-taxo de 8 "reals" po yaro pagita da la indijeni apene pagis la kusto dil Hispana Guvernerio en lia distrikto.

Semblas ke la habitanti di Paraguay sub la guverno dil Jezuiti esis pasable felica. Quankam de infanteso li saturesis de religio e katolika ceremonii, eventis anke multa festi, dansi, muziko e teatraji. En la timo pri la futuro, la timo ke on perdus la ofico, qua obsedas civilizita homi, esis ne-konocata da li. Multa arti e mestieri kreskis. Same kam la mez-epoko mestieristi qui dedikis lia arto e habileso a la konstrukto di katedrali, la habitanti di Paraguay dedikis ol grandaparte por la konstrukto e ornamentizo di bela kirki, di qui multi ankore existas.

On kritikis la Jezuita misioni dulatere. (1) La Jezuiti ne fidis a la indijeni. Nul indijeno ultempe divenis paroko o vikario. On mantenis la indijeni en stando di inferioreso. (2) La Jezuiti facis la eroro, qua mem cadie facesas da Kristana misionisti en multa regioni dil mondo. Li impozis sur la indijeni civilizita viv-kustumi sen irga periodo por aklimatizo. La porto di Europana vesti en tropikal lando esis dubitoza avantajo, e subita chanjo de indijena nudeso a "civilizita" vesti esus preske su-ocido. Esas probabla ke tal arbitrial interfero kun la indijena viv-kustumi produktis la serio di epidemii qui afliktis la habitanti di Paraguay e preventis ula augmento de populo dum la total periodo dil Jezuita guvernado.

Esas probabla ke la Jezuita Republiki di Paraguay, same kam altra misioni en Bolivia ed altraloke, esus ankore existanta se en 1767 la politikal povo dil Societo de Jesu en la Korto di Hispana ne esabis destruktita, e la Jezuiti expulsita de Hispania ed altra Hispana landi. La kompatinda Paraguayani, tante longe protektita de explotacho, abandonesis a la min humana tutelo di komercisti e koloniisti.

'Nova Yaro' che ni e la altri.

Trad. *Wilhelm Franck* (Kiel, Germania).

ROMA (segun *Herbert Kluge*).

Roma es tante blazita pro festodii Kristala, ke ol semblis obliviir festar granda festi. La tempi, dum qui on jetis omna ruptita utensilaro sur la kapo di la Novyarala promenanti kurante meznokte, pasis depos longe. Malgre to la nokto novyarala ankore nun mantenis la reputeso dil maxim lauta nokto en la eterna urbo, altratempe tante kalma. Tamen on serchas vane la vivo-joyo superspumifanta e la festhumoro kustumata en Germania dum la festo novyarala. Pos la granda acepti novyarala en "Quirinal" e "Vatikan" dum la duro dil predimezo, sequas korespondanta acepti diplomacala di la singla ambasaderii ye la posdimezo. Vespere eventas en la granda hoteli la mondumala bali, dum qui generale ul fantastikala disho ecitas plu multa intereso kam la danso. La disho Novyarala dil konocata grand-hotelo di Russie jacanta advale di Pincio icafoye es poemo, quan on mustas parolar laute por su.

Menu San Sylvestro:

Fantasia Danubiana (kaviaro);
Quinta Essenza alle Messi d'Oro (Consommé);
La Gemma de Sparanise nel Biondo Vino Alto Adige (Langusto-krabo);
L'Orgoglio di Val d'Amo Sacrificato al Buon Auspicio in un Trionfo di Primavera Italica (Filet de Poulet);
Delizia di Cupidi Viola in Elisir di Felicità (asparago);

Piccolo Brocciolo di Gelo dal Profumo di Felicità (glaciajo);
Paradiso di Dolcezze (Gateau), Café.

WIEN (segun *Heinrich Eduard Jacob*).

Kande la Wienano festeskas Novyaro, jus lu es pronta festar la "Nikolo" — e to ne es negrava konkurso. Nam dum la Nikolo-festo la tota urbo es envelopita per la brilo dil sangea karti ilustrita e dil spektala fenestri-ornaji, en qui luktas korni-diabli kun episkopi pri la posedo dil Wienana anmo. Maskizita e vergo-jiriganta pueri intruzas stranjera lojeyi ed asertas ke li es la "Krampus". Per tala aranjuri tre multa humoro disipesas, qua, ekonomiale parolita, forprenesas de la Novyaro.

Serioze parolita, la Novyarala festo ankore sempre es tro proxima al sfero kordiala di la Krist-nasko por la Wienano, e pro to ol ne povas atingar tre bruisanta dimensioni. Certe existas kozo nomizita "Bahöll" o "Pahoi", quo soneskas del populhoteli ye kloko 24 (12), tamen la etimologio di ol es obskura e rauka. La autentika socio es plu saja. On metas sua maxim bela vesti — e restas heme! Lo marvelatre-familiara di la penso Wienana (qua karakterizesas kom mikra-urbetala — provincala) manifestesas tala-maniere, ke la socio Wienana refuzas grandega vetur-procesioni avan luxo-hoteli en la nokto novyarala. Lu drinkas sua sika vino o puncho heme kun bona e selektita amiki. Wienana nokto novyarala, aden qua sonas fora kirko-kloshi o krio de la strado, to es 'spaco-arto di la kordio'. E ne la drinkajo es spaco-kreanta o spaco-pleniganta. Ma la homo esas la meza punto. Maxim ofte es muzikisto o komercisto, qua acesore piktas kom diletanto — li es la mezpunto di la nokto — o la maxim evoza siorino, avino di aktoro. Tale esas omna Wienani, li esis lo pasintayare ed restos lo venontayare. E festar inter li la Novyaro es — me tacas ne plu longe — variajo dil feliceso.

Legendo.

Originalo en Ido da *P. V. Dimitriev* (Bulgaria).

Ne savas me pro quo legendo charmiva
E stranja susuras la ombri arbora,
De-ube la ondi acensas dekliva
La bordo brilanta kom osto ivora.

On dicas, ke ibe sur roko altega,
Dum nokto videsas palaco, flameti,
Ed ibe en halo eventas gayega
Festino, ed esas rejino Mareti.

La rejo es red kavaliero benigna,
En vesti saliki tre chera, precoza,
Ed ibe, de infre, audesas maligna
Bruiso dil aquo kruela spumoza.

E kande sur roko divenas vespero,
La steli aparas, la luno lumeskas,
Palaco viveskas, silencas rivero,
E la kavalieri en halo klameskas.

Li kantas pri amo, fidela amoro,
E duktas al boko miplena glaseti
Kun vino, kun flamo, eterna adoro,
E pri fideleso e kara Mareti.

E lia kansono del valo resonas
Adfore vers roki obskura, misfera,
Arbori apene susuras e sonas,
Es quaze murmuro di ombri subtera.

Ma yen en mi-lumo dil nokto tacoza,
Audesas tinklado di fera falchilo,
Ed en la halo gayega pompoza,
Extingas flameti e lasta cintilo.

"Ho drinkez e kantez, vi reda raskali,
Nun venas la ceso di via festino,
Ke balde e via kadavri tra vali
Dispesos la morto kruela — la fino!

IDO ESAS TERO-LUMO.

Da *V. K. Van De Venter,* Ph. M. Dundee, Mich., U. S. A.

En la fora blu cielo
Brilas distingita stelo;
Sur la lando, oceano,
Ido helpos la terano.
Tal meriti ne-savata,
Esas hike prizentata;
Ni kunvenos l'opozado
Di la vinko kun klamado.

Refreno.

Ido, maxim ciencala,
Yen do gemo ver rejala;
Par-laborez, havez fido,
Prevalorez super Ido.

Altra Refreno.

Ido esas konquestanto,
Ol penetros omna lando,
Ganos homi, kaptos urbi,
Expektanta, avid turbi.

Cienc facis tal belajo,
Ido esas rezultajo
Vera frukto del pasinto.
Eruditi kun instinto
Guidos el til perfekteso
Dil uzado e beleso.
Ido esos ver duktero,
Mustas durar sol vinkero.

Refreno.

Olu ligos nacioni,
Societi, e personi,
Unionos kontinenti,
Akademii e studenti.
Fakt ol facos mond-frateso,
Ter divenos vicineso;

Kand ni vokos for urbeti,
Certe venos Id-frazeti.

Refreno.

Ido movos vers la Westo,
Balde mustas vokar l'Esto;
Olu iros a la Nordo,
Til atingos Arktik pordo.
E la landi di la Sudo
Anke prizos util ludo;
Tale, venos la frataro,
Federuro dil homaro.

Refreno.

La Muziko esas da Prof. Csatkai, Szombathely, Real-Skolo, Hungaria.

La dekequaresma yarala mondala radio-mesajo dil pueri de Wals.

Dio dil bona volo — dio dil pueri, dekeokesma mayo 1935.

De nia ludeyi, skoli e hemeyi, ni pueri de Wals, salutas la pueri dil tota mondo. Itere la printempo vizitis nia mikra lando: la printempo kun sua beleso dil arbori e flori. Ni pueri anke esas de la printempo, nam per ni la mondo divenas itere nova e yuna. Do dum ica dio dil bona volo, ni omni juntez la manui en vivanta kateno di kamaradeso qua cirkondas la tota mondo!

Cadie ni deziras rimemorar gratitudoze omna ti qui en omna landi dil mondo rinovigis e plurichigis la vivo domtante terorigiva morbi, ed omna ti qui, per lia penoza agiveso laboris por konquestar saneso e feliceso por la homaro.

La cienco destruktis la barili qui dividas ni en la spaco, e facis de ni vicini: nia bona volo mantenez ni kom amiki e frati.

Respondo da pueri Luxemburgiana:

A la pueri de Wals e ad omna pueri dil mondo!

Ni pueri de mikra lando askoltis plezuroze la radio-mesaji dil dio dil bonvolo e kunlaboros joyoze al verko dil paco qua felicigos la mondo. Ni volunte formacos kun omna amiki dil paco la kateno dil feliceso cirkum la tero. Omna homi es frati ed amiki, membri di un granda familio ed omni dansez kun ni la internaciona rondo-danso dil paco. Ni pueri ludas amikale kun gepueri de omna nacioni e korespondas kun ti qui lojas en fora landi Ni pregas la adulti sequar nia exemplo pri pacema relati. Segun la paroli dal Princo dil Paco la rejio dil cielo apartenas nur al pueri ed al pacema homi qui agas same quale la pueri. Per la amo qua pardonas omno es posibla krear la fundamento dil eterna impero dil paco. Ni korespondas kun Idisti ed Esperantisti ed anke deziras ke li interkonsentez e ni sustenas la prego dil Luxemburgiana Ido-societo Progreso qua deziras ke la oficala buletino dil Bona Volo editata dal Societo por la Nacionarligo, Rev. Qwilym Davies, 10 Museum Place, Cardiff, Wals, Anglia, publikigez anke omna yaro la mesajo dil pueri per Ido, to es Esperanto perfektigita.

Esch/Alzette (Luxemburgia), skolo Bruch, instruktisto H. Meier-Heucke e lua skolani ed Ido-amiki.

De diverse personi pagesis franki Suisa kom spontana subvencioni e pagi mecenala por Progreso. Ni dankas maxim kordiale nia samideani pro la afabla pagi, qui posibligas a ni durar la edito di nia revuo Progreso, qua sempre esos la ligilo inter ni Idisti.

Pagi: Sro. Roudenbour Sfr. 200; Röhnisch 1,18, Prof. Leau 28:—; L. Raiteri —:55; Åkerlund —:50; Prof. Houillon 2,44; J. Baller fr. 5,50; A. P. Beauchemin 7,30; S. de Boer 37,30; J. Gross fr. 2,50; J. Houillon 7,30; Mac Pike —:30; L. Segretinat 1,30; A. Zielinski —:50; Prof. Ernst Kock 10:— Sueda kroni sendita a Sro. Quarfood. J. Lundborg 10 S. kroni.

Kordiala danko ad omna donaceri!

La kasero: *H. Corneoley.*

Regularo por kunlaboro en Progreso

1. Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendanto.
2. Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titulo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
3. Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektebla, o prefere tiposkribita.
   La redakterio havas la yuro, chanjar la titulo od interpozar sub-tituli.
4. La redakterio ne es obligata aceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
5. La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
6. On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicita kondicioni.
7. La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
8. La redakterio refuzas insertar polemiki en Progreso.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

Editerio: Dro N. A. NILSSON, Örebro, Suedia.

Anglia .....L. C. Willcox, 138 Hayes Lane, Bromly, *Kent.*
Austria ..... J. Baller, Laurenzgasse 13/28 *Wien* V.
Belgia .....V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia ..... Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocobana (Estado de Sao Paulo).
Chekoslovakia . Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania ..... E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia ..... C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris.*
Germania ..... Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorst. 75,*Berlin-Charlottenburg* 9.
Hispania ..... Joaquim Ferreres, 26, de Enero, 38 2º 4a, *Barcelona-Hofstafranchs.*
Hungaria .....J. Csatkai, Realskolo, *Szombathely.*
Latvia ..... V. Rulikovs. p. k. 795, *Riga.*
Luxemburgia .. M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, *Esch-s,-Alzette.*
Nederlando .... P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Suedia ..... Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia ..... R. Stucki, *Ido-Kontoro Zürich-Oerlikon.*
U. S. S. R. .. M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukrania). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A. ..... Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station, *Austin* (Texas).

Amuzez vi per la lekto dil ampla Idoliteraturo!

Jus aparis: Da **Gilbert H. Richardson,** membro dil Akademio.

EGIPTIA, vizito en 1895, deskriptita en Ido .. —.50 SFr.
Naturo ed Arto, poemi pri temi aktuala ..... —.50 SFr.
Plusa verki dal sama autoro:
Flugo, poemi (—.50 SFr.); **Spaco e Tempo** (—.40 SFr.); **Esayo pri la relato inter la Pensado e la Linguo** (—.20 SFr.); **Metro e Muziko** (—.40 SFr.).

La verki esas obtenebla del autoro 164, Rye Hill, Newcastle-on-Tyne 4 (Anglia), o de la Ido-librerii konocata.

Nia maxim recenta edituri: M.

Esperanto-Ido lexiko da Heinz Jacob ..... 1.—
Internacia lernolibro da Heinz Jacob ..... —.50
Skota joki da Jack Henry ..... —.15
Docoletri por Germani, Me lernas Ido ..... 1.—
Optimismo, kolekturo ..... —.50
Taktiko-Manualo por Idopropago ..... 2.—

Ye komendi adjuntez 10 % po la afranko.
Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.
Postchekokonto Berlin 107804.

Du famoza Sueda autori en Ido: Kr.

Selma Lagerlöf, l'adolecantino de Grandmarsho, trad. J. Lundborg ..... 1.—
Viktor Rydberg, l'aventuro di mikra Vigg lor la Kristnaskala vigilio, trad. Sigurd Forsten ..... 1.—

Sueda Ido-centralo, postfako 7080, Stockholm 7.
Sueda Idofederuro, Hoting, Suedia.

Örebro 1935 - A.-B. Littorin Rydén Boktryckeri

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XII. Nro 3 [107] Julio 1935

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da Prof. Louis Couturat,
Collège de France

OFICALA ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau,* dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson*
viceprezidero *J. Csatkai*
sekretario *Heinz Jacob*
vicesekretario *J. W. Baxter*
kasero *Hans Cornioley*

Cetera membri

S. Auerbach (Germania)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro H. Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Suisia)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

H. Cornioley (Suisia)
J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
J. Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. Giacomo Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Adyunto S. Quarfood (Suedia)
Dro O'Regan (Irlando)
G. H. Richardson (Anglia)
Janis Roze (Latvia)
Prof. dro A. Stör (C. S. R.)

Centrala kasero dil Uniono

Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, Suisa, postchekokonto Bern III 4784. — Minima membrokontributo pagenda 2,50 SFr.; abono a Progreso 4 SFr., specimena kayeri —,90 SFr.

General-sekretario dil Uniono

Heinz Jacob, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9, Germania

Oficala organo dil Uniono

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Aparas quarfoye en la yaro

Redakt.-Sekretario **Heinz Jacob**, Berlin

Nro 3 (107) **Julio—Septembro 1935** Tomo XII - 1935

KONTENAJO pagino

Louis Couturat parolas 37
Praktiko di Ido (Don Ramon e Don Gabriel konversas, Du lateri di Japonia, Pri nia moderna, ekonomiala vivo, Quale la okulo funcionas, Krishnamurti, La koralii, Nova yaro che ni a la altri, Ad el, poemo). 38
Frukti e desero 53
Jurnal-raporti 54
Sub la blua standardo..... 56
12-a Ido-kongreso (Esez bonvenonta a Fredericia, Vehopreci, Migro tra la erikeyo di Jutlandia)..... 57
Bibliografio..... 63
Idista yunaro (quale docar Ido a pueri?) 65
Tra la mondo (Anglia, Dania, Francia, Germania, Hispania, Hungaria, Italia, Luxemburgia, Suedia, Suisia, Usa) ... 66
Mikra enciklopedio mondlinguala 70
Oficala informi 72
Financi 74
Indexo 1934..... 75

LOUIS COUTURAT PAROLAS:

»Ni devas ne esar tante skrupuloza ed angoroza en la praktiko di nia linguo, nek ligar ni per tro strikta reguli. Quale sro Dudouy dicis tre juste, on ne questionez sempre:

»Quale on **devas** dicar to?« ma prefere:

»Quale on **darfas** dicar?« Semblas ad uli, ke on devas establisar reguli tante streta e preciza, ke existas **nur un** bona maniero, **nur un** korekta formo: Semblas a li, ke l'existo di **plura** formi egale legitima esas quaza skandalo, o ke on devas necese adoptar **nur una,** e kondamnar ed interdiktar severe la ceteri (co similesas la mentostando di mala skolestri od examenisti, qui deziras nur notar maxim multa 'kulpi' posible!). Ico nule esas la 'spirito' ni nia linguo, qua devas ofrar 'la maxim granda facileso', e konseque la maxim granda libereso, ...koncilieblа kun la justa expreso di la penso. Se la sama penso povas expresesar per diversa manieri, ico nule esas defekto di nia linguo, ma vera richeso e komodeso. Pro quo on supresus ol per reguli neutila, jenanta ed arbitriala? Konkluzo: Ni sempre esez liberala, ni ne divenez pedanta!«

Progreso 1914 (VII, 93/94).

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

Don Ramon e Don Gabriel konversas

Da B. Traven, tradukis Jack Henry

La du 'Caballeros' esis anciena konocati. Li ja konocis su kom pueruli e pose ofte esis kune en la sama loko pro lia aferi e bovi-komerco; ofte dum dii ed en la sama albergo, e multafoye li inter-renkontris en la voyo tra la Stato (Mexikia) od en fora Ranchos.

La riski di rara komerco

»Ka vu sempre ankore komercas per bovi?« questionis Don Gabriel.

»No, dum ula tempo ne plus« respondis Don Ramon. »On ne povas ganar multo per to. La preci es mala. Depos ula tempo me havas multe plu bona komerco. Plu bona revenui. Plu sekura, ed on havas min multa perdi. Me havas altra komerco. Me es agento por la 'Monterias', kelkafoye anke por la kafeo-plantacerii. Me rekrutas la 'Peones', la laboristi kontratinta. Po omna homulo quan me adportas a Hucutsin e quan me livras ibe por la kontrato ye la Santa Festo dil Candelaria, me obtenas de la kompanii 30 bona, blanka, harda Pesos. Ma se me ipsa adportas la homi til la Monteria, me obtenas 50 Pesos po omna kapo. Spensin me nur havas po mea manjajo, kande me vagas de 'Fincas' o 'Ranchos' ad altra e tra la Indiana vilaji, por komprar la kerli. — Perdon me nur havas, kande un de li mortachas en la voyi tra la busharo od eskapas tante bone, ke ni ne plus povas ri-kaptar ilu. Ma to eventas rare. Ecelanta komerco — me dicas a vu — Don Gabriel. Un triimo, en kelka de la Monterias mem la duimo dil Peones perisas dum un yaro. Lore on bezonas remplasanti. E tale me havas kontinua e bone rentifanta komerco dum la tota yaro. Centfoye plu bona kam komerco kun bestii o kun porki o kavali o muli.«

Don Ramon forshokis la cindro di sua sigareto e vartis ke Don Gabriel dicez ulo pri su ipsa.

Ma Don Gabriel penseskis. Il vidis aparar ora futuro por su, ed il pensis uzar ica oportuneso hike, por saveskar detali, qualamaniere tala komerco aranjesas. Ma il evitis, plumpe questionar, pro ke il timis, ke esus desagreabla por Don Ramon havar konkurencanto. Ed ilu misinformus lu, se lu questionus tro klare. Il parpensis quale il povus provokar Don Ramon abandonar la sekreti di sua komercala jerado.

Ma kande lu ne replikis e duris tacar, Don Ramon tandem frapis amikale lua genuo e dicis: »E quon vu agas nun, kerlo? Sempre ankore komerco kun bestii e vari?«.

La sekretario guvernala

»Me havas ofico« respondis Don Gabriel, »sekretario guvernala en Bujvilum«.

»Mala, amiko, mala, tre mala komerco« dicis Don Ramon dum ke il grimasis acide la boko. »En ica Indiana vilaji nula kompleta Peso es ganebla, li ya havas nulo. E se li audas tinklar 50 cti peceto, li kompras aguardiente (brandio). Quale sekretario povas ganar suficante? Me ipsa olim esis en tala slameyo. Du yari. Multega laboro. Sempre en timo, ke on trahize recevas 'Machete' (Indiana kultela armo) aden la intestini, od ke quarim-kilograma kargajo de hakita plombo-peci arachas la kapo del shultri; — e se vu ne bezonas havar ica konstanta timado, lore vu es tro bonvoloza kun ica parazitaro e parhungras kun la poka Pesos quin vu ek-presas honeste de vua kompatinda butikacho.«

»Vu es justa, Don Ramon« respondis Don Gabriel, »tale esas, precize tale esas. Ma me ne havas ulo plu bona.«

»Nu, quon vu agas hike en Cahancu?«

»Nur por trapaso« dicis Don Gabriel. »Mustas adportar kerlo ad Jovel por judicio. Ocidis ulu. Me volis aranjar la afero en la distrikto, ma lu ne havis pekunio. Ma me ne darfas lasar la kazo. Tro importanta, tro grava. Por mantenar mea autoritato me mustas facar irgo, altrakaze me havas ocido omna semano. Tale povas eventar, ke mem tra-pasanta komercisti ne plus es sekura e ke me ipsa ne plus riskas livar la domo ye klara jorno, quale

eventis pri la sekretario de Bicocac, til ke tandem lu sucesis obtenar grupo de soldati por kelka semani. E la soldati en la vilajo? To anke es tala afero. Frequa furto e konstanta disputi pro la mulieri. Me prefere evitas soldati tam longe kam posible. Igas plu mala la komerco, ed on havas plu multa disputo e trublo kam antee.«

La unesma gano

Quante evas la kerlo, quan vu adportas a Jovel?« questionis Don Ramon.

»Me kalkulas — 28.«

»Forta e sana?«

»Quale bovulo en la quaresma yaro« dicis Don Gabriel.

»Per quante vu intencis punisar il en la loko — pro la ocido, me vizas la 'multa' (amendo)?«

»Po kin-a-dek Pesos me volunte lasabus il irar« dicis Don Gabriel, ma il ne mem havis kin, e nula chanci irgatempe obtenar la restajo, ne suficanta porki e mutoni, e la maizo ne obtenas preco nun.«

»Audez amiko« dicis Don Ramon pos kurta reflekto. »Ka vu ja raportis la kazo, e ka vu skribis ke vu transportas la kerlo a Jovel por judicio?«

»No, ton me ne agabis« replikis Don Gabriel, »la posto anke ne arivus plu frue kam me, e me nur povas sendar o kundonar letri, kande ulu pasas nia loko o kande un de nia homi, qua es sat inteligenta, iras a la merkato.«

Don Ramon itere frapis la genuo di sua amiko e dicis: »Me pensas, ke ni du povas facar profitoza komerco reciproka. . . Vendez la kerlo a me po la amendo-sumo e dek plusa Pesos po la kusti quin vu havis. Me sendas lu kun trupo aden la Monterias. Me ne perdas per lo. Ica ok-a-dek Pesos, quin me pagas po ilu a vu, pozesos en ilua konto, tale quale la rekrutokusti, quin me obtenas po singla kerlo, esas pozita en ilua konto, quala sumon lu mustas pagar per laboro.«

Ek la libro »Guverno«.

Du lateri di Japonia

Da H. MacFrane

En la recenta tempi ni audis multo pri Japonia. Paroli kontre e por. Expresi di timo, expresi di admiro, esforci komprenar la 'mento di la Esto' e kondamno di la imito di la mala principi dil anciena mondo.

La problemo havas du aspekti, homala ed teknikala. Japonia militas, en Chinia per la glavo, en la altra landi per la timata armo dil komercala chipeso.

La Japoniana specimen-kofro konquestis India, Egiptia, Malaya, Afrika, Nederlanda Est-India, la Unionita Stati, Europa e havas la finala skopo penetrar anke Latin-Amerika.

Ica penetro-atako es habile organizita per centrala generala komercala agenterio en Tokio, kun la chefa influo guverneriala. En ol es unionita banki, industriala organizuri, navi-societi, reprezentanta firmi ed Japoniana habitanti en omna strategiale importanta punto.

Japonia sendas kontinue komercala misioni. Ica misioni adportas propra koquisti e servanti ed es extreme gastigema. La delegitaro qua atingis quoto-kontrato kun India konsistis de sisadek e kin personi ed organizis dum lia sejorno klubo di mondumala entrateno ed amuzo.

Japonia konkluzis kontrati por instigar la kresko di kotono kun Abisinia (ce. 400.000 hektari : 1.000.000 acres); simila kontrati konkluzesis kun Brazilia, Peru edc. Naturale ica kontrati inkluzas la augmentita importaco de vari ek Japonia aden la koncernata landi.

Ula landi volas shirmar su per la lego, ke omna vari de Japonia mustas portar afisheto »Made in Japan« (fabrikata en Japonia). Ma tre habile tala ceduli es nelekteble imprimita, od, ye la despakigo perdesas facile... Por evitar ta desagreablajo di la lego en la produkto di alumeti, e samatempe por garantiar por su la bona reputeso di Sueda alumeti, la boxi exportacata de Japonia portis la indiko »Made in Sweden'; on simple donabis la nomo Sweden a ta urbeto, ube on produktis en grandega e moderna fabrikerio, enorma quanti di alumeti. Ica masho en la lego suficis a li.

La konkursi komercala ne es restriktita ad irga domeno. Ol komencis e duras en omna domeni imaginebla: bicikli, inkandecala tubi, potaro, mashini, texaji edc.

Quale vivas la Japoniana laboristo?

Infanti laboranta recevas duadek centimi die, laboranta de dekedu til dekesep hori heme. La mezvalora pago ad potisto esas quaradek e kin centimi, quo equivalas la pago po un horo sur Amerikana farmo.

On pretendas, por exkuzar ta sklavatra salarii, ke la Japoniano es plu modesta en sua vivo, ke lu havas min multa demandi e bezoni. Altralatere on montras kom exemplo la 'socialista' funciono dil ekonomio, pro ke la interna konkurenco chanjesis ad extera konkurenco. Interne interligita, la Japoniana komercisti kombatas le stranjera.

Yen la solvo, quale socialista organizuro explotesas da poka posedanti. Por ica exploto esas necesa diversa kozi: La deigo di la imperiestro, adorata dal populo, la diktaturo dil generali, la koncentro di la produktiva forci aden poka manui omnopovanta; ica koncentrigo avancis tantagrade, ke, se irgaloke en la mondo aparas novajo industriala, se la modo kreas produktajo ne ja existinta, specimeno di ol sendesas quik a la centrala industriala direkterio en Tokio e pos tre kurta tempo la pronta varo ofresas po min kam la duima preco en la lando dil konsumo.

Vizito en textil-fabrikerio

La indiki pri la vivo en textilfabrikerio cherpesas ek originala raporto da jurnalisto, qua inspektis ol.

La laboristi (hike laboras plu multa mulieri kam viri en la fabrikerio) ne engajesas mediace employo-kontoro. La granda fabrikerii sendas prefere employata rekruto-oficisti a la povra ruranala distrikti, qui probas facar kontrati kun la genitori dil skol-livinta adolecantini. Filiino es hike la proprajo di la patro, qua sola havas la yuro, decidar elua fato. En yaro di mala rekolto ta rekrutisti havas facila laboro por ganar la konsento di la patro, obligar la filiino laborar dum du o tri yari en la fabrikerio. La agento recevas po singla rekrutita laboristino 3 Yen del firmo; esas oficale interdiktita a lu, aceptar ultre to anke procenti de la genitori; la guvernerio quale anke la fabrikerio atencas sorgeme, ke la laboristino komencas laborar sen debi. La voyajo-kusti pagesas dal fabrikerio.

La maxim yuna laboristino esas deketri yari; plu evoza

kam duadek ed un esas nur poki. Preske nula yunino restas plu kam tri yari en la fabrikerio, ube li anke lernas diversa utila kozi.

Li komencas laborar po 40 Sen (centimi) po dio, plu tarde li ganas til 90 centimi die. La repasti, trifoye omna dio, livresas dal fabrikerio po 14 centimi.

15 yunini lojas kune en chambrego, moblizita extreme simple. Li omna lojas en la granda, kazernatra edifici dil fabrikerio. Dum la liber-tempo existas programo di doco, distrakto per muziko, radio, sporto, balno e nato, cinemo.

La diala labor-tempo es ok e duima hori. On ne bezonas tempo por atingar la laboreyo, nam ofte la laboreyo ipsa es la dormeyo, qua netigesas vespere. Sur la sulo pozesas kuseni sur qui la yunini dormas. La repasti prenesas en granda halo. Ecepte simpla laborala vesti, la privata robi e bluzi es pagenda individue. La ordinara sustracioni de la salario ne devas esar plu kam 3 %. Ye maladesi la hospitalo-trakto es gratuita.

La raportanto sincere konfesas, ke en plu mikra fabrikerii la standi es plu severa e plu desagreabla por la laboristi.

Pekunio-libri

Altra granda fabrikerii ne pagas salario a la laboristi, ma donas a lu chekolibro pri la sumo ganita. Kun ica libro lu iras en la magazino apartenanta a la fabrikerio, e kompras la vari bezonata. La sumi spensata registresas en lua chekolibro. Ica metodo posibligas a la kapitalista exploterio ed sparar kapitalo ed igar la laboristi komplete dependanta de la entraprezuro.

Irgaquante bona la personala trakto esos en ta fabrikerii, qui esas por la yunini dum tri yari ed laboreyo, amuzeyo, edukeyo, dormeyo ed habiteyo samatempe, la manko di altra impresi, la kareo dil homala socieo kun lua posiblesi di personala impresi, su-eduko e formaco dil individuala karaktero, esas grava manko ne remplasebla per irga bonfaci, qui vizas deturnar la atenco de ica exploto-sistemo, qua ne laboras por lo bona di la tota populo, ma por la profito di individuala, kapitalista posedanti.

Pri nia moderna, ekonomiala vivo

Ek la Papala Encikliko

»Esas evidenta ke en nia tempo havajo ne nur es akumulita, ma anke imensa povo e despotoza ekonomiala dominaco esas koncentrita en la manui di poki; ed ica poki freque ne esas la posedanti, ma nur la fidei-komisarii e direktisti di investita kapitali, qui administras oli segun lia gusto e bona plezuro.

»Ica povo divenas specale nerezistebla, kande ol exekutesas da tali qui, pro ke li posedas e kontrolas pekunio, anke esas kapabla guvernar kredito e determinar olua porcionigo, e pro ta kauzo furnisas la vivo-sango a la tota ekonomiala korpo, e sizante per lia manui la ipsa anmo di produkto, tale ke nulu riskas respirar kontre lia volo.

»Ica koncentro dil povo duktis a triopla lukto por dominaco. Unesme existas la lukto por diktatoreso en la ekonomiala sfero ipsa; pos ol la feroca lukto por ganar kontrolo di la stato, tale ke olua havaji, povi ed autoritato mis-uzesez dum la ekonomiala lukti; fine la kombati inter la stati ipsa. . . .

»Ne-bridizita ambicio por dominaco remplasis la deziro por gano; la tota ekonomiala vivo divenis harda, kruela e senkompata en terorigiva mezuro. Pluse, la intermixanta e skandaloza konfuzo dil devi ed ofici di la oficala autoritato e dil ekonomio produktis krianta malaji ed iris sat fore por degradar la majesteso di la stato.

»La stato qua devus esar la maxim alta arbitranto, guvernanta en rejala maniero, fore super omna partisala disputi, intencanta nur yusteso e lo bona por la komuneso, vice ito divenis sklavo, misuzata por la servo di homala pasiono ed avideso.

»Koncerne la relato di populi inter su ipsa, duopla fluo ekiras ica fonten-kapo: Unalatere ekonomiala nacionalismo o mem ekonomiala imperialismo; altralatere ul ne min nociva ed abomininda internacionalismo od internaciona imperialismo en financala sfero, qua mantenas ke, irgube la fortuno di homo trovas su, ibe esas lua patrio.«

Quale la okulo funcionas

Trad. M. Spillane (London)

La okulo, od okul-globo, esas preske sferala en formo, e lua diametro esas cirkume 1 »inch«. Ol konsistas ek tri kovraji, to esas:

1. La sklerotiko, od extera kovrajo.
2. La koroido, o meza kovrajo.
3. La retino, od interna kovrajo.

La sklerotiko esas blanka ed opalatra, ecepte ye olua central parto, qua esas diafana, e nomizesas la korneo. Lumo transmisesas a la okulo tra la korneo.

La koroido kontenas la vaskuli qui portas la sango ad e de la okulo. Dop la korneo la koroido divenas videbla. On nomizas ica parto la iriso, ed olua centro esas la pupilo. Precize dop la iriso esas la kristalino, qua prenas la lumo kande ol pasas tra la pupilo ed enfokigas ol sur la retino. Cirkum la kristalino la koroido formacas falduri nomizita la ciliala procedi, qui kontenas en su la ciliala muskulo. La ciliala muskulo e la kristalino juntesas da mikra ligamento, tale ke la ago di la ciliala muskulo povas guvernar la kontrakto e dilato dil kristalino.

La retino od interna kovrajo esas reale durado dil optikala nervo (situita ye la dopa parto dil okulo). Ol esas extreme dina e delikata. Imaji di extera objekti en la vid-feldo projektesas sur la retino. Se la retino esas destruktata, vido esas ne posibla.

Yen la aktuala procedo di vido:

Lum-radii pasas tra la korneo. La extera radii interceptesas da la pupilo, e nur la restanta centrala radii fakte eniras la okulo. Ici pasas tra la kristalino, qua, pro ke ol esas konvexa, igas li konvergar sur la retino kun la rezulto ke inversa imajo formacesas. Ica imajo transmisesas da la optikala nervo a la cerebro, e la rezultajo esas vido.

Ek »Better Sight without Glasses«.

Skisuro dil homal okulo dividita horizontale tra la mezo

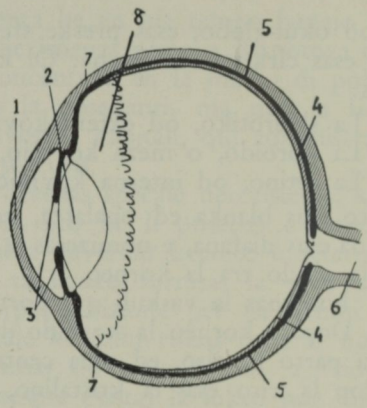

1. Korneo. 2. Kristalino. 3. Iriso. 4. Retino. 5. Koroido. 6. Optikala nervo. 7. Sklerotiko. 8. Ciliala procedi.

Krishnamurti

Da Hermann Jacob, Berlin

La nun mortinta prezidanto dil Teozofiala Societo, Dr. Anni Besant deskovris la predikanto dil vereso. Uladie povra bramano adportis sua du senmatra filiuli a la skoli dil Teozofiala Societo en India e pregis aceptar li. En un de la pueruli Dr. Besant ed episkopo Leadbeater kredis trovar signi di selekteso. Lu esis J. Krishnamurti. Ilu edukesis kun maxima sorgo, parte en Europa.

Da multi di sua nombroza adheranti lu adoresis kom la nova salvanto, rolo quan lu refuzis. Lu predikas la sercho dil vereso, dicante ke singla individuo por su ipsa mustas trovar la voyo qua duktas ad ica skopo. Esante tote konsequema, lu dissolvis la ordeno dil Stelo.

Yen extraktajo de kurta diskurseto, facita en New York ye la 19.3.1930, per qua lu motivizas la dissolvo:

Senvoya realeso

»Me asertas, ke vereso esas sen-voya lando, e ke on ne povos proximeskar ol sur irga voyeto, per nula religio od sekto. Ma pro ke la vereso esas absoluta, sen-limita, pro ke on ne povas proximeskar sur irga voyo, ol ne esas organizebla. Anke on ne devus krear irga organizuro, qua duktus la homi sur specala, voyo o volas koaktar li adsur ol. Kande on intelektis to, on koncieskas la ne-posibleso organizar kredo. Pro ke kredo esas tote personala afero on ne povas e ne darfas organizar ol. Se on tamen exekutas lo, ol ridigeskas e mortas. Ol divenas kredo-profeso, sekto e religio, quan on povas impozar ad altri. Iton omna homi en la mondo probas. La vereso abasigesas ed igesas ludilo di febli e tempe deskontenti. Ma on ne povas tirar ad infre la vereso, omnu mustas aspirar acensar ad ol. On ne povas adportar somito ad valo. Se on volas atingar ol, on mustas tra-migrar la valo e klimar a la alteso sen timar abismi.

Organizuri nek povas liberigar la homo, nek povas developar lua ego. Nula homo povas nek liberigar altra ego de extere, nek organizata adoro o sakrifiko, quan on ofras por irga ideo, povas exekutar ico. Pro to me ne fondas nova religii o sekti, anke me ne konstruktas nova teorii o filozofii. Kontree, me okupas me nur pri ulo esencala: La vera libereso dil homo.

Me volas helpar la homi, depozar omna restrikti e liberigar su de omna speco de timo: de timo en religio e salvo, de timo en spiritala domeno ed en amo, de timo pro morto e de la vivo ipsa. Me deziras vidar la homi absolute libera, nam me asertas: la unika spiritozeso esas la ne-koruptebleso dil ego, qua esas eterna; esas la harmonio inter intelekto ed anmo. Ico esos la maxima realeso, to esas la vivo ipsa.

Vera perfekteso, harmonio dil ego konocas nula lego. Tamen ton on ne darfas tradukar per kaoso. La ego existas trans omna legi e super la kaoso, pro ke ol esas la origino di omna kozi, pro ke omna metamorfoso originas de ol ed omno dependas de ol. Se on deziras harmonio dil ego, on mustas okupar su kun la homo e flegar la ego, qua kompletigas la homo, nam en ol kontenesas la vereso e la equilibro dil propra ento, qua signifikas vera kreo-povo.

En quo konsistas la propra ento, la ego dil homo? Ube esas la ego? La ego esas intelekto-pensado. La ego esas sentimento-amo. Krear harmonio inter intelekto e sentimento. Per krear ica eterna equilibro naskas la desvelizo dil vereso. Se on kombatas inter intelekto e sentimento sen kompreno, naskas nur timo. Omnu timas la kombato, qua devas fondar koncio e harmonio en la propra ento. Vice kombatar, la homo preferas konstruktar en sua cirkumajo nereala kozi: dei, mediacanti, salvanti — infantala ludili kom konsolacilo kontre sua timo.

Se on volas krear harmonio en su ipsa, pregi, mediacanti, veneraco e sercho a konsolaco esas ne-necesa. To mustas eventar naturale, quale floro, qua desfaldas la kalico matine.

Kombato esas exkluziva kozo dil individuo. Me povas dicar a nulo, quale lu devas kombatar. Me anke ne povas krear kom duktanto nova sistemi por kombatar, od ofrar konsolaco. Divenez forta e libera homi e ne esez quale infanti, qui konstante serchas protekto.

Por atingar tala harmonio, on mustas posedar amo, qua esas pura ago. La amo dil homi rezultas de personala simpatio od antipatio. Li disputas, qua dein li devas adorar, qua rituin e ceremoniin li devas aplikar. Ton li agas chefe, vice developar amo, qua ne konocas divido e restrikto.

La harmonion dil pura ago on aquiras per kombato, per duranta alerteso e su-dominaco e medito interna.

Intelekto e kordio esas de la sama esenco. On mustas aspirar la purigo di ica esenco, — qua inkluzas pensado ed amo — ed igas ol nekoruptebla. En ita instanto, kande existeskas en la pensado separo per la intelekto, naskas limitizo e konseque aflikteso. Igar intelekto e kordio libera de restrikteso e korupteso — en ito esas feliceso, liberigo, vereso.«

Ta homo, qua predikas la interna equilibro, la amo e harmonio, demonstras per sua propra vivo, per la suliberigo de omno materiala, sua doktrino. Cadie lu vagadas de lando a lando, de amiko ad amiko, sen havajo, kom serchanto e predikanta dil alta vereso.

La koralii,

la mikra konstrukteri di nova landi.

Inter la maxim kapabla konstrukteri aqual di la tota mondo tre certe apartenas la mikra koralii, qui vivas en la neprofunda parti di la varma mari. Irge quante mikra es ica animaleti, tamen li omna partoprenas la granda verko ye qua li kontinue laboras: formacar insulo, quan la homo povas selektar kom habiteyo por su.

En la proximeso di Florida U. S. A., on povas admirar la nasko di tala insuli. Li aspektas quale submara gardeni, qui situesas tre proxim la aquo-plano. Ibe on povas perceptar koralii, qui es tale kunkreskinta, ke li aspektas quale koloroza branchi di arbori; altri similesas grandega vazi, kontre ke itere altri montras formi analoga a la kornaro di cervo, o tante similesas bele kolorizita plumi ke on nomizis li marplumi.

La korali-animaleto komencas vivar kom mikra larvo naskinta ek oveto. Pos ke ta larvo libere natis dum kurta tempo, ol pozas su fixe sur rokajo o peco de koralio mortinta, por kreskar ad animalo adulta. Dum ta tempo ol vivas quale planto, perdinta sua kapableso diplasar su. Pro to on opinionis dum longa tempo, ke la koralii esus marflori.

Dum ke koralio kreskas, aparas krono de brakii kaptiva cirkum la boko. Omnadie la animaleto igas saliar ta mikra brakii, por kaptar per li la mikra organismi flotacanta en la maraquo; ek ici ed ek kalko lu konstruktas forta skeleto por su. Kelka speci de koral-animali duras vivar unope, ma la maxim multi de li vivas en tre granda kolonii de multa mili de animali, tante dense, ke on ne povas vidar ube una finas ed altra komencas. Tale naskas la koralio-speci, qui aparas en la bel e fantastika formi supre nomita.

La matra animalo di tala kolonio genitas nova tuberi, qui ipsa igas developar propra arteri e stomako. Pose ici genitas anke nova tuberi, qui omna duras kunesar quale un granda familio, e tamaniere vivadas ya kelkafoye dum yarcenti. Ta animaleti es tante intime interjuntita, ke li omna havas la sama stomak-intestino.

Yarope la korali-skeleti amasigas su tale, ed interjuntas

su a granda ferma amaso. Dume li preske omna depozas kalko, en qua li quaze enliteskas. Fine, pos yarcenti, acensas ek la maro insulo nova, qua konsistas ek la skeleti di bilioni de animaleti mortinta. Sencese nova kolonii formacesas per ovi venanta ek la boko di la genitori, e flotacas adfore por fixe aglutinar su irgaloke, e tale altraloke helpas konstruktar lando nova.

Koralio-insuli e -rifi trovesas maxim multe en la plu varma parti di Pacifiko e la oceano di India. Segun lia diversa formi on dicernas la tri klasi sequanta:

1a. *plajo-rifi*, qui trovesas alonge la rivi en bendi larja de 40 til 90 metri (exemple en Reda maro);
2a. *digo-* e *koralio-rifi*, qui es larja de multa kilometri, e separesas de la rivo da profunda kanalo (exemple la Bariera rifo an la litoro di Quinslando);
3a. *atoli*, t. e. basa streta insuli oval, qui inkluzas aquo-baseno profunda de 60 til 150 metri e qui trovesas en Pacifiko.

La korali-animali es strete parenta a la mar-anemoni, qui, same kam li, apartenas a la klaso dil flor-polipi. Anke la mar-anemoni es, per la infra parto di lia korpo, fixigita an petra od altra objekti, ma ne tante fixa ke li, shovante, ne povus kelke diplasar su. Anke li havas kaptili cirkum lia boko, per qui li sizas sua kaptajo. Quankam la granda e bele formacita speci trovesas exkluzive en la varma mari, on trovas tamen mar-anemoni anke en Nordmaro, alonge la litori.

Tradukita da *P. Wegmann.*

'Nova Yaro' che ni e la altri!

Trad. Wilhelm Franck (Kiel, Germania)

New York (segun Paul Scheffer).

La maxim importanta festo en USA es la Kristnasko, qua festesas extensite e ligita per nekontebla gratuli e donacaji de singlu a singlu. Ol sequesas naturale da generala blazeso e pro to la yarfino ne plus festesas same splendide.

En la ruro advere la tota semano de Kristnasko til novyaro festesas, e novyaro ipsa divenas quaza cindro-merkurdio, quan en maxim multa kazi on pasas dormante. La oficii meznoktala nur eventas en poka regioni di la lando. En la urbi on expektas la yarfino maxim ofte interne di la familio. Por la 'blanka' Amerika la nokto novyarala ne es festego.

Nur en la sudo la negri, la maxim povra e samatempe maxim lirikala e festo-gaya parto di la habitantaro, festas novyaro en salianta maniero. Li kunvenas en kirki ofte povrega e kantas himni ibe. E lia urpatrio es rikonocebla en nula altra ritui tam profunde kam en ica melodii e dansi, qui dansesas ibe nur ye novyaro e nultempe ye altra dii. Nam ca melodii e dansi ankore venas ek la prima foresti di Afrika.

København (segun E. Vogeler).

La Københavnano, qua ne ja komendis sua tablo por novyaro ja ye pasko en saja previdо, perdus parto dil amuzo, nam ye ica dio dil yarala bilanco la tabli es okupita — la duimo ja fixigita depos generacioni, quale familiala sepulteyi heredala. Che Nimb, Angleterre ed altra hoteli festoza, turbi festoza turnas su dum ke la min granda kafeerii es klozita. Cadie la vertuo-sorgema urbestro ne iras tra la stradi kun spiso e korneto ed imperas ye kloko dek-e-du la habitanti aden la lojeyi. Lu samatempe es »Borgemaster« por mariajo, paco mariajala e lua decendanti.

Quon la karpo es por la Germano, to es la homardo por la Dano. Komprenende l'ostri di Lymfjord es afero nacionala, anke li ne darfas mankar ye ca vespero. La olim famoza apetito di ca lando riviveskas por ica nokto. Pos parmanjo de quar karnoza dishi parte de quadripedi, parto de ucelaro en oceano de butro, komprenende ne mankas kaviaro kom uverturo stimulanta. La drinkaji ya es fixigita internacione, ma on adjuntas nacionala ratafio al homardo. Koncerne la humoro progresanta, quan ica bon-korpulenta sioruli e la gracila siorini developas sub paperboneti, serpenti e 'konfetti', la expekti es satisfacata se on nur eniras ta turba rondi per sama esprito.

Mute on drinkas glasedo por ti, qui mustas parvivar ta horo inter tacema muri, regretinde fore de la tradicionala cirkli amikala. Tandem

ye meznokto la entuziasmo e la humoro krevas tra apertita fenestri aden la stradi dil festoza København, qua similesas unika pirotekno Tivoliana, pro ke singlu jetas kelka dekeduo de fuzei, rani detonala e tondraji a la strado.

La pia sonadeto meznoktala di la horlojo urbala nur es audebla per radio. On vidas shancelanta figuri irar tra la stradi vers Amalienborg a la kastelo di la rejo en la matinala krepuskulo. On marchas en sua fantazioza uniformi en reda, blua e flava kolori kun tri-angula chapelo e hanulplumo, espado, brachi, balshui, dentel-mansheti, ed or-galoni dope ed avane; omna Københavnani, qui okupas irga kortala grado e nun iras al kortala kurtezo, qua es fixigita ye kloko 9 matine segun bela tradiciono ed omna duesma borgezo, de chambelano til la judiciisto e la kortala buchisto, havas tala grado kun titulo ed uniformo.

Avane la ministri marchas, fremisante pro frosto, kun alte klozita kolumo e preferus servar republiko en ica instanti.

Pos ke la 'kolorizita' kurtezo finis, la rejo incendias sigaro novyar-matinala. Ma antee on bone aerizis la chambrego, por ke ne existez la danjero di explozo, quo esus mala auguro. . .

Glædeligt Nytaar! Og Tak for det gamle!

Ad el.

Originalo en Ido da Petro V. Dimitriev (Bulgaria)

Flori ja emersas sua flav kapeti,
Ho printempo esas nun, karino mea,
Flori reda esas quaze faireti,
Apud la rivero, kalma, arjentea.

Per ta flori da me ipsa koliita,
Me garnisos tua bela, trist pektoro,
E per kisi de la boko spoliita,
Me sikigos la lakrimi e doloro.

FRUKTI E DESERO

Supernaciona humuro en la spegulo di Ido.

. . nur quale vizaji de nereala nubi. .

Recente me sonjis. Me sonjis bele, vidante, ke omna homi disponas manjaji en abundo, vesti suficanta, ke li juis en pacala fratesko la verki di prizat artisti.

Mutoni pasturas sur la prati, sentima, amikale ludanta kun mikra infanti, lia dolca okuli spektanta la homi. La sangifanta kultelo dil buchisti desaparis. La homi ne plus dishakis animali a kilogrami quin on olim rostis, fritis, koquis o fumizis.

La laboro ne opresis ma joyigis la homi. La mashini sorgis la labori sordida. Li pasis la libertempo en senpasiona jui — nur fore, nebulatre, nereale spektis kelka vizaji del nuboza cielo, — kun la expreso di avida dominaco-deziro. .

Pakigante la kofri por trairar la senfrontiera, sendogana, tote libera mondo me vekigesis en la pala lumo di vintral matino: giganta aeroplano bruisegis profunde super la domo. . .

»Parlez-vous Français?«

Recente Franca milit-kamarado parolis en grupo provincala di Germana ex-soldati. Pos fino la prezidanto dil grupo dankas sincere la diskursinto pro la bela idei expresita e questionis, kad irgu del asistanti savus tradukar la diskurso, pro ke ilu ipsa regretinde nur savas »perfekte« la Rusa, ma ne la Franca.

Nula respondo.

Itere lu questionas.

Dina voceto del angulo sonas, e videskas la lokala oficisto del posto, qua redeskas pro modesteso dicante: »Je«!

Honor-legiono di la ministri

Delegito parlamentala di la opozanta partisi submisis propozo por protekto kontre la milito, titulizita:

»Lego por la protekto di la populo di lando, urbo e ruro kontre la danjeri di milito per la helpo di la estimata membri di la respektinda guvernerio.«

Ol implikas: En kazo di milito omna ministri, oficisti, diplomati, konsuli (omni okupata pri la manteno dil paco) formacez quik specala regimento protektala, qua, kom uesma, eniras la kombato.

La bona interkonoco dil kombatanti de amba lateri igus la lukto ne-digna expreso dil opozanta opinioni, e la pacala regulizo dil opinioni ed aferi esus sekurigita. La ministri, la unesma servisti di la stato, judikus kom honoro darfar enirar tala regimento dil paco.

La Siniorala domo dil Parlamento refuzis la lego unanime e sen komento.

JURNAL RAPORTI

Ne-komentita jurnalraporti qui valoras, ke ni reflektas pri oli.

La supersurveyisti

»La Municipala Komitato deskovris ye la exameno dil labori acesora por chomanti, ke por omna kin laboristi un esis employata, qua konstatis la labor-duro. Por omna sis laboristi esis employata surveyisto e por omna surveyisto supersurveyisto.

Cincinnati Free Press, New York

La Biblo

La ofico Biblala di Württemberg (Germania) komunikas, ke dum 1934 dissendesis plu kam 800 000 Bibli od parti di Bibli, 128 000 plu multa kam dum 1933.

Sonntags-Zeitung, Stuttgart

»An la Atlantika bordo di Francia, ube on kaptas la mikra fishi, quin pose on manjas kom oleo-sardini, la rezervajo amasigesis troe. Por solvar la problemo dil »Ne-aceptema merkato«, qua ne povis konsumar la richajo ofrata, on decidis irar la maxim sekura voyo por la solvo: On jetis omna sardini, kun oleo ed en lia buxo, retroe aden la maro.

Laiko dicis, ke esabus plu bona se on ne kaptabus la fishi e lasabus li vivar. Ma tale esas la laiki, li komprenas nulo e tamen judikas.«

S.-Ztg.

La maxim bona komerco

»Segun enunci koram la Usana komitato por exameno dil armizo-industrio e dil armi-komerco, multa Amerikana armizo-firmi obtenis yarala gani dum la lasta milito til 326 %, 40 til 80 % esis nula ecepto«.

S.-Ztg.

La kemiala homo

»Prof. Borgerts del Columbia-Universitato facis sensacionala raporti pri la posiblesi povar influar homo per helpo di kemiala deskovri en sua agi quale penso edc. Prof. Borgerts deklaris, ke la tempo ne plus esas fora, dum qua la kemiisto esas kapabla krear substanci, qui ne nur augmentus la pensala vigoro dil homala cerebro, ma anke substanci qui augmentus la fizikala vigoro, ya mem la saneso e beleso dil homo segun recepto.

Vice krear medikamenti quale til nun, qui diminutas dolori od es dormigiva, on esos kapabla future augmentar kapablesi e valori dil homo per kemiala produktaji tale ke naskos »superhomo«.

Schule der Freiheit.

Mui Tsai

On admisas nun ke existas eventi di mui tsai en Britaniana teritorrii ultre en Hong-Kong. Sub ica formo di sklaveso mikra Chiniana infantini kompresas e vendesas e traktesas ofte tre kruele. Ultempe taxesis, ke existas nur en Hong-Kong preske 10 000 de ica mikra sklavi.«

Manchester Guardian, Anglia.

Persiana luxo

La 'sha' de Persia komendis la konstrukto di luxoza treno en Suedia, qua devas esar la maxim briloza e pro to anke la maxim chera di la mondo. Omna metal-parti dil treno esas orizita od arjentizita, la pordiklinki de pura arjento. La maxim kustoza ligno-speci uzesos e la muri e parieti es kovrita per silko e damasko. Ma pro 'certena' motivi la 'sha' anke imperis, ke ilua treno anke recevez dika kuraso de stala plaki.«

S.-Ztg.

La populi

La populi esas exhaustita. Li timas milito e deziras paco. Ka ne forsan esas grava iluziono duktar la sama generaciono, pos yari di povreso, sen-employeso e nesekureso unfoye itere aden la tiralier-tranchei, imperar a li ocidar e mortar, por ke lia spozini ed infanti povez esar destruktata per gasi, e pensar ke ica sama soldati retrovenos quiete al povreso e sen-employeso? Milito nur povas finar per revoluciono!

Czas, Polona Dialo

SUB LA BLUA STANDARDO

La eventi dil monato, afektanta la labori interlinguala e la propago di helpolingui.

Reflekti pri la dio

hzj. Interesanta ed importanta problemo por la mondolinguisti es la doco ed olua rezultaji di helpolinguo. La raporto di IALA pri tala probo meritas atenco.

Experimento en Angla skolo

Ye la komenco dil skolyaro, la skolani dil »Bishop Auckland County Council School por yunini« (Durnham County, Anglia) dividesis en du grupi. L'una grupo studiis Franca o Germana e la altra Esperanto. Dum la duesma yaro la grupo unesma duris la studio di Franca o Germana, e la Esperanto-grupo komencis la studio di Franca o Germana.

Komence dil triesma yaro 20 skolani del grupo studiinta Esperanto en la unesma e Franca o Germana dum la duesma yaro, e deketri skolani del grupo studiinta Franca o Germana dum amba yari unionesis por studiar Latina.

Meze dil skolala yaro ica triadek-e-tri skolani examenesis en Latina e sive Franca o Germana, segun la linguo, quan singlu de li studiabis.

La maxim alta distingo, e dekequar del dekesis maxim alta distingi obtenesis da skoleni ek la grupo, qua studiabis Esperanto.

La praktikala konkluzo

On decidis e realigis, ke omna docisti di stranjera lingui komencez la yarala studio kun Esperanto e durez til ke la individuala docisto judikas veninta la apta instanto por komencar la studio dil naturala linguo. Ica metodo aplikesas nun depos 1922.

La facileso di helpolinguo

Dr. Thorndike del Columbia Universitato trovis plusa rezultaji remarkinda. Studento esos kapabla pos *duadek hori* di studio komprenar imprimita ed parolita Esperanto plu bone kam lukomprenas Franca, Germana od Italiana pos *cent hori* di studio.

Quaradek hori di doco e praktiko kapabligos lernanto komprenar ed aplikar Esperanto tam bone, kam *duacent hori* di doco e praktiko kapabligus lu en Franca o Germana.

Segun nia opiniono ne existas fundamentala difero inter Esperanto ed Ido en tala experimenti. Prefere Ido donus rezultaji plu kontentigiva pro la plua facileso per derivo logikala, e pro ke la mento di yuno e studento es plu aceptema por logiko kam por la 'naturala' pelmelo o la kontrelogika sistemo di direta derivo en Esperanto.

Same la nemediata kompreno es plu facila ye Ido pro olua plu internaciona vortaro e plu internaciona skribo.

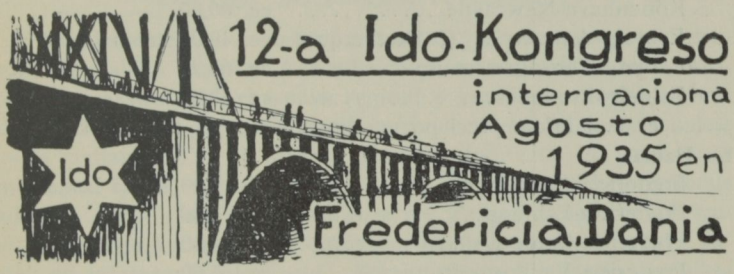

11.-15. agosto 1935. Kongreseyo: Hotelo Victoria.

Esez bonvenanta a Fredericia!

Kara samideani! Venez a Fredericia e partoprenez la 12. internaciona Ido-Kongreso! La preparanta Komitato ja dum longa tempo fervoroze laboris por igar via restado che ni tre agreabla ed interesiva. Ni bone savas, ke la kongreso sola ne esas sat atraktiva por ganar adheronti, e pro to ni anke aranjos amuziva e distraktiva vesperi, interesanta exkursi edc. Dania esas mikra lando, olua urbi esas povra e modesta e koncerne pompoza edifici e moderna stradi ni ne povas konkurencar kun la grandurbi di Europa, ma nia urbi esas plezanta e la habitanti esas afabla e gastigema. La specala Nordana kulturo, developita dum yarmili, duktis la Dana populo a la alta stando, qua esas bone reputata adsuper la tota Europa. Til nun nia naciono sempre konservis sua nedependo ed aranjis sua vivo segun sua propra legi, e forsan nuntempe ol esas la maxim bone situita populo di la mondo.

Kara Idista amiki! La peni di nia preparanta kongreslaboro esos multople rekompensita per via vizito, e nia esforci vizos igar la kongresdii tante agreabla ed interesanta, ke vi sempre konservos la 12. internaciona Idokongreso kom bela memorajo.

Esez kordiale bonvenanta a Fredericia!

La preparanta komitato

Kelka veho-preci

Berlin-Stettin-København	ce. 14,00	Mark Germana
Berlin-Warnemünde-Gedser-Kbh...	ce. 22,00	— —
München-Warnemünde-Gedser-Kbh.	ce. 48,00	— —
Leipzig-Warnemünde-Gedser-Kbh. .	ce. 29,00	— —
Göteborg-Köbenhavn (per navo) ..	ce. 10,00	kroni Dana
Esbjerg-Harwich-London (navo III)	ce. 55,50	— —
Esbjerg-Grimsby (Anglia).....	ce. 45,00	— —
Köbenhavn-Newcastle	ce. 60,00	— —
Esbjerg-Antwerpen (o Dunkerque)	ce. 40,00	kroni Dana
Esbjerg-Paris (per navo).....	ce. 60,20	— —
Esbjerg-Bruxelles...	ce. 43,20	— —

Ico es la minima preci po un direciono en la triesma klaso.

En Dania:

Fredericia-Köbenhavn.....	ce. 7,00	kroni Dana
Fredericia-Esbjerg	ce. 4,80	— —
Fredericia-Frederikshavn	ce. 14,50	— —
Fredericia-Padborg (frontiero).....	ce. 5,60	— —
Vejle-Köbenhavn	ce. 7,00	— —

Ye uzo di expres-treni til la navo la preci augmentas ye 1,50 kroni.

Hamburg-Padborg.....	ce. 7,60	Mark Germana.
Berlin-Hamburg	ce. 11,60	— —

La Germana fervoyo editas vakancala bilieti, per qui on recevas rabato de ce. 20 %.

La Dana krono

equivalas cadie cirkume 0,56 Mark Germana; 11½ d Angla shilling; 6,20 kroni Cheka; 0,90 kr. Sueda e Norvega; 3,35 Franca franki; 0,68 Suisa franki; 2,65 Italiana lire; 0,34 Nederlandana Gulden; 1,10 Austriana Shilling; 1,70 Hispana pesetas.

Biciklo-vehanti: *Itinerarii:*

Norda karavano de Suedia (Stockholm): Stockholm-Göteborg (52 mil), Göteborg-Frederikshavn (navo, 7,50 kr. Sueda) —Aalborg—Hobro—Randers—Aarhus—Horsens—Fredericia (27,5 mil).

Suda karavano tra Germania: Berlin—Wittenberge—Lübeck—Kiel—Flensburg (cirkume 460 km) —Fredericia. De Kassel—Celle—Hamburg—Flensburg—Fredericia; de Saxonia—Leipzig—Anhalt—Lüneburg—Hamburg—Flensburg—Fredericia.

Existas nula desfacilaji por enirar Dania kun biciklo.

Specala visto por enirar Dania ne es necesa, ma singlu kunportez pasporto.

Idisti anuncanta lia asisto di la kongreso a la Ido-Kontoro Fredericia voluntez indikar la dio di lia arivo, por ke hotel-chambri povas rezervesar.

Migro en la erikeyo di Jutlandia

Da Chr. M. Hansen, (Fredericia)

Kom adolecanto — ante plu kam 30 yari — me vagis tra Europa de Baltika maro til Adriatika maro e retroe. Men vidis multega interesanta loki, charmiva regioni e grandega urbi kun splendida edifici. La gigantala Alpi, quin me transklimis, facis a me — la platlandano — la maxim grandioza impreso. 20 yarin pose me, kom Idisto, revizitis Suisia e kun Suisa samideani exkursis aden la Alpi. Itere kelka yari pose me vizitis Anglia, ube me trovis ancienega kulturo, qua florifis per pompoza kirki, pitoreska kasteli ed interesanta olda urbi. Mea modesta hemlando, la mikra Dania, semblis a me tre povra e trista kompare ta richa landi e la pompoza naturo.

Jutlandia

Dum la lasta yari me kustumale uzis 7-8 dii ek mea somerala vakanco por, dum pedo-migro, explorar la Jutlandana peninsulo. E me nun agnoskas, ke, se on deziras vidar ulo interesiva e bela o mem grandioza, on ne bezonas irar exter la frontieri di la mikra lando. Dania posedas tre richa ed alternanta naturo, e grandskale on povas dividar la Dana naturo en du speci; la dolca e ridetanta naturo di la insuli kun verda foresti, blua mari e flava, ondifanta cerealagri, e la serioza naturo di la Jutlandana peninsulo kun la obskurbruna erikeyi e la nivoblanka sabloduni alonge la grandioza e sempre mujanta Nordmaro.

La erikeyo

En la erikeyo on povas marchar dum multa hori sen vidar ula homo. La chosei multafoye nur esas du o plura roto-traci en la sulo, maxim ofte parte celita da la eriko. Oportas, ke on diligente atencas, ke la voyo ne desaparas, nam ne esas bona perdar la direciono meze la sovaja erikeyo, ube nula homo esas videbla, e la nokto forsan proximeskas.

Uldie me marchis tra vasta e dezerta erikeyo, qua donis a la mento grava e serioza impreso per sua obskurbruna koloro e pro-

funda kalmeso, e subite me stacis koram granda lago kun la surfaco cintilifanta en la sunbrilo. Me stacis tote facinata, e senvole me klamis laute: Ho! quante bela! Nulu audis me, nam me esis tote sola. Ma me nun saveskis, ube trovesis la maxim bela loko di la mondo. Me komprenis, ke primitiva homi povas kultar la naturo kom Deo, nam me vere sentis, quale se me stacis koram ula Deala ento, qua spektis me per senfine amoza okulo.

Anciena taverno.

Proxim ta naturperlo trovesas en la erikeyo tota vilajo, ma senviva, ulaspeca muzeo. Ol esas kompozita de olda, karakteriziva ruran-domi, adportita de diferanta loki en la lando. Inter altro trovesas farmo, forjeyo, mueleyi e taverno.

La maro

Ye la westala rivo di Jutlandia on renkontras la vasta Nordmaro, la eterna enemiko di la lando depos olua konstrukto, ma anke la loko, ube la west-Jutlandana peskisti queras lia revenui por mantenar la vivo — danjeroza laboro! En la tombeyo di la peskisto-vilajo Harboøre trovesas granda komuna tombo pri 27 povra peskisti, qui dronis dum tempestoza novembro-nokto en 1893. En la sama tombeyo esas sepultita 12 viri de ula salvo-batelo, qua perisis dum salvo-iro ye ula strando en januaro 1897.

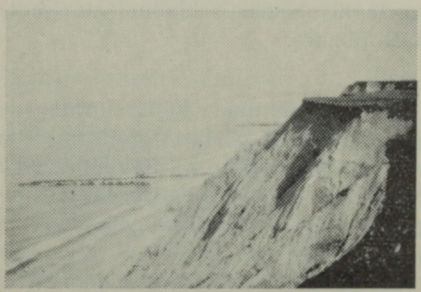

Bovbjerg.

La promontorio Bovbjerg esas vunduro, aquirita dum la senfina kombato kun la maro. Tempope la furioza ondi formanjis granda peci de la lando. Ma dum la lasta yari on facis efikoza laboro por sekurigar la lando. Gigantala cementkolosi esas pozita alonge la rivo por ruptar la atako di la

furioza maro, e longa petra brakii esas konstruktita aden la maro ipsa. En la duni esas erektita monumento pri ica sekuriganta laboro. Cirkum granda stono kun inskriburo stacas cirklo de 12 quadrata granitstoni, singla portanta ula yarnombro de 1277 til 1873, indikanta ula yaro, kande la maro esis extraordinare avida.

Mem se la vetero esas tote kalma, la maro tamen sempre esas movanta e sendas longa spumkronizita ondi adsur la blanka sabloza plajo.

Jutlandana naturo

En Jutlandia on povas trovar perspektivi tam belega kam le maxim laudata en la mondo. E singla regiono montras ulo nova, ulo diferanta de altra regioni. Mem la monotona erikeyo esas riche alternanta. Meze la lando trovesas la senfina, vasta planaji, ube la rekta horizontlinei bele ruptesas da kupuli di anciena, veneracinda tumuli, qui celas la osti di nia brava ed habila preavi. Adsuper la tota Jutlandia trovesas mili ek ta tumuli. Vers la westrivo on trovas granda kolini, qui kelkafoye levas su til tanta altaji, ke li justifikite portas nomi quale „la monti". La chefa horizontala linei esas hike desegnita per forta, ferma arki.

Omnayare on prenas tereno de la erikeyo por kultivar o plantacar, ma tamen on povas cadie facar longa marchado en Jutlandana eriko tra lo grava e serioza, lo tacema e kalma, qua esas la poezio di la erikeyo, mem kande la suno brilas maxim klare. Ma ta poezio ne nur apartenas a la erikeyo; ol anke trovesas en la duno-regioni alonge la Nordmaro, ol existas en omna la grandioze desegnita linei di tota Jutlandia.

Nula odoro esas por me tante kara kam la acidatra odoro di la eriko, qua sunvarmigita renkontras la migranto sur la senfina planaji, ube esas longa disti inter la domi ed ube eterne trilanta alaudo-exulto sonas proxime e fore, cirkume ed alte en la aero, de omnaloke e sencese. Hike me povas atingar ta stando, ube omno existanta en la universo, la sunbrilo, ucelkantado, eriko-odoro, unionesas kun mea propra ego, tale ke me sentas me ipsa kom parto di la naturo. La nura marchado sole esas benedikajo, aventuro, e la maxim naiva sento di feliceso povas tremigar onu, pro ke on havas la totala uzo di sua membri ed altre esas ye bona saneso. E quante charmanta to esas jetar su meze la vasta erikeyo kun la facio adsupre en la sunbrilo ed askoltar la murmuranta susurado di la vento en la erikobranchi. O prenar sua dimeza repozo sube en la streta prato, qua aparas en la valo inter

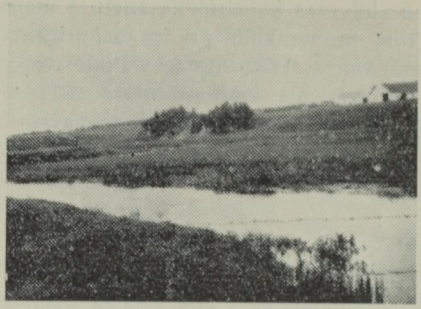

Jutlandana rivereto.

la erikokovrita kolini. Mikra rivereto krucumas su adavane donacanta klarverda benedikajo ad omna du lateri. Esas kelka Insuldana naturo en tala prato meze la erikeyo, ma la koloro esas Jutlandana, obskura, e la linei esas Jutlandana, longa, moderema, quaze grave aspiranta, omnaloke facita per un sola, forta, unikolora stroko de larja pinselo.

Tala esas la esencala karaktero di la Jutlandana naturo, qua tote konkordas kun mea Jutlandana anmo, e dum mea migri me lernis konocar ed amar ica naturo.

Ad ica numero adjuntesas la **Linguala Suplemento,** gratuita por membri ed abonanti.

La docoletri „Me lernas Ido“ e la rubriko „Esperanto-Ido“, ajornesis pro manko di spaco a la proximo numero di Progreso.

BIBLIOGRAFIO

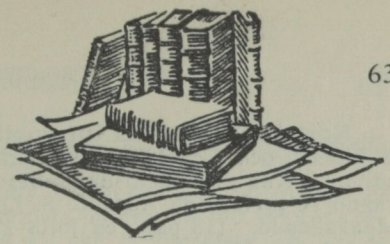

Universala Kalendario 1935, 34 pag. en kovrilo, poshoformato. 7. yaro, ed. Ido-Centrale (Herm. Jacob), Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9, preco 0,30 *M*, gratuita por abonanti di Mikra Buletino.

Por ti, qui deziras posedar en kondensita formo la centrala adresi, indiki pri omna Idokongresi, la nomi di la diplomieri, la listo dil revui, indiki pri omna Ido-organizuri, la UK 1935 es la praktikala manuo-libreto. Specale la indiki dil „ARKIVO" semblas utila, nam ibe indikesas la maxim bon maniero quik trovar la nova radiki, adoptita depos 1914 da la Akademio di Ido. Pluse indikesas revui, yartomo e pagini en qui trovesas serioza kritiki linguistikala pri la cetera sistemi interlinguala.

Ek humoroza deskripto pri la cayara kongresloko ni citas lo sequanta:

»*LERNEZ KALKULAR PER ÖRE.*

Se on konsideras ke la Dana pekunio, kompare a la landi qui mantenis la ora pekunio-normo, inflesis preske ye 50 procento, on facile komprenos la fakta chipeso di vivo dum vakanci en ta agreabla lando norda, di qua la prati es bone kultivita e verda, e la cirkondanta maro ofras ad omnu la juo vakancala, nato, remo, exkursi vapornavala anke sur tranquila ondi neshancelanta unionita kun la freshesо dil saloza maro-brizi.

Por nia kongresani, qui per modesta moyeni volas vivar en paradizo dil karnivori, me kopiis kelka preci del vitrini buchistala:

duima kg de karno hakita	25 öre
duima kg de karno hachita	35 öre
du ovi	10 öre

La delicoza pano krakanta, kun Dana butro e saporoza fromajo es delikata migro-alimento por la biciklala Ido-kongresani e por ti qui vivos dum la kongreso en la tendi-kampo Idista en Fredericia«.

Naturo ed Arto da Gilbert H. Richardson, membro dil Akademio. 20 pag. en kovrilo, preco —,50 SFr., editata da la autoro.

Sdo Richardson richigis la Idoliteraturo per plusa poeziala verko. En introduktanta vorti la autoro montras, ke singla epoko traktis poeziale la eventi diala, la eventi maxim grava e maxim proxima a la homi. Konseque olua temi es i. a. „Odo a Radio-emisilo", „Motorciklo-vehado", Radio, „pos unesmafoye audir Radio" edc.

Ido Nyelvtan Gramatiko di Ido por Madyari da Jozsef Csatkai, 32 pagini en kovrilo, ed. Federuro por la mondolinguo Ido, realskolo, Szombathely, preco —, 40 *M*.

Klara, mikra gramatiko kun multa exempli en Ido. Pos la 10-a leciono sequas parto konversala e lecioni bilingua. Ol donas praktikala frazi ofte uzita en la apliko di Ido. Kelka utila indiki kompletigas ta rekomendinda verketo.

Kort Lärobok i det internationella Hjälpspråket Ido av A. Noetzli och Sten Liljedahl. Kurta Sueda lernolibro di Ido. 8-a edituro. Kun introdukto da profesoro Jespersen „Historio di nia linguo" e prefaco da Adyunto S. Quarfood. Texto revizita da la Idoakademio. 118 pag., en forta kovrilo. Preco 1,75 Sueda kr. Ido-federuro Hoting.

Es vera plezuro foliumar en ta ecelante imprimita libro, qua introduktas per alfabeto, pronunco, acentizo edc., ed en olua II-a parto donas la gramatikala elementi. Tre efikive aranjita es la listo dil pre- e sufixi sur pag. 36/39, ube en la diversa kolumni on montras en Sueda la signifiko, la prefixo, la radiko dil vorto, olua dezinenco e la traduko dil kompleta vorto. La diversa texti en Ido igas ol valoroza anke por ne-Suedi.

Vortolibro Ido-Ido. Depos la publikigo dil litero A di la Ido-Ido vortaro (Jurnalo internaciona en Ido), la Idistaro duris demandar maxim kompleta vortaro Ido-Ido. Pro ke tala edito ne es posibla nun, ni rekomendas ad omna Idisti, uzar la ecelante lexiko *Ido-Angla* da Dyer. Ica lexiko kontenas che multega vorti la defini en Ido, cherpita ek Progreso premilita segun la decidi dil Akademio. Ica verko intertempe bone remplasas la bezonata Ido-Ido-lexiko. Preco 10/- sh. Angla sen afranko. Recevebla del Idolibrerii.

Nova Vivo, 22 recepti vejetarala kun prefaco da Max Jacob, preco —, 30 *M*, gratuita por abonanti di Mikra Buletino, ed. Ido-Centrale Berlin.

En agreabla formo ni trovas en ta libreto texto, qua til nun ne es trovebla en la Idoliteraturo. La menajo ed lua ingredienci por koquar saporoza dishi es la temo di ol e kun ul astono ni perceptas, quanta vorti es ankore nekonocata en nia Idosavi, quanta radiki existas por la ago koquar e fine — quante perfekta ja es la vortaro disponebla por la tradukanto di tal kayero.

A Fredericia e Köbenhavn es la titulo di 12-pag. broshuro en qua ne nur trovesas valoroza indiki pri la kongreso, ma anke la kompleta e maxim nova listo de preske cent „Ido-Konsuli", ultre to KLEFO di Ido sur tri pagini e tote en Ido. Tre bela kovrilimajo beligas la kayero, qua certe es instigilo por multi venar al kongreso ed adherar la Uniono.

Venez a Fredericia es la titulo di bela, bikolora turistala broshuro tote en Ido pri la kongres-urbo. Plu kam dek fotografuri e mapo es kontenata en ta ecelante imprimita kayero qua digne reprezentas Ido ed es respektinda produktajo di nia diligenta samideani de Fredericia. *bzj.*

Revui.

Sueda Mondolinguala Revuo, Hoting. Aparas 6-8foye en 1935. 2 SFr. yare. Red. dro Hans Brismark.

Ol kontenas cirkume duime Sueda e duime Ido-texti qui sempre es interesanta. Reguloze la revuo kontenas detaloza raporti pri la movado specale en Suedia ed ofte kontenas la fotografuri di konocata Idisti.

Mikra Buletino, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9, 1,50 *M* yare duras aparar monatale kom postkarto tote en Ido. Dum la

yaro adjuntesas tri gratuita libreti, ultre to la Korespondo-Folii, en qui publikigesis til nun plu kam 350 adresi.

Jurnalo di la Centro aparas omnamonate en jurnal-formato kun 4 pagini e kontenas ultre aktuala informi en Ido valoroza artikli e tradukuri. Abono 3 Sueda kr. che la redaktero Dr. N. A. Nilsson, Örebro, Suedia.

IDISTA YUNARO

Quale docar Ido a la pueri?

Da prof. J. Csatkai

De tempo a tempo ni fixigas okazioni, kande instruktanto ed instruktati es libera por „Idigar". (Do to ne es leciono dil reguloza kurso ed ol es grava por nia yuni, nam tale ol similesas ne mem segun to a skolal studii ofte kargiva). Kelka exempli di tala kunsidi.

Ex. 1. Yen, imajo di skolsalono. Omni deskriptas ol per simpla vorti. Sur la katedro stacas la profesoro. Avan la tabelo stacas la skolano. Sur la tabelo es nombri. La profesoro questionas: Quanta es un plus un? La puero respondas: un plus un esas du. La prof. questionas: Quanta es un plus du? La puero respondas e. c. Pos naracir li ludas la ceno. Una puero esos la profesoro qua questionas, altra esos la puero qua respondas. Kelkafoye on intence falias la kalkulo. Bone — dicas la distraktita profesoro.

Ex. 2. Nun li ludos komerco. Una esos la komercisto e la altra esos la kliento. Me recitas kelka frazi di la dialogo quin li pose variante uzos:

Bona jorno, sioro komercisto. Bona jorno. Quon vu deziras? Me deziras havar libri. Me ne havas libri. Me deziras havar chapelo. Me ne havas chapelo. Me dizaras havar shuo. Me ne havas shuo. Quon do vu havas? — Me havas debaji. Ton me ne deziras havar.

Ex. 3. Ni ludos renkontro en la aero. La stuli sur qui ni sidas reprezentas nun aeroplani, flugmashini e. c. Nia dialogo: Bona jorno, kolego. Adube vu flugas? Me flugas aden Afrika. Adube vu flugas? Me flugas aden Japonia. Quon vu facas en Afrika? Me spektas la piramidi e la mumii. Quon vu facas en Japonia? Me vizitas la Idisti. La aero esas kelke kolda. Anke me frostas. Me salutas la Idisti! E me salutas la mumii.

— Nun la interesita Idista docisti extraktez la esenco di ta docometodo. En singla tasko ula vorti freque iteresas. Ex. 1: Questionar, respondar. Ex. 2: dezirar, havar. Ex. 3: flugar, salutar, vizitar. Movo e jokoza interpreto es posibligita. La dialogi es apta plu tarde por prizentesar koram adulta Idisti. La pueri fine es mem fiera plear „teatro" koram la aplaudanta publiko.

(Videz mea artiklo pri docometodi en nri 29—30 di la Muevi).

TRA LA MONDO

Anglia.

En Newcastle duktesas Ido-studiocirklo da *G. H. Richardson* omnasemane en la kirko di John Knox, Elswick Rd., Newcastle-on-Tyne. La lernanti es skauti. La metodo aplikata es: 1. lauta lekto en Ido de la gramatiko komencala, 2. traduko de Ido ad Angla lauta e skribala ed anke de Angla ad Ido. Pos ok tala lecioni diskurseto en Ido da *G. H. R.* pri pikturo askoltata da la lernanti, qui pose ipsa probez parolar frazi en Ido.

Sioro Baxter diskursis en la Rotary Club (Eltham-London) pri Ido komence di junio. Ido-artiklo aparis en »The Universe« e plura inquesti arivis che la Angla Ido-societo.

Dania.

Prezidanto dil grupo en Fredericia es *Axel Petersen,* linguala konsilanto *Chr. M. Hansen.* On kunvenas reguloze omnamonate. Ido-artikli aparis en diversa jurnali. Kurso duktesas da sioro Hansen. Tri propago-asembli eventis recente.

Francia.

Quale naskis la unesma Ido-kurso en Alfortville (proxim Paris).

Kom adulta-kurso ol startis e kom puera-kurso ol finis.

Yen quale lo eventis:

Pos sucesoza demarshi che la urbestro, che la prezidanto dil »Société d'Enseignement Populaire« (Sº Blondeau) ed che la direktisto dil chefa primara skolo (Sº Prat) di nia urbo, nia Ido-kurso inauguresis ye la 20esma di januaro 1935. Ol duris til la 14esma di aprilo, ye singla sundio matine.

Ni glutinis afishi an la muri dil urbo-domo, skoli ed ula kruco-voyi. Ido-kursal avizi insertigesis en la hika jurnali: »Le Réveil«, »La Voix des Communes«, »La Banlieue de Paris«.

Yen l'unesma rezultaji: nur un lernanto partoprenis unfoye.

La chefa kauzo di ta falio certe esis la dato e la preparado kelke tarda di nia kurso. Lore, ni opinionis ke to esus preparal probo por la proxima skolal yaro.

Dum ica tempo, violenta Espistal ataki asaltis ni pro nia Idal insertaji. L'Espisti reprochis al Idistaro ke Ido kreesis specale por destruktar Esperanto; pluse, ke Ido ne mem esas Esperanto reformita, nam icakaze lu anke nomesus Esperanto; ed altra neveraji quale Espo es oficialigita en omna landi, edc.

Tala falsa aserti meritis ferma refutado. Nia amiko Papillon montris en valoroza artiklo ke fakte

Ido esas quon dezirabis Zamenhof en 1894.

Dum un monato, nula lernanto venis.

Kom lasta probo ni decidis imprimigar du mil specala propagili e disdonigar oli per l'helpo dil direktoro Prat en la tri elemental skoli di nia urbo. Sequanta sundio, malgre netota disdono dil propagili, dek e kin pueri asistis nia Ido-kurso. La nombro augmentis la sequanta sundii ed atingis til quaradek dicipuli.

Kande la kurso komencis, ni havis nur sep gramatiki por quaradek lernanti. Ne previdinte puera-kurso, ni mustis improvizar ol tre rapide. La »Petit Manuel, da Beaufront« per olqua ni esperabis konstruktar la kurso, su revelis kom neadequata. Malgre la praktikal adjunto dil »midireta metodo da Aguiré«. Altraparte, ni sempre intencis igar Ido-kurso vivoza e luriva. Hazarde, la doco-chambro kontenis piano; ni quik kreis specal Idista himno por nia propra skopo. Pro duopla skopo pri nia propagado e nia pedagogio, ni kompozis un kupleto ed un refreno Francalingua sequata dal Ido-traduko.

Por lernigar da nia dicipuli la Ido-vortaro segun amuziva maniero, li recevis kom hemo-tasko desegnuri di qua li devis enumerar, en Ido, omna parti. Anke ni establisis ludi, ed aparte divinaji. Pro la sat granda nombro de lernanti, ni judikis ke esus preferinda lektigar e paroligar li kolektive, tam ofte kam posible, lo semblis plu bona kam paroligar li individuale, por ke li permanez atencema.

Ek la »Petit Manuel da Beaufront« ni nur frolis la gramatiko, ma ni uzis la versioni (exerci tradukenda de Ido a la nacionala linguo) precipue por la hemo-tasko e la pronunco-exerci.

Ye la kinesma leciono, por plufortigar l'intereso dil kurso, ni startis korespondado exterlanda. To ecitis la entuziasmo inter nia pueri. Ni devas hike notar ke nia samideani Meier-Heucké, Csatkai, Bengtson, ec., helpis ni grandege e diligente. Li aceptez nia sincera danki.

En la finalkurso distributesis 25 »Diplomi pri kompreno«. Ica lasta dio bonege sucesis: nia Idista himno kantesis; la korespondaji exterlanda e la plu bona desegnuri montresis a siori Prat e Blondeau, kelke astonita pri tala rapida rezultajo.

Nia amiko Papillon disdonis la diplomi a nia lernanti, ye la nomo dil Société Idiste Française e diskursis pri ica sucesoza evento.

Ni devas multe dankar la »Société Idiste Française« pro lua pekunial helpo ed anke kamarado Schneider e nia amiko Papillon tante devota por nia kozo qua montris per lua agi ke Ido ne povas mortar en Francia.

R. Plassat.

En mayo 1935 aparis la unesma nro di la »Ido-buletino por yuni« editita da sioro Plassat.

Germania.

Omnasemane (lundie) la Idokurso duras duktata da E. Röhnisch en Kassel. La Idogrupo kunvenas ultre to ye omna venerdio por exerco per konverso e traduki. Kiel: En reguloza kunveni ni lektas Idoliteraturo e konversas per Ido. Ni anke tradukas texti de Germana aden Ido.

W. Franck.

La maxim anciena Ido-societo en Nürnberg existas nun en 1935 por 50 yari unesme adherinta Volapük, Esperanto e tandem Ido. Gratulo a la poka, pasiva membri ankore existanta.

Hispania.

En sennombra Hispana jurnali aparas informi pri la kongresi di la helpolingui (Roma e Fredericia), en »Cronica« aparis la foto di e texto pri *de Beaufront*. La grupo PROGRESO en Madrid editas reguloza cirkulero informanta pri omna sucesi en Hispania.

Nia Idomovado en Malaga avancas bone. Ofte sole nia insigno kontaktigas me kun mondolinguani, e cadie en la plajo me deskovris tri nova Idisti dum konverso pri la lingui moderna.

Werner Stern, Malaga.

Hungaria.

LA YARAL ASEMBLO DI LA HUNGARIANA IDO FEDERURO EN SZOMBATHELY.

Ye la 10. aprilo asemblis su la Idisti en la kunveneyo dil federuro.

La prezidero dankis la membri, qui igis posibla la duro di la lokala movado ed esperas, ke ol esos mem pluse mantenebla. Prelektesis la salutoletro di Heinz Jacob. Pose on votis protokolala danko a la lokala jurnalaro pro lia seninteresta protekto (li sempre insertas nia Idokomunikaji gratuite).

La sekretario rezumis la chefa eventi dil unionala yaro:

Aparigo di IDO VIVO e di chipa Gramatiko, acepto di 8 nova membri, 6 komitatal asembli, 6 erudala diskursi, plura amuzala vesperi, expedio di cirkume 40 propagoletri a diversa loki.

Pos ica raporto sequis la kasala, kontrolera e bibliotekala raporti. Nun la sekretario propozis rezolvar, ke ni sendos invitoletro a Fredericia, risp. avizo, ke ni asumos la aranjo dil kongreso en 1936 en nia urbo. Pos penetriva diskuto la propozo aceptesis unanime. Per sekreta voto on rielektis nova komitato qua konsistas ek:

Prezidero: J. Csatkai,
viceprezideri: F. Vereckei,
Dlo Justin Ringhofer,
sekr.: dlo Bella Suntinger,
protokolero: Anton Döbrentey,
bibliotekero: F. Goldschmid,
kasero: Ladislo Engel,
kontroleri: Viktor Káldor,
Stefan Hoffmann,
asesori: Imre Fürst,
dlo Aranka Gergye,
Zoltan Hirschler.

La laboro dil federuro forte sustenesas da la skolani, qui pro rigoroza skollegi ne darf membresar.

La programo: on igos pluse avancar nia aferi en diversa domeni.

Ni ja nun konstruktos minucioza projeto por posibligar la suceso dil kongreso en 1936. Ipsa la invito devas facesar en tala spirito, ke la acepto di ol povez eventor senskrupule. Catempe kursi duras por skolani, qui samtempe korespondas kun Hispana, Italiana, Sueda, Franca e Luxemburgiana Idisti.

Italia.

En Italiana jurnali aparas preske reguloze kroniki pri San Giovanni, en qua prof. *Meazzini* anke mencionigas Ido kom maxim perfekta interlinguo. (Il Giornale d'Italia). Preparesas nun serioza propago di Ido okazione dil E-o-kongreso en Roma. Ido-letri e propozi sendesos ad omna ministri Italiana da ULI akompanata da la lexiko Esperanto-Ido.

Luxemburgia.

Ye la 18. mayo emisesis itere Ido de Radio-Luxembourg. En la infantala revuo »Morgenglocken« publikigesis la programo dil staciono (230 kh, 1304 m ondolongenso, 200 kilowati). Sub la direkto da Mich. J. Hever kun helpo dil puerala koro di Michel Hülsemann: »Dio dil bono volo«, 1. kanto, 2. mesajo dil infanti Luxemburgiana, en sep lingui inkluzanta la linguo internaciona (Ido) edc. La deklamanti e kanteri es omna pueri del chefurbo de 8 til 14 yari. Kondiciono es, ke omni parolez tre bone la lingui citita. Plura jurnali insertis la programo.

Henri Meier-Heucké.

Suedia.

Fine di marto fondesis en Stockholm la Laboristala Ido-klubo (Arbetar Ido Klubb). La lokalo es Arbeterklubben Drottninggatan 77, ube la membri renkontros su ye omna lasta lundio di la monato. Ye la fondo 20 membri enskribis su. Nun ni havas plura kursi en cirkli e per korespondo. Diskursi pri Linguo Internaciona eventis. La direktantaro es: Prezidero Axel Rylander, sekretario Eilif Carlsson, kasero: Inga Landström, viceprezidero: Iven Jonsson, vicesekretario: Maj Mod, sen funciono: O. Nordström, E. Järnstad. Depos la fondo plura nova laboristi adheris. La klubo ne es partiso — ma klaso — politikala. Anunci eventez a A. Rydlander, Fredhällsgatan 9, telefono 53 68 95, Stockholm.

A. R.

Me sucesis instigar la redaktisto dil jurnalo Nya Norrland insertar Ido-kurso en 15 lecioni. Recente la 5-a leciono aparis. Omnasemane aparas plusa leciono. Ye la fino dil kurso ni intencas aranjar tradukala konkurso por la partoprenanti. La jeneroza prezidanto dil Sueda Idofederuro donacis 50 kroni kom premio por la sucesonti. La unesma leciono en la jurnalo introduktesis per kurta historiala artiklo pri la problemo interlinguala.

Albert Åkerlund, Långsele.

Suisia.

L'Idosocieto Bern kunven unfoye ye singla monato por audar la protokolo pri la lasta kunveno e la komuniki dil prezidanto pri la mondolingual eventi nacional ed internaciona e por libere diskutar pri societal ed altra temi.

H. Cornioley, Bern.

USA.

Recente aparis la yarala raporto di IALA por la yari 1933 e 1934. Ek ol ni konstatas, ke grava ciencala labori exploriva facesis. Interesanta por ni Idisti es chapitro ek artiklo da Arthur E. Morgan, kunlaboranto di IALA (International Auxiliary Language Association):

»Mondolinguo es certa. Eventi pulsas nerezisteble e koaktas olua existesko. La unika questiono esas: kad ol povas anticipesar e kad on povas adequate preparar ol. Kad ol esas plumpa, hastoze inventita instrumento quale Esperanto, o kad ol divenas maestrala kontributo di la cienco por ekonomioza e bela expreso di idei, ico dependos de la developi di la venonta generaciono«.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern, Suisia

Langue universelle internationale, sistemo da Boudevillain 1867.
Langue universelle pour négotiants, sistemo da Bermonville 1687.
Langue universelle sans étude, sistemo da Agnus 1886.
Langue universelle symbolique, sistemo da Croegart 1909.
L'antinationaliste, revuo por Esperanto 1923.
La nova epoko, revuo por Esperanto, Moskva 1923-1932, Leipzig 1932.
Lantos, Germano.
Lantos, Oehmichen, Prinz & Voigt, skr. 1923 Lehrbuch der Weltsprache Ido für Arbeiter.
Lanty E., skr. 1925 La langue internationale, 1928 La laborista Esperantismo. red. 1928-1929 Sennaciulo, skr. 1931 Vortoj.
La observanto, revuo por Esperanto 1913.
La ondo de Espo, revuo por Esperanto.
La progreso, revuo por Esperanto 1927.
Laquidé, skr. 1892 Francezin.
L'araldo esperantista, revuo 1927-1928.
La revue de l'Esperanto, revuo 1905-1906.
La revuo orienta, revuo por Esperanto 1931.
Lasonebr, sistemo da Nilson 1897.
Latin commercial, sistemo da Chillet 1905.
Latinesce, sistemo da Henderson 1901, havas la Latina kom bazo.
Latinesco, sistemo da Macmillan 1928: le hòmine habet due caballos et solamente una vacca.
Latinido, skr. 1910 Pour la langue auxiliaire internationale.

Latino, sistemo da Schwarz 1922: mi ame familiara amikos.
Latino sine flexione — Interlingua.
Latino viventi, sistemo da Fibula 1925: Jesu iv in Nazareth, patria sui, ubi acceptarat educatione, et intrav secundum sui consuetudine in die de sabbato in synagoga.
Latin sine flexion, sistemo da Bylsma 1929: nos adopta omni vocabulo international existent in latin, sub forma de radic latin.
Latinulus, sistemo da Martellotta 1919.
Lauda Eugen A., Germano, skr. 1888 Kosmos.
Lauture de, skr. 1862 Grammaire du télégraphe.
Lagvagnini Aldo, Italiano, skr. 1922 Clavi practito ad Interlingua, 1923 Unilingue, 1925 Monario, 1926 Interlexico del lingue arico-semitic Monario.
La verda standardo, revuo por Esperanto, Budapest 1908.
Leau prof. dr. Louis, Franco, skr. 1900 Une langue universelle est-elle possible?, fond. 1901 la Délégation, 1932-1934 honorprez, di ULI, v. anke *Couturat*.
Lebasnier L., Franco, skr. 1912 Dérivation et composition dans la l. i. Ido.
L'edukero, revuo por Ido 1921.
Legrand Octave, Franco, red. 1914 Ido-propagilo, 1920 L'amiko Idista.
Legrand Réne, Franco, skr. 1919 Le prolétariat et la langue internationale.
Leibniz Gottfried Wilhelm von, Germano, 1646-1716, skr. 1663 Scientia generalis, 1666 Ars combinatoria, 1680 pri projeto mondlinguala.
Le kosmopolit, revuo 1892-1894.
L'elpilingue, revuo, Steglitz 1909.
Lemaire Charles, Belgo, 1863-1926, skr. 1908 Ilo, red. 1908-1914 La Belga sonorilo, skr. 1909 Leçons sur la internaciona linguo.
Lemesl, skr. 1834 Langue bien faite.
Le monde espérantiste, revuo 1911-1924.
Lengua catòlica, sistemo da Liptay 1890, aposteriora.
Lengua universal, sistemo da Escriche-y-Mieg 1888.
Lengua universal y filosòfica, sistemo da Ochando 1852: ababa = oxido, ababe = hidro.
Lengyel Paul de Franco.
Lengyel, Royer & Servin, red. 1910 Juna Esperantisto.

(Duros).

Teknikala texto

La granda teleskopo esas horizontala. La granda spegulo esas plana, ed esas muntita quale heliostato: to signifikas, ke horlojomekanismo igas lu rotacar tale, ke lu »sequas« la cielo e la astri en la diala movado e ke lu reflektas la radii emisita da sama astro sempre en la sama direciono, qua esas horizontale en ica kazo. La radii esas recevata da konkava spegulo, qua formacas imajo reala en sua foko, ye 18 metri avane. On povas sive observar ta imajo per okulalo, sive fotografar ol, sive analizar ol per la spektro-heliografo.

OFICALA INFORMI

di la Direktanta Komitato di la Uniono

Segun § 39 propozesis la chanjo di § 9. En Progreso nro 5/6, 1934 ol submisesis a trimonata diskuto. Nula objecioni arivis. La majoritato dil Direktanta Komitato aceptis la chanjo. Konseque valoreskis depos la 1. aprilo 1935 la sequanta formo di § 9:

„§ 9. La yarala kontributo pagenda da singla membro fixigesas da la Komitato Direktanta."

La prezidero — *P. Eriksson*

La sekretario — *Heinz Jacob*

Diplomizita Ido-doceri

Dum 1934/1935 promocesis a diplomizita doceri siori Hermann Jacob (Berlin), Hellmuth Röhnisch (Örebro-Suedia), Theodor Stefanovitsch (Berlin).

Konforme a decido 1994 (Progreso IX, 89) la nova membri dil Akademio ne ja posedinta la diplomo, siori J. Laurent (Francia) Dr. M. A. O'Regan (Irlando) promocesas a doceri diplomizita.

La sequanta doceri omisesis en la listi en Universala Kalendario 1931/32 & 1935: Sri Hans Cornioley (Suisia), László Galantai (Hungaria), László Horovitz (Hungaria), Janos Györke (Hungaria), Marie Kanivé-Pütz (Luxemburgia), J. Egli-Weber (Suisia), Jaime Kreis-Schneeberger (Hispania), Sigvard Quarfood (Suedia), Gilbert H. Richardson (Anglia).

La kondicioni por obtenar la diplomo es indikita en Universala Kalendario 1935. La taxo de 3 Suisa franki es sendenda a la kasero sro H. Cornioley, Schulweg 2, Bern (Suisia).

Singla Ido-Kongreso ofras bona posibleso obtenar la diplomo pos sucesoza exameno. Tri doceri o du Akademiani examenas la kandidati. Voluntez komunikar a la kongres-komitato, se vu deziras enirar la exameno.

La sekretario

Ido-Konsuli

Omna Idokonsuli invitesas per ico adherar la Uniono. Por 1936 editesos konsuli-karti. Depos januaro 1936 omna konsuli mustas esar membri di la Uniono. Idisti qui esas pronta servar kom konsuli, komunikez lo al sekretario di ULI. Precipue serchesas reprezentanti por ta landi, qui ne es kontenata en la oficala listo.

La membri di nia organizuro konsultez unesme lia landala konsulo ante direte relateskar pri problemi di nia movado kun la centrala funcioneri. *La sekretario*

Omna Idisti adherez la central organizuro: LA UNIONO

Omna Idisti, qui esas interesata ne nur en la difuzo di Ido en la framo di sua naciono, ma anke interesas su pri la organizo dil internaciona movado qua havas sua branchi en omna landi, devas esar membri di la Uniono por la Linguo Internaciona (Ido). Po la membrokontributo (minima 2,50 SFr., sustenanta 5 SFr.) li recevas omna oficala editaji, informi, cirkuleri e darfas profitar omna olua internaciona institucuri.

La centrala organo PROGRESO livresas gratuite ad omna membri. La adhero eventas per simpla deklaro sive al sekretario (Soor-Str. 75, Berlin-Charlottenburg 9, Germania) sive al kasero lor la direta pago dil kontributo (Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, Suisa). Suficas anke, se la kontributo sendesas a la landala agento dil Uniono.

Singla Idisto esez membro dil centrala, internaciona Uniono.

La prezidero P. Eriksson *La sekretario Heinz Jacob*

Akademio di Ido

en la Uniono por la Linguo Internaciona (Ido)

Rezultaji di la elekti 1935:

1. Quarfood	81 voti	15. Horovitz	40 voti
2. Richardson	80 —	16. Pesch	39 —
3. Roze	77 —	17. O'Regan	38 —
4. Gross	76 —	18. Aaronov	32 —
5. Condamin	74 —	19. Zerbini	27 —
6. Meazzini	68 —	20. Guidi	24 —
7. Kauling	67 —	21. Birò	21 —
8. Cornioley	64 —	22. Swede	21 —
9. Nakhla	64 —	23. Bogard	17 —
10. Gardner	62 —	24. Conesa	15 —
11. Stör	61 —	25. Kock	15 —
12. Marcilla	57 —	26. de Falco	13 —
13. Espitallier	56 —	27. Ferreres	2 —
14. Laurent	54 —		

Single un voto por siori Bozzolo, Leau, Masera e Meier-Heucke.

Deklaris ne povar aceptar ofici siori Aaronov, Condamin, Kock, Leau e Pesch. La Akademio formacesos do da la 17 unesma kandidati ecepte sioro Condamin e Pesch. Li funcionos dum tri yari (§ 24).

La signatinti atestas kontir ed examenir la voti por la Akademio di Ido ed atestas la korekteso dil cifri komunikita supre.

Aprilo 1935.

sign. *Emil Ambros. Hermann Jacob. Heinz Jacob. Gustav E. Wahlström. Theodor Stefanovitsch.*

FINANCI

Spontana subvencioni.

Ayala fr. 4,20; Cuntz fr. 2,50; Egli-Weber fr. 2,50; Fehlmann fr. 4,00; Labedan fr. 4,00; Novell fr. 2,50; Wildberger fr. 4,00; Züllig fr. 5,00; Dave Hennen Morris RM 15,00; Josef Baller fr. 11,23; A. Calais Ffr. 12,50; Ernst Fischer fr. 4,00; Meredith Knox Gardner fr. 1,15; Jean Laurent Ffr. 36,50; Lodovico Littardi fr. 0,56 H. Lubienicki fr. 2,30; Matejka fr. 2,50; C. Papillon Ffr. 16,50; Gilbert H. Richardson fr. 2,40; J. Roze fr. 100,00; W. Schäppi fr. 2,30; Anton Waltisbühl fr. 3,80; J. Züllig fr. 1,00; Beznoska Kĉ. 10,00; Dudzik Kĉ. 20,00; Juon fr. 7,50; Krafft fr. 7,14; Neumeister Kĉ. 10,00; Stör Kĉ. 10,00; Vejmelka Kĉ. 10,00; Wegman fr. 10,00; Kauling fr. 4,00, Vyhnal fr. 1,31.

Bern, 4. julio 1935.

Kordiala danko, la kasero: *H. Cornioley.*

Quante me mustas pagar?

1 SFr.		1 Mark	1 SFr.		1 Mark
7,00	Belga fr.	8,75	0,81	Mark Germana ..	1,00
4,00	Braz. Milreis.....	5,00	4,80	Franca franki	6,00
28,00	Bulgara lev.....	35,00	3,80	Italiana lire.....	4,75
8,00	Chek. kroni.....	10,00	1,20	Jap. Yen	1,50
1,44	Dana kroni.....	1,80	0,48	Nederl. Gulden ..	0,60
1,28	Sueda kroni	1,60	1,68	Austriana shilling.	2,10
1,28	Norvega kroni ...	1,60	2,40	Hispana pesetas .	3,00
1/5	Angla shilling ...	1/8	0,67	Hungara Pengö .	0,72
1,00	Suisa franko.....	1,24			

(sen garantio, la sumi subisas la konstanta fluktuo).

Per ica tabelo omna samideani povas facile kalkular la pagi e kontributi en lia nacionala pekunio.

La sustenanta kontributi yarala es **5 Suisa fr.** od lo equivalanta: 4,05 Germana Mark; 7/1 d Angla; 7,40 Dana kr.; 6,40 kr. Sueda o Norvega; 23 Franca fr.; 19 Italiana lire; 12 Hispana pesetas; 8,40 Austriana sch.; 1,80 Usana dollar; 2,40 Nederlandana guld.; 6 Japoniana Yen; 40 Chekoslovaka kr.; 5,50 Hungara pengø. — **Adherez la Uniono** e sendez la pago a la postocheko III 4784 di la kasero en Bern (Hans Cornioley, Schulweg 2).

INDEXO POR PROGRESO 1934

Tomo XI, numeri 99—104.

La pagini-indiki en parentezi ( ) signifikas, ke la texto trovesas en nro 105—106.

ARTIKLI

Bilo, la ..... (20)
cifri, nombri e kalkulo 13
diskurso, la 18
doktorala tezo por Ido ..... (45)
Eleonora 7
exportaco di vorti, la 16
fantaziajo geologial ..... (27)
frukti e desero ..... (25)
J. Guignon mortis 3
interna evoluciono di Esperanto ..... (40)
Jezuita republiki di Paraguay, la (15)
jurnal-raporti ..... (24)
kad existas Usana linguo? ... 59
komuna linguo ..... (36)
konkordo inter omna interlinguisti 91
Fred. Krafft mortis 51
laborinti, la 68 (14)
letro kom kultur-faktoro, la. (18)
me lernas Ido ..... (30)
mikra enciklopedio 86
milioneri fondas kolonio komuna 66
nitro ek la aero ..... (8)
nova yaro che l'altri e che ni! (22)
ocideso dil Sakra Tauro 52
paradizo ..... (26)
paradoxi 62
pendulo por deskovrar la korpi subtera ..... (11)
povo, violenteso, potenteso .. (10)
quale propagar Ido inter la pueri? ..... (47)
reflekti pri la dio ..... (34)
sajeso di la amo, la ..... (19)
Schopenhauer, ek lua verki . 22
stilo, skripto e traduko 19
stelala cielo ..... (7)
uzo di mikra fotografilo .... (21)
voyo di Ido, la ..... (33)

LINGUO

—ajo, —uro 82
'ca' e 'ta' 76
'ica' problemo es solvebla .. 23
internacionala 82
komenti pri vorti propozita . 77
kontributo pri la demonstrativi 77
stabileso e progreso 27
suplemento linguala, 8-pagina kayero specala, kontenanta: Qua linguo es la maxim bona? Novial du formi, — stilo — sempre perfektigebla!
Tabula Rasa 70
ula, irga 81
Usana, Amerikana 80

RUBRIKI DIVERSA

A nia lekteri 1
avizo 44
bibliografio 88 (53)
decidi dil Akademio (stabileso 5-yara) 6
deklari dal nova funcioneri . (2)
Esperanto-Ido rubriko ..... (40)
fakti e dokumenti ..... (45)
financi 43, 96 (56)
Idokongreso di ULI, 11-a 49 (39)
Idokongreso di ULI, 12-a ... (37)
informi dil komitato 50 (52)
inter ni 40 (91)
invito por adhero ..... (2)
kelka remarki pri la plebicito 41
Louis Couturat parolas ..... (1)
rektifiko ..... (6)
statuti di ULI 45
statuti, § 9 ..... (5)

TRA LA MONDO

Anglia ..... (49)
Belgia ..... (49)
Chekoslovakia 83
Costa Rica 83
Dania 35
Francia 36, 83 (49)
Germania ..... (49)
Grekia ..... (50)
Hispania 37, 83 (50)
Hungaria 37, 84 (50)
Italia 38 (50)
Luxemburgia 85 (50)
Nederlando ..... (50)
Republiko Dominikana 36
Suedia 38 (51)
Suisia 38, 85 (51)
USA ..... (51)
UdSSR ..... (51)

AUTORI E PROPRA NOMI

Auerbach, dro ..... (36)
de Beaufront, L. 20
Biro, prof. ..... (41)
Bogard, E. 5
Cornioley, H. ... 44, 86, 96 (56)
Csatkai, J. 38, 85 (47)
Dimitriev, P. V. 21
Eriksson, P. (2, 3) (1 ling. supl.)
Federn, I. 7, 21, 22, 27, 35, 41, 52
Ferreres, J. 84
Franck, Wilhelm ..... (22)
Gross, J. 88 (11, 52), (4 l. supl.)
Gardner, M. K. 62, 77, 80, 81, 82 (39)
Henry, Jack 66
Hodges, R. (4, lingual suplemento)
Hosking, G. ..... (15)
Huxley, A. 16
Jacob, Heinz 13, 16, 19, (2, 4, 5, 26, 30, 34, 40, 52)
Jacob, Hermann ..... (5, 19)
Jacob, Max ..... (42)
Karlen, W. 44
Kelso, Alan 83
Kleiner, J. 44
Kreis, Jaime 37 84
Laurent, Jean ..... (46)
MacFrane, H. ..... (8, 10)
Matejka, A. 2, 6, 7, 21, 34, 37, 38, 44, 50, 76, 95
Meazzini, G. ..... (6)
Meier-Heucké, H. ..... (39)
Morley, Chr. 18
Pannel, W. ..... (21)
Papillon, C. 62, 68, 83 (14)
Pesch, M. 20 (42)
Peus, H. 20 (41)
Poe, E. A. 7
Quarfood, S. ..... 6 (4, 34, 41), (7, ling. supl.)
Raiteri, L. 76
Richardson, G. H. 21 (27)
Robakidze, G. 52
Roze, J. ..... (42)
Spillane, May ..... (15, 29)
Stern, Werner ..... (18)
Stucki, R. 40 86
Sweetlove, T. 20 (26)
Thomsen, E. ..... (38)
Tolstoy, L. N. ..... (10)

Hispana klefo di Ido (Linguo Internaciona)

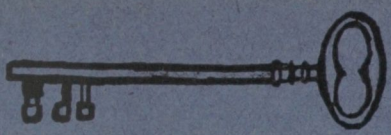

Las letras tienen siempre el mismo sonido, y todas se pronuncian, como en español á excepción de las siguientes : **c**, suena como *ts*; **g**, siempre suave; **h**, aspirada; **j**, **sh**, y **z**, como *j, ch,* y *z* francesas respectivamente.

En cada palabra hay tantas sílabas como vocales. El acento tónico se carga siempre sobre la penúltima sílaba de cada palabra y sobre la final de los infinitivos **ar**, **ir**, **or**. A los efectos del acento, se advierte que la u es consonante cuando va detrás de la **g** ó de la **q** : **linguo**, pronúnciese linguo; **aquo** pronúnciese *ácuo*. La **y**, como consonante que *es*, no forma sílaba.

El articulo determinado es **la**, para todos los géneros y números.

El sustantivo termina : el singular en **-o**; el plural en **-i**.

El adjetivo es invaryable y termina en **-a**.

Pronombres personales : **me** = *yo*; **tu** = *tu*; **vu** = *V.*; **il** = *él*; **el** = *ella*; **ol** = (neutro) *él, ella, ello* (no tratándose de personas); **ni** = *nosotros*; **vi** = *vosotros, Vds.*; **li**, plural de los tres géneros, en general, sin distinguirlos; cuando, se quiera distinguirlos, **ili** = *ellos*; **eli** = *ellas*; **oli**, neutro que representa animales y cosas en plural.

Pronombres posesivos : **mea** = *mi, mio, mia*; **tua** = *tu, tuyo, tuya*; **vua** = *su de V.*; **sa** = *su* (los tres géneros de él, de ella, de ello, cuando la distinción no es neceasria); **nia** = *nuestro-a*; **via** = *vuestro*; **lia** = *su* (de ellos, de ellas, del neutro) en general.

Para distinguir el género del poseedor en las terceras personas empléese : en el singular; **ilsa, elsa, olsa** = *su* (de él, de ella, de ello); **ilia, elia, olia** = *su* (de ellos, de ellas, del neutro).

El plural de los pronombres se forma sustituyendo la **a** por **i**.

Pronombre reflexivo : **su**; posesivo, **sua**; plural, **sui**; **on** = *se* (indefinido).

Adjetivos-pronombres demostrativos : **ica** = *este-a*; **ita** = *ese-a, aquel-la*; plural de los pronombres, **ici** = *estos-estas*; **iti** = *esos-as, aquellos-as.*

Neutro indeterminado : **ico** = *esto*; **ito** = *eso, aquello.* La **i** inicial puede suprimirse: **ca, ci, co, ta, ti, to.**

Con distinción de géneros : **ilca** = *este*; **elca** = *esta*; **olca** = *esto*; plural : **ilci, elci, olci**; **ilta** = *ese, aquel*; **elta** = *esa, aquella*, **olta** = *eso, aquello*; plural : **ilti, elti, olti.**

Adjetivos-pronombres relativos-interrogativos : singular, **qua** = *el, la cual*; plural, **qui** = *los cuales*; neutro, **quo** = *lo que.*

Cuando el complemento directo precede al sujeto, toma la terminación **n** del acusativo. Ejemplo: **La homo quan vu vidis** = *El hombre que (á quien) V. vió.*

El verbo no cámbia de forma para los diferentes números y personas. Terminaciones de los tres tiempos fundamentales:

	Modo infinitivo.	Indicativo.	Participio activo.	Participio pasivo.
Presente	-ar	-as	-anta	-ata
Pasado	-ir	-is	-inta	-ita
Futuro	-or	-os	-onta	-ota

Conditional presente : -us Imperativo : -ez.

El gerundio tiene la forma del participio activo con la terminación -e en vez de -a.

Por medio del verbo auxiliar **esar** = *ser*, se forma toda la conjugación pasiva y los tiempos compuestos de la activa.

Pluscuamperfecto : **me esis aminta** = *yo habia amado.*

Futuro anterior : **me esos aminta** = *yo habré amado.*

Condicional pasado : **me esus aminta** = *yo habria amado.*

En la conjugación pasiva,

en lugar de:			se puede decir:
esas amata	(yo) *soy*	*amado*	amesas
esis amata	(yo) *fui*	*amado*	amesis
esos amata	(yo) *seré*	*amado*	amesos
esus amata	(yo) *seria*	*amado*	amesus
esez amata	*se, sed ó sea V.*	*amado*	amesez
esar amata	*ser*	*amado*	amesar

Con el participio pasado en **-ita** se forman los tiempos anteriores:

esas amita	*habia sido amado*
esos amita	*habré sido amado*
esis amita	*habria sido amado*

Los adverbios derivados pueden formarse sustituyendo con la terminación -e la a del adjetivo ó la o del sustantivo : bone = *bien*; nokte = *de noche, por la noche.*

Informi: Hispana federuro dil amiki dil Linguo Internaciona, Apartado 5120, Barcelona.

Da **Gilbert H. Richardson,** membro dil Akademio **aparis:**

EGIPTIA, vizito en 1895, deskriptita en Ido .. —.50 SFr.
Naturo ed Arto, poemi pri temi aktuala .... —.50 SFr.
Plusa verki dal sama autoro:
Flugo, poemi (—.50 SFr.); **Spaco e Tempo** (—.40 SFr.); **Esayo pri la relato inter la Pensado e Linguo** (—.20 SFr.); **Metro e Muziko** (—.40 SFr.).

La verki esas obtenebla del autoro 164, Rye Hill, Newcastle-on-Tyne 4 (Anglia), o de la Ido-librerii konocata.

Kompletigezes vua serii de PROGRESO!

La premilita numeri 1-80 es recevebla po —,70 SFr. Suisa afrankite segun disponeso de **Ido-Centrale (Herm. Jacob),** Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

La nri 81-101/102 esas recevebla po —,70 SFr. po kayero de **C. Papillon,** 52, rue Petit, Paris 19e. Omna yarserio 4 Suisa fr.

De amba speci nur restriktita quanto es disponebla, komendez balde, kompletigez ta valoroza verko en vua biblioteko.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	L. C. Willcox, 138, Hayes Lane, Bromly, *Kent.*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocobana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg 9.*
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2⁰ 4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Realskolo, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucke, 100, route d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
Nederlando	P. Wegmann, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro Zürich-Oerlikon.*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N/101, kv. 6, *Kiev* (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. *Austin* (Texas).

R. Ottesen & Søns Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XII. Nro 4 (108) Oktobro 1935

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo internaciona

Fondita da Prof. Louis Couturat, Collège de France

OFICALA ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau,* dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson*
viceprezidero *J. Csatkai*
sekretario *Heinz Jacob*
vicesekretario *J. W. Baxter*
kasero *Hans Cornioley*

Cetera membri

S. Auerbach (Germania)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro H. Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Suisia)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

Prezidero *Adyunto S. Quarfood*
viceprezidero
sekretario *Lektoro Janis Roze*
kasero *Hans Cornioley*

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
J. Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. Giacomo Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Dro O'Regan (Irlando)
G. H. Richardson (Anglia)
Prof. dro A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 5 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 2,50 Suisa franki adminime, inkluzante Progreso.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,90 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley,* Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Oficala organo dil Uniono

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Aparas quarfoye en la yaro

Redaktero **Heinz Jacob**

Nro 4 (108) **Oktobro—Decembro 1935** Tomo XII - 1935

KONTENAJO pagino

Louis Couturat parolas 77
Praktiko di Ido 78
(La eduko di blinda e surdamuta puerino, Regardez tua vicino, Nova forci en la Idomovado, raporto pri la kongreso, pri la kancero-problemo, Nova Yaro che ni e la altri)
Jurnal-raporti 93
Reflekti pri la dio..... 94
Me lernas Ido, triesma letro 95
Mikra enciklopedio dil L. I. 97
Oficala informi..... 99
Financi..... 100

13-a internaciona Ido-Kongreso

en Szombathely (Hungaria) del 15.-17. agosto 1936

La preparanta komitato fondesis ed havas 14 membri. Ye la 20. agosto eventos la St. Stefanos-dio en Budapest, e fervoyala rabato es expektebla. Kongreskontributo esos 3 pengø. Ilustrita kayero turistala editesos. Adreso dil preparanta komitato esas J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1, III., Szombathely, Hungaria.

LOUIS COUTURAT PAROLAS:

„Nur per la praktiko ni povas developar e perfektigar ol (la L. I., red.) — (per la praktiko konciata, reflektata, lumizata e guidata da la kritiko e da la cienco). — Ti de nia amiki, qui fakte praktikas la linguo, savas, quale ni ipsa, ke to (sistemo di gramatiko, derivado e vortaro, red.) esas nur la skeleto o la framo di la linguo; la linguo ipsa konsistas en la frazifado (frazeologio) — on devas pensar en la linguo, do expresar *integra pensi* per Idala frazi, qui havas, o povas havar, nula modelo en nia lingui. — Or ta frazifado povas fixigesar nur *per* (ni ne dicas *da*) la praktiko, nam nur la praktiko rivelas la sennombra formi tradukenda, e pozas a ni, ye singla pazo, nova questioneti e problemeti. Pro to ni asertas tre sincere, ke nia linguo ne esas *facita*, ma *facata* e *facenda* konstante.

Ido havas *fundamento*, quale dicis Sro Jespersen, nome sua ciencala principi e sua esencala gramatikala reguli. Sur ta *fundamento* ni devas laborar, e ni fakte laboras, por konstruktar la linguo konkreta, praktikebla ed uzebla. Tale ni profitas la experienco aquirita, e la praktiko di omna nia adepti".

Progreso 1909 (II, pag. 580/681).

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

La eduko di blinda e surdamuta puerino

Da dro G. Forchhammer (Dania)

Lilly Jensen naskis en 1916 kom sana e normala infanto. Evanta tri yari el divenis surda e blinda, pro »meningitis«. El esis kliento dil statala hospitalo en København, ube el perdis la parolo. Plu tarde el sendesis ad infantala azilo e de ibe a la instituto por mentale febli en Brejning apud Fredericia, pro ke el kondutis nenormale.

Tatempe me esis direktisto dil Instituto por surdamuti en Fredericia, a qua sendesis omna surdamuta infanti ye evo de 8 yari.

La maxim multi kredis ke Lilly esis mentale febla, ma me pensis no. Ni probez kad el povas instruktesar. Me trovis instruktistino por el, e Lilly divenis dicipulo di la instituto. Ed semblis ke esos posibla, e bel tasko por ni, liberigar el de la karcero, en qua elua mento esis enklozita.

Ni ne deziris krear sensaciono pri la eduko di Lilly, quale eventis en USA pri Helen Keller; nam kun intelektoza e sorgoza instruktistino, laboranta segun la ecelanta modelo di Helen Keller, la voyo ne esis tante tenebroza quale on povus kredar.

Se infanto indijas *la audo*, lu povas *vidar* la eventi, exemple vidar »ke patro venas«, ma lu ne audas la akompananta dicajo »nun patro venas«, e lu ne lernas nemediate komprenar ed imitar nia linguo. La infanto divenas »surdamuta«, e per artificala moyeni lu mustas lernar la linguo mediate la restanta sensi.

La *blinda* infanto es inverse situita: Lu audas la vorti e povas nemediate proprigar oli. Ma lu ne juntas irga senco kun oli, ante ke lu experiencas, pri quo parolesas e til ke lu recevas la kozi aden sua manui.

La *blinda surdamuta* infanto efektigas desfacilaji, qui pro la duopla indijo esas plu kam duople granda. Nam ultre la desfacilaji di la instrukto anke venas ti di la eduko, pro ke la cirkondanta personi nek per exhorto nek per bona exemplo povas guidar la infanto.

Oportis ke la instruktistino di Lilly komencis per la eduko. Nam kande la infanto arivis che ni, el venis de instituto por mentale febli, ube el kondutis quale sovaja bestio, arachis la vesti se oli jenis el, e kushis su ube el deziris, volvita quale hundo, kande el volis dormar.

La duesma pazo esis docar al infanto komprenar la linguo: la sama pazo, per qua la audanta infanteto devas komencar, ante ke lua ludanta babilado divenas parolo. Ma — el ne povis *audar* la parolata linguo, ed el ne povis *vidar* la skribita linguo. Nia sola moyeno esis la *tusho-senso.* Ni akompanis la experienci di la infanto per muta vorti, espelita en elua manuo per specala tusho-alfabeto.

Kande la infanto obliviis klozar la pordo pos enirir, la instruktistino espelis: »Klozez la pordo«, ed iris kun el a la pordo e klozis ol. E tale ni agadis fidante a la experienco, quan ni omni havis per audanta infanteti, ke, kande la infanto audas impero e vidas quale ol exekutesas per exemplo, lu pokope lernas komprenar la uzita vorti.

Kun la vekanta kompreno anke la uzo di la linguo pokope venis de su ipsa kom rezulto di la granda laboro pri la linguala kompreno.

Pose Lilly anke lernis *parolar* per *sentar* la voco di la instruktistino (sur la kolo) ed elua bokomovi (sur labii e lango) ed imitis oli.

E nun, pos okyara instrukteso, Lilly divenis bone edukita yuna puerino kun savi pri geografio, zoologio, botaniko, kalkulo, religio edc., habila pri texado, suto, trikotado ed altra hominala labori. El povas pasable kompreneble expresar sua pensi e per la tusho-alfabeto e per la manuo-alfabeto di la surdamuti e la punto-skripto di la blindi. Ed omno esas atingita mediace la tusho-senso sola. Mediace ol Lilly recevis lua parto de la joyi e chagreni di la vivo.

(Diskurso en la Ido-Praktiko dil 12-a Ido-Kongreso).

Singla Idisto fervoroza adherez la Uniono por 1936 per sendar sua kontributo al kasero!

Regardez tua vicino

Da Diogenes II.

Nova, mikra mondo apertas su koram ni per la mikroskopo. La teleskopo montras la mondo kosmala depozita per la cienci astronomiala.

Inter la mikrokosmo e la makrokosmo trovesas la vivo terala. La lando e la maro, stoni, planti, animali e la homo.

Ni renkontras homo, ni sentas simpatio od antipatio. Ico es judiko di nia sentimento plu o min developita. Ed ofte, kun regreto, ni mustis konstatar, ke nia judiko esis eroroza.

La fiziognomio sustenata dal frenologio, qua cadie ja havas bona, ciencala fundamenti, donas a ni moyeni di ulgrada, sekura judiko. La homi nomizas lia unesmavida judiki „instintala", ma generale oli esas infinite rapida dedukto pro ula traito perceptita.

On pretendas, ke la varietati povas trovesar per apliko di diagramo. Tala diagrami kun la simpleso ed exakteso qua karakterizas la antropologiala diagrami dil kranii prehistoriala, demonstras, ka la kranio apartenas al homala speco od ad altra membro dil evolucionala kateno.

La klasifiko di la temperamenti

Omna homo bezonas ulagrada savo pri la karaktero e di su e di la altru, por posedar

Formi dil infantala kranio

(1) La facile edukebla ed obediema infanto. La harmoniala lineo dil fronto montras lenta, ma sekura intelekto. La poke developita ocipitalo influebleso e cedemeso.

(2) *La desfacile edukebla, obstinema infanto.*

La stranje developita ocipitalo montras la obstinemeso di la karaktero.

La tipa kriminero

(3) La laterala streteso dil ocipitalo montras senskrupuleso. La brutala supera labio, la sensualvoluptema boko, la kruda mandibuli montras brutaleso. La plumpa, senexpresa nazo e la basa fronto montras kerlo de animala rudeso.

per tala savo bona e sekura protektivo: la savo evitar desagreablaji.

La tipi temperamentala

La maxim fundamentala e simpla klasifiko dil karakteri homala eventas per quar klasi temperamentala. La unesma es la *sanguina temperamento*. Ol igas vivaca, facile movema, serena ed optimista. Tala karaktero facile adaptas su.

La mimo es fresha, ne-koaktata, vivaca su-teno. La sincera regardo prenas e donas lo serena.

La duesma tipo es la *temperamento di bilozo (iracemo)*. Lu es facile ecitebla, fairoza, impulsiva ed iraceskema.

Lua su-teno es rigide severa, decidita ed energioza. Muskuli e pelo es rigide tensita. Fronto e vizajo es ofte rugizita, la regardo ferma. Vacilanta fairo trovesas en lua okuli. Lo blanka en la okul-globo es ofte redetatra, la ali di la nazo vibras lejere. La labii es ferme e severe klozita. La parolo es rapida, decidita e klara.

La *melankolioza temperamento* es la triesma speco; ol igas pensema, reflektema, trista e despitema.

La su-teno es febla e laxa. La muskuli es velkinta, sen tenso, la pelo es sensanga. La fronto montras profunda rugi. La regardo direktesas quaze adinterne. Ol es febla e melankolioza. La boko montras bitra

La nepraktikala kapo

(4) Streta, senexpresa vizajo ed okuli dormema. Anmale e mente tre sentiva homi, a qui ofte mankas la praktikala realigo-povo.

Aktiva homo

(5) Forta ocipitalo, salianta nazo (personala sukoncio), salianta mentono (energio, skopokonforma aktiveso), granda boko kun dina labii (neafableso til standa sentakta e sen sentimenta). Salianta fronto infra (forta observemeso); retrofuganta fronto (neprudenteso, moderata pro egoistpraktikala pensado).

Tipo kun febla volo

(6) Avana e meza cerebro es harmoniale developita, mentala e sentala povi es bona. La oblique falanta ocipitalo (poka koncentroforco) montras mankanta energio, anke montrita per la senexpresoza mentono. La nulsignifikanta nazo pruvas manko dil su-koncio.

traito (judikez la boko kom lineo horizontala; la bitra traito dicernesas per la decenso di amba extrema punti, por la serena traito la extrema punti acensas, komparez rido e ploro). La parolo es hezitema, monotona, reflektema e cirkonspekta.

La quaresma klaso, la *flegmoza temperamento* es desfacile ecitebla, indiferenta, ociema e plumpa.

La muskuli e la pelo es mola, la fronto montras kalmeso. La vizajo es sen-expresa e tranquila. La korpo es repozema, la regardo matida e dormema. La parolo esas lenta, pacienta e sen specala pronunco.

La tri natur-tipi

La exploristo Huter adjuntas ad ica klasifiko sua propra sistemo di la tri natur-tipi konforme a la tri kotiledonala formacaji, trovita da Friedrich Wolf en 1759. La maxim supra, extera kotiledono formacas, segun ica doktrino, la pelo e la nerval sistemo di la embriono. La duesma e meza kotiledono formacas la movala sistemo (osti e muskuli). La triesma e maxim interna kotiledono formacas la nutrivala sistemo.

Per specala bona developo dil maxim supra kotiledono naskas la maxim nervi-richa, sentema ed anmoza naturi, naskas la *„prima sentala natur-tipo“*.

Bovula tipo

(7) La tipo di ofte „sucesoza“ homo en la cadia societo. La forta nazo pruvas fizikala forco, la granda orelo vigoro. La mandibulo montras brutaleso, la fronto ed okuli la movema e praktikala, ma anke senreflekta tendenco, qua unionas su kun iracemeso.

Anmala muliero

(8) Alta fronto, supra parto dil vizajo plu developita kam la infra. Developita, mikra boko. Bele vultigita nuko, klara, granda okuli. La sensuala vivo es nobeligita anmala.

La impulsiva, voluptema muliero

(9) La infra parto dil vizajo plu developita, la materiala interesi dominacas. La deziroza boko, la larja nazo, la profunde situita okuli e la vigoroza nuko saliigas la impulsiveso sensuala, a qua mankas komplete la anmala nobeligeso.

La bona developo dil duesma, meza kotiledono kreas la *„prima ago- e movo-tipo“*.

Pro la preponderanta developo dil maxim interna kotiledono naskas la *„natur-tipo di prima nutrivemo“*. Che lu es developita maxime la nutrivala e digestala sistemo.

* * *

Per ica kurta indiki montresis la fundamentala tipi homala de judiko-punto psikala e fizikala.

Esas tre rara ke on trovas karaktero, qua tante klare montras un del tendenci mencionita. Generale eventas, ke la homi ipsa es mixuro, ke li kontenas la maxim diversa doti; lor diversa humori, pro sucesi o nesucesi, deziri, pasioni o pensi, li montras diversa lateri di sua karakteri. Anke eduko, cirkumajo ed omna extera influi di la vivo developas diversa doti en la individuo qui vekigesas tale.

Se ni konoceskis propra feblesi, ni povas influar oli e chanjar e probar chanjar li, unesme per la mento, reflekto e pose per la ago. Same esas posibla, per sequar nejusta voyo, koruptar nia propra qualesi, koncie o nekoncie. La puniso pro falsa agi es ofte koheranta kun la ago ipsa, tale quale la morgala nauzeo sequas la ebriigo, la remorsi sequas la trompo, la maladeso la falsa vivo-modo, la feliceso la bonago. Singla ago

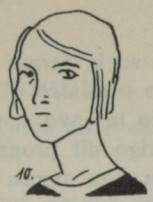

La muliero ne-sensuala
(10) Omno quo es abundanta che la impulsiva tipo efikas hike meskine. Atencez la nebela kava nuko, la kolda praktikala okuli, la stret-labia boko. La alta fronto montras bona qualesi mentala.

Kapo harmonioza di viro
(11) La forta vultoformi ye la suba temporalo montras senso konstruktala. A la streta, supra fronto korespondas la reala, racionoza pensado. Inteligenta kapo, direktata a lo utila sen tro multa ideali. Fitanta kom sucesoza ekonomiisto e komercisto.

Kapo dil Artisto
(12) Larja supra fronto. Salianta nazo manifestas hike la ideala aspiro a perfekteso e saje dominacata fantazio. La meza vizajparto es maxim forta, e pro to la anmala tendenco preponderas kompare la mentala e materiala.

portas en su la jermo a la rekompenso o puniso.

Pro to la voyo al su-eduko es la vekigo dil propra koncienco e la ago segun olua intuicala kompreno.

Hike erste komencas la moderna psikologio, di qua la fiziognomio e frenologio esas nur du mikra parti e helpili, quin cadie ni nur mencionis en olua prima idei, sen tushar detali di la tante komplikita, ma anke tante valoroza ed importanta temo.

Kapo dil ciencisto

(13) Nepraktikala teoriisto. Ma se lu posedas forta ocipitalo (quale prof. Piccard) lu es kapabla, realigar lua teoriala idei, qui semblas fantastikala al realisto.

La sana materialisto

(14) La basa, adsupre stretes-kanta fronto e la larja infra vizajo montras a ni la tre praktikala materialisto. Mentala e psikologiala problemi esas nekonocata nocioni che lu. Existas nur du devizi: Ganar e juar!

La ideala oficisto (burokrato)

(15) Viri kun tala kapi, rektangula, preske quadrata esas korekta, skrupuloza, akurata, konfidinda e sobra. Ma anke pedanta, minucioza e kareas omna propra inicio-povo. Li es ideala homi di la preskripti, legi, paragrafi, edikti e sempre citas „lo interdiktita".

Ne fidez blinde. Ne pensez ke Ido esas maxim bona nur pro ke altri dicas lo. La unesma pazo a vera fido en la fundamento di la linguo esas la profunda studio di ol. Studio teoriala e praktikala. Teoriala per la lekto dil gramatiki; praktikala per la uzo di Ido en klubo, familio, korespondo, kurte per la apliko di lo teoriale studiata.

Nova forci en la Ido-movado

Raporto pri la 12. Ido-Kongreso internaciona en Fredericia
11-a til 16-a agosto 1935

La cayara kongreso apertesis en la sama spirito en qua ol klozesis, per amikala e humoroza renkontri. Ye sundio la 11-a on renkontris amiki e nova Idisti kun lia blank-blua steli en la stradi di Fredericia. Vespere ni interkonoceskis ye la tipikala Dana kafeo-tablo, juante amikal konverso, diskurseti plurlingua e la Dana kafeo e kuko.

Vizito ye la „Købestævne"

Lundio matino on renkontris su ye la „Købestævne" por spektar la fako di piktala arto. La vizito ibe esis tre interesiva por omna asistanti.

Plena salono lor la inaugural kunsido

Pos la kunsido dil Komitato, Akademio e Preparanta Komitato ye lundio matine, en qua decidesis importanta organizala questioni, la nombroza Idisti reprezentanta Anglia, Dania, Francia, Germania, Hispania, Suedia, Hungaria, Nederlando e Suisia kunvenis ye kloko 14 por inaugurar la kongreso. Sro *Hansen* salutis sincere la Idisti nome dil Preparanta Komitato e propozis al asistanti la sequanta kongres-komitato: Prezidero *Dr. H. Brismark*, viceprezideri *P. Eriksson* e *Chr. M. Hansen*, sekretario *Heinz Jacob*, vicesekretario *J. Kreis-Schneeberger*, membri dil komitato *Dr. N. Nilsson*, Adyunto *S. Quarfood* e *Gilbert H. Richardson*. La propozo aplaude aceptesis e *Dr. Brismark* direktis la plusa kunsidi.

En sua raporto pri la Uniono la sekretario donis rezumo pri la aktivesi dil pasinta yaro e pri la sucesi atingita. Klare expresesis, ke la prezenta tempi e la totmonda standon ne es favoroza al helpolinguala ideo. Ni mustas probar atingar la grupi laborista, qui maxime bezonas en sua relati la mondolinguo. Ni havas nula motivi por exajerata optimismo por la balda realigo di nia ideo en nia nuna mondo, ma ni savas ke tal ideo es necesa por la evoluciono dil mondo e pro to ni kredas en ol e duras laborar por ol.

Sucesoza, dekminuta diskurseti por Ido

Vespere eventis la publika propago-asemblo en la plenigata salono ornata per Idoflagi. Pos saluta diskurso da la urbestro, sro Frantz Hansen, e la respondo da Dr. Brismark en Sueda ed Ido, prof. de Pierrefeu transdonis al urbestro du exempleri di la nova verko da Jean Laurent „Tezo pri la helpolinguo Ido e lua apliko al cienci farmaciala." Lua diskurseto en Franca ed Ido, quale omna sequanta diskurseti, habile tradukesis a Dana da Chr. M. Hansen. Srno Lafay parolis kom Franca delegito, sro Richardson mencionis la esforci pri Anglic, Basic edc. e konkluzis ke nur Ido povas esar bona solvuro. Sequis Heinz Jacob por Germania, Alex.

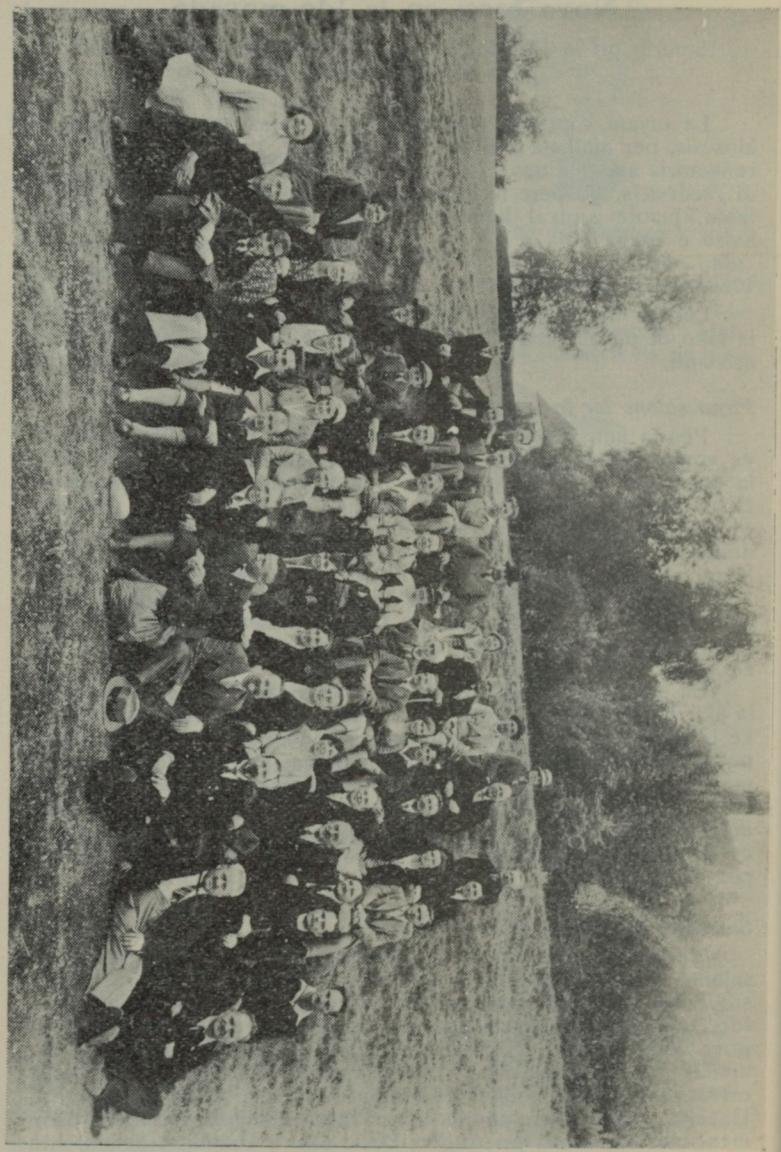

La exkursinta kongresmembri apud la ponto.

Hirschler por Hungaria, E. Anderegg por Suisia, de Lange por Nederlando, Prendez Alvarez por Hispania, Dr. Brismark por Suedia e sdo Rylander por la Laboristal Ido-Uniono, Max Jacob raportis la kazo di interpreto per Angla e Suisa surdamuti, qui interkomprenis per lia signolinguo. Fine Dr. Melbye (Dania) diskursis en Dana pri la neceseso di Ido ed olua supereso kompare Esperanto ed invitis la asistanti studiar la linguo. Omna lokala jurnali esis reprezentata e raportis altradie pri la eventi.

La Ido-Praktiko, realigata en la 12. kongreso

Adyunto Quarfood lektis ciencala diserturo pri la origino di la lingui naturala. Specala intereson vekis la konkluzi, quin la prezidanto dil Akademio derivis de la studio dil nacionala Aryana lingui ed olia evoluciono por la plusa developo dil helpolinguo. Nun Dr. Forchhammer acensis la tribuneto por naracar, quale lu, kun flegistino erudita, edukis blinda, surdamuta infanteto. Dr. Forchhammer es certe un de nia maxim humuroza samideani, ton me perceptis kande lu sizis me e demonstris la maniero dil manuo-linguo uzita kun Lilly. Pose sdo de Pierrefeu diskursis kurte pri Ido e la Franca linguo, lektante la Ido-traduko di desfacila Franca texto.

Posdimeze komencis diskurso pri Esperanto-Ido. La sentimenti esis parte dividità. La duktanta ideo dil diskurso esis, ke la linguala diferi kun organizuro qua aspiras la sama skopi kam ni, ne justifikas triadekyara milito kun ol. On generale asentis ica idei, ma on ne esis inklinata fixigar laborprogramo komuna, pro ke la tilnuna experienci esis tro nesatisfacanta.

Sro Eriksson diskursis pri la linguala posiblesi igar Ido la linguala mezo inter la tro reformema lingui (Occ. ed altri) e la tro primitiva linguo Esperanto. Linguala transakto inter la extrema sistemi rezultos logikale en Ido.

Sro Ewald Röhnisch expozis sua idei pri humanismo e la specala sistemo di equitato da J. Warren Brokaw, humanisto ed Idisto en Usa.

La ora medalio dil Franca Akademio

Vespere, kande la amikala grupi diskutanta en la vestibulo dil salono sideskis an la longa tabli, Dr. Brismark lektis salutotelegrami, letri e karti. Specala amuzo vekis nia amiko Jules Gross, qua skribis:

„...la voyajo es anke kustoza por poeto, qua ganas plu „multa lauri kam pekunio. La Franca Akademio, qua re„cente kronizis l'ensemblo di mea libri (premio pri Franca „linguo), grantis a me ne pekunio, ma medalio ora. ...Ab„stenez versifar, kara kongresani, se vi ne deziras mortar „mizeroze. ...me sempre ankore konsideras Ido kom la „maxim facil ek omna L. I.

En sua mesajo la kunlaboranto di Couturat, prof. Leau, dicas „Ni joyez pri rezultaji ja aquirita e dezirez ke nia Progreso esos

pluse e pluse bonega instrumento por parstudio di Ido e revuo interesiva ed instruktiva. Ad omna kongresani saluto vivoza de olda Idisto. Fruktifant e joyoza dii en Fredericia. L. Leau".

Centi de Idisti salutis la kongreso e montris lia vivaca entuziasmo por Ido. Yen lia nomi:

De Anglia Baxter, Knight, de Belgia V. Gouix, Troucheau, Honoré, Muevi, Austria Wald e Baller, Bulgaria Dimitriev, Brazilia Lorenz, Vallaeys, Chekoslovakia Dostal, Zlatnik, Marasek, Ruchrova, Monzarova, Tobiasek, Kinzl, Ustkovi, prof. Stör, Petrina, Neumeister por Idofederuro, Dania Bertelsen, Federn, Finlando Haukkapuro, Francia Labédan, Brunet, prof. Condamin, L. de Guesnet, Papillon, Pesch, Leau, Calais, Germania Linde, Schwartz, Demary, Thiel, Gey, Kändler, Ringer, Dreizig e spozino, Fritsche, Schreiberg, Feder, Hauscher, Goldberg, Euchbi, Breck, Strohmaiz, A. Schiffmann, Ebermann, B. Schiffmann, Uhlig, Lippmann, Riedels, Peus, Rosenlecher, Carstens, Glück, L. Stöckel, B. Stöckel, Georgi, Botz, Hager, Thomas, Rabitz, Biedermann, Hoffmann, Wiebel, Müller, Pikard, Schuster, Engel, Ninge, Lehmann, Heine, Kohlberg, Gerhard, Lechter, Bohne, Wittek, Ramus, de Hispania Villanueva, Abella, Colomé, Malle, Martinez, Llorca, Castello, Serrano, J. C., Guimet, Oliver, Leduque, Vicent, Marcilla, Vallejo, Galvez, Riras, Toledo, Benitez, Rya, Galiano, Vieregas, Pruie, Caleco, Sanchez, R. Riesco, N. Riesco, Stern, Llanger. Valle, J. Gracia, V. Gracia, Mitja, Moralet, Sola, Strats, Slanas, Artigas, Roda, Falguera, Sorolla, Franco, Renan, J. Franco, Lebrun, Torres, Moreno, Galvez, Gonzalez, Vidal, Kamas, Carmona, Manosa, Guino, Olivera, Manent, Pardo, Cireno, Bergass, Barrau, Bené, Gutierrez, Font, Ferré, Solaes, Guimet, Dominguez, Ferreres, Molina, Bito, de Hungaria Palotai e spozino, Vigh, Sandor, Krippel, Györke, Flittner, Horovitz, Csatkai, Ringhofer, Suntinger, Dobrentey, Hoffmann, Stadler, Kölster, Bersadci, Sanos, Hamburger, Koldor, Bonyhady, Perenyi, Johas, Donett, Riven, Pal, Junghadis, Nosanigi, Irlando Dr. O'Regan, Italia Don Martello, Alaimo, Raiteri, Meazzini, Falzone, Latvia Orlis, Roze, Rulikovs, Timermanis, Ledaunieks, Orlovskis, Luxemburgia Lemmer, Maroldtje, Braun, J. Lemmer, Bernhard, H. Meier e spozo, Kanive-Pütz, J. Kanive, Pütz, Schmitt, Birkenbach, Schmitz, Crusnach, F. Schmitt, Peffer, Thielen, Serras, Scheibel, Bix, Scheitler, Heidencheid, Gibson, Fumanti, Schlechter, Steichen, Welschinger, Mompel, Stieff, Flanimang, Kaufmann, Frisch, Delmarco, Deltgen, Nederlando Wegman, de Jong, Norvegia dr. Landmark, Polonia Gass, Littvitz, Griiner, Baenkowki, Flichta, Bienkowska, Kratka, Rumania de Urycki, Suedia Forsten, Järnstadt e spozino, Eenvorg, Tage e Paula Carlberg, Bäckman, Falck, Widén, Forsten, Ihrborn, Lindgren, Lundborg, Suisia Cornioley, Gross, Bütschy, USA Kossuth v. d. Venter, USSR Butenko, Klimenko, Aaronov, Rodin, Movad, Aaronov, Gaponenko, Likhoded, Richter, Wagner, Shaparenko, Zatuchniy, Kogut, Futorniy, Shapiro, Korabelnikov, Porolockiy, Vasiliev, Cakher, Klimenko, Butenko, Lozinskiy, Bony, Rodin.

La Dana kantisto Alex. Schumacher kantis por ni bela melodii populskandinaviala. Pos kelka komuna kanti la vespero finis en maxim bela harmonio.

La decidi

Merkurdio matine ni vidis la serioza vizaji dil exameniti flexita super lia labori. Pos la fino dil exameni on rezumis en la kunsido laborala la opinioni opozanta o favoranta komuna laboro kun la Esp-isti. Pos vivaca diskuti, en qui partoprenis J. Kreis, Hellmut Röhnisch, Dr. Auerbach, Ewald Röhnisch, Max Jacob, Staberg, P. Eriksson ed altri, on konkluzis, ke kunlaboro kun la Esperantisti esas aspirinda, ma pro la nekontentigiva experienci la kongreso ne aceptas fixigita laborprogramo. Tamen on expresas volar servar la Esp-isti segun posiblesi e judikar li kom samideana kunkombatanti por komuna skopo. La Idisti es pronta future konsiderar omna posiblesi di komuna laboro.

Dr. Auerbach, kom reprezentanto di IALA, raportis pri la labori di IALA e specale acentizis, ke IALA havas nula intenco od mem nur intereso impedar la propago di diversa sistemi. Olua

duktanti bone savas, ke tal propago es necesa e valoroza helpo por igar populara la ideo mondolinguala, e pro to la Ido-movado ed omna altra movadi maxime sustenas IALA per propagar sua sistemo.

On traktis la propozo di ULI-editerio ed organizala questioni. La decidi aceptita publikigesas, pos ratifiko dal Komitato, sub altra rubriko en Progreso. Kom lasta Hellmut Röhnisch diskursis pri la apliko di Ido en komerco, raportanta pri kelka experienci e futura posiblesi ed intenci. Il advokis sustenar la aktivesi di la Jurnalo dil Centro.

La laboro finis — amuzo komencas

Pos fotografeso sur „Torvet" ni eniris la vartanta automobili e la tota karavano, un automobilo pos la altra, departis alonge la rivo di Lillebælt al grandioza nova ponto. Ni inspektis moderna gimnastikala universitato, pose transmarchis la ponto ed eniris, por komuna repasto, la kafeerio „Broen", de qua ni juis bela panoramo super la blua Belt, balnata en sunolumo, la ponto e la forestala distrikto.

Ye ta okaziono ni expresis la danko di omna kongresani a nia amiko Thomsen e lua spozino, qui ambi nefatigeble e nerepozeme laboris por la Idista vizitanti, qui gastigis li, qui helpis li e qui sorgis por la ecelanta suceso di omna kongres-aranjuri.

Kande vespere ni sidis an nia tabli, ni unanime aceptis la invito kongresar en 1936 en Hungaria. Pose la prezidero dil Akademio, sioro Quarfood, transdonis la diplomi sub aplaudi a siori Åkerlund, Rylander, Thomsen, Staberg e Leyer.

Nun la dansogrupo arivis, la „Spillemandstrio" akordigis la instrumenti e sdo Hansen introduktis la demonstri per naracar a ni la origino e historio dil Dana populdansi originala, prizentata da ridanta Dana yunini e yunuli en lia charmiva bunta kostumi.

Qua povus obliviar la humoroza vorti da dro Forchhammer, boxante, interpretante su ipsa, flexante su al sulo en komparo kun nia habila tradukanto Hansen ed amuzive naracanta til ke la salono laute resonis pro ridado? E ni povis konstatar: Forchhammer es yuna! De parolaparato sonis la saluti di Forsten, qua sendabis sua voco tra la aero. Diskurseti humoroza kun adio-paroli finis nia bela, harmonioza, sucesoza e tre kontentigiva kongreso. Kelka Stockholmana Idisti transdonis a Dr. Nilsson arjenta krono de querkofolii pro sua meriti, dedikata dal kongresani. La kongreso sendis dankotelegramo a sioro Lundborg pro ilua jeneroza legaco.

Ti qui ankore restabis por la dio dil komuna exkurso vehis komune a Munkebjerg apud Vejlefjord e ni pasis la vespero che nia amiki Hansen. La nombro dil yuna Idisti esis konserinda en ica kongreso. Li erektis la tendi an la maro, li venabis per bicikli od automobili ed esos li qui duros laborar aktive en la venonta yari por nia komuna idealo.

Pos expresir la espero renkontror ni itere en Hungaria ni adiis uzante nia poka Dana savi: TAK FOR KONGRESSEN, VENNER! FARVEL!

La sekretario

Pri la kancero-problemo

Trad. J. Csatkai (Szombathely)

En la Landala Higienala Uniono en Budapest tri eminenta kancero-exploristi Madyara diskursis pri la kancero-problemi. Prof. dro Kubànyi, parolis pri du aktuala questioni di la kancero-problemo. L' una esas novatra konstato, ke inter la difuzeso di la morbo e la kulturo esas ula relato. L'altra questiono ja freque diskutata, kad esas necesa la klarigo di la publiko por la frua agnosko di la kancero ed en quanta grado? — La experienco montras, ke ita celuli, qui dum la developo misiris, e kom koloroza makuli o papuli durigas sua nedepedanta vivo en la individuo, sub la influo dil extera efiki prefere transformas su ad celulogrupi kondutanta su agresive, to esas, ke li degeneras kanceratre. En la origino dil kancero la extera eciteso e la individuala inklineso esas sendubita faktori. La extera eciti esas multagrade la instrumenti di la kulturo. La bokokanceri naskas maxim ofte sur la lango, jenjivo de ta blanka makuli, epidermodikiguri, qui developas su pro la ecitiva influo di tabakfumo e koncentrita alkoholo. La kancero esas la morbo di la kulturo, quà de westo progresas vers esto. La suceso dil kuraco dil kancero esas impedita da ta mis-savo, ke ol es nekuracebla morbo. Nun anke la maxim objektala kritikero: la tempo povas pruvar, ke a la kulturo sucesis produktar la kuracivi kontre la difuzeso dil kancero. (Røntgen radium e. c.). La skopi dil kombato kontre la kancero esas olua frua agnosko, konvenanta lokizo dil maladi e la fakala kuraco, anke la organizo dil kontrol-exameni e posa kuraci. La duesma diskursero esabis Dro Ivan Büben. Lu indikis tri direcioni por la kombato kontre la kancero: ciencala, kuracala e sociala. La ciencaleso esforcas avancar la questiono en la domeno dil kancero-exploro. Nun on disponas tri kuraciva procedi: operaco, Røntgen- e radiumradi-

izo. Ni atribuas egalranga importo ad omna tri. Ni devas sekurigar ad omna kanceriko la maxim konvenanta terapio relate lua stando. Maxime importas la frua diagnozo. La triesma diskursero Dro Paul Kisfaludy konocigis la radiizo-efiko dil radium e la aplikita kombinita terapii. En Hungaria ja facesis kelko por kontrolar la maladi. La Instituto di la Landala Oficieri apertis radium-seciono di qua en la kadro lu realigis anke la problemo dil kontrolo dil maladi segun exemplo di Stockholmani. Dum 1934 314 jacanta maladi kuracesis, 3340 maladi vizitis la ambulanco. La seciono posedas 388 mgr. radiumpreparato en platino. On konsumis 58000 mgr. hori radiumi e 70000 røntgen unaji. (Ek dialo *Magyar Hirlap*, de Budapest).

»Nova yaro« che ni e la altri

Trad. Wilhelm Franck (Kiel-Germania)

Stockholm (segun Walter Sinn)

Nur parto di la Stockholmana habitantaro parvivas Novyaro en la urbo. La habitanti di la urbo es ankore intime ligita kun la ruro, e centi de specala treni adportas la Stockholmani »a la hemo«, adche genitori, ge-avi e parenti en la ruro.

Li volas salutar la Novyaro ne en streta chambri e fumoza restorerii, ma dum ski-glito ye la matino Novyarala tra blanka foresti e trans la altaji.

Supozite ke lu disponas sat multa pekunio, ta qua ne havas familio en la ruro lokacas lojeyo en hotelo o pensionerio di la nivosporteyi en Dalarna o Järmtland, ube Kristnaskala abieto, bona manjajo, bonkordia homi e glasedo de »Gløgg«, la varmega, bona puncho de redvino, expektas lu ye la vespero di la Nova Yaro.

Helsinki (segun Hellmut Dibelius)

La festo Kristnaskala ne multe diferas de la Germana, ma la festo Novyarala multe diferas. En Germania ol es nura amuzo inter homi privata, hike ol esas extreme solena festo, ye qua la

homo kom homo en humila admiro inklinas su koram la tota mondunajo, per ico indikante simbole la majesteso dil mondo. Til la noktomezo on esas tote serioza, nula bruiso audesas, nek en la domi, nek sur la stradi. Duimhoro ante meznokto la stradi plenigesas, ma ne per petulanta amasi, ma per longa, nigra serpenti de homi, qui, en fantomatra silenco, direktas su a la chefa placo dil urbo. Arivinte hike, on paciencoze e senbruise expektas la meznoktala frapi dil horlojo, on levas la chapelo, orkestro pleeskas serioza, artala muzikajo, singlu parolas serioze e komune pregas, ma ne a la specala Kristana Deo kun la dogmi pri la Santa Triuneso, ma a la generala Deo, qua esas samatempe ta di la Kristani, Buddhisti e di la Teozofiisti. Erste pos la fino di ta solena evento on anke hike divenas gaya e kelkete petuleskas, ma anke nun ne multe.

Dum la tota unesma duimo di januaro on dicas »Bona Nova Yaro« e pose »Bona durigo di la Nova Yaro« od nur »Bona durigo«, ad omna konocati quin on ne ja renkontris. Hike la dio di Novyaro havas tote altra karaktero kam en Germania, nam ol ne finas la festala periodo, ma trovesas en olua mezo. En Germania lore finas omna festala humoro e rikomencas la diala laboro. Hike la festala humoro duras til epifanio (6-a di januaro) e singla del dii es oficala festo-dio. Til epifanio singlu konservas la Kristnaskala arboro, til epifanio duras la jui palatala kun kristnaskala kuki, e la vivo erste serioze rikomencas pos epifanio. Tale la Novyarala festo tote ne havas karaktero finanta, quale en Germania.

(duras).

Nova horizonti

Da Jean Barral (Francia)

En Thanis, en l'Egiptiana delto, ye la fino dil 5a yarmilo ante nia ero, Menes, la chefo dil unesma Egiptiana dinastio, fondis Memphis (en qua la triesma dinastio transferis pose sua rezideyo) ed institucis imperio, konstruktis ibe la templo dil deo Ftah, organizis la eklezio por la kulto di la dei, konquestis landi e regulizis la kurso dil Nilo. To suficas por indikar, ke ja de la epoko dil maxim anciena epigrafi ni havas en Oriento tre progresinta ed organizita stando di civilizeso relativa, tote diferanta dil prehistoriala eri. Irgube on observas en diversa landi, ecepte forsan en Chinia, la altra rasi semblas persistar en la kustumi dil preirita periodi.

Ek la libro „Nova Horizonti“
125 pagini, brosh. 2,25 *M* del Idolibrerii

JURNAL-RAPORTI

Ne-komentita jurnal-raporti ek omna landi e lingui.

Profito: Konsiderinda rankoro naskis en Japonia pro la vendo di alumet-buxi kun surskriburo „Abase kun Japonia". La jurnalaro akuzis Chinia pri „nesincereso" pro produktir e difuzir tala vari, til ke on pruvis ke la alumeti ed afisheti sur la buxi fakte produktesabis da Japoniana firmo en Japonia.

Manchester Guardian, Anglia

La heretanto: Kande Nelson ganabis en 1805 la batalio marala che Trafalgar, la Angla guvernerio decidis grantar a lua unesme-naskinta heretanto omnayare honoruma pensiono de 5000 pound-i. La cadie vivanta Earl of Nelson konseque ganis depos 1913 ce. 110,000 pound-i pro la marala batalio apud Trafalgar.

Sonntagszeitung, Germania

Chomanti en Luxemburgia: En junio 1934 Luxemburgia nur havis 140 chomanti e 40 parte chomanta laboristi. Vivas entote 280,000 homi en Luxemburgia.

Sonntagszeitung, Germania

Moderna reji: La Rejo es vere amata da la populo. Ico es fakto ne ignorebla, irgaquale es vua idei. — E la fakto ke Anglia mantenis sua rejo dum duadek e kin yari di vivo fatiganta e sufriva es direta revelo di olua profunda deziro por transakto. — La fakto di royaleso satisfacas la fortega deziro di la populo por perfekteso quan li ne realigas por su ipsa. La rejala familio es quaza speco di maxim bona salono, quan la naciono gardas senpolve e senmakule e nur por vizitanti. Nam la rejala familio nutresas e mantenesas rekompense pro lua nura *existo*, avantajo qua devus esar extensata ad omna vivanta ento en la lando. Ma ni restriktas tal favoro al rejaro e duras nia fola lukto qua duktas aden kaoso. Kande la rejo depozas stono di fundamento od apertas karitatala ferio od vizitas cirko, ni amaseskas e salut-aklamegas nia maestrala peci. *The Eleventh Hour*, Anglia

Banani: La devizo „Konsumez propralanda produkti" kontestesas sequante: La banan-importaco es necesa por la reteno dil exportaco ad Hispania. Ed es remarkinda, ke 80 % dil konsu-

mala preco cirkulas interne dil importacinta lando, e nur 20 % migras a Hispania. Altravorte: La kusti dil distributo di la banani es quarfoye tam alta kam lia preco en la doganala portuo.

Württemberger Zeitung, Germania

La mortinto: Anton Surmiak, naskis 1885 en Solonka, mortis en 1919 en la hospitalo di Zamarstynow. Por deklarar ilu kom mortinta demandesas per ico, ke lu anuncez su dume sis monati kalkulita del dio di ica publikigo, od ke komuniki pri ilu transdonesez a la tribunalo. La distriktala tribunalo Lemberg, 10. oktobro 1934.

Gazeta Lwowska, Polonia

Japoniani e Chiniani: La Japoniano es militema, la Chiniano pacifista. La Japoniani squatas sur la sulo, la Chiniani sidas sur stuli. Forsan la lasta yari febligis la komercala moralo, ma ante kelka yari la promiso di Chiniana komercisto valoris tam multo kam notariale verifikita kontrato. La Japoniana komercisto kompare ico, ne rare agas segun komercala principi, qui vekis la maxim bitra protesto en altra landi. —

Ill. Ztg., Leipzig, Germania

REFLEKTI PRI LA DIO

Eventi qui afektas la labori interlinguala e la propago di helpolinguo.

Neologismi en Esperanto

En E existas diversa tendenci por la apliko di neologismi. La konservema alo preferas uzar nur la oficale adoptita radiki, la radiki uzita da Zamenhof, dum ke progresema alo aplikas multa neologismi o radiki ek la Ido-vortaro. La konservema alo es reprezentata per la labori da Kabe, la progresema alo per la labori da Wüster.

La *Plena Vortaro de Esperanto* (S. A. T., Paris) qua jus aparis en duesma edituro uzas la meza voyo inter la du extremi. Exemple por la litero D ol kontenas 340 radiki, dum ke Wüster montras 602, Kape 213 e la 'Oficiala Vortaro' nur 197. A qua listo do referas la titulo PLENA (kompleta)? Ol nur povus vizar la 'oficiala vortaro', ma tamen ya kontenas plu kam la duopla quanto de radiki.

Esas interesanta konstatar (quale ja montresis en la Esperanto-Ido-lexiko), ke la defini di ula vorti diferas de defini dil sama ex-

presuri en altra E-lexiki. Kaoso kauzigita per la ne-oficaligo dil radikaro uzata. On savas ke la E-akademio apene adjuntas nova radiki a la modesta oficala listo de ce. 4600 radiki.

La recensanto di ca vortaro, sioro *Migliorini*, skribas i. a. ke la tilnuna tendenco esis, judikar la *Plena Vortaro* kom komparilo, e kompilar segun ol komplementa vortolisti. Ica tendenco „montras anke, ke la publiko deziras havar listo plu amplexa kam la oficala, qua tamen konservez la karaktero di listo konsilanta, ne tro aceptema por la formikumanta neologismi."

On do quaze avertas en oficala revuo kontre la uzo di vorti kontenata en ta granda libro; la libro ipsa kontenas arkaismi de oficala vorti e remplasas oli per nova formi. Pluse montresas vorti kun la indiko *'ev'*, indikanta, ke ta vorto es *ev*itenda.

La sistemo di Ido: Publika diskuto di nova radiki, acepto o refuzo dal Ido-Akademio semblas tante simpla solvuro, ke on ne volas sequar la komplikita ed erorigiva sistemo di E, qua nule garantias la unasenceso dil radiki uzita en diversa landi.

ME LERNAS IDO — Triesma letro

Ilustrita docoletri tote en Ido segun la direta metodo

Angla popul-festo: Guy Fawkes-dio. La infanti dansas cirkum la fairo. Ye la 5-a novembro la palio-pupeo Guy Fawkes brulesas, lu volis incendiar la parlamenteyo.

Ica TASKO tradukesez da la lernanto e la texto submisesez por revizo ad experta korespondanto o grupestro.

V. En la korto di la fabrikerio

Me eniras la korto. La korto di la fabrikerio esas tre granda. Mikra elektrala automobili vehas bruisante tra la korto.

La elektrala vehili transportas materialo. Per la elektrala automobili la materialo transportesas de un edifico a la altra.

Me renkontras mea amiko. Ni laboras kune. Ni laboras kune en la laboreyo. Ni konversas pri nia laboro.

Questioni: Ka tu marchas o vehas aden la korto? — Quo vehas en la korto? — Quo bruisas? — Quo esas en la elektrala automobili? — Adube on transportas la elektrala materialo? — Ka tu renkontras tua amiko? — Ube? — Ka vi konversas pri la vakanci?

La nombri

									1	un	1
								1	1	du	2
							1	1	1	tri	3
						1	1	1	1	quar	4
					1	1	1	1	1	kin	5
				1	1	1	1	1	1	sis	6
			1	1	1	1	1	1	1	sep	7
		1	1	1	1	1	1	1	1	ok	8
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	non	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
									10	**dek**	10
								10	10	**du**-a-dek	20
							10	10	10	**tri**-a-dek	30
						10	10	10	10	**quar**-a-dek	40
					10	10	10	10	10	**kin**-a-dek	50
				10	10	10	10	10	10	**sis**-a-dek	60
			10	10	10	10	10	10	10	**sep**-a-dek	70
		10	10	10	10	10	10	10	10	**ok**-a-dek	80
	10	10	10	10	10	10	10	10	10	**non**-a-dek	90
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10		
									100	**cent**	100
								100	100	**du**-a-cent	200
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
									1000	**mil**	1000
								1000	1000	**du**-a-mil	2000
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000		
									10000	**dek**-a-mil	10000
								10000	10000	**du**-a-**dek**-a-mil	20000

Kelka facila reguli di Ido

la deklinado:

la pomo	**la** pomo apartenas a me
di la pomo	me posedas peco **di** la pomo
a la pomo	ica kerno apartenas **a** la pomo
la pomo	me manjas **la** pomo

La questiono komencas per **kad** se nula altra questionala vorto uzesas. Kad on darfas marchar hike? Kad omni venis?

Altra questionala vorti esas:
qua, quo, qui, quala, quanta, kande, ube, ad-ube, de-ube, pro quo, per quo, por quo.

Qua venis? Quanta homi esas en ica lando? Kande on komencos? Ube la asemblo eventos? Ad-ube li iris? De-ube tu venas? Pro quo lu ne prizas shako? Qua savas natar? Quo eventis?

Kelka utila afixi

-oz- provizita per, plena de, richa ye: detalo, detal**oza**; nuanco, nuanc**oza**; esprito, esprit**oza**

-es- radiko de **es**-ar, yuna, yun**eso**; bela, bel**eso**; richa, rich**eso**; sincera, sincer**eso**.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern, Suisia

Lentze, Karl, Germano, red. 1888—1890 L'interpretor, skr. 1897 Zentralsprache.

Le polyglotte improvisé, sistemo da Renzi 1840.

Lepsius, prof. Richard, Germano, 1810—1884, skr. 1855 e 1863 Standard alphabet.

Leskien prof. dr. A., Germano, v. Brugmann.

L'espérantiste, revuo, Louviers 1898—1910.

L'esperantiste révolutionnaire, revuo, Cité Robert Troyes 1923.

L'Esperanto, revuo, Torino 1913—1932.

Letellier, skr. 1852 Langage international, 1852 Langue universelle, til 1880 altra verki.

L'etoile espérantiste, revuo, Paris 1908.

Le travailleur espérantiste, revuo 1920.

Le travailleur idiste, revuo, Paris 1912—1914.
Le Volapük, revuo, Paris 1886—1889.
Libereso, revuo por Ido, Paris 1921—1928.
Lichtenstein dr. L., skr. 1853 Pasilogie.
L'idiste abstinent, revuo, Troges 1920—1921.
L'idiste français, revuo, Cherbourg 1923—1927, Paris 1928—1929.
L'Idisto katolika, revuo, Vulaines-sur-Seine 1910—1914, 1921—1924, Thaon-les-Vosges 1925—1929.
L'Idisto Vogesiana, revuo 1925.
Liesche prof. dr. Otto, Germano, 1878—1931, red. 1908 Germana Esperantisto.
Liljedahl dr. Sten Sture Kristian, Suedo, 1871—1924, prez. 1914—1924 dil Sued Idosocieto, skr. 1918 Några ord i väldsspråksfrågan, prez. 1923—1924 l'Idouniono.
Liljeström Alfred, Suedo.
Liljeström e Nordin, skr. 1925 Svensk-internatinell radiolexikon.
Lindau, skr. 1817 Thoth.
Linde K., Germano, red. 1930 Der rote weltsprachler, 1930 Die proletarische kultursprache, red. 1931 Internacionalisto.
Lindkvist, Suedo.
Lindkvist e Sköld, skr. 1914 Suedana guidlibreto.
L'informilo, revuo por Ido, Cherbourg 1910—1914, 1923.
L'informisto Utilia, revuo por Ido, Leuven 1927—1932.
Lingua, sistemo da Henderson 1888, bazas sur la Latina.
Lingua de nazioni, sistemo da Faccioli 1932, bazas sur l'Italiana.
Lingua european, sistemo da Bylevelt 1907.
Lingua franca nuova, sistemo da Bernhard 1888, aposteriora.
Lingua geral brazilica, kreesis en la 16. yarcento da Hispana monaki.
Lingua internacional, sistemo da Zakrzewski 1896.
Lingua komun, sistemo da Kürschner 1900: padre nose kuale tu ese in cielo.
Lingua lucida, sistemo da Dyer 1903.
Lingua lumina, sistemo da Dyer 1875, apriora.
Lingua monde, sistemo da French 1893.
Lingua neoromani, sistemo da Slonimski 1925.
Lingua philosophica, sistemo da Chamberlaine 1769.
Lingua scinter, sistemo da Viveros 1931: seculare problema de LI. fien semper plu interessante et urgente, dum progressien communicationis internationis, inter populis.
Lingua universale, sistemo da P. S. 1816.

OFICALA INFORMI

di la Direktanta Komitato di la Uniono

Nova Konsuli di Ido

Anglia J. G. E. Teskey-King, 105, St. Paul Street, Hull, Yorkshire

Germania Wilhelm Ahrens, Kessler Str. 37, Hildesheim
Heinrich Peus, Hohe Lache 14, Dessau i/Anh.

Hispania Manel del Valle (Chofer), Vivero, Lugo.
Constantino F. Prendez-Alvarez, Snáres, Inolán 3 y 5, Avilés, Asturias

Suedia P. Eriksson, Mobergsgatan 5, Västerås
Axel Rylander, Fredhällsgatan 9 III, Stockholm, Telefono 5368 95

Diplomizita Ido-doceri

La sequanta Idisti promocecis a doceri diplomizita por Ido: Albert Åkerlund (Suedia), Manuel Escuder (Hispania), Joakin Ferreres (Hispania), Axel Rylander (Suedia), A. Staberg (Göteborg), Ejner Thomsen (Dania). Sioro C. Leyer (Germania) recevis la diplomo pri savo.

La kongreso aceptis e la Komitato ratifikis la sequanta *decidi*:

1. **Kontributo 1936:** Membri Sustenanta pagas 5 Suisa franki yare. Membri Abonanta pagas 2,50 Suisa franki yare. Por ta landala federuri, qui adheros kolektive e publikigas per sua landala organo omna oficala informi pri la Uniono, la kontributo po singla membro es 50 Suisa centimi. Lia membri ne recevas Progreso, ecepte se li pagas suplementa pago por esar membro abonanta o sustenanta.

2. La Komitato Direktanta e la Akademio di Ido komisas la sekretario dil Uniono redaktar Progreso.

3. On principe decidas facar prepari por realigar ULI-literatur-editerio, di qua la direktanto es J. Csatkai.

4. La 12a Kongreso di Ido askoltis la raporto di sro Auerbach pri la nuna labori di IALA ed expresas la deziro, ke la Komitato dil Uniono durigez la amikala relati kun ta asociuro.

5. La fervoyala seciono di ULI decidas publikigar omnamonate dokumentala artiklo pri fervoyala questioni. Omna sugesti recevesos da sioro Dulché (17 rue Froidevaux, Paris), qua pos examenir sendos li a la Jurnalo di la Centro.

6. La kongreso en Fredericia aceptas la invito di la Hungariana federuro por la LI Ido por kongresar en 1936 en Szombathely.

Suplemento a paragrafo 4:

„Por ta landi en qui la adhero di internaciona organizuro es od interdiktata o nedezirinda, la pago dil abonpreco di Progreso grantas automatala la yuri di membro a la persono koncernata, se ica persono expresas la deziro obtenar ta yuri e se lua konduto ne es en kontredico kun altra paragrafi di la statuti dil Uniono (ULI)". Aceptita dal Komitato Direktanta.

FINANCI

Spontana subvencioni

Bogard Ffr. 11,50, Dufour Ffr. 6,50, Egloff Ffr. 11,50, Feierabend fr. 7,50, Heijnen fr. 1,63, Payrot Ffr. 6,50, Bengtsson fr. 0,50, Zimmermann fr. 2,50, Fehlmann Dkr. 1,00, Baxter Dkr. 3,75, Baumgartner Dkr. 2,00, Collden Skr. 2,00, Mathys fr. 0,50, Pierrefeu RM. 4,00, Roze fr. 100,00, Richardson 5 poundi, dzlo Spillane 5 DKr.

Bern, oktobro 1935. Kordiala danko, la kasero: *H. Cornioley.*

Kongres-financi

Danke la multa spontana subvencioni recevita, la kongres-financi balancas bone. Sen ica subvencioni ni havabus deficito, e pro to ni kordiale dankas la jeneroza samideani, qui talmaniere helpis ni organizar la kongreso ed igar ol sucesoza.

Sincera danko a: Janis Roze, G. Richardson, Dr. Brismark, Ido-klubo Barcelona, J. W. Baxter, Chr. Jensen, Prof. Stör, J. Baller, J. Ferreres, Ilmari Federn, S-ino Lafay, D-lo Eklund, Dr. Nilsson e D-lo Gower.

Por la preparanta komitato:

Fredericia, septembro 1935. *Chr. M. Hansen.*

Progreso-indexo por 1935 aparas unionita kun la indexo por 1936.

Memorez la lasta cirkulera letro a vu e sendez quik la kontributo de 5 SFr. [o 2,50 SFr.] direte al kasero Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, postechekokonto III 4784. Danko!

Uniono por la Linguo Internaciona (Ido)

TRA LA MONDO

telegram-stila raporti

La Espisti en Roma recevis informi dal Idisti favore di komun agi en la domeno dil L. I. La comitato dil Hungariana Idofeeruro decidis sendor salutoletri ed omna internaciona Espokonresi. La laboristal klubo en Stockholm difuzas Ido kom reformespo ed uzas la klasika forno di Ido. La Sueda Kristana Idosocieto fondesis en Stockholm ed aranjis sucesoza kunveno en septembro. — Idokurso duktesas en Dresden-Germania e plura reuloza kunveni eventas. Aktieso duras en Hispania. Propago che kooperativa societi. En Hispan jurnali publikigesas advoko l Espisti por komun agi. Sro Serreres pregas la Idosocieti sensar lia adresi por katalogizesar.

Sro Pesch diskursis pri Ido en Paris e publikigis ta ecelanta diserturo en sua semanala revuo. Sennombra jurnali insertis la raporti pri nia kongreso en Fredericia. La »Jurnalservo« disdonesis a la mil maxim importanta jurnali. Ol aparis trilingue.

Importanta verko da Jean Laurent »La Langue Internationale Ido et son application aux sciences pharmacologiques« aparis kun c. 200 pagini. Ol traktas en Franca la neceseso di helpolinguo por la cienco e donas kom probotexto kompleta numero dil »Jurnalo di farmacio e di kemio«, qua anke aparis kom separata imprimuro. Gratulo a la habila e fervoroza autoro, nam ta verko ganis a sioro Laurent la titulo »doktoro«, grantita da la fakultato di medicino en la universitato di Marseille.

La libro kustas 28 Franca fr. recevebla del autoro de 233 bis Corniche, Marseille, Francia.

Sr. R. Mallén de Calamocha publikigis du boneg artikli pri Ido en »Heraldo de Aragón« e »Magisterio Espanol«. Hispana jurnali raportis pri la kongreso di Ido, sdo Gonzales en Aguilas redaktis oli. Sdo Kreis diskursis pri la kongreso koram la reformesperantisti en Madrid. Sdo Stern raportis detaloze pri la progresi di Ido en Malaga.

En oktobro eventis tri diskursi por Ido en Newcastle, un koram maristi Dana da sdo Richardson kun lum-imaji e du da Heinz Jacob. Un del lasta koram la studenti dil Armstrong College. La detaloza domonstro di la strukturo di Ido trovis granda intereso che la studenti.

La lektanti di Progreso*

trovas en la nova yaro la sequanta valoroza kontributi en Progreso: La nova cienco pri la kolori da Ostwald, (kun ilustruri), trad da P. Wegman. — Bruiso kom matro dil parolo. — La Anglo. — Planti kom forcomashini. — Moderna kalor-protekto. — En la profundaji dil Universo. — Pensi. — La luno en la proximeso. Sketo-turo en Frizia. Ultre to la prizata rubriki reguloza.

*) La serio dil nova Progreso, aparonta reguloze en 1936, sendesos nur a la membri ed abonanti. Previdebla Progreso aparos omnadumonate, do sisfoye en la yaro. Adherez do quik la Uniono.

Kompletigezes vua serii de PROGRESO!

La premilita numeri 1-80 es recevebla po —,70 SFr. Suisa afrankite segun disponeso de **Ido-Centrale (Herm. Jacob)**, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

La nri 81-101/102 esas recevebla po —,70 SFr. po kayero de **C. Papillon**, 52, rue Petit, Paris 19e. Omna yarserio 4 Suisa fr.

De amba speci nur restriktita quanto es disponebla, komendez balde, kompletigez ta valoroza verko en vua biblioteko.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	L. C. Willcox, 138, Hayes Lane, Bromly, *Kent.*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocobana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg 9.*
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2º 4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Erzébet kir. ú. 1 III, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucke, 100, route d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
Nederlando	P. Wegmann, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro Zürich-Oerlikon.*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. *Austin* (Texas).

R. Ottesen & Sons Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

78

PROGRESO

LINGUALA SUPLEMENTO

OFICALA ORGANO DIL AKADEMIO DI IDO

Nro 2 | Prezidero Adyunto S. Quarfood, Skara, Suedia | 1935

Louis Couturat parolas

... la kritiko ne esas la morto, ma la vivo di ciencala entraprezo quale la nia; .. kritiko esas la vivo di la verko, qua admisas ol ed rezervas ad ol la debita loko; ol esas la morto di la verki, qui pretendas repulsar o neglijar olu. Ma pro to ni ne devas imitar ti qui, por sekurigar o, plu juste, por exajerar la libereso, sakrifikas ad ol l'uneso di la linguo; nam la pura kritiko, la senfina e senlimita diskuto pri la principi ipsa, sen ula praktikal uniono ed autoritatala decido, esas absolute sterila, mem destruktiva. Nia linguo ne esas *finita*, yes; ma ni ne volas sempre *rikomencar* ol. Ni devas konstruktar e developar ol gradoze, reguloze, segun *fixa* principi; nam nia devizo esas, nek inerta stagno, nek sencesa e fundamentala chanjo, ma konstanta e kontinua *progreso*.

Progreso II, 1909, p. 582.

Pri la funciono dil Akademio

„Malgre la nuna stabileso-periodo la labori por la fakala vortari, la publika autoritatoza reprezento di Ido koram cienco, korporacioni publika e guvernerii, la kritiko dil sistemi konkurencanta e di Esperanto specale es tam necesa kam irgatempe antee; pro to la rolo dil Akademio es extreme importanta komplemento dil labori propagala di la Komitato Direktanta e dil landala socieli."

Ek cirkulero Akademiala.

La prefixi *for* e *par*.

En la linguo Germana on uzas ofte la prefixo *ver* — (Hollandana *ver*, Sueda *för*, Dana *for*) por expresar ke la objekto es konsumata o destruktata per l'ago. Tala afixo ne uzesas en Ido. *Par-*, quan on trovas kelkafoye, ne pov servar hike, nam ol expresas la perfekta fino o kompletigo di ul ago. Se ulu drinkas brandio til ke lua pekunio es spensita, il ofte durstas ankore, e se vu ofras a lu nova glasedo, il aceptos volunte: il ne pardrinkis sua pekunio ma il drinkis til ke lua pekunio es perdita por lu, ol es fora, il fordrinkis ol. Kande on konsumas farino por bakar

pano e facas sua laboro bone e kompleta, lore la parbakita pano havas bonodoranta krusteti, ma la farino neplus existas kom tala, ol es fora, ol es forbakita.

En la lexiko Deutsch-Ido on trovas exemple:
verarbeiten = uzar labore,
verbacken = bake uzar o konsumar,
verbaden = spensar per balni,
sich das Lachen verbeissen = mordar sua labii por ne ridar,
die Zeit vergrübeln = pasar sua tempo per subtilaji.

Ica expresuri es tre plumpa, li revelas klare ula manko. *Simas a me ke ni povas tre bone extensar kelke la uzo dil prefixo *for-*, e dicar: forkonstruktar ligno, forbakar farino, forbalnar sua pekunio, formordar la rido, forbrudar la tempo.

La prefixo *par-* expresas la perfekta fino o kompletigo dil ago, e la participi pasinta di tale derivita verbi uzata kom adjektivi signifikas do ke on ne pov adjuntar irgo a la qualeso obtenita: pano parbakita es do pano bakit-isima; parlavita manui es manui komplete neta; aquo parklarigita es aquo tote klara. Nu, pro quo ne parolar pri „aquo parklara, manui parneta"? Ni havas advere en Ido moyeno tote pronta por expresar la superlativo absoluta, ma pro motivi stilal ica duesma simas meritar rekomendeso.

S. de Boer,
Sneek, Holando.

LA RADIKO *ES* — E LA SINTEZALA PASIVO.

Dum longa tempo on atakis la tro frequa siflanta soni di nia linguo. Multa propozi por plubonigo facesis ed esas facata: (1) la omiso di la radiko, uzanta nur la verbala dezinenci: as, is, os, edc. (2) la omiso di la prezento -as de verbi kande klareso ed eufonio permisas, e kelka altri. Ma nula de li atingas to quon ni deziras.

De la radiko es- on facas tre multa vorti e tre multa afixi *quarlitera,* kontenanta du s-soni. Se nur expresiveso a la okulo importas, ni havas nulo pri qua plendar. Ta materio funcionas tre bone. Ma sendubite la metodo akumulas grupi di s-soni ofte desplezanta. Me dicas hike, ke mea experienco duktas me desprizar la uzo di segunvola elizioni, mem en poezio. Vorti elizionita instante prezentas stranja aparo, qua ne helpas la kompreno aude o lekte. La desavantajo di ica verbi ankore restas, e me kredas ke la Idistaro volunte konsideros bona sugesto. Do me audacas propozar la sequanta:

Me propozas ke la *esar* vorti, pro lia specala naturo ed uzo, formacesez per aparta e diferanta metodo a la altra verbi. Kurte, me propozas la uzo di la verbala dezinenci plus -e, tale: ase, ise, ose, use, eze vice esas, esis edc; are, ire, ore vice esor, esir, esor.

Por la ante-pasinto me uzus: abise, abose, abuse vice esabis, esabos, esabus.

Omna ica vorti uzesus kom afixi en la konjuntala pasivo: trovase, trovise, trovose vice trovesas, trovesis, trovesos; trovare, trovire, trovore vice trovesar, trovesir, trovesor. Ica vorti uzata kom afixi soldas a la radiki tre bone e facas vorti qui povas analizesar (analizare) tre facile. Kom vortofinali li funcionas bone, stacas klara, e nule kolizionas kun irgaltra vorti. La tempo en tala vorti ed afixi indikesas (indikase) per la unesma vokalo qua anke portas la acento. La vorto *ase* havas bona ancestri: sanskrita *asti*, Latina *est*, Ido esas, *ase*.

Ica afixi prizentas granda avantajo en lia soldo ad adjektivi e prepozicioni: similase od ase simila, egalase od ase egala, felicase od ase felica, dopase od ase dop, koramase od ase koram, subase od ase sub, enase od ase en, internase od ase interna. La verbala derivuri facas facile lernebla kompari en la aktiva e pasivar voco, quale: savar, savare od are savata; savas, savase od ase savata; savigar, savigare od igar savata; savigas, savigase; savabis, savabise od abise savata.

En Prog. II, 402 ni lektas: Se on volus aplikar severega logiko, nula afixo povus „soldare“ samtempe a verbala ed a nomala radiki, nam lu ne povas havar exakte la sama senco en la du kazi. To „pruvase“ per la fakto ke on devas definar *ig* kun verbala radiki per *ig*...*anta* od *ig*...*ata*. On povas transirar de un kazo a la altra nur per konvencionala abrevio, qua supresas la sufixo *ant* od *at* e ta abreviuri esas („ase“) tre komoda. Me vidas en mea propozo voyo ek ta desfacilaji. Exemple, sendigas = igas sendar, sendase = igas sendata; imprimigas = igas imprimar, imprimigase = igas imprimita; me manjigas mea kavalo = igas manjar, manjigase = igas manjata.

Per ica propozo ni havas omna la avantaji di la konjuntala pasiva voco. La acentizo di la sistemo „ase“ plu naturala kam la nuna, ol povas „parolare“ multe plu expresive. Ol kurtigas la frazi konsiderinde. Ol provizas plezenta vario en la nuna vortofinali e granda redukto di la siflanta konsonanto.

LA GENRO-AFIXI

Strikta regulozeso en derivado regnas en Ido, e la propozo quan me facis en la supra artiklo vizas modifikar ta strikteso egarde un klaso di vorti. Pro quo? Por obtenar plu komoda expresuri. Me deziras sugestar altra modifiko egarde altra klaso di vorti: la nomi di enti anmoza. Ni nun dicas: frato, fratulo, fratino; amiko, amikulo, amikino; kavalo, kavalulo, kavalino. Acentizante la *ul* e la *in* igas la vorti kelke stranja a la orelo. Pluse, multa radiki en nia vortaro finas per ica sama *ul* e *in*. Ulo plu kurta esus aceptinda.

Pro quo ne: frato, frato-m-(askula), fratof-(emina)? Me propozas -o -i = sexuo ne-determinita, -on, im = maskula sexuo, -of -if = femina sexuo. Kad ico ne esus plu kurta, plu komoda, e mem tam formo-familiara kam la nuna? E ni ganus quon Ido bezonas: plusa vario en la vorto-finali. La dezinenci por verbi esas du-litera, pro quo ne por ica klaso di vorti? Esus avantajo havar la acento ankore en la radiko: patrom, patrof; onklom, onklof; rejom, rejof; urbestrom, urbestrof; prezidantom, prezidantof. Lore ni povus sparar kelka radiki, exemple viro, muliero, virom, virof suficus. Por nomi di animali ol esas tre utila, facanta klara e kurta sexuo-distingo kande necesa: bovi, bovim, bovif; hani, hanim, hanif. La dezinenci di omna ica vorti esus facile rikonocata (facile rikonocase), do la chanjo esus a plusa simpleso. Afixi soldesus a la vorti tale: viromeso, virimeso; fratomeso, fratimeso; virofala afero, virifala aferi! la societo fratimala, la societo fratifala. On povas probar la propozita chanji tre facile. Prenez pagino di Ido e lektez ol laute, facanta la necesa chanji en la lekto. Probable vu penseskos quale me pensas. Mustas facar, mustas facare od mustas are facata; povis audar, povis audare od povis are audata; darfas finar, darfas finare od darfas are finata. Segun Prof. Meillet en Prog. IV, 628: „La analizala formi divenas fatale sintezala. E kande li divenas tote sintezala, aparas nova formi analizala, quin on judikas kom plu expresiva, e qui suafoye subisos la sama fato." Ica chanjo facuse tre facile per mea sugesto, ka ne? E la facileso konservus la stabileso di la linguo.

R. Hodges,
(Portsmouth, Anglia).

Tabelo dil korelativa vorti **«Tabelo Zamenhof'a»** ek „lernolibro“ da Heinz Jacob

	kvalito speco	individueco	ĝenerala objekto	posedo	maniero	loko	tempo	kvanto	motivo
kolektiva **ĉ**	**ĉia** omna-speca	**ĉiu** omnu omna	**ĉio** omno	**ĉies** di omnu di omno	**ĉiel** omna-maniere	**ĉie** omna-loke	**ĉiam** sempre	**ĉiom** omno	**ĉial** pro omno
nedeterminita **i**	**ia** ula-speca	**iu** ulu ula	**io** ulo	**ies** di ulu di ulo	**iel** ula-maniere	**ie** ulaloke	**iam** ula-tempe	**iom** kelke	**ial** pro ulo
relativa k. demanda **k**	**kia** quala	**kiu** qua	**kio** quo	**kies** di qua di quo	**kiel** quale	**kie** ube	**kiam** kande	**kiom** quante	**kial** pro quo
negativa **n**	**nenia** nula-speca	**neniu** nulu nula	**nenio** nulo	**nenies** di nulu di nulo	**neniel** nula-maniere	**nenie** nulaloke	**neniam** nula-tempe	**neniom** nulo	**nenial** pro nulo
demonstrativa **t**	**tia** tala	**tiu** ita	**tio** ito	**ties** di ita di ito	**tiel** tale	**tie** ibe	**tiam** lore	**tiom** tante	**tial** pro to

La artificala tabelo di la korelativa vorti en E

La artificala tabelo, kreita da Zamenhof segun fixa skemo, kareas komplete la naturaleso di olua elementi. On argumentas, ke ol es facile lernebla e ke Ido, kompare ol, prizentas kaoso. — Ol forsan es facile lernebla, ma anke facile obliviebla, ol es male distingebla aude, ed olua vorti nule egardis la derivo de naturala fonti linguala.

Yen extrakto ek statistiko da de Beaufront, qua montras en poka exempli, quante internaciona es la vortaro dil Tabelo kande tradukata ad Ido. (La abreviuri DEFIRSPLG signifikas: Germana, Angla, Franca, Italiana, Rusa, Hispana, Portugalana, Latina e Greka).

kiam	kande (FISP)	tia kia	tala (FISL) quala (FI)
tiam	lore (FI)	iom	kelka (F)
chiam	sempre (ISL)	kiom	quanta (DEFISP)
chiu	singlu (E)	tiom	tanta (FISPL)
chia	omna (L)	neniu	nulu (EFISPL)
kiu	qua (DEFIS)	iuj	uli (L)
kia	quala (DEFIS)	ia	ula (L)
tiu	ita (FISL)	kie	ube (FL)
tia	tala (FISL)	tie	ibe (L)
chiuj tiuj	omna (L) ti	kial	pro quo (F)
kiuj	qui (FIS)		

La kompozaji finanta per -ies, od -iel edc. esas samamaniere koncernata da ica konstato dil naturaleso dil Ido-radiki. Fakte la tabelo devus esar augmentata per du plusa linei. La Espo-linei dil vorti nedeterminata ia, iu edc. devus recevar la apendico „ajn", quo signifikas ke la Idovorteto ul- remplasesas per 'irg'.

Por donar la signifiko dil proximeso a la demonstrativi, E. adjuntas „chi", exemple chi tio : ico edc.

La vortaro di la homi

La prezenta vortaro di Ido, qua kontenas cirkume dekamil radiki inkluzanta la teknikala e fakala nocioni, povas developesar nur per la praktiko di Ido. Ja ofte expresesis, ke Ido ne povas kontenar omna nuanci di omna lingui, ma kontree Ido devas pokope developar propra stilo, simpla e klara, preciza e logikala.

Esas evidenta, ke ye la atingo di ca skopo la logiko nur pleas rolo duesmagrada, nam ol ne esas skopo en su ma nur la moyeno por povar expresar la idei per maxima klareso posibla.

La sorgoze selektita vortaro es un de nia maxim valoroza linguala trezori. Nur poka nuanci mankas, qui omnatempe povos facile adjuntesor.

Statistiko montras, ke infanto duyara expresas sua idei per 50 vorti. Rurano bezonas ce. triacent radiki ed urbano til mil vorti. La grandurbano extensas la limito e parte ja devas qualifikesar kom konocanto dil fakvortaro, pro ke lua laborodomeno ofte es specalajo ne generale dominacata da omna altru.

La maxim granda vortaro dominacesis da la klasika poeti. Exemple Homer konocis 5,600 vorti. Dante (1272—1321) deskriptis la inferno, purgatorio e la paradizo per 7,000 vorti. Shakespeare uzis 15,000 vorti, Goethe 12,000. La biblo kontenas plu kam 5,400 vorti.

Vortaro di klasika Latina kontenas 25,000 vorti, la Webster-vortaro dil Angla linguo kontenas 80,000 vorti.

Sub-ordinita ed super-ordinita nocioni

En la helpolinguo ni havas la posibleso, formacar ultre la teknikala fak-vorti kompozuri de altra radiki od kompozuro helpe di afixo (ex.: klozilo). La rezultajo es ofte suficanta por la nefakano, qua mem en la nacionala linguo forsan ne konocus la fakvorto.

Se, por Ido, ni kreas nova vorti, ni devas atencar krear tali, qui esas subordinita a generala vorto; la nociono devas anke povar expresesar per la super-ordinata vorto, exemple metalo es superordinata ad oro, arjento, fero, bronzo, nikelo edc., animalo es super-ordinata a kavalo, hano, porko, hundo, kato edc. Arjento, oro edc. es metali, ma ne omna metali es oro od arjento. Kavalo, hano, hundo es animali, ma ne omna animali es kavali, hundi od porki.

Restas afero di la autoro, deskriptar kozo od nociono per la grado plu preciza. Exemple imprimilo, imprim-mashino, rotaco-mashino od mem incizo-grabala rotaco-mashino. Vorti ankore mankanta en Ido esas de grado maxim subordinata. Oli nur deskovresas per la praktiko di Ido en fakala domeni. La prezenta vortaro di Ido es komplete suficanta por ordinara expresi ed agi. De to konsequas, ke Ido bezonas la fakala kunlaboro di experti, qui

probez Ido per aplikar ol en sua rispektiva domeni, ex. trafiko-teknikala (aviacado, posto, telegrafado, telefonado), medicinala, komercala, matematikala, teknikala, politikala, literaturala, geografiala edc.

La granda avantajo, quan ni Idisti posedas kompare Esperanto esas, ke omna ta fak-termini uzesos pos acepteso dal Akademio di Ido, en omna landi e da omna homi same, dum ke Esperanto rekursas por la nocioni klasika (botaniko edc.) a Latina o Greka radiki esperantigita, e por la moderna nociono aceptas ta formo, qua uzesas da la maxim importanta lingui vivanta. Pro ica maniero ofte, mem tre ofte eventas, ke la radiki e vorti uzita diferas konsiderinde. La linguala komitato di E es ofte koaktata, rekomendar ica od ita lexiko kom fundamento por la selekto di generale uzita, ma ne oficale sancionita termini.

Heinz Jacob

„mal-kara"

„Danlando, Dumtempe la plej malkara Turistlando" esas la texto di broshuro editita da la Dana turist-societo en 1934.

Dum la Espo-kongreso eventinta en Fredericia de la 9-a til 10-a di junio venis a me afabla e nefanatika Espisto por recevar informi pri Ido. Il donis a me la mencionita broshuro e me dicis: „Voluntez tradukar la texto por me". Ye la vorto „mal-kara" il hezitis e dicis: „*kara* esas *kara* e *mal-* esas la kontreajo, ma to esas imprim-eroro, me ja remarkis ol". Me respondis a lu: „No, sioro! *Kara* signifikas anke *CHERA* en Espo e *malkara* signifikas do en ica kazo *CHIPA*". Il tre astonesis e me duris dicante, ke me esperas ke la cirkum 10,000 personi qui til nun recevis la broshuri, sive kredas ke ol es imprimeroro, sive ke li divinis lo justa, nam Dania ne esas deskara turist-lando, ma *chipa* lando por turisti.

E. Thomsen, Fredericia

Se vu deziras reguloze recevar la Linguala Suplemento, voluntez adjuntar al abonopago 20 cti po la afranko, pagenda al kasero di la Uniono.

J. P. OTTESEN FREDERICIA

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XIII. Nro 1 [109] Januaro-Februaro 1936

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo internaciona

Fondita da Prof. Louis Couturat, Collège de France

OFICALA ORGANO DIL UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*
Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatas vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson*
viceprezidero *J. Csatkai*
sekretario *Heinz Jacob*
vicesekretario *J. W. Baxter*
kasero *Hans Cornioley*

Cetera membri

S. Auerbach (Germania)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro Hans Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Suisia)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.« § 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock*
prezidero *Adyunto S. Quarfood*
viceprezidero *Gilbert H. Richardson*
sekretario *Dr. M. A. O'Regan*
kasero *Hans Cornioley*

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dr. Jean Laurent (Francia)
Petrus Macilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 5 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 2,50 Suisa franki adminime, inkluzante Progreso.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,90 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley,* Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Oficala organo dil Uniono

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Redaktero **Heinz Jacob**

Aparas sisfoye en la yaro

Nro 1 (109) **Januaro—Februaro 1936** Tomo XIII. 1936

KONTENAJO

Louis Couturat parolas..... 1
Praktiko di Ido 2
(La cienco pri la kolori, Ek la mondo-literaturo, konkurso, Berso-kanto, Mortinta homi naracas, Nova Yaro en Jerusalem e Riga, La Anglo, Pensi)
Mikra enciklopedio..... 16
Jurnal-raporti 17
Reflekti pri la dio: La derivo e la principo dil renversebleso..... 19
Me lernas Ido, quaresma letro 21
Oficala informi 23
Bibliografio..... 24
Financi..... 24

Interviuvo kun Ido-pueri

Nova traito en la cayara Ido-kongreso en Szombathely esos ta posdimezo, dum qua Ido-pueri prizentesos al kongresani, interviuvesos, diskursetos e lektos poemi. Ica aranjo ja nun stimulas la yuna Idisti preparar diligente por ta impresiva evento. La Ido-Praktiko esez forumo por experiencoza ed yuna, entuziasmoza Idisti!

LOUIS COUTURAT PAROLAS:

„Certe, on povus igar nia konjugado plu 'naturala', t. e. plu konforma a la gusto di *un* aparta populo: ma per to on destruktus olua internacioneso. L'uni propozas romanala konjugado, kun Italiana o Hispana finali (qui cetere ruinus nia sistemo di gramatikal finali); altri propozas Germana konjugado, kun helpanta verbi *verd, vurd;* altri Angla konjugado kun helpanta verbi *wil, wud*. . .

Cetere, suficas reflektar un instanto por remarkar, ke irga chanjo de ta tri tempi esus la destrukto di la tota sistemo. Nam la tri vokali, qui karakterizas la tempi, ritrovesas en l'infinitivi ed en la participi. . .

Altri ne pretendas simpligar la konjugado, ma inverse li ne timus komplikar ol neutile, por 'satisfacar' pure teoriala postuli.

Konkluzo: Nia sistemo di konjugado suficas por expresar omna *logikala,* do *internaciona*, nuanci di la penso e bezonas nek chanjo. nek adjunto.“

Progreso 1910
(III, pag. 476-8)

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

La cienco pri la kolori

Geniala verko da Ostwald

Trad. P. Wegman (Nederlando)

La kemiisto Wilhelm Ostwald (1853—1932) sucesis krear por la kolori-cienco quo es komunajo dum yarcenti en la muziko, nome: ordino-sistemo por la kolori ed establiso di legi por la harmonio di la kolori inter su.

La cienco pri la kolori da Ostwald esas maxim bone definebla kom la arto di: a) ordinar la kolori; b) mezurar la kolori; c) indikar la kolori per determinita nomi o marki, per quo atingesas, ke per un determinita nomo od indiko fixigesas sempre una e la sama kolor-nuanco.

On komprenos quante importanta ico esas, se on esforcas imaginar quon on vizas per: vin-reda, brik-reda, citron-flava, mont-blua, mayo-verda, suko-verda edc., nomizi quin on til nun sempre mustis uzar, ma per qui on nultempe povas juste determinar koloro, pro ke la determino ne esas absolute fixigebla.

La kolor-doktrino da Newton

En 1672 Newton establisis sua konocata kolori-cirklo, quan lu pruntis de la sun-lumo analizante olca en olua spektrala kolori. Newton distingis la tri primara o prim-kolori: reda, flava e blua, ek qui, per intermixo, on povas formacar sekundara kolori: oranjea, verda e violea.

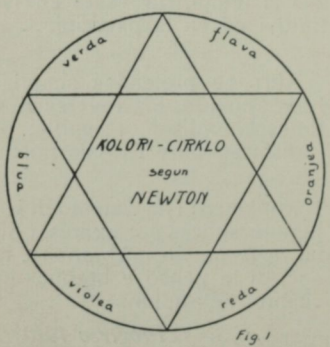

Fig 1

La kolori-cirklo da Newton kontenas do sis chefa kolori, nome: reda, oranjea, flava, verda, blua e violea. (fig. 1). Ek ici povas facesar la kolori terciara.

Es remarkinda, ke malgre omna plusa explori facita en ta domeno, ta kolori-cirklo uzesis til nun en multa docolibri.

Spektrala e materi-kolori

Ti qui okupas su pri kolori savas, ke sen konocante detali on ne povas dicar, kad exemple redajo mixita kun bluajo formacas koloro violatra o violea.

Se on prenas, kom primara kolori di ta kolori-cirklo, un determinita nuanco di singla de la kolori: reda, flava e blua (konforme a la sistemo), on povas dicar, kun preske tota certeso, ke pos intermixir, duo de la sekundara kolori: oranjea, verda e violea ne trovesos en la bona kolortono.

Ica nejustajo efektigesas precipue da la fakto, ke Newton establisis sua kolori-teorio kompare ad, ed experimente per la spektrala o homogena kolori. Il departis de la hipotezo, ke la kolori dil objekti e materii cirkondanta ni, la materi-kolori, esus tote la sama kam la kolori spektral. Or, to ne es justa.

Spektrala kolori e materi-kolori es esence tre diferanta. Exemple, nula de la materi-kolori konocesas da ni tote precize. Ma ni savas ke li omna kontenas, ultre pura koloro, ulnombra procento de blankajo e nigrajo. E li diferas anke altrarelate de la kolori spektral.

Griza e bunta kolori

Ostwald, uzante la rezultajo obtenita da exploristi antea, establisis sua sistemo tote altre. Unesme lu distingas inter kolori griza e bunta, o quale Ostwald nomizis li: *kolori ne-bunta* e *bunta.*

En la grandega kolor-variado quan ni observas cirkum ni, ni frapesas da ula grupo: la griza kolori kun la du extremaji nigra e blanka, qua grupo diferas esence de la kolori quale flava, verda, reda, blua edc.

Se on havas ula nombro de griza paper-peceti de diversa kolor-nuanci, lore es sempre posibla pozar la peceti en tala ordino intersequanta, ke omna nuanco sequesas unasinse da nuanco plu klara, altrasinse da nuanco plu obskura. Se on hipotezale plulongigas tala serio ad omna du lateri, on obtenas serio de griza kolortoni intersequanta de la pura blankajo a la pura nigrajo. Ta kolori esas *ne-bunta.*

La lego geometriala pri la kolori nebunta

Semblas, ke por nia kolor-sentimento, ni povus kompozar tre reguloza serio de griza nuanci per juntar intersequante 90 — 80 — 70 edc. procento de blankajo a 10 — 20 — 30 edc. procento de nigrajo. Tamen tal serio donus tre nereguloza aspekto.

La lego da Fechner esas: »Griza nuanci trovesas por nia kolor-sentimento ye egala interdisti, se la nombro de lia blanka kontenajo formacas

serio geometrial.« Kalkuli fondita sur ta lego dicas a ni, ke reguloza griza serio obtenesas se la kolori intersequanta kontenas:

blankajo: 89 - 71 - 56 - 45 - 35 - 28 - 22 edc. %
nigrajo: 11 - 29 - 44 - 55 - 65 - 72 - 78 edc. %

Por to Ostwald kompozis la tale nomizita grizoskalo, en qua omna nuanco indikesas per litero. Ordinare on uzas la kurtigita grizo-skalo de 8 nuanci. Ica esas:

grizajo	blankajo	nigrajo	grizajo	blankajo	nigrajo
a	89 %	11 %	i	14 %	86 %
c	56 %	44 %	l	8,9 %	91,1 %
e	35 %	65 %	n	5,6 %	94,4 %
g	22 %	78 %	p	3,5 %	96,5 %

La griza koloro g es nur kelke plu blanka kam la mezo inter blanka e nigra. De to konsequas, ke on devas adjuntar pasabla quanto de nigra e blanka, ante ke la efiko es bone perceptebla; kontre ke, inverse, mikra quanto de blanka multe influas la nigra.

Se on facas desegnuro per tri griza kolori, qui egale interdistas en ta grizoskalo, exemple per e, i, p, la impreso esas quieta e harmonioza. Ma se on desegnas per tri griza kolori selektita arbitrie, ta harmonio mankas. Ta simpla fakto, tre surprizanta en la exekuto praktikala, es un de la maxim frapanta moyeni por demonstrar la justeso di la principi da Ostwald.

Pri la harmonio inter bunta kolori

De la bunta kolori Ostwald distingas ok chefa: flava, oranjea, reda, violea, ultramarin-blua, glacio-blua, mar-verda e foliar-verda. Singla de ta kolori es reprezentata da tri nuanci, qui indikesas per nombro karakteriziva. Tale la kolori-cirklo da Ostwald kontenas 24 kolori:

flava ..... 1 - 2 - 3
oranjea ... 4 - 5 - 6
reda ..... 7 - 8 - 9
violea .... 10 - 11 - 12
u-blua .... 13 - 14 - 15
glacio-blua 16 - 17 - 18
mar-verda . 19 - 20 - 21
foliar-verda 22 - 23 - 24

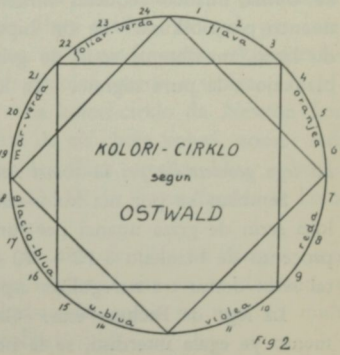

Fig 2

En singla tri-nombra grupo la koloro transiras adsupre ed adinfre a la kolor-nuanco di la grupo se-

quanta o preiranta. Tale koloro 5 es mez-oranjea, koloro 4 es flavatra oranjea e koloro 6 es redatra oranjea, edc. La chefa kolori es konforma a la spektro sunala.

Ke ica aranjo formacas tre harmonioza ensemblo es evidenta per du propraji: a) singla paro de kolori qua trovesas diametrale la una kontre la altra (ex. kolori 7 e 19) genitas, per intermixo de egala quanti, ulspeca grizajo; b) mixuro de egala quanti de du kolori arbitrie selektita ek la kolori-cirklo, genitas koloro qua es precize en la mezo inter ta du (ex. reda 8 e u-blua 14 donas violea 11).

De to *paretas (E to prove, D sich ergeben) samtempe la justeso di la chefa lego pri la kolori-harmonio: nur ta kolori harmonias, qui en la kolor-sistemo irge interrelatas leg-konforme. Lego e regulo es harmonio.

En quo diferas la bunta kolori de le griza? En to, ke le bunta kontenas irga quanto de pura koloro, kontre ke le griza konsistas nur ek blankajo e nigrajo en omna gradi posibla. Or, la desfacilajo esis, aranjar omna bunta kolori en tala ordino, ke omna nuanco povas indikesar da ula marko karakterizanta. Ostwald solvis lo sequantamaniere:

Se on imaginas tri-angulo equilatera, quale montras figuro 3, on povas supozar ke en K es pura koloro, en B blankajo ed en N nigrajo.

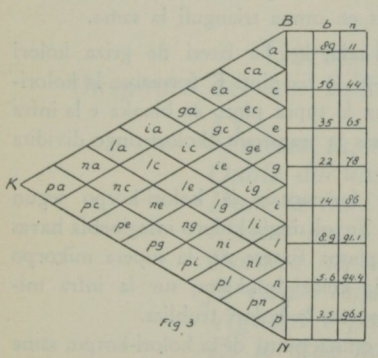

Kolor-triangulo segun *Ostwald.*

Alonge la latero BN on pozas la griza serio konocata, de pura blankajo a pura nigrajo. Alonge la latero KB on pozas omna intersequanta nuanci de la pura koloro a la blanka, quin Ostwald nomizas kolori *lumklara.* Ica transiranta nuanci es regulizita konforme a la lego da Fechner; la blankajo es reprezentata en egala quanti kam en la serio griza.

Alonge la latero KN on pozas omna intersequanta nuanci de la pura koloro a la nigrajo — la *obskurklara* kolori — en qui la nigrajo, segun la sama lego, es reprezentata en egala quanti kam en la serio griza. Omna altra nuanco di la koloro K, genetita per adjunto di blankajo *e* nigrajo, trovas nun sua sistemala plaso interne dil triangulo KBN. Ostwald nomizas la kolori *trublita.*

La terminaro kolor-ciencala

Ek la logikala konstrukto di ta kolori-triangulo konsequas samtempe simpla e supervidebla terminaro di la kolori. Singla koloro es determinita

segun olua kontenajo de pura koloro, blankajo e nigrajo. Ol indikesas en la sistemo da Ostwald per un nombro e du literi. La *nombro* indikas *un de la 24 kolortoni* di la cirklo. La *unesma litero* indikas la kontenajo *blanka,* la *duesma* la kontenajo *nigra;* omna du en procento kontenata en la grizajo samlitera.

Atencez, ke paralele a lineo KN situesas la serii de egala quanti blanka. Same, paralele a lineo KB, situesas la serii de egala literi duesma; ta literi indikas egala quanti nigra.

Ni determinez irga kolor-termino, ex. 5na. La nombro 5 indikas la pura koloro di la cirklo, to esas meza oranjea; n = 5,6 % de blankajo; a = 11 % de nigrajo. Do 5na es meza oranjea kun 5,6 % de blankajo e 11 % de nigrajo. Ol kontenas 100 — (5,6 & 11) = 83,4 % de pura koloro, t. e. pasable multa; konseque ol nur poke diferas de oranjeo 5.

Koloro 22ie es la unesma de foliar-verda kun 14 % de blankajo e 65 % de nigrajo; la pura koloro es 100 — (14 & 65) = 21 %, t. e. ne multa; konseque la koloro es pasable trublita.

On povas imaginar tala tri-anguli por omna 24 kolori di la kolori-cirklo. Ta tri-anguli inter-diferas nur en la nombro (1 til 24). La literi e la lineo di griza kolori (a til p), es en omna trianguli la sama.

Se on kombinas ta 24 trianguli tale, ke lia lateri de griza kolori koincidante formacas komuna axo B-N, e lia pinti K formacas la kolori-cirklo, on havas duopla kono, di qua la supra pinto es blanka e la infra pinto es nigra; en la equatoro trovesas la transiranta kolori-ringo dividita en 24 normi (fig. 4).

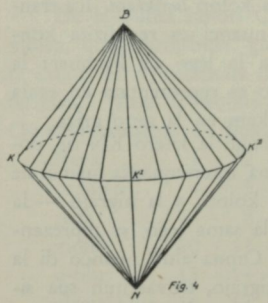

Fig. 4

Tale formacesas la kolori-korpo segun Ostwald. En ol singla koloro imaginebla havas sua *fixa* plaso. Extere sur la supera mikorpo trovesas la kolori lumklara, sur la infra mikorpo trovesas la kolori trublita.

Tra omna punti di ta kolori-korpo, same di la surfaco kam dil internajo, ni povas imaginar cirklo qua es paralela a la cirklo di la pura kolori KK^{I} K^{II}. En tala cirklo trovesas itere 24 kolori kun egala kontenajo de blankajo e (o) nigrajo, do kolori de egala pureso. Tala cirklo, nomata *kolor-rondo,* indikesas per la literi di la blanka e nigra kontenajo. Kolor-rondo ia es cirklo de 24 kolori, di qua omna koloro kontenas 14 % de blankajo e 11 % de nigrajo, do 75 % de pura koloro.

En la praktiko suficas uzar sis de tala cirkli e pluse serio de ok griza nuanci, nome de a til p.

Harmonii

Por serchar harmonianta kolori on povas procedar quale dicesis pri la harmonio di la griza nuanci. Anke che la bunta kolori on selektas ula nombro de kolori trovebla ye egala interdisto en la kolori-cirklo. On povas prenar grupi de 2, 3, 4, 6, 8 o 12 kolori; tala grupi nomesas *dusoni, trisoni* edc. Tale ni obtenas harmonioza kolor-kombini quale le sequanta:

dusoni: la numeri di la koloro diferanta ye 12; exemple koloro 1 e 13; koloro 11 e 23; koloro 7 e 19.

trisoni: la numeri di la kolori diferanta ye 8; ex. koloro 4, 12 e 20; koloro 8, 16 e 24.

quarsoni: la nri di la kolori diferanta ye 6; ex. koloro 3, 9, 15 e 21 edc.

Ultre to la numeri di la kolori povas selektesar ek diversa kolor-rondi.

Ica poka exempli suficas por pruvar, a qua enorma selekto di harmonianta kolori abutas la sistemo da Ostwald.

Berso-kanto

(Inspiruro del ario Brahms — „Wiegenlied")

Dormez tu, mikro kar,
Quale dormas la flori,
Dum la hori tenebral
L'okuli must klozar.
Dormez tu, dormez tu,
Ja l'uceli repoz,
Vigilant e pacoz
Es la steli noktal.

Videz tu, karo bel,
Ta grand ali di dormo,
Lua formo eteral
Di ento dolc anjel.
Videz tu, videz tu
Bela sonji ankor,
Nokte-long, til vekor
Kun burjoni rozal.

Tom Sweetlove

Konkurso por omna lektanti

Ek la mondo-literaturo

La redakterio publikigos serio de artikli ek la mondo-literaturo sen indiko dil autoro. La tasko esos, trovar la justa autoro. Kondicioni: 1. Singla lektanto darfas indikar admaxime 5 nomi kom probabla autoro. 2. La solvuri sendesez til la fino di februaro al redaktero sur postkarto. 3. Ye plura justa solvuri la lotrio decidas. — La premio ofrita esas la *„Internaciona Radio Lexiko"*. La nomo dil gananto publikigesos.

Satano

Me havas nula specal estimo por Satano, ma me povas adminime asertar ke me havas nula prejudiko kontre lu. On povas mem dicar ke me kelkete favoris lu, pro ke il ne recevis equitatoza trakto. Omna religii editas bibli kontre lu, ma ni nultempe audas lua defenso. Ni havas nur la atesto por la persequo, e tamen ni facis verdikto. Segun mea opiniono to es ne-reguloza. To esas ne-Angla, to esas ne-Amerikana.

Komprenende, Satano havas ulspeca defenso: on ne bezonas dicar lo. Ol esas forsan febla defenso, ma to esas nulo: on povas dicar same pri ulu inter ni. Tam balde kam me povas obtenar la fakti, me asumos lua rehabilito, se me povas trovar ne-polita editisto. Ni devus agar tale por irgu qua esas suspektata.

Ni ne darfas facar homajo a lu. To esas ne-diskreta, ma ni povas adminime respektar lua talenti. On mustas agnoskar ke persono qua mantenis, dum sennombra yarcenti, la impoziv ofico di spirital chefo di quar-kinimi dil humana raso, e politikal chefo dil toto, posedas administral talenti dil maxim alta grado. Koram lua granda prezenteso la altra politikisti diminuteskas aden atomi por la mikroskopo. Me preferas vidar lu e presar lua kaudo kam irgaltra membro dil Europana Koncerto.

Mortinta homi naracas . . .

Da Hayter Preston

Yurizita traduko da H. MacFrane

Se homi parolas pri libereso li ne vizas la libereso di morto ma la libereso di vivo; e vivo dependas de materiala kondicioni por aquiro di vivo-moyeni.

Konseque libereso en olua maxim profunda analizeso signifikas nutrajo, drinkajo, lojeyo, vesti edc, — kurte omno quo es necesa por suportar e protektar la vivo.

La mezuro di la sklaveso di homo es la mezuro di lua povreso. Omna ministi esas desesperoze povra, e lia morto en la mineyo adportas augmentata povreso e mizero a la familii qui dependas de li.

Sempre esas la povri qui sufras unesme e maxime de tala dizastri, ed — anomaleso de anomalesi — sempre nur ti qui laboras esas povra.

Naturala katastrofi ne chanjas lia kondicioni.

Inquesto koncerne la Gresford (loko en Anglia ube eventis grava e granda dizastro en 1934) -dizastro forsan, o forsan ne revelos, pro quo homi laboris en la shakto dum la tempo dil explozo.

La posedanti di naturala *resursi sempre justifikis sua demandi a profitaji proprietala, interesti e profito per la motivo di risko. Li riskas sua kapitalo, tale li dicas.

Ni pozez risko kontre risko.

Existas, unalatere, la risko dil kapitalo; altralatere la risko di laboro. Ma en la unesma kazo ol es risko di privata proprietajo; en la duesma kazo risko di vivo.

E notez ico bone: vivo riskesas ne nur por protektar privata proprietajo, ma por augmentar ol. Tamen, suficante stranja; ne esas la vivo dil posedanto, ma la vivo di la laboristo qua riskesas.

Esas hipokriteso parolar pri sekureso-demarshi en mineyi tam longe kam la kapitalista sistemo di societo existas, pro ke omna tala parolo nur povas finar en — explozi.

Dum ke profito restas la unesma konsidero di ti qui posedas e kontrolas la naturala *resursi (havaji-fonti), apene existas irga valoro en la alego, ke sekureso-demarshi en

irga afero di privata posedo signifikas ulo altra, unesme e maxime, kam sekureso-demarshi por posedajo e profito.

Nam mem la lego esas suspensita en la interesto di profito. Ne esez shokita e nomizez me mentianto, nam lo esas vera. Ed existas lakuni en la lego de tanta grandeso, ke mili de trole-veturi, kontenanta mili de tuni de profitoza karbono povas esar pulsata tra li kun facileso.

Sikigez vua lakrimi pro la mortinta ministi de Gresford ed afrontez la fakti. Ne povas existar sekureso por ministi od altra laboristi en la sentimento. Lakrimi kustas nulo; ma la fakti, qui mustas regardesar, future kustos multo a la laboristi di ica lando ante ke la prezenta sociala kombato esas finita.

Vu povas negar, se vu deziras, ke irga sociala lukto existas. Vua nego ne povas remplasar la fakti. Laboristi sen proprieto, laboranta sub kondicioni qui diferas de la kondicioni di koaktata laboro nur per metafizikala flirto fantastikala, duros decensar la shakti.

Se vu imaginas, ke lia kazo ne esas vua kazo, vu eroras. Lia kazo es la kazo di singla senproprieta salario-laboranto di la mondo. Se vu egardas la chipa e deceptiva sentimenti pri lia heroismo e lia sufri, pri la demarshi qui facesas por protektar li kontre „la forci dil naturo", vu esas sur la falsa latero dil sociala lukto.

Li ya esas heroala, certe; ma li ne riskas perdar laborperiodo.

Li ya sufras, certe; ma esas nulo heroala en superflua sufro.

Li ya esas protektita, certe; ma lia protekto es forsan tam serioza kam la kasko de stalo di soldato dum sturmo de alteexploziva materio.

Esez herooza kun la ministi, ma en la justa kazo. Sufrez kun la ministi, ma sub la shildo di la justa kazo.

E la justa kazo es la renverso di sistemo qua es apogita per la ekonomiala sklaveso di senproprieta milioni.

Nula homo esas sat bona por darfar dominacar altra homo sen la konsento di la altru.

Abraham Lincoln.

Nova yaro che ni e la altri

Trad. Wilhelm Franck (Kiel)

Jerusalem (segun Dr. A. Reifenberg)

Nur Grek-ortodoxa religiozi festas novyaro kom granda festo. Ye la Grek-ortodoxa vespero novyarala, qua es ye Basilius-dio segun la Greka kalendario, ica Santo e la nova yaro festesas samatempe. Pos la oficio en la kirko sepulteyala eventas briloza procesiono. Belega krucifixo juvel-ornita portesas avane. En la mezo la patriarko marchas vestizata per orfil-plektata kostumo oficala e kronizita per la ora tiaro, cirkumata de kor-pueruli en blanka vesti. Dop ilu sequas episkopi e monaki. Trifoye la procesiono ceremonioze cirkumiras la sepulteyo di Kristo, pose on eniras la parto Grek-ortodoxa di la kirko sepulteyala. La arjenta buxo kontenanta l'osta manuo di Santa Basilius kisesas da ti qui kredas en la taumaturgio di reliquii. Nun dividesas la Basilius-pano, dolca kuko, aden qua bakesis ora moneto, e ta qua trovas ta moneto judikesas kom felica en la yaro venanta.

Riga (segun Arthur Knüpffer)

En la Latviana vilajo ri-aparas tre ancien mori ek tempi pagana en la misterioza nokto novyarala. Preske sempre traktesas morto ed amoro en sua eterna uniono. Ye mez-nokto la yunini kunvenas en la lumoza servisteyo e sideskas cirkum la tablo. Grano pozesas avan singlu. La horlojo sonas kloko dekedu, hanulo enportesas e pozesas sur la tablo. Di qua la granon la hanulo bekpikas unesme, divenas fiancitino o jacos unesme en la sarko. Od, kande sonas meznokto la yunini eniras la muton-stablo tenebroza e singlu sizas mutono. Elta qua sizis la mutonulo, sizis la fortuno!

Stranja es kustumo en la est-Kareliana Finlando. La yunuli propozas mariajo al yunini prefere en la nokto novyarala e li sendas la patruli kom emisarii. Ye meznokto la patrulo dil amoranto pozas peco de pano kun mielo sur la pordo-fosto di la farmo en qua vivas la yunino. Nun lu iras an la fenestro, demandas la yunino kom spozo di lua filio e forkuras. Se lu sucesas eskapar la demando ne darfas refuzesar, e la fiancitino eskortesas en festala marcho a la domo dil fiancito.

La Anglo

Da German Gerhold, trad. Hermann Jacob (Berlin)

„Ulu", la nigra servisto, pozis liquoro e sod-aquo sur la tablo e desaparis mute.

James Hunter erektis su en la stulego e plenigis denove la glasi; dume Miltenberg meditante sequis la senpasiona movi di Hunter de la repozostulo, qua fine ofris senvorte la plenigita glaso ad il.

Dum sekundo li regardis su reciproke.

„Dicez, Hunter", Miltenberg komencis, „kad vu sentas irgo kontre me?"

Hunter astonante levis l'okuli e prenis la pipo ek la boko. „Me? Kontre vu? Pro quo?

Miltenberg regardis sua manuo, qua ludante turnis la soklo di sua glaso. „Nu, forsan to, — ke me ne esas Anglo . . ."

James sukusis astonante la kapo: „Pro quo vu penseskas tale?"

Miltenberg flexis su super la tablo. „Dicez sincere: Kad vu estimas me, quale . . . nun, quale Anglo?"

Hunter ridetis. „Vu? — Certe?"

Miltenberg kushis su kontentigite en la stulego.

„Well" — bone, lu komencis de nove pos pauzo. „Ma me sentas, ke vu facas ecepto kun me. Kad vu estimas mea naciono, — kad vu estimas altra nacioni tam kam la vua?"

James sukusis kurte la kapo. „No. — La Angla naciono esas la maxim bona dil mondo."

Miltenberg inklinetis la kapo. „Videz —? Nun dicez a me ulo, James: Kad to esas via tale dicita nacionala fiereso, — ka to esas blinda patrioteso — od ka vu kredas havar reala fundamento por ica konsidero-modo."

„Yes, mem tre reala, mea amiko."

„E qua skemon vi preparis por to, Hunter?"

„Ni —? Ni preparis nulo. Ni estimas la populi tale, quale li ipse estimas su."

„Ho! To certe ne povas esar justa! Kad ne existas multa populi, qui adminime judikas su kom tam kultivita, kam vi Angli —? Kad vu ne audis pri: „La Grande Nation", „Germania super omno en la mondo", pri „Santa

Rusia", etc.? Ka ne mem la nigra populi estimas su kom centro dil mondo?"

La fingri di James tamburis ne audeble sur la tabloplado, dum ke lu semblante spektis por serchar la horizonto, qua esis apene videbla tra la nebulo super la solitara surfaco dil oceano.

Silenco sequis, kande Miltenberg finabis. Ta retenata ocilanta kalmeso di Afrika, qua ne kreesas da la taco dil kozi, ma da la muta susuro e murmuro.

Subite Hunter turnis la kapo. Lua klara okuli spektis direte aden iti di Miltenberg.

„Esas tote altre" lu dicis. „Ni savas: Omna Anglo, del rejo til la lasta dok-laboristo esas Gentlemen. Absolute konfidinda. Honesta en konflikto. Honor-parolo e manuo-preso esas fidinda, quale pura oro. Se en irga loko di la mondo du Angli renkontros su takaze renkontros su du „Gentlemen". Se ni renkontras altru, lore ito esas adminime dubitebla. Se la stranjero apartenas a la supera klaso dil socio, se lu esas oficiro, supera oficisto od ciencisto, esas versimile posibla, ke lu esas „Gentleman". Ma, se la stranjero esas ek la basa strati di sua populo, takaze esas preske neprobabla."

„Ho?" Miltenberg movis su. „E qua dicis to a vu?"

„Qua –?" James ridetis sarkasmoze. „Vi ipsa. Ni ya povas observar la stranjeri, qui vivas en nia socio, quale li estimas lia samlandani, se li apartenas a la basa strati dil socio; li ne traktas li kom „Gentlemen". Specale en kolonii ni remarkas ico omnadie. E ni audez, quale omna ica personi parolas pri lia subordiniti e pri altra samlandani. Atencez, on konocas poke la stranjera populi. Generale on konoceskas la adheranti dil supera klasi, pro ke ici posedas la pekunio por voyajar, e sive li esas en la konsulati sive en altra ofici. Ek lia boko ni audas judiko pri la larja strati di lia populo heme. Segun ica judiki la granda amaso en Rusia konsistas ek lausizita, reptema „Muschiks", — en Germania parte ek stret-fronta, ridinda meskin-urbani, kapricoza rurani, parte ek kadavro-obediema komiz-soldati. Francia semblas habitata de avara miniatur-rentieri e ne edukita rurani, dum ke Italia konsistas semblante ek makaroni-devoranta mendikisti, qui, se li tempope ne glutas makaroni, esas envelopita

en ragi e dormas en la suno. Quon dicas la Hinduana Radshas, od la negro-chefi hike pri lia subordiniti . . ., vu savas ipsa. Li valoras a li min kam animali, quin on darfas mortigar ye plezuro. Ka ni devas estimar altra populi plu multe kam li estimas su ipsa? Ya esas tale, mea amiko: Ni Angli esas la sola naciono, qua konsistas nur de Gentlemen. E pri to ni esas fiera. Kad vu ne opinionas same?"

Tale on parolis in Lagos, West-Afrika en la yaro 1912. Quale on eventuale parolus cadie?

Pensi

Trad. Marcel Pesch (Paris)

La socio existas, segun quante ni koncernesas, nur pro ke ni existas, e pro ke ol esas la asemblitaro ek nia individui. Di qua individuo la yuri egardesas integre? Qua ne esas la viktimo de neyustajo? — Talan esas la homo qua darfas rezidar irgaloke, sen entraveso, por ibe konsakrar su a la agado quan lu preferas ed a la mestiero quan lu prizas; qua darfas profesar la religio qua plezas a lu, expresar sua pensi sen timo mem mikra, imprimar irgo lua-judike utila, difuzar maxim agere sua pensi, divenar membro di irga asociitaro sen devar demandar permiso; fine, la homo qua darfas agar irga kontrati quin lu judikas utila, esante certa ke la tribunali igos oli exekutata loyale. J. NOVIKOV,

La Justice et l'Expansion de la Vie.

La cienco, e konseque la kompetenteso, ne konsistas ye multa konocaji, sempre prezenta en la mento, ma plu exakte ye la kapableso ritrovar li, komparar li e deduktar de li veraji. Dro. TOULOUSE

Cesar uzar distingo-vorto, equivalas regreso-pazo; nam progresar pri la linguo (same kam pri la pensado) implikas sempre plusa dicerni — igar la vorti existanta plu preciza, ed enduktar plusai por indikar diferi.

HERBERT SPENCER, *Facts & Comments.*

Mem se la homi pensos, parolos, skribos e diskutos til la universo-morto, li abutos a rezultaji relative poka e progresos extreme poke tam longe kam li ne uzos vorti definita tre klare, tale ke singla de li signifikas same por omna homi.

Profesoro PERRY

Taco esas min vertuo kam pruvo pri anemiikeso di la pensado.

H. W. RICHMOND

La povo di apatio, la povo ek recevar omna propozo pri ulo nova kun nereakto pro indolenteso, esas tam enorma kam astoniva.

H. W. RICHMOND

Me revas mem pluo. Me deziras ke la semino „kulturo universala" disjetesez quik de la instruktado elementala, che la pueri di la gimnazii e di la skoli. Precipue, me deziras ke on docez, en la skoli primara di omna landi Europana, e kom obligajo, *linguo internaciona*. Existas lingui internaciona qui esas preske perfekta (Esperanto, Ido) quin, po esforco minima, omna pueri di la mondo civilizita povus e devas posedar. Segun quante li koncernesas, ta linguo esus ne nur helpilo praktikala sen-egala; ol esus anke prefaco a la posedo di la lingui nacionala e di la lia: nam ol igus li perceptar (plu bone kam lon igas irgequala doco) la elementi komuna di la lingui Europana e la uneso di lia penso-maniero.

ROMAIN ROLLAND, *Les précurseurs*.

En nia epoko, la mobi*) e lia duktanti permanas ... tam saturita ye mistikismo kam lia ancestri maxim pasinto-fora. Vorti e formuli, dotita ye povo magiala, heredis la povo quan nia ancestri atribuis a la deaji quin li adoris. La espero halucinigiva pri paradizi charmera vivas ankore.

GUSTAVE LE BON, *Opinions et Croyances*.

La repetado esas la komplemento necesa di la afirmo. Repetar ofte vorto, ideo, formulo, equivalas transformar

*) **Mobo** esas hom-amaso psikologiala qua havas kom karakteri, segun quante koncernesas la individui qui kompozas olu, la desaparo di la koncio-personeso, la prepondero di la nekoncio-personeso, la orientizeso (per sugesto e per kontagio di la sentimenti e di la idei) samadirecione, e la tendenco transformar quik ad agi la idei sugestita.

oli neeviteble a kredajo. De la fondinto di religio til la texajo-vendisto, uzis la repetado omna homi qui havas kom skopo persuador sua kunhomi . . . Olua povo esas tala, ke la repetanto ipsa abutas a kredar to quon lu repetas, ed ad aceptar la opinioni quin lu expresas ordinare.

GUSTAVE LE BON, *Opinions es Croyances.*

Quale eventas ke ta ek ca artikli (da jurnalisto) qua konjekteble postulis de olua autoro meditado plura-hora o stilo-esforcado plura-hora, advere postulis de lu nur du-a-dek minuti de lua tempo? Tre simpla kozo! Nia mestiero konsistas unike en observar, meditar; e de ta observi e de ta reflekti omnadia naskas, pos ulquanta tempo, ula quanto di idei generala, de qui la ensemblo konstitucas filozofio-sistemo, ed a qui ni relatigas omna kazi partikulara. Ni pensas skribante. **La plumo** ipsa pensas. Adjuntez ad ito kelka metodo, la kostumo pensar klare e kompozar same. Adjuntez ad ito la sucio polisar ula artikli kande ni disponas tempo por lo. Yen la „misterio" di nia profesiono".

PIERRE & PAUL

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Suisia

Lingua universale, sistemo da Réthy 1821, kun 4000 nocioni.

Lingua universale, sistemo da Soave 1806.

Lingua universale sive philosophica, sistemo da kalmàr 1772.

Lingua universalis, sistemo da Will 1755.

Lingue international, sistemo da Meysmans 1911: el succesee del lingue international depende essentialmente del principies que preside al election de sue vocabules aut radicales.

Lingu internazionik, sistemo da Rosenberger 1896.

Linguist, revuo neutra, Hannover 1895 – 1897.

Linguo internaciona, revuo por Ido, Brno 1912 – 1921, Praha 1922—1926.

Linguo internaciona di la delegitaro = Ido.

JURNAL RAPORTI

Ne-komentita jurnal-raporti ek omna landi e lingui.

La mondolinguo: „La mondo", dicas Usana profesoro, „bezonas komuna linguo, qua esos la duesma apud la nacionala linguo e qua ne konfliktos kun irga altra. Angla devus esar ica linguo." Ka vu povus imaginar la ondo de protesto qua naskus se Angla divenos obligala en Amerika? – *Sunday Referee*

Abisinia: La kusti di raporto pri la milito. Por equipar korespondanto (dil Angla jurnalo „News Chronicle") e sendar ilu ad Abisinia pundi 400; spensi vivala monate pundi 75; po telegrami pundi 100 en un semano; po fotografuri, filmi e lia transporto pundi 400 por tri monati; specal jurnalservo di Reuter pundi 60 semane; spensi di korespondanto de Genève e Roma pundi 100 semane. — *World's Press News*

La interesti: Milito irgaloke esas bona por oleo e benzino, e por ledro. Ne importas quante fora esas la sideyo dil trublo, o quala es la junto. — *Popular Investment*

Defenso – kontre milito o paco?: Pundi 150,000,000 obtenesos por la skopo pozar „Great Britain" aden adequata stando di defenso . . . . La armizo-asigno ne nur donos profiti al aer-navigala ed armizala fabrikerii, ma anke donos konsiderinda e kontinua komendi por ula fero- e stal-trusti, warfi e reparo-doki. — Ek cirkulero *The Stock Exchange Times*

Mikra dei: La sovaji erektas sua dei quin li adoras ed a qui li sendas sua pregi — e quin li punisas se un de lia pregi ne respondizesas. — *John Reed*

Bona salario: Rejo Carol de Rumenia kontesas inter la maxim bone pagita monarki di la mondo. Il recevas plu kam du milion de Mark segun la nuna stando dil nestabila Lei. — *Sonntags Zeitung*

Tro multa butro: Existas tanta abundo de produkti laktala en Nederlando, ke on itere serchas solvo por olua diminuto, qua es nekonsumebla. Lo unike posibla semblas la diminuto dil nombro di la laktifanta bovi. Nederlando ja dufoye diminutis ol. 200,000 bovi destruktesis. Icafoye 100,000 laktifanta bovi devas esar kremacita. — *Berliner Morgenpost*

FAUST Amerikanatre: En Philadelphia, grupo de yuna artisti prizentis Faust. En ol Faust esis direktoro di granda kemiala fabrikerii, Mephisto esas borso-kurtajisto e Gretchen esis modistino. — *Sonntags Ztg.*

La vivo-minimo: De du miliardi de homi adminime kinacent milioni ne posedas la vivo-minimo, plu kam du milioni de homi parhungris en 1934 e plu kam un milion su-ocidis su. — Segun recenta informi da la *Ligo di Nacioni.*

Bona konduto en India: Singla Hindua jurnalo mustas depozar granda sumi che la guvernerio (direktata de Anglia) kom garantio di bona konduto. La guvernerio jus sizis 2.000 rupees del depozosumo dil „Free Press" en Bombay, pro publikigo di „seduktiva" artikli. La kompleta amendo-sumo pagita dal „Free Press" al guvernerio tale atingas 46.000 rupees. — *R.-S. Bulletin.*

Aeroplani establisas »paco«? Moderna imperialismo: Rejala aeroplani Angla en la protektorato di Aden cesigis danjeroza tribuala perturbi. La sultano demandis helpo del Angla aeroplani, e pro la politikala importo por mantenar apertata la komercala voyi . . . . la vilajo dil indijeni bombardesis e parbrulesis pos antea anunco. La indijeni refuzis cedar; konsideresis do konsultinda fortigar lia decido per tala demonstro. — *Daily Telegraph, London*

Dicita en 1745: Por impedar revoluciono per ekpulsar la populo — e guvernar pacoze pro ne havar civitani, ico esas remedio qua ne bezonas granda profundeso dil politikala genio. Macleod. — *New Statesman and Nation*

REFLEKTI PRI LA DIO

Problemi qui afektas la labori interlinguala e la propago di helpolinguo.

La derivo e la principo dil renversebleso

hzj. Importanta principi, qui pleis rolo ye la kreo di Ido, perdas lia plu profunda senco per frequa cito sen esar explikata. La nocioni logiko, derivo direta e nedireta, naturaleso ed artificaleso, unasenceso ed internacioneso reprezentas grava problemi. Me volas probar deskriptar kurte la principo dil renversebleso por nia nova samideani.

Ido severe dicernas la direta (nemediata) e la nedireta (mediata) derivo.

Tri reguli por la direta derivo

La derivo esas direta, kande ol konsistas en chanjar la dezinenco gramatikala (parol -ar, -or, -o, -a, -e). Tri reguli es merkenda por ol.

1. regulo: Substantivo derivata direte de verbo signifikas *la stando o la ago* expresita per la radiko (labor-ar, -o, fabrik-ar, -o). Kontree ad Esperanto ed altra sistemi, ta substantivo qua ne expresas stando od ago ne povas krear verbo (verso, sapono, krono, tablo), nam tala verbo ne havus exakta e logikala signifiko. En Esp. advere lo es posibla kun kelkafoye komika rezultajo (no-i = dicar no, yes-i = dicar yes, tabl-i = konstruktar tablo? pozar pladi sur tablo? sideskar cirkum tablo? la signifiko arbitrie atribuita al verbo ofte diferas en diversa grupi e landi segun la senco dil nacionala lingui, pro to Esp. formikumas de idiotismi qui ne povas preventesar per logikal-gramatikal sistemo).

2. regulo: Adjektivo direte derivata de substantivo signifikas *quale esas* la ento o kozo indikata per la substantivo (orfano = orfana infanto, arjento = arjenta kozo). Inverse derivesas de adjektivo la substantivo kun la signifiko *la ento o kozo qua esas . . . .* (richa, richo; blinda, blindo; dezerta, dezerto; kozo pagenda, pagendo; granda, grando; blonda, blondo).

3. regulo: Adverbo direte derivata de adjektivo expresanta qualeso, signifikas *di la maniero* o *-maniere* indikita per la adjektivo (bela -e; rapida -e; agreabla -e) dum ke la adverbo direte derivata de substantivo formacas komplemento, expresanta cirkonstanco lokala, tempala, quantesala o moyenala (automobile vehar, kontinue diskutar, necese ajornar, telefone parolar).

La tekniko dil nedireta derivo

La derivo esas nedireta, kande la uzo di afixi esas necesa (rich-a, -ajo, -eso). Ido kreis nova afixi por povar aplikar perfekte la principo dil renversebleso ed ol tale obtenis precizeso logikala qua mankas en Esp. En Esp. on atribuas arbitriale senco konvencione uzita en nacionala lingui por vorti direte derivata (diplom-i = Ido diplom-*iz*-ar; flor-i = Ido flor-*if*-ar; yes-i povas signifikar: konfirmar, dicas yes, agnoskar, konsentar edc.) Tal artificala senci ofte diferas en diversa landi (vid. Lernolibro por Esp-istoj, pag. 13). Tipikala esas letro quan Esperantista amiko skribas a me:

»Me konstatas ye la ofta praktiko di Esp., precipue ye la parola uzo di Esp., ke olua deriv-sistemo havas granda desavantajo. Nome ke ofte existas du posiblesi, la direta e la nedireta derivo, qua trublas e hezitigas la parolanto. On ya povas dicar *iro* ed *irado, bono* e *boneco, sali* e *saligi, apudi* ed *apud-esti, ghoja* e *ghojplena, respekta* e *respektema.* Ye là fluanta parolo ica kontinua selekto-obligo inter du posiblesi es tre jenanta ed Ido kun nur un posibleso esas plu facile uzebla.«

La principo dil renversebleso

En Ido suficas konocar irga vorto de vort-familio, (redakto, -erio, -isto, -eyo, -uro), por reduktar kun certeso la radiko obtenante olua elementala senco. On kompozas de ta radiko e la afixi e dezinenci, omna altra vorti dil sama familio, qui sempre havas sua preciza e logikala signifiko determinata per la senco dil radiko e la senco dil afixi uzita (analizala exemplo: bofratino: prefixo bo-, sufixo -in, dezinenco -o, radiko frat-; sintezala exemplo: radiko fabrik-, dezinenco -o; per uzo dil maxim diversa sufixi on obtenas la sequanta derivuri: fabrikisto, fabrikar, fabrikuro, fabrikerio, fabrikeyo, fabrikero, fabrikanto, fabrikonto).*)

Couturat formulizis la regulo dil renversebleso sequante:

Omna derivuro mustas esar *renversebla;* ico signifikas, se on avancas de un vorto ad altra di la sama familio konforme ad fixigita regulo, on mustas povar retroirar inverse: del duesma vorto al unesma konforme a la regulo qua igas posibla la preciza renverso dil procedo.

---

*) Rekomendinda por la studio pri la temo dil derivo: Lebasnier: Derivation et Composition; de Beaufronr, Kompleta gramatiko, pag. 117/121; 173/176; 195/204; Jacob, Lernolibro por Esperantistoj; Couturat, Studio pri la derivado; Laurent, La L. I. Ido et son application aux sciences pharmacologiques, pag. 99—106; diserturi da Talmay; Dyer, Ido-English, Notes on derivation, pag. VII—VIII.

Ilustrita docoletri tote en Ido segun la direta metodo.

Ica TASKO tradukesez da la lernanto e la texto submisesez por revizo ad experta korespondanto o grupestro.

VI. En la fabrikerio

Ni marchas addextre. Pose adsinistre. Ni acensas a la triesma etajo. Ni esas en la koridoro, nun ni esas en la laboreyo. Bruiso plenigas la laboreyi. Ni pasas tra la raboti-laboreyo. Pose ni trapasas la munto-laboreyo. Ni vidas kuranta krani.

Ni haltas ye la kontrol-horlojo. Esas 20 minuti ante kloko sep. Ni prenas la kontrol-karti. La kontrol-karti esas en specala kesto. Ni puncas nia karti e retropozas oli aden la kesto.

Questioni: Adube ni acensas? Ka ni esas en la koridoro? Ube esas la bruiso? Ka ni pasas la laboreyi? Quala? Kande ni arivas che la kontrol-horlojo? Kad ni puncas la karti?

Kelka facila reguli di Ido

La *pasivo* formacesas per *es*-ar: La letro skrib-es-as, la furtisto punis-es-as, bona homi am-es-as.

Demonstrativa pronomi esas: ica, ici, ico
ita, iti, ito

Ica domi esas granda, ica frukti esas dolca, iti esas acerba, ico esas bela, ito esas leda.

Kelka utila afixi

-em- inklinata ad: kredar, kred-ema; manjar, manj-ema; ridar, rid-ema

-ey- indikas la loko: laborar, labor-eyo; koquar, koqu-eyo; haltar, halt-eyo; redaktar, redakt-eyo

---

La tempo

Ni distingas horlojo (poshhorlojeto) e kloko kom indiko di la preciza tempo.

Horo havas 60 minuti, minuto havas 60 sekundi. La dio havas 24 hori, la nokto havas 12 hori, la jorno havas 12 hori.

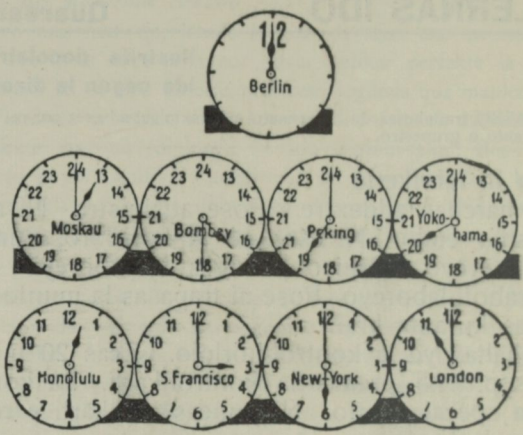

Kande esas kloko dek-e-du en Berlin esas en Moskva kloko dek-e-tri, ed en

Bombay kloko dek-e-sis e duima
Peking kloko dek-e-non
Yokohama kloko du-a-dek
Honolulo kloko dek-e-du e duima
S.Francisko kloko tri
New York kloko sis
London kloko dek-e-un

8^{15} ‚kloko ok e dek-e-kin', o ‚kloko ok e quarimo'

Odio inter diverslingua homi esas destruktiva. Pro to la mondolinguo divenos uladie, ni esperez tre balde, vera liberigero dil homaro, adportanta humaneso quan fanatika nacionalismo destruktis.

Me rekomendas dicar al homi, ke li kontributez por la rinasko dil humaneso per abonar nia mondolinguo-revuo „Progreso". Existas multa homi qui savas plura lingui e povas lektar Ido tre facile.

Heinrich Peus (Germania)

OFICALA INFORMI

di la Direktanta Komitato dil Uniono

Enkasigo dil kontributi yarala por 1936

La membri di ULI voluntez pagar la yarala kontributo de 5 SFr. (sustenala) o de 2,50 SFr. (minima) direte al centrala kasero. Ultre la centrala kasero nur la reprezentanti di Progreso (vid. p. IV dil kovrilo), la funcioneri dil Direktanta Komitato o dil landala Idosocieti esas yurizita kolektar ta sumi. Omna membri voluntez pagar la kontributo senajorne. Progreso ne povos sendesar reguloze en la nova yaro a ti qui ne adheras ULI.

La sekretario

13-a Ido-Kongreso internaciona

La »Ido-Praktiko« esos la moto dil oficala parto di nia cayara kongreso. Du diskurseri Madyara anuncesis til nun: Kons. Béla Pálinkás diskursos pri *Franz Listz* di qua kelka rapsodii pleesos da pianisto e prof. Fábián diskursos pri *arto-historiala temo kun lum-imaji.* Humuroza vespero eventos kun amuziva ceni: La magiala Ido penduli, la diversnaciona branchi dil Ido-Querko, Opereto »La Skoto« edc.

Asistanti de sep landi anuncis su til nun. Anunci, propozi pri diskursi edc. direktesez al preparanta komitato lokala *J. Csatkai*, Erzsébet Kir. utca 1, Szombathely, Hungaria.

Nova Ido-konsuli

Hispania Rita Costa, Hospital, 26, Esparreguera (Barcelona)
Iosef Luis Gareia, Calle C., 15, (Arbol Gordo), Sevilla
Candia Pairo, Rosales, 19, Sabadell (Barcelona)

Hungaria István Lippai, Gyula, Villamytelep
Béla Pálinkás, Szinkáz tér., Szombathely

La konsul-karti por 1936 distributesos ad omna Ido-konsuli dil Uniono. Omna konsuli devas esar membri di ULI.

Akademio di Ido

La funcioni distributesis pos l'intern elekti sequante: Hon. prezidero Prof. Ernst A. Kock, prezidero S. Quarfood, viceprezidero Gilbert H. Richardson, kasero Hans Cornioley. Pro ke sioro J. Roze ne povis asumar la sekretarieso, sro Dr. O'Regan aceptis la kandidateso por la sekretarieso.

Honor-prezidero dil Akademio di Ido

Prof. Ernst A. Kock, Lund, Suedia sendis la sequanta mesajo:

»Me prizentas mea varma danko pro ta honoro, qua esas por me la elekteso kom prezidero honoruma dil Akademio di Ido.

Adminime pri *un* punto me esas digna por la montrata konfido: ne-chanceligebla esas mea opiniono, ke la tota Ido-strukturo, da uli kritikata kom quaze tro artificala e skematra, esas ne-kontesteble la maxim skopo-konforma — se ne por ti, qui ja havas la maxim ordinara vorto-trezoro dil ocidento quaze gratuite, ma por la nekontebla milioni dil tota mondo. (14. oktobro 1935)

BIBLIOGRAFIO

Monatala Letro aparas nun redaktita da la nova sekretario dil Angla Ido-societo e tote en Ido. Omna numero kontenas valoroza Ido-Praktiko. — *The American Idist* esas la titulo dil monatalo dil nove fondita Amerikana Ido-societo, di qua la prezidero es M. K. Gardner. — Prof. Th. Ruyssen (Genève) rekomendas Ido en sua diserturo La destino di Europa aparinta en *Revue de Methaphysique et de Morale*. — *Diskuto pri litero C inter Federn e Jacob*. Ica multe diskutata punto ritraktesis en konverso.

Raporti pri la movado aparos en la marto-aprilo kayero.

FINANCI

Por Progreso e por la propago:

Bäckström fr. 15,70, de Boer fr. 37,50; Hiltebrand fr. 2,50; Richardson fr. 74,70; Rodenbour fr. 7,70; Thiel fr. 1,15; Fisher fr. 3,60; Gumpenberger 1,00; Kostezer 2,50; Leau 9,50; Leyer 6,12; Raiteri 2,50; Röhnisch 2,50; Roze 130,00; Beauchemin 6,01; Jahoda 5,06.

Bern, decembro 1935. Kordiala danko,
H. Cornioley

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

I D O

8 King's Avenue
WOODFORD GREEN
Essex — Anglia

Samideani!

1935 salias kom sucesoza yaro avancinta la Ido-movado. Por profitar la frukti dil komuna aquiraji ni durez ardoroze laborar por nia skopo, unionante omna forci ed esforci en la centrala, internaciona Uniono!

Ido ne esas abstrakta idealo por ni — ma tre praktikala moyeno di internaciona kunlaboro por sociala progreso e ciencala avanco dil homaro. Nia laboro esez kontinue anmizata da ita nobla spirito.

Ni expektas fidoze la konstante-vivaca susteno di omna amiki dil linguo internaciona e dil progreso homala, e precipue la susteno dil Idisti pasiva ed aktiva. La Sueda Ido-federuro adheras bloke ad ULI en 1936. Sequez ica exemplo di solidareso por Ido. Omni e singlu por la Uniono!

Sucesoza Nova Yaro 1936.

Heinz Jacob
sekretario di ULI

Du recenta libri:

Ido-Esperanto lexiko

Lernolibro por Esperantistoj

da *Heinz Jacob*

1,50 Mk. kune del Ido-librerii!

Taktiko propagala

esas necesa por sekurigar suceso. La Taktiko-Manualo por Idopropago tote en Ido donos skemo pri diskursi e nombroza artikli uzebla por la omnadia laboro por Ido . . . . . .

2,30 Mk.

de Ido-Centrale, Soorst. 75

Berlin-Charlottenburg

Kompletigez vua serii de PROGRESO!

La premilita numeri 1-80 es recevebla po —,70 SFr. afrankite segun disponeso de **Ido-Centrale (Herm. Jacob)**, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

La nri 81-101/102 esas recevebla po —,70 SFr. po kayero de **C. Papillon**, 52, rue Petit, Paris 19e. Omna yarserio 4 Suisa fr.

De amba speci nur restriktita quanto es disponebla, komendez balde, kompletigez ta valoroza verko en vua biblioteko.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, Kings Av., *Woodford Green, Essex.*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocobana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg 9.*
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2^0 4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Erzébet kir. u. 1 III, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro Zürich-Oerlikon.*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. *Austin* (Texas).

R. Ottesen & Søns Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XIII. Nro 2 (110) Marto-Aprilo 1936

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo internaciona

Fondita da Prof. Louis Couturat, Collège de France

OFICALA ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*
Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatas vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson*
viceprezidero *J. Csatkai*
sekretario *Heinz Jacob*
vicesekretario *J. W. Baxter*
kasero *Hans Cornioley*

Cetera membri

Dr. S. Auerbach (Germania)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro Hans Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Suisia)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.« § 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock*
prezidero *Adyunto S. Quarfood*
viceprezidero *Gilbert H. Richardson*
sekretario *Dr. M. A. O'Regan*
kasero *Hans Cornioley*

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dr. Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 5 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 2,50 Suisa franki adminime, inkluzante Progreso.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,90 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley,* Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Oficala organo dil Uniono

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Redaktero **Heinz Jacob**

Aparas sisfoye en la yaro

Nro 2 (110) **Marto—Aprilo 1936** Tomo XIII.

INDEXO DIL KONTENAJO

La terminaro di Ido da Couturat 25
Praktiko di Ido 26
(Vidata de fuzeo dum flugo vers la luno; Szombathely, nia kongres-urbo; Tu mentias, humuroza naraco ek Nederlando; Pensi da Franca samtempani; La vitamini A, B, C, D; la frequeso dil literi en Ido-texti, la lingui dil mondo)
Mondo-literaturo, internaciona konkurso: Robinson Krusoe. 33
Jurnal-raporti 39
(Aviacili; vitamini por porki; Trupi en Manchuria; Liberigo en India; Dividendi; La febla latero; 200 tuni de fromajo; Pierpont-Morgan; Amnestio e profito; La Suez-kanalo; Konstrukto)
Reflekti pri la dio..... 43
(Koordino di la esforci, minima programo komuna)
Ido-propago, opinioni 44
(Prof. H. Theodore Ruyssen, H. Meier-Heucké, Prof. Collinson, H. Peus)
Me lernas Ido, kinesma letro.. 45
Mikra enciklopedio mondlinguala 46
Tra la mondo 47
(Anglia, Dania, Francia, Germania, Hispania, Hungaria, Japonia, Suedia, Suisia, U.S.A.)

LOUIS COUTURAT PAROLAS:

La cienco posedas ja terminaro grandaparte internaciona; on do ne povas esperar *impozar* ad ol irga arbitriala sistemo di LI.: ol ipsa esas la judikanto e la selektonto: ol admisos kom L.I. nur ta, qua konservos e kompletigos l'internaciona terminaro ja existanta (generale Greko-Latina, kun sistemo di derivado logikal e reguloza). Or Esperanto primitiva tote ne plenigas ta kondicioni, dum ke Ido plenigas oli, ed esas sola kapabla furnisar reguloza e sistemala ciencala terminaro. La questiono esas do *audita* e ja judikata da la cienco ipsa.

Progreso 1909
(II., p. 386.)

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

Vidata de fuzeo dum flugo vers la luno

Da Sir James Jeans (Anglia)
Trad. Wilh. Franck (Germania)

Se ni esis saja ni livis la tero ye la tempo dil novluno, pro ke takaze nia voyo preterduktas ni proxime di la luno; ni povas regardar ol de la proximeso. Profunde dop ni jacas tenebroze la ter-surfaco; ni vidas ol tra dika strato de aero, polvo, nebulo e nubi, hike ed ibe intermixita kun pluvo e nivo. Kompare ad ol la luno aspektas stranje klara e precize distingebla, nam ol ne posedas atmosfero e konseque nula pluvo, nebulo, polvo o nubi qui trublus la vido.

Mem de ica disto ni ja povas konstatar, ke nula aquo existas sur la luno; nam mari, lagi o riveri brilus pro la forta sun-lumo; nulo esas deskovrebla quo esus irge komparebla kun aquo-surfaco. Ni proximeskas pluse e vidas nek urbi, nek agri e foresti. Ni regardas senviva mondo.

Trompo pri la luno

Ante cirkume cent yari, jurnalo en New York igis ridar la mondo. La jurnalo publikigis serio de artikli komplete inventita. La lun-regiono deskriptesis segun asertat observi tra nova kolosal-teleskopo en Sudafrika. Rakontesis pri arbori de hororigiva alteso, pri animali e fluganta homi, qui enorme diferas de omno konocata sur la tero. Ica artikli vekis suatempe konsiderinda intereso.

Ek nia univers-fuzeo ni vidas tote altra imajo kam ta, quan la jurnalo deskriptabis. Ni vidas ke la lun-surfaco konsistas de dezerti senlimita e plana. Nulaloke signo pri kultivo od vivo esas perceptebla.

Ek la dezerti levas su altaji cirkloforma aspektanta quale krater-bordi di volkani extinginta. Ica hipotezo esas probable justa. Multa de ica ringo-monti esas tante granda,

ke Angla komtio trovus spaco en oli. Quar krateri esas plu granda kam Devonshire, e la maxim granda, Maurolycos, povus kontenar tota Wals. Hike ed ibe grandega somiti pintoza e monto-kateni atraktas nia regardi. Oli esas tam akute distingebla, kam se li jus naskis. Dum milioni de yari la monti di nia tero esas des-agregata dal influo di pluvo, nivo e vento. Ye la monti dil luno ni ne konstatas marko di tala des-agrego. Kande voyaji per fuzeo tra la universo divenos moderna, ica monti esos la maxim ideala paradizo por la roki-klimanti. La suno reflektas la ombri dil eskarpa silueti adsur la plana dezerto. Mem per mikra lorno on povas vidar belega pinti, kolmi e kresti. Ula kateno de lun-monti, Appennien, havas cirkuma longeso de 720 km ed embracas plu multa kam 3000 somiti. La maxim alta, Hayghens, elevas su 6000 metri. Du altra monti, Bradley e Hadley esas preske 5000 m. Norde dil kateno jacas basa lando, Mare imbrium. Ad hike la monti falas perpendikle, quale serio de rifi vers la maro.

La gravitala povo di la luno nur esas un sisimo di la forteso dil tero. Pro to homo povus saltar sisfoye plu alte sen fatigar, e lu povus falar sisfoye plu profunde kam sur la tero. Nur nia exkursanti ne obliviez la kunpreno di oxigen-tubi, nam la luno ne posedas atmosfero.

(del libro »*La mondo marveloza di la astri*«, ek Neueste Nachrichten).

Sequante me citas kelka temi e deziras obtenar apta manuskripti (2 til 3 pagina) pri oli. Sive tradukuri sive originali.

Cienco: Rezumo pri la chefa doktrino da Einstein, la amasala psikologio segun Freud, astronomiala deskovri e populara deskripti pri la vivo dil animali, la stato dil formiki. Teknikala artikli. *Filozofio e mondokoncepto:* Anciena e moderna profeti (Ghandi, Rabindranath Tagore, Krishnamurti), orientala ed ocidentala religii, pri la historio ed ekonomio dil anciena kulturi en Persia, Egiptia, Chinia, la kulturo dil Azteki. La vivo sociala en la stati Amerikana e nia moderna socio (Mexiko, Avan-Azia ec.). Pri vejetarismo e vivo-reformo fizikala e mentala. *Hipotezi:* Pri la quaresma dimensiono, pri Atlantis e Lemuria. Extrakturi ek utopii da Bellamy, William Morris, Sir Fr. Bacon. *Literaturo:* Skisuri, voyajo-deskripti, pri mori e kustumi.

Progreso esas libera formuro por omna valoroza idei.

La rejino di la westo:

Szombathely, la urbo di la XIII-a Ido-Kongreso

Da J. Csatkai

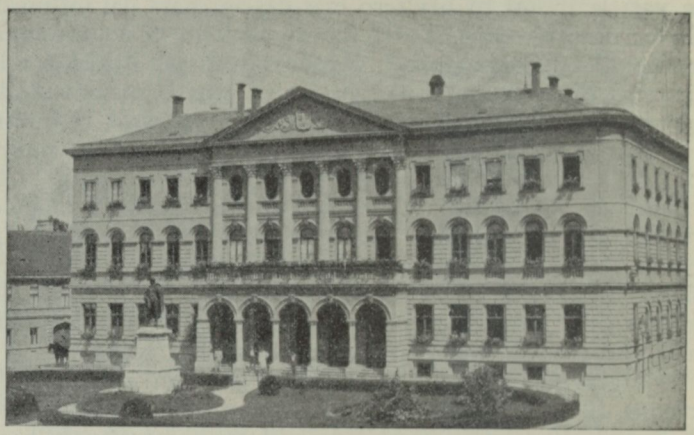

La urbo-domo. En la gala-salono eventos la aperto dil kongreso.

La cayara kongreso atraktos ni Idisti del 15.—17. agosto 1936 a Szombathely (en Germana Stein-am-Anger, la antiqua nomo es Savaria o Sabaria), qua fondesis dal Romana imperiestro Tiberius Claudius. Nun esas nur tre poko videbla pri olua antiqua origino. La urbo, havanta 40.000 habitanti, aspektas tote moderna.

Szombathely esas fervoyale juntita kun Wien, qua es atingebla en quar e duima hori, e kun Budapest, atingebla en kin hori. Proxim la fervoyala staciono existas du chipa hoteli, ed en la urbo tri granda e nechera. La staciono es juntita kun la centro per tramo.

La arto-trezori dil urbo

La katedralo posedas bela pikturi da Dorfmeister, Maulbertsch e Winterhalder. Apud ol es la kastelo dil episkopio, en qua rezidis la lasta rejo, Karlo IV., kande lu hemvenis de exileso. La urbo havas plura skoli, biblioteki e vidindaji. Ti qui prizas naturbelaji trovos multa parki,

pitoreska vilajeti tre proxime ed anciena foresti. La hospitalo urbala havas granda reputeso.

Esas oportuna savar, ke la habitanti generale komprenas e parolas Germana, ed en la hoteli on anke savas la Franca.

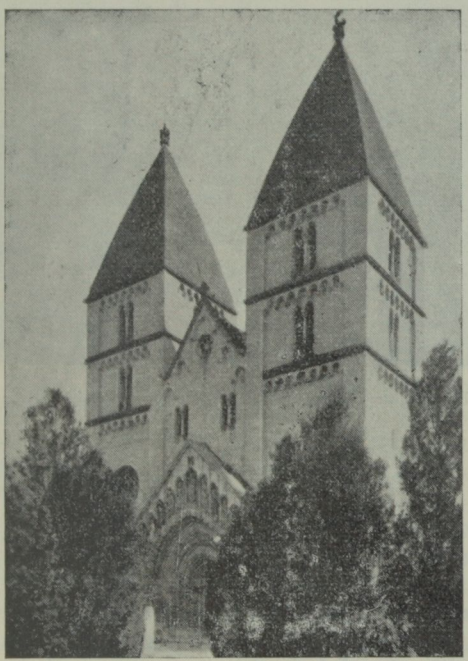

La famoza kirko 700-yara en Ják, a qua la Idisti exkursos.

Un de la dii dil kongreso esos rezervata por exkursar al naturbelaji e por la vizito di Ják. Ni Idisti de Hungaria esos sat nombroza por igar nia urbo familiara por nia bonvenanta, kara gasti, e ni atingos lo ne pro la partikulara exteraji di nia urbo, ma pro la afecionoza spirito di nia Idisti.

»Abeli-eduko en Hungaria«

Ico esas la titulo di temo por la Ido-Praktiko en nia cayara kongreso. La diskursero esos sioro *Georg Stáhly*. — Omni qui deziras diskursar en Ido pri temo valoroza voluntez relateskar kun la preparanta komitato.

La chefa strado Széll Kálmán. En la fundo la hotelo Kovács.

Internaciona Ido-Kongreso en Hungaria

15.—17. agosto 1936, Preparanta Komitato J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1, III, Szombathely, Hungaria.

La restorerio SABARIA editos menuo-karti en Ido por la kongresdii. La lokala Idisti faciligos al kongresani la kambio dil pekunio aden pengö, per quo evitesas miskalkuli ed erori. La preci esos omnaloke precize indikita sur la dishi-listi.

La kongreso-kontributo fixigesis a 2,50 SFr. qui povas pagesar al preparanta komitato od al kasero di ULI kun la necesa indiki. En la katolika kirko eventos Ido-prediko da Dr. Arpad Vigh.

Sioro Csatkai, la direktanto dil ULI-editerio, advokas la Idisti sendar promisi por kompro di la unesma tomo, qua kustos ce. 0,50 Mk.

Pro ke la valoro dil pengö recente diminutesis kompare la exterlandana pekunio, la vivo lor la Idokongreso esos probable chipa por la exterlandana kongresani.

Tu mentias

Da S. de Boer (Nederlando)

Saturdio-vespere. En la albergo di la Friziana vilajo Terkwerd asemblis su la kustumala gasti, la konversado esis vivaca, la brandio sukrizita saporis bone, la longa argila pipi konkursis kun la sigari a krear atmosfero viral, la ludo-karti aparis. Ma li restis en repozo, nam yen ke aparis tri stranjera navani, qui balde formacis la centro di la rondo. Li esis voyajinta *lontane (fore), e naracis pri lo experiencita kun vervo stimulata da avida askoltanti ed ecelanta parol-aquo. Advere kelki de la gasti dubitis lejere pri la parkredindeso di la naraci, ma li esis sat polita por celar sua pensi.

Til ke la albergisto remarkis: Amiki, vi experiencis multo, e kompreneble, ni kredas omno, quankam uli, qui nultempe iris aden la mondo, ne facile komprenas tala mirakli. Or, balde venos hike evoza farmisto dubitema, qua tamen simulos kredar vi. Me avertos vi kande lu venas, e se vi estalas tante ke Pier Douwes dicas »Tu mentias«, me donos a vi gratuita konsumo e lojo por ica nokto.

Nu, yen ofro kurajiganta!

Balde la porto apertis su, l'albergisto facis signo a la navani, Pier Douwes sideskis inter la vilajani, ed anke askoltis nova naraco pri teroriganta tempesto, qua fine igis la navo flugar trans tota Anglia, nur un viro salvis su per sua marveloz ajileso. Ma kalme remarkis la oldo: To povus esar vera.

La duesma navano prenis la parolo e naracis pri stranja monstri, seduktiva sireni e kanibali manjeganta; vane tamen: To povus esar vera; dicis Pier Douwes.

La triesma komencis: Mea kamaradi experiencis kozi plu extraordinara kam me, tamen, me ne es sen vidir ulo remarkinda. Uldie ni departis en bona navo solida, e havis komence voyajo tre prosperoza. Dum tri semani suflis sempre fresha vento favoroza e ni avancis rapide. Ma nulo enoyigas tam rapide kam serio de bona dii, e pro to dicis la navestro: »Pueri, ni facis ja tam longa voyo kam ordinare en du monati. Morge ni jetos la ankro e festos dum un dio.« Ni aklamis laute e facis nia prepari. Ye la sequanta matino ni jetis la ankro e konsakris la dio a joyo.

La koquisto facabis marveli, la vino ne sparesis, violini ed akordeoni sonis, e ni pasis la dio festinante, dansante, jokante, deklamante; omno eventis en perfekt ordino, la dio esis tam bona kam ol povis esar sen yunini.

Ni dormis quale marmoti, e pasable tarde en la matino nia chefo imperis levar la ankro. Ma du homi an la kapstano ne suficis, kin robusta kerli esforcis vane, la kablo minacis ruptar. »Pueri, dicis la navestro, ni devas agar altre. Ni ne darfas perdar nia maxim bon ankro. La experta nateri prizentez su: un de li plunjez por examenar la situeso.«

La lotrio indikis me por irar a la marsulo. Me ne timis, l'aquo esis pasable profunda, ma la kablo guidis me sekure e balde me atingis la sulo; ibe me perceptis ke un dento dil ankro akrochis solida fera ringo, bone visita en granda pordo. La surskriburo „Eniro interdiktita« igis me tante kurioza ke me apertis la pezoza pordo ed eniris vasta halo. Itere pordo, nun kun la vorto »Judicieyo« sur ol. Enirinte ta chambro, me vidis nulu, ma paperi sur la tablo e mikra desordino en la stuli atestis recenta prezenteso de homi. Sur triesma pordo me lektis: »Puniseyo«. Me apertis ol, e haltis konsternite: En la mezo dil puniseyo stacis jibeto, quar viri igis pendar kinesma, qua lamentis kompatinde e suplikis por klementeso, ma vane. La grava voco di un del exekutanti komandis a la ceteri durar la laboro, e la viktimo perisis. Lua traiti restos grabita en mea memoro, e quik kande me vidis vu, mastro, dicis la navano a Pier Douwes, me pensis a lu, nam vi intersimilesas quale du aquoguti; lu certe esis vua patro.

Tu mentias! explodis la farmisto, mea patro mortis en sua lito.

Radio-stacioni ed Ido

La Uniono dissendis recente exemplero dil Internaciona Radio-lexiko en sep lingui kun akompananta letro en Angla ed Ido a la cent maxim importanta stacioni. La sequanta emiserii dankante atestis olua recevo: Wien, Dublin, Minsk-USSR, Firenze, Warszava, Basel, Praha, Geneve.

La Ido-Societi landala propozez al singla stacioni diskursi pri la stando dil ideo interlinguala donante revuo pri la tilnuna esforci e referez ta-okazione a la ciencala Ido-radio-lexiko.

Mondo-Literaturo

Internaciona konkurso

Voluntez komunikar sur postkarto til la fino di aprilo kin nomi admaxime di la probabla autoro dil diserturo. La lotrio decidas inter la justa solvuri. Kom premio ofresas la »*Radio-lexiko en sep lingui*«. La autoro di »SATANO« esis *Mark Twain.* La gananto dil lasta premio esis *Marcel Pesch, Paris.*

Robinson Krusoe

Pro ke la experienci di Robinson Krusoe esas favorata temo de politikala ekonomiisti, ni regardez il sur ilua insulo. Moderata, quala il esas, tamen il mustas satisfacar kelka, poka bezoni. Il mustas pro to facar kelka utila laboro diversaspeca, quale exemple produktar utensili e mobli, domptar kapri, peskar e chasar. Ni ne egardez lua pregi a Deo, nam li esas fonto di plezuro por ilu, ed il konsideras oli kom distrakto. Malgre la varieso di ilua laboro, il savas ke ol reprezentas la aktiveso di la sama persono Robinson, e konseque ol konsistas de nulo altra kam diferanta manieri di homala laboro. La neceseso koaktas ilu repartisar sua tempo akurate inter ilua diferanta speci de laboro. Kad un speco okupas plu granda porciono en ilua generala aktiveso kam altra, dependas de la desfacilaji, plu granda o min granda segun la kazo, vinkenda por atingar la utila rezultajo vizata. Icon nia amiko Robinson balde lernas pro experienco, e pos salvir horlojo, noto-libri, plumo ed inko de la naufrajo, il komencis, quale vera Britaniano, registrar omno en serio de libri. Ilua libro pri la stoko kontenas listo dil objekti uzebla qui apartenas a lu, pri la procedi necesa por lia produkto; e fine pri la labor-tempo, quan definitiva quanti di ta objekti generale demandas. Omna relati inter Robinson e la objekti qui formacas ilua richeso per ilua propra laboro esas hike simpla e klara e komprenebla sen irga esforco. E tamen ica relati kontenas omno quo esas esencala por determinar valori.

Por donar exemplo di komuna laboro o direte kooperita laboro, ni nule bezonas retroirar a la spontante developita formo quan ni trovas sur la solio dil historio di

omna civilizita rasi. Ni havas aktuala exemplo en la patriarkala labori di ruranala familio, qua produktas frumento, bovi, lan-fili, linajo-tuko e vesti por hemala uzo. Ica diferanta artikli esas, relate la familio, diversa produkturi di sua laboro, ma en la familio oli ne qualifikesas kom vari. La diferanta speci di laboro, quale ex. agri-kultivo, surveyo dil bovaro, filifo, texado e suto di vesti, qui kreas la diversa produktaji, esas sociala funcioni. Oli esas funcioni dil familio, qua posedas spontane developita laboro-sistemo, quale socio qua havas kom skopo la produkto di vari. La distributo dil laboro inter la familiani, e la regulizo dil labor-tempo pro to dependas de la diverseso di evo e sexuo e de la diverseso di la naturala kondicioni varianta kun la sezoni. La labor-povo di singla individuo esas en ica kazo definita parto di la tota labor-povo dil familio. Pro to la mezuro dil apliko dil individuala labor-povo esas hike sociala funciono.

Ni imaginez nun socio di libera individui, qui exekutas lia komuna laboro kun utensili, qui apartenas al socio. La labor-povo dil diferanta individui esas koncioze uzita kom unionita labor-povo dil socio. Omna karakterizivi di la laboro da Robinson esas repetata hike, ma kun ica difero, ke li esas sociala vice individuala. Omno produktata da ilu esis exkluzive la rezultajo di ilua personala laboro e destinata nur por ilua uzo. La sumala produktajo di nia socio esas sociala produktajo. Un porciono servas kom produktala moyeno (utensili, mashini edc.) e restas sociala. Ma altra porciono esas konsumata da la membri kom moyeni di vivo (manjaji, vesti edc.). Distributo di ica porciono varios segun la produktanta organizuro di la socio, e segun la grado dil historiala developo obtenata da la produktanti.

Pensi

Trad. Marcel Pesch (Paris)

Advere, en la spektaklo »proceso«, quo interesas la socio? Ne la akuzato, ne la kriminozo, ma la judiciisto. La kriminozo esas, quintesence, nur la reprezentero di speco parazita, relative poka, e kun qua omna ek ni, per-

sonale, darfas sen su-fidego esperar ne devor luktar; mem segun quante koncernesas la generaligemo, la kriminozo esas interesiva nur duesma-range, nam la kriminalogio esas nur sub-paragrafo di la cienco sociala; kontree, pro ke la judiciistaro esas la organo qua regulas omna relati inter-homa, lu esas aparato kun qua nulu povas afirmar ke nu-lepoke lu devos kontaktar nemediate; ultre to, la perfek-teso di ta aparato esas un ek la precipua problemi di la sociologio. Ka Sioro X. esos morge en karcero o libera? Lua sufro o joyo poke importas pri ni; lua situeso igas ni suciar unike kom konsequajo de la konduto di la judiciisto. Kad ica esas kapabla pri sua ofico? Ka lu esas digna ye lo konfidita a lu? Quan esas lua opiniono pri lo yusta? Quin esas lua garantiivi pri la judicio equitatoza, pri la respektado di la libereso individuala? Yen questioni qui koncernas ni. Pro ta omna motivi, on do darfas dicar ke en omna proceso, kun la akuzato su prizentâs la judiciisto. La judiciisto su prizentas koram la socio. Do, lor la au-dienco, a la judiciisto (simbolo di la judiciado aktuala) la asistantaro (simbolo di la socio) devas direktar konstante sua atenco. Quik kande la judiciisto, sive intencoze sive pro neatenco, alteras la apliko di la Yuro homala, la socio, federante su kun la akuzato, devas rebelar kontre la judi-ciisto; e me judikas ke, ek omna erori homala, ta qua meritas la represo maxim nepardonema esas ya olta da la judiciisto, se on memoras ke nulo koaktis ta homo asumar tasko pri qua lu ne esas kapabla mentale, e se on mezuras la puniso di krimino per la graveso di la efekti di olca, e per la neceseso preventar olua itero.

(Julien Benda (Francia), ek Dialogus a Byzance).

La cienco unike esas pura; nam la cienco esas nule praktikala; ol ne emocigas la homi; la propago ne kon-cernas ol. Olua devo konsistas ye pruvar, ne ye persuadar o konvertar. La homo qua deskovris teoremo publikigas sua demonstro por la homi qui esas kapabla komprenar ica. Lu ne docas en katedro, lu ne gestifas, lu ne rekur-sas ad artifici oratorala por igar ol adaptata da homi qui ne vidas olua vereso. Advere, la entuziasmo esas sincera, ma ta sincereso esas naiva; ol ne esas la sincereso profunda, reflekto-rezultanta di la ciencisto. La ignoranto cedas nur

ad argumentado falsa. Se Laplace[1]) koaktesabus rekrutar la mobo por lua universo-sistemo, il ne povabus restriktar su a la demonstri matematikala. Littré[2]), kompozante la biografio di homo quan lu egardas kom lua maestro[3]), povis esar tante sincera ke il ne tacis pri to quo igas ta homo poke aminda. To esas sen precedento en la historio religiala. La cienco serchas exkluzive la verajo pura. Unike olu donas la argumento-punti di la verajo, e severe kritikas la uzo-maniero di la konvinko-moyeni. Yen pro quo (konjekteble) ol til nun ne influis la plebeyo. Forsan, future, kande la plebeyo esos instruktita (on igas ni esperar lo), lu cedos nur a bona pruvi, bone deduktita. Ma esus poke equitatoza judikar segun ta principi. Existas homo-temperamenti qui ne rezignas esor nepotenta e qui aceptas la homaro tala qualan ol esas, kun olua defekti. Multa esas la granda kozi qui ne esas agebla sen mentii e sen violenti. Se, morge, la idealo enkorpigita venus ofrar su a la homi kom lia guvernonto, lu havus koram su la stulti qui volas trompesar, la maligni qui volas domtesar. Nere-prochebla esas unike la kontemplero, qua havas kom unika skopo deskovrar lo vera sen sorgar pri igar ol triumfar — od aplikar olu. *(Ernest Renan, ek La Vie de Jésus, prefaco).*

On kredas mortar por la patrio; ofte on mortas . . . por industrio-explotisti. *Anatole France.*

La quadro-bloki asemblesas por la edifico, kontre ke la homi ne esas asemblita por la socio, ma uzas la socio por sua propra profito. *Eugène Fourniere, Essai sur l'individualisme.*

La homaro igas su desfelica per idei falsa, o pro ke ol refuzas askoltar la kozi vera. Kande eroro esas konfirmita da multa tempo, ol divenas nevinkebla e nevundebla. La homo lasas ol guidar lu, e lu agas krimini o stultaji por olu. Ye ta erori konsistas (kande fluis multa tempo) la sakra trezoro ek lua preopinioni. Ed ici igas ni sufrar,

1) Famoza astronomo Franca (1749—1827).

2) Lexikografo Franca, autoro di Vortolibro qua uzesas kom equivalanta olta da la *Académie française.*

3) Aludesas Auguste Comte, filozofo Franca, la »pozitivisto«.

ofte; oli igas ni deviacar de la vivo normala, preske sempre. Olia falseso ne plus remarkesas, nam la homaro ne reflektas pri oli. *Jean Finot, Progrès et Bonheur.*

Por lernar linguo, la unike bona maniero, qua esas cetere konforma ye la raciono komuna ed a la experienco, konsistas ye lernar ta linguo kom solajo, par-obliviante la matro-linguo. *Michel Breal (Académie française).*

La vitamini A, B, C e D

Trad. M. Spillane (London)

La vitamino*) A esas kontre-infektiva e trovesas en animala grasaji, exemple en lakto, kremo, fresha butro, sebo ed oleo ek moru-hepati. Ica vitamino preske tote mankas en margarino.

Ol instigas rezisto di la muko-membrani e konseque preventas inflamo di la respiral e nutrala kanali, la okulo e parturala septeso.

La vitamino B trovesas en cereali. Ol stimulas peristalto e sekrecado di digestiva suki. Ol preske tote mankas en blanka pano. La frequeso di digestiva maladesi sequas naturale a la generala uzo di blanka pano. Pano facita ek farino de la tota frumento abundas en vitamino B, e se ol esas grose muelita, quale en la procedo di petro-muelado, ol helpas la pasajo di intestinala kontenajo.

La vitamino C esas kontre-skorbutala. Ol trovesas en lakto, legumi e frukti. Pro to on adjuntez oranjo od altra frukto-suki a la boliita lakto ed ad altra manjaji por infanti, por preventar skorbuto.

La vitamino D esas kontre-rakita. Quale vitamino A ol trovesas en animala grasaji. Ol stimulas osto-kresko. Nesuficanta quanto di vitamino D en la manjajo konsumita dum infanteso rezultas en kurva gambi, streta pektori, kario, febla mandibuli e stuntita korpala strukturo.

*) Internaciona vorto por vitala energio-unaji.

Konto pri la frequeso dil literi en Ido-texti

Da H. Dibelius (Berlin)

En Universala Kalendario 1927 aparis tabelo pri la frequeso di Ido-literi segun konto facita da I. Federn. Intertempe la honor-prezidanto dil Germana Ido-Federuro, Ferdinand Schrey, facis nova konto segun altra texto. Dum ke Federn nur kontis la singla literi, Schrey kontis anke kelka litergrupi. Pri la singla literi on recevas plu vaste fundamentizita e do plu fidinda nombri, se on adicionas la nombri segun Federn e segun Schrey.

La tabelo montras: 1. kolumno segun Univ. Kalendario 1927; 2. segun la konto da Schrey; 3. adiciono di kolumni du e tri; 4. nombri procentala. Pose sequas listo (listo II) pri la frequeso di kelka liter-grupi inter la 6696 literi dil texto da Schrey (kolumno 2). La singla literi dil litergrupi (ch, mp, ns, edc.) esas anke kontita separite (c, h, m, p, n, s, edc.). Koncerne »la« ye la fino di listo II esas nur vizata la artiklo en Ido, ne la litergrupo.

Listo I

	UK 1927	Schrey	kune	%
a	878	857	1 735	13,3
e	720	651	1 371	10,4
o	498	661	1 159	8,9
i	498	537	1 035	7,9
s	470	510	980	7,5
r	466	409	875	6,7
l	423	431	854	6,5
n	396	403	799	6,1
u	323	328	651	5,0
t	316	334	650	5,0
m	207	283	490	3,7
d	202	216	418	3,2
p	199	216	415	3,2
k	196	208	404	3,1
v	139	129	268	2,0
c	110	100	210	1,6
b	82	82	164	1,3
f	91	59	150	1,1
g	70	54	124	0,9
h	24	65	89	0,7
q	38	46	84	0,6
z	34	38	72	0,5
j	28	38	66	0,5
y	14	27	41	0,3
x	17	14	31	0,2
w	0	0	0	0,0
	6.439	6.696	13,135	100,2
ch	3	12	15	0,1
sh	7	0	7	0,1

Listo II

au	6
ea	7
ie	11
io	40
ua	23
uo	7
bl	6
br	4
fl	5
gr	7
kl	9
kr	9
mp	18
nd	16
ng	8
nj	10
nk	19
ns	6
nt	40
pl	9
pr	21
qu	46
rd	9
rt	26
sk	6
sp	7
st	42
str	3
tr	25
»la«	106

JURNAL-RAPORTI

Ne-komentita jurnal-raporti ek omna landi e lingui.

Aviacili: En la fekunda vali di Sakramento en Kalifornia, on seminizas la rizo-agri de aviacilo. La agri esas markizita per flagi. Aviacilo bezonas 8 minuti por seminizar domeno de 10 hektari. — *Sonntags-Zeitung.*

Vitamini por porki: En la somero on donez kolda lakto al pork-yuni, en la vintro on varmizez ol kelke. Pro la varmizo dil lakto la vitamini desaparas, rekomendesez pro to adjuntar kelka kulieredi de hepat-oleo. — *Semanalo dil ruranaro di Württemberg.*

Trupi di Manchuria, fidela a Japonia?: Pos pafir quar Japoniana oficisti, kompanio de Manchuriana infantrio, inkluzanta liutnanto, quar sub-oficisti e cent-e-quar soldati eskapis aden Soviet-teritorio cadie. La Manchuriani adportis du mashin-fusili, centedekedun fusili, du revolveri, du automatala pistoli e non kavali. Ta incidento eventis en la distrikto di Gradiakof proxim Khabarovsk. Dezerti di Manchuriana soldati esis frequa, ma nultempe antee en tala quanto. — *Daily Telegraph, februaro 1936.*

Liberigo en India: La Hinduana Nacionala Kongreso celebris sua jubileo. La Kongreso (qua es permananta institucuro) komencis ante 50 yari demandante plu multa posiblesi por la Hindui qui esas subjekti di Britaniana administro. Pose ol avancis por demandar statutaro di Dominion. Pose ol pozis en sua programo la nedependeso del Imperio Britaniana. Lor la jubileala kunveno en Januaro 1936 la prezidanto proklamis ke la skopo dil kongreso esas, sekurigar ne nur politikala libereso por la Hindua naciono, ma sociala ed ekonomiala libereso por la Hindua rurani e laboristi. — *R.-S. Bulletin.*

Dividendi: Ek letro skribita en la interesto dil Cunard-White Star Ltd.: La unika faktoro di nia agado sempre

esis e sempre esos, esforcar por selektar tala taktiko, qua segun nia opiniono maxim probable produktos dividendi. *The Times.*

La »febla latero«: Se Italia, qua fakte esas Mussolini, ganus ica milito, trubli senlimitizita esus expektebla. La fonto dil blua Nilo en Lago Tsana esus en lua manuo e de ta precoza aquo dependas la prospero di nia vasta Sudan e di Egiptia ipsa. Tale la Abisiniana trublo tushas ni tre senteble, e la simpatio di la nova rejo Edward naturale esos kun la plu febla latero. — *Sunday Mail*

200 tuni de fromajo: La guvernerio di Uruguay imperis a la ambasadisto dil Sovietuniono, livar la lando pro partoprenir en revolto en Brazilia. Sioro Litvinov questionis ka »la historio di Brazilia od Uruguay igas ni kredar, ke li povus bezonar konsilo de extere en la arto di revolti?«. Il povis pluse montrar, ke la posturo di ofenso dil nacionala prestijo, adoptita dal prezidanto dil Uruguayana republiko es senmotivizita; Litvinov memorigis okaziono lor qua la prezidanto informabis la Soviet-ambasadisto ke lu ne pluse judikos kom personal ofenso la refuzo dil Soviet-guvernerio admisar certena Radvitsky aden UdSSR, se la Soviet-Uniono konsentos komprar 200 tuni di Uruguayana fromajo. — *The New Statesman and Nation*

J. Pierpont-Morgan. La araneo di sua komercala influo extensas su aden ok banki di New York, qui omna dependas del banko Morgan. Ica banki itere reprezentesas en omna industriala entraprezuri, por ke ici produktez unesme dividendi e duesme vari. Chase National Bank exemple influas de duktanta situeso: 133 trafikala societi, 236 industriala firmi, 73 gaso- ed elektrala fabrikerii, 262 en diversa altra firmi. Ed ico nur es un del ok banki, obedianta Morgan.

E tale singla Usano pagas sua kontributo ad Morgan: Matine lu forpulsas la kovrilo (American Wooken Comp.) e pazas sur la litotapiso (Long Bell Comp.), metas sua subvesti (Haenichen Rayon Co), e metas sua ledra shui (United Leather Co.), sideskas por sua dejuno koquita per Consolidadet Gas, manjas lardo de Amor & Co., pano

del Ward-bakerio Co., drinkis la kafeo (Standard Brands), quan lu sukrizas per sukro del Amerikana Sukro-Rafinerio ed adjuntas lakto de Bardens. La jurnalo quan lu lektas es imprimita sur papero di Champion Paper Co., la vitro di sua fenestri venas de Osway Glas Co. Ye bona od mala vetero lu restas fidela a Morgan. Ye bela vetero lu vehas per automobilo (General Motors), se pluvas lu metas la kauchuka shui (Rubber Comp.), iras al proxim angulo e vokas taximetro (Stone & Websters). En la oficeyo lu acensas per OTIS. Hike lu lektas letri skribita sur papero dil Amerikana letro-papero-societo, vokesas a la telefonilo (materialo de Kennicott Kupper Comp., la servo di A. T. & T.). Mikra dineon lu recevas (National Bisquit Co.), pilulo kontre kapdolori (Coca Cola), eniras cinemo (R. K. O)., kompras sigaro (American Tobacco Comp.) envelopita en celulosa vitro-papero (Dupont de Vemours), hemiras e konektas la radio-aparato (National Radio Comp.).

Tale la Amerikano marchas tra la dio. Ye omna pazo lu tributas a Morgan, lu ne es supresebla, pro ke ica araneo unionas en sua manui e por sua profito la filo dil ekonomio. — *Schule der Freiheit, Laut-Germania*

Amnestio e profito: La recenta amnestio en Polonia esis la kauzo di legala procedo. Kelki del liberigiti esis kondamnita a morto e la exekutisto demandis rekompenso del Polona guvernerio pro la perdo di sua revenui. Evidente on pagis ad ilu sumo po omna exekuto; lu demandas ke future nula amnestio devas esar deklarata sen konsultir lu ed egardir lua interesti. — *The New Statesman and Nation*

La Suez-kanalo apartenas ye 40 % al Britaniana guvernerio. La milito di Italia augmentis la trafiko tante, ke la semanala profiti kontesas per deki de milion franki. La fervoyo Djibouti-Addis Ababa havas kom komuna posedanti 1. grupo de Franca financisti ed armizala fabrikisti; 2. grupo de Italiana kapitalisti; 3. la imperiestro di Abisinia. La fervoyala kompanio obligesas en kazo di milito, transportar trupi e militala equipaji dil imperiestro . . . . omno povas aranjesar inter amiki. — *No More War, London*

Konstrukto: Muelilo funcionigesis en Mexiko depos un yaro per sunala energio-mashino, qua kaptas la sun-radii en sistemo de speguli. Pro ke on ne demandas imposti po la sunala radio-energio, la exploto-kusti es tre basa. La unika kusti es ti po la instalo dil speguli-sistemo e ta po du injeniori, qui konstante observas la mashini. — *Sonntagszeitung*

La lingui di la mondo

La konocata ciencisto ed autoro H. G. Wells donas diagramo en sua verko »Outline of History« en qua lu probas trasar la origino ed interrelato di la lingui dil mondo. Lu ne pretendas ke omna detali esas verifikita.

La Indo-Europana lingui: Kelta grupo, Latina, (Franca, Hispana, Italiana), Greka grupo (Albaniana). Germanida od Teutonika grupo (Germana, Holandana, Skandinaviana, Angla edc.), Slava grupo (Rusa, Bulgariana ed c.). Pluse la lingui di Lituania, Tokhan, Armenia, Persiana, Sanskrit qua lasta inkluzas diversa Hinduana lingui.

Semida lingui: Babylonia ed Asiriana, Feniciana, Hebrea, Siriana, Araba, Tigreana (lingui di Abisinia).

Hamatika lingui: Anciena Egiptiana (Koptik), Aegeana grupo (Lydiana?, Etruscana?, Berber lingui, Tigreana lingui).

Negro-lingui: Bantu, semi-Bantu, Sudaniana, Nubiana.

Ural-Altaika lingui: Laponiana e Semoyeda grupi, Finlandana, Madyara, Turkiana, Mongoliana, Manchu-ana.

On ne konocas la origino dil lingui Burmeziana, Chiniana, Siamana, Japoniana, la Amerik-Indiana lingui e la lingui dil Eskimi.

REFLEKTI PRI LA DIO

Problemi qui afektas la labori interlinguala e la propago di helpolinguo.

Koordino di la esforci

Minima programo komuna

hzj. La skopo, quan omna mondolinguisti agnoskas e povas uzar kom fundamento di komuna programo minima esas la *difuzo dil ideo di linguo helpanta internaciona.* Ica punto agnoskesas en omna landi da Esperantisti, Idisti ed omna individuala e kolektiva adheranti di altra sistemi, e ni esforcez realigar ol kun omno quon ol implikas.

Ni povas komune laborar por ol sen irgamaniere lasar influar per ico la libera agado por nia rispektiva sistemi, e nia linguala nedependeso.

La diferanta opinioni e principi, quin ni sequas por trovar la maxim apta e facila helpolinguo por la laboristaro ed omni qui future stacos en internaciona relati, ne darfas destruktar nia unionita esforci por skopi, qui esas fundamentale le sama, e komuna ad omna movadi interlinguala.

Nula autoritato examenos la problemo di interlinguo, ante ke la komuna esforci di *omna* interlinguisti sucesis vekigar generala intereso por helpolinguo e sucesis montrar la avantaji di tala linguo por la amasi.

La komitato dil Uniono agnoskis la establiso di amikala relati kun la Esperantisti (58/V;) e la kunlaboro por endukto dil lingui helpanta kun omna organizuri samaskopa (59/IV;).

Ico signifikas ke la Konsuli di Ido esos pronta traktar inquesti en irga L. I. same kam inquesti en Ido, se li satisfacas la kondicioni dil konsul-servo. Ni ne nur povas expektar ma ni ja praktikale experiencis, ke individuala Esperantisti esas pronta helpar e renkontrar Idisti, ke ni judikez e traktez omna amiki e partisani dil L. I. same kam Idista samideani.

La aboliso dil distingo inter la kin- o sispinta steli ne implikas livar nia movadi, kontree ol signifikas aceptar nia samideani del altra movadi en la nia ed aceptesar dal altri, tale extensante la fundamento por mondolinguo e kunforjante omna esforci.

Ni direktas ni al Esperantisti individuala por ke la amasi qui laboras por helpolinguo abandonez omna prejudiki e komencez amikala relati per sustenar la propago.

La diferi linguala es de sekundara importo se ni deziras mantenar la ideo mondolinguala. Erste kande korporaciono o guvernerio kun decidiva influo kreas komisitaro por la adopto dil L. I., ni maxim ciencale e senemoce demonstrez nia linguala konvinkesi e vidpunti. Nia cadia tasko esas igar la ideo dil L. I. maxim populara.

IDO-PROPAGO

Opinioni

En la »Revuo de Metaphysique et de Morale« (Paris) aparis recente longa artiklo titulizita »Le Destin de l'Europe« da *H. Theodore Ruyssen*, Geneve. En ica artiklo M. Ruyssen parolas pri la lingual problemo di Europa, ed agnoskas lua prefero por Ido kom solvuro. Yen traduko di mikra peco — »La problemo esas maxim serioza por la futuro di westala kulturo. Un de ni, Louis Couturat, bone komprenis to, e laboris kun energio, savo e talento por l'adopto di Ido. Komprenende on ne okupas su kun la kimero di linguo universal, ma nur kun la posibleso donar al homi parolanta irga linguo-instrumento di intelektal kambio tam simpla e praktikala kam, en altra feldi, la sistemo dil Araba cifri, la decimal sistemo di kontado, la notizado muzikal, la nomenklaturo kemiala edc.«

La autoro di ica artiklo esas Sekretario Generala di la Uniono Internaciona di Asocii por la Ligo di Nacioni.

»La maxim bona maniero por ganar E-i es korespondar kun li per Ido ed E, amikale servar li quale se li esus Idisti, konsiderar li kom frati e precipue bone propagar Ido. Multa E-i adherus Ido, se ni esus plu propagema e se per to Ido havus sucesi, quale E ankore povas ofrar li al mondo. Nia pueri kambias postmarki kun E-a pueri en Chekoslovakia«.

H. Meier-Heucké, Luxemburgia

»Mi sincere dankas vin pro la du verkoj kiujn vi tiel afable sendis al mi kaj mi povas certigi vin ke *ili estos tre utilaj*. Mi tute ne kontraústaras modifojn en E, sed firme alig'as al la Zamenhofa konvinko ke reformoj estas akcepteblaj nur post grand-skala internaci-oficiala subtenado aú subten-promeso (kaj mi tiuj aldonu — g'isfunda lingvoscia esplorado)«.

Prof. Collinson, Anglia.

Prof. Collinson es ex-membro dil E-akademio.

»Skribez a tua amiki sempre karti per Ido. Skribez se to esas necesa, bilingue.

Esas aparte valoroza, se ni instigas per tala propago-maniero nia amiki a skriptado, ne skribado. Multa homi povas skribar, ma til nun nur poka homi savas skriptar. E ne existas plu bona moyeni di mentala kultivo kam instigar la homi divenar skripteri, skriptar sua idei. Pro to ni juntez nia Ido-propago kun tala mentala kultivado.«

Heinrich Peus, Dessau, Anhalt

Docoletri tote en Ido segun la direta metodo

VII. Ante la laboro

Ni iras aden nia laboreyo. En nia laboreyo ni audas la lautparolilo. Ni gimnastikas per radio-instrukto.

Ni stacas. Ni audas la voco dil gimnastikala instruktisto.

Bona matino, kamaradi. Quale vi standas.

Atencez! Nia exerco komencas.

Pose ni iras a la laveyo. En la laveyo ni prenas aroz-dusho.

Pos la aroz-dusho e la gimnastiko me drinkas glasedo de teo. Esas kin minuti ante kloko sep. Me metas mea profesionala vesti. Me metas mea profesionala vesti ed eniras la laboreyo.

Questioni: Quon ni audas en nia laboreyo? — Ka vi gimnastikas per radio-instrukto? — Qua instruktas? — Quale la gimnastikala instruktisto parolas a vi? — Quante longe vi exercas? — Ka tu prizas fresha aroz-dusho? — Ube tu prenas ol? — Quante tarda esas nun? — Ka tu laboras en bona vesti? —

Kelka facila reguli di Ido

En Ido la vorti komencesas per minuskuli. Propra nomi e derivuri de propra nomi skribesas per mayuskuli (Angla navi, Germana muziko Rusa konstrukto, Hispana danso). La nomi di urbi uzesas quale en la urbo ipsa (Roma, Firenze, Moskva, München, Genève).

Ofte uzita afixi

des- (signifikas la kontreajo), honesta, *des*-honesta, agreabla, *des*-agreabla

-er okupo amatorala kun ulo, fumar, fum-*ero*, fotografar, fotograf*ero*

-ist profesionala okupo kun ulo, redakt*isto*, fotograf*isto*, mekanik*isto*, fabrik*isto*

La tilnuna ilustrita lecioni dil docoletri prokuris impreso pri la originala Germana edituro. Teknikala motivi koaktas ni insertar ta letri sen ilustruri en la futuro. Pro ke oli precipue atingas Idisti qui havas bona fundamentala konoco dil linguo, la texti de nun, docos la justa apliko dil afixi. La studio dil Germana letri es rekomendinda.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

Linguo internacionala, sistemo da Phipson 1908: el regulo pro kreationo de un linguo rationala, legebila ad primo viso per omna kultivata Europeano o Amerikano, esas pauka et simpla.

Linguo internasione, sistemo da Bologne 1929: la verbo esar pro sua granda uzeseo postule un spesale breveso: as, es, is, os, us. L'altre reformos rezulte de dises.

Linguo romane universale, sistemo da Slonimski 1910.

Linguum islianum, sistemo da Isly 1901, reformita Latina.

Lingva perfekt, sistemo da Hartl 1909.

Lingvo cosmopolita, sistemo da Saussure 1911.

Lingvo internacia = Esperanto.

Lingvo internacia, revuo por Esperanto, Athen 1929.

Lingvo internacia, revuo por Esperanto, Paris 1896—1910.

Lingvo kosmopolita, revuo por Kosmopolita 1912.

Lingw adelfeal, sistemo da Kovailòv 1912.

Lingwe universala, sistemo da Zamenhof 1878: mal-amikete de las nacjes kadò.

L'internationaliste, revuo por Ido, Paris 1925.

L'interpretor, revuo neutra, Leipzig 1888—1889.

Linzbach Jakob, skr. 1916 Principi filosòfskogo yazikà, 1921 Transcendent algebra, 1922 Language philosophique, red. 1922—1930 Idéographie mathématique.

Lips-kith, sistemo da Scarisbrick.

Liptay dr. Alberto, Chileano, skr. 1890 Lengua catòlica.

Litova stelo, revuo por Esperanto, Kaunas 1922—1925.

Locke John, Anglo, 1632—1704, skr. pri la mondlinguo.

Lodowych Francis, skr. 1646 sistemo.

Logo, sistemo da Darde.

Logopandecteision, sistemo da Urquhart 1653.

Loqa, sistemo da Nield 1927, preske apriora: na = 1, xe = 2, li 3, ko 4, cu 5, sah 6, peh 7, tih 8, foh 9, y 0, nay 10.

Lorenz Francisco Valdomiro, skr. 1913 Vortareto Ido-Portugalana, red. 1914 Astro Idista, skr. 1914 Grammatica completa da Ido, 1929 Iniciaçao linguistic, mysterios, leis e curiosidades da linguagem humana, 1930 Mundial.

Lorenz prof. dr. Richard, Austriano, 1863—1929, prez. 1910—1914 l'Unione por la linguo internaciona, v. anke *Couturat.*

(duros)

TRA LA MONDO

Rezumita raporti pri la progreso di Ido.

Anglia. Nova elekti eventis en la Angla Ido-societo. Sro Baxter divenis vice-prezidero, dzlo Spillane sekretario, dzlo Haslam kasero. La komitato konsistas de dzlo Gower, sro Sweetlove e srno Zhook. Central adreso dil societo es 8, Kings Ave., Woodford Green, Essex. En »Trade Unionist« aparas serio de anunci por Ido ed artiklo da M. Spillane »Barieri al internacionismo«; La monatalo »Master Key Magazine« publikigas reguloze Ido-parto en Angla ed Ido-texti. La februarala nro kontenas artiklo »Why learn foreign languages?«. La Monatala Letro, aparanta reguloze, publikigas adresi di korespondema Idisti.

Dania. La klubo di Fredericia aranjis asemblo, en qua diskursis Chr. M. Hansen pri »populdanso e populmuziko«. Siorino Petersen demonstris la muziko per piano. La prezidero, Sro. Axel Petersen, lektis letro, recevita de olima Esperantisto, qua transirabis ad Ido. Studio-grupo duktesas da sioro Petersen. Prepari facesas por fondar Dana Ido-federuro ed editar reguloza cirkulero por la membri. La jurnalo »Fredericia Socialdemokrat« insertis Ido-novaji.

Francia. Srno Lafay komunikas, ke Ido-texti aparis en Politeknikala Buletino. On anke recensis la Lernolibro por Esperantistoj. — La Franca Idisti povas adherar la Uniono per sendar la kontributi a C. Papillon, 52 rue Petit, Paris 19e.

Germania. La Germana Idisti adheres ULI sive direte sive per Ido-Centrale, qua mediacas la adhero. Mikra Buletino por novembro-decembro 1935 aparos. Ta populara monatalo cesos per ta du lastra nri.

Hispania. La »Hispana Federuro di amiki dil L. I.« elektis nova komitato. Prezidero Prendez Alvarez, viceprez. Gaston Leducq, sekretario redaktanta Petro Marcilla, sekretario generala Jaime Kreis-Schneeberger, kasero J. González, komitatani sri Bonet, Ramón, Ferreres, Conesa, Martinez, Stern. Ido-artiklo aparis en El Magisterio Canario da sro Mallén. Sro Galvez, del Ido-grupo NOVA HOMI en Herrera, Sevilla, skribas: Icayare nia Idogrupo ganis dekedu nova Idisti. Omni es fervoroza ed entuziasmoza yuni, qui laboras fervoroze por Ido. Artiklo por Ido aparis en la revuo »Liberación« en Barcelona.

Hungaria. La revuo »Ido-Vivo« komunikas detali pri la Idokongreso en Szombathely. Ni rekomendas abonar Ido-vivo po —,50 Mk. de de sro Csatkai, Erzsébet kir. u. 1. III., Szombathely. La kongresprepari bone avancas. Inj. L. Horovitz (Budapest) laboras por teknikala Ido-DEFIRS-lexiko. Idisti propagas en Sashalom, Gyula e Györ. Univ.-profesoro Géza Boleman, olima membro di UEA, divenis fervoroza propagero di Ido.

Japonia. La Esperanto-revuo »Oomoto Internacia« recensas la Lernolibro por Esperantistoj kun indignanta vorti. Pos memorigir ke Ido vivas e ke 12a Idokongreso eventis ol dicas: »Meditu, samide-

anoj la tagoj de martireco venas al ni«.

La recensanto es justa kredante ke Ido anke ganas fundamento en Japonia e Chinia, lente e sekure — ma ico ne bezonus esar motivo por expektar martireso por Esperanto. Tote kontree, Idisti ed Esperantisti povas e volas laborar komune por la L. I., ed es necesa ke de amba lateri on sincere promocez lo ed aspirez la komuna skopo.

Suedia. La yarala kunveno dil Sueda Ido-federuro eventas en marto en Stockholm. — Diskursi pri Ido da Hellm. Röhnisch eventis en la provinco Nerike. Kursi por Ido dal Klubo di Oerebro eventas en la Laboristal societo edukala. La societo propagas Ido per expozo de literaturo en vitrini. — Kristana Idosocieto kunvenas reguloze en Stockholm. Central adreso prez. Erik Lindgren, Hagagatan 12, Stockholm.

Suisia. Studiogrupo duktesas da sro W. Karlen en Bern. La kunveni dil Ido-societo duras. Central adreso Schulweg 2, Bern.

U. S. A. La komitato dil nove fondita »The American Ido Society«, Box 1777, University Station, Austin, Texas esas: Prezidero Meredith Knox Gardner, viceprezidero Walter Pannell, kaso-revizero V. K. van de Venter. Ni ja recensis la monatalo The American Idist, qua aparas en Angla linguo ed Ido. Sro Pannell publikigis artikli por Ido en Eagle News e Yankee Trader.

La cienco pri la kolori ri-imprimesis ed es obtenebla de sro P. Wegman por propago. *Rektifiko:* Pagino 4-1936 lineo 14/15 lektez »Nigra *a* blanka«, lineo 18 lektez »exemple per *c*, i, p.«

Konsulo di Ido por Norvegia: A. Engen, Christen-Travesgatan 15, *Stavanger.*

FINANCI: Por Progreso e por la propago. Baller fr. 11,23; Dufour 3,—; Engen 2,70; Payrot 5,—; Petrina 3,—; Anderegg 5,—; Bäckström 19,—; Bratten 12,08; Brunet 3,—; Chassin Ffr. 20,—; Fischer 5,—; Holmgren 5,—; Houillon 10,—; Landmark 5,—; Laurent Ffr. 50,—; Lubieniecki 4,—; Madel Ffr. 25,—; Papillon Ffr. 25,—; Potonet Ffr. 50,—; Thomas 10,—; Thomsen 5,—; Waltisbühl 5,—; Zimmermann 5,—.

Kun kordiala danko
la kasero *H. Cornioley.*

La adresi di korespondema Idisti reguloze publikigesas en *Monatala Letro* (8, King's Ave., Woodford Green, Essex, Anglia). Vu trovas nombroza adrezi de korespondemi de omna landi. Sendez vua adreso por publikigo o demandez ex. dil Letro.

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

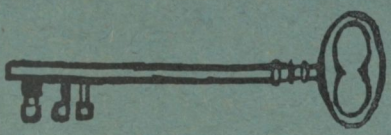

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kurár, manjár,* ye altra vorti sur la prelasta silabo fuzéo, *rádio, familio.*

la
esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi.*

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o
indikas substantivo en singularo *oranjo, vino*

-i
indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a
indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e
indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-us
indikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez
indikas la imperativo e deziro *venez adhike, voluntez venar adhike*

-as
indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is
indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os
indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-es-
indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	**-ata**
-inta	pasinto	**-ita**
-onta	futuro	**-ota**

me esas manj-anta, il esas laud-ata, amata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar
indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	*me manjas, ni kuras*
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

dekeun	dekedu	duadek	duacent	triamil
11	12	20	200	3000

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni
qui ne kontenas questionala pronomo *(qua, quo, kande, ube? edc.)* komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido
(2 Mk. afr.)

de omna Ido-librerio ed Ido-societi. Pri literaturo demandez la katalogo di Ido-libri.

Du recenta libri:

Esperanto-Ido lexiko

Lernolibro por Esperantistoj

da *Heinz Jacob*

1,50 Mk. kune del Ido-librerii!

Taktiko propagala

esas necesa por sekurigar suceso. La Taktiko-Manualo por Idopropago tote en Ido donos skemo pri diskursi e nombroza artikli uzebla por la omnadia laboro por Ido (2,30 Mk.).

de Ido-Centrale, Soorst. 75
Berlin-Charlottenburg 9

Kompletigez vua serii de PROGRESO!

La premilita numeri 1-80 es recevebla po —,70 SFr. afrankite segun disponeso de **Ido-Centrale (Herm. Jacob)**, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

La nri 81-101/102 esas recevebla po —,70 SFr. po kayero de **C. Papillon**, 52, rue Petit, Paris 19e. Omna yarserio 4 Suisa fr.

De amba speci nur restriktita quanto es disponebla, komendez balde, kompletigez ta valoroza verko en vua biblioteko.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., *Woodford Green, Essex.*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocabana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg 9.*
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2⁰ 4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro Zürich-Oerlikon.*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. *Austin* (Texas).

R. Ottesen & Søns Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO
IDO = REFORM-ESPERANTO

TOMO XIII. Nro 3 (111) Mayo-Junio 1936

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo internaciona

Fondita da Prof. Louis Couturat, Collège de France

OFICALA ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*
Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatis vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson* (Suedia)
viceprezidero *J. Csatkai* (Hungaria)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. W. Baxter* (Anglia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Dro *S. Auerbach* (Austria)
Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Nederlando)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.« § 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 5 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 2,50 Suisa franki adminime, inkluzante Progreso.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,90 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley,* Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Oficala organo dil Uniono

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Redaktero **Heinz Jacob**

Aparas sisfoye en la yaro

Nro 3 (111) **Mayo—Junio 1936** Tomo XIII.

INDEXO DIL KONTENAJO

Louis Couturat parolas 49
Praktiko di Ido 50
(Pri la mondo di la subkoncio segun Sigmund Freud; la homo; Chinia, olua prezenta stando; la Tsing-tien-sistemo; yen ul kongreso internacion, poemo; la bruiso kom matro dil parolo)
Mondo-literaturo, la matro.... 57
Jurnal-raporti 62
(Angla-Amerikana; la yarcento dil cienco; lakto; India; du motivi; la valoro dil homala vivo; Mui Tsai; konquesto; abundanta produkti; Amerikana humuro)
XIII. internaciona Idokongreso. 64
Konsuli di Ido 64
Reflekti pri la dio, la Angla linguo; La aristo 65
Me lernas Ido, sisesma letro... 67
(Sokrates, -ig, -iz)
Mikra enciklopedio mondlingual 68
Bibliografio 69
(La langue auxiliaire Ido et son application aux sciences pharmacologiques, ad-avane, Centerbladet, IDO, Ido-vivo, Monatala Letro, Ido-Yuni, The American Idist)
Tra la mondo 71
(Anglia, Germania, Hispania, Hungaria, Italia, Luxemburgia, Madagaskar, Polonia, Suedia)

LOUIS COUTURAT PAROLAS:

".. en psikologio ed en filozofio maxime, la maxim desfacila tasko esas definar precize la nacionala koncepti; pose on povas komparar oli, e til ula grado identigar oli, kun granda prudenteso, quale facas sro Baldwin en sua granda *Dictionary of Philosophy and Psychology,* e sro Lalande (membro di la Delegitaro) en la *Vocabulaire technique e critique de la philosophie,* editata da la Société française de philosophie. E nur pos ta longa exploro on povas propozar (quale facis la lasta autoro) internaciona radiki por koncepti bone definita e destingita. To esas la sola ciencala e serioza metodo;..". *Progreso II., 387.*

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

Pri la mondo di la subkoncio

Okazione dil 80-yara aniversario di Sigmund Freud
Da Josef Csatkai (Hungaria)

Freud desmaskis la habitanti di la subkoncio. Ica habitanti es desagreabla fenomeni. Li efektigas mala sentimenti, li detrimentas nia joyi. Ni preferas obliviar li, ne suciar pri li. La homo, segun la lego dil naturo, renuncas omno desagreabla sen penso. Ico eventas quaze reflexatre, quale kande on retraktas onua manuo subite de la fairo. La homala mento sorgas pri obliviar omno desagreabla. Ma ica kozi tamen vivas en ni, li esas nia subkoncio. En ica inferno vivas nura exiliti; la gardisto »koncio« atencas, ke la exiliti restez infre, pro ke li volis ulo neexekutebla, quon la familio, socio, civilizeso e kulturo ne admisas. La unesma exiliti sendesas de la infantevo per »on ne darfas« ed »on ne povas«. Sempre plu multa deziri e pasioni migras adinfre parpopulizante la mondo dil subkoncio. Kelkafoye la kaptiti revoltas, ma la koncio defensas su per nekredo, oblivio, abnego. La severa censuristo, la koncienco, selektas ek la pensi e sentimeni nur iti, qui es konkordebla kun la sociala legi e kustumi. Ol opresas la revoltanti e sepultas oli vivante. Tamen dum la dormo la censuro ne funcionas sat vigilante. Freque mem la agi dil vigileso es influita da la subkoncio. La tale nomita mis-agi, sensenca paroli ed agi, es reale ne erori e ne sensenca. En dramato »Cezar e Kleopatra« da Shaw, Cezar meditas kande ilu livas Egiptia: Quon me obliviis? Lu sentas obliviir ulo ante la departo. Fine lu memoreskas, ke lu obliviis adiodicar a Kleopatra. Ica spiritala standa deskriptesas da Nietzsche en ica aforismo: »Me facis ico — ton mea memoro dicas.« »Ton me ne povis facar« — dicas mea senkompata fiereso. Fine la memoro cedas.

Freque duspeca intenci kontreagas. Servistini freque ruinas e ruptas utensili. Koncie li ne volas lo mala, ma subkoncie li revoltas kontre lia inferiora stando. Por ke la subkoncia intenco restez latenta, ol tra-fingas ol kom deshabileso. Anke la anekdoti es kovrita deskovri dil subkoncio. La formo dil anekdoto posibligas naracar to, quon on ne darfus naracar altre. La politikala anekdoti expresas la odio, antipatio e revolto. Ita politikisti eroras qui pensas, ke li es populara, se on naracas anekdoti pri li. La amaso dil anekdoti pri persono es la signo dil popularesо dil mal opinioni pri lu. On ne povas opresar la anekdoti per censuro o persekuto, nam la opreso mem augmentas la expreso-koakto. Anekdoto naskas precipue, kande ulu volas reprimandar ulu. La reprimando konfliktas kun kulturala e gustala obstakli e pro to ol transformesas ad anekdoto. Ni ridas maxim forte pri aktuala anekdoti e humuraji, pro ke la bitreso dil opreso transformesas a la joyo dil liberesko o desopreso.

La Homo

Trad. M. Spillane (London)

Kande la homo unesme vagadis en ombroz primforesti, il esis la serfo di Naturo. Il ofris tributo e prego a la venti, e la fulmino, e la pluvo, a la kavern-leono, qua sizis sua ter-truo por repozeyo, a la mamuto qua devoris sua skarsa rekolto. Ma tempo pasis, ed il audacis revoltar. Il igis petro divenar sua servanto; il deskovris fairo e vejetaral veneno; il domestikigis fero; il mortigis sovaj animali o domtis li; il koaktis li nutrar e vestizar lu. Il divenis chefo cirkondata da sua sklavi; la fairo jacis apud lu kun obskur-red okulo e flava lango, vartante lua imperi preparar repasti o fabrikar veneno, od irar kun lu por militar, e flugar adsur la domi dil enemiki, sistante, mujante e konsumante omno. La arbori dil foresto esis le lua. Il abatis li segunvole. La tero produktis ye lua impero.

Il laboris per fero sur ligno e petro, e fasonis la fantazii di sua mento; il koliis skalii, flori e klar-red beri, ed interplektis li en sua hararo; il taliis la stoneto aden cintilifanta lapido; il transformis la opak argilo aden diafana petro.

La fluvio, quan olim il ardorabis kom Deo, o quan il vane atakabis per espado e lanco, il nun domtis.

Il igis la venti muelar sua frumento e portar lu trans la maro; il igis la steli servar lu kom guidanto. Il obtenis de salo e ligno e sulfo ul destruktanta forco. Il ektiris de fairo ed aquo la terorigiva forco qua produktas la volkano, ed igis ol facar la laboro di homal manui. Il igis la suno facar sua portreti ed employis la fulmino en la postkontoro.

Del libro »The Martyrdom of Man« da Wynwoode Read.

Chinia

Da H. Mc Frane

La kombati qui konstante sukusas Azia, apene penetras la plenigita dii dil Europana homi. Nur rare novaji pri invadi, inundi, famini atingas nia diala vivo. Granda chanji preparesas, la nuna socio, mixuro inter la anciena Chiniana kulturo e la moderna Europana civilizuro, remplasesas per formi adequata al bezoni dil povra ruranala milioni en Chinia.

Mongolia

La enorma Extera Mongolia esas nedependanta republiko depos 1912, ma en la nordo ol kontaktas U. S. S. R. e konseque sequis la chanji interna di ol. En 1924 Extera Mongolia aceptis konstituco di Soviet- (konsilistal) socialista republiko. Depos ta acepto ol esas virtuale membro-stato dil Soviet-Uniono.

Nun, kande la minaco di invado dal imperialista armei Japoniana del esta Manchuria divenas matura, Stalin deklaris en marto 1936 ke irga atako kontre ta lando rezultus en la defenso di ol dal Rusa reda armeo. Extera Mongolia kovras areo, komparita a nia Europana mezuri, qua distus de Berlin til Portugal en longeso e de London til Milano en larjeso. Olua chef-urbo, Ulan Bator Choto (olim Urga) situesas nordeste di la granda dezerto Gobi. Kun nur tri milioni de homi ol esas poke populizita.

La koliziono en la nord-esto

Interna Mongolia dominacesas nun pluse e pluse dal Japoniana armei invadinta en septembro 1931 Manchuria

e Jehol. Quale on kreis en Manchuria la marionet-stato Manchukuo, on kreis fine di 1935 la stato Mengus, sub Japoniana protekto, qua inkluzas la provinci Chakar en la nordo, Shansi en sudwesto, Hopei en la sudo e Shantung en la sud-esto.

Ante la imperialista invado Chinia havis 21 provinci. La importo dil nuna chanji, interna ed extera, ilustresas per la fakto, ke ol kovras areo plu granda kam tota Europa, nome ce. 4,277,000 qu.mili Angla, ed Europa nur 4,093,000 qu.mili. Kun la habitanti di Mongolia, Sinkiang (Turkestan) e Tibet ol havas ce. 450 milion de homi, ce. un kinimo del populi di la tota mondo.

La defenso

La centrala guvernerio dil nacionalista partiso Kuomintang, o kurte Nanking-guvernerio, dekretis ye la 3. marto 1936 la konskripto di omna homuli inter 18 til 45 yari. Ico esas interpretata kom evtl. preparo por haltigar la plusa invado da Japonia, o por preparar la civila milito kontre la sucesoza reda armei. La central komitato dil Chiniana Soviet-Republiko publikigis manifesto kun dek punti de qui me citas: Armizita rezisto al Japoniana expanso e la restituco di omna okupata teritorii, sama yuri por omna nacionalesi habitanta Chinia, establiso di kontakto kun omna amasi qui esas opozita al Japoniana imperialismo (laboristi di Japonia, la Koreani, la habitanti di Formosa), komuna kombato kontre ta militema imperialisto.

La interna chanji en Chinia

Pos la renverso dil olima dinastio en 1911, Sun Yat-sen proklamis la republiko. Ol esas guvernata depos 1928 dal Kuomintang, la nacionalista partiso di qua la chefo esas la generalo Chang Kai-shek. La sideyo dil guvernerio esas Nanking. La sideyo dil guvernerio dil Chiniana Soviet-Republiko esas Kanting en la provinco Szechwan. Ica provinco, anke nomizata la Central Chiniana Soviet-regiono esas cirkume tam granda kam tota Germania. Ad ol ligesas granda regioni en Hunan, Shensi e Kweichow. Distrikti en Kwantung, Fukien (opozite di Formosa), Chekiang,

Shansi, Shensi, Ningsia e Kansu esas partisana. Ibe la Soviet-sistemo inter la ruranala amasi, 80 % del tota habitantaro di Chinia esas agrokultivisti, duras funcionar.

La taktiko dil reda armei

La Soviet-distrikti defensesas kontre la armei di Chang Kai-shek da sis armei e plura partisanala detachmenti, ofte mistitulizita »banditi« dal Europana jurnalaro. Extreme interesanta esas studiar la taktiko e metodi di ta armei. Lia chefa armo esas eduko e propago.

En omna loko quan la armei pasas, rekrutesas nova kombatanti, ex. pasante la teritorio dil Yao-tribuo 10,000 soldati ganesis. Ili instruktesas omnamatine ante ke la marcho komencas ed en la vespero, pri la politikala doktrini, en la lekto di topografikala mapi edc. Reguloza jurnali editesas dal armei. Ye la arivo dil armeo en irga urbo o vilajo, la redarmeano aranjas kunveno kun omna familiani che qui li esis akantonita. Il mustas explikar a li la skopo dil reda armeo, por qua ol kombatas e mustas facar omna esforci por ke lua propago penetrez la maxim larja grupi dil populo. Singla redarmeano portas kun su peco de kreto e lu esas obligata skribar ne min kam tri devizi socialista sur la muri dil placi quin lu pasas.

En omna loki, vilaji ed urbi, organizesas ye la trapaso mestierala sindikati e lokala Sovieti (konsilantari). Ica lasta specale en la vilaji.

Pekunio

Lor un del lasta avanci en aprilo e mayo 1935 on kunprenis mashini del arsenalo, imprim-mashini por la produkto di propagili distributita en mili al populo, e fine anke mashini por la monetifeyo. On konfiskis la proprietaji e pekunio dil lokala domen-posedanti, le Tukhao-i, pose on ri-fuzis la arjento obtenata e, kom un del principi dil reda armeo, pagas bone la povra ruranaro por omna vari, nutrivi edc. recevata de li. Ico pluse fortigas la situeso mem pos livo di la regioni. En la loki on fondas lokala komitati por la mobilizo di boikoto pagar imposti al Nanking-guvernerio.

Kande esis neposibla kunprenar la vunditi, ili akantonesis

meze dil populo. La populo sendis ili a sua rispektiva armei kande li esis risanigata. Kelkafoye esis necesa formacar partisana detachmenti por celar ili sekure.

La ekonomiala programo dil Kanting-Soviet-guvernerio esas adaptata a la dense populizita arei di Chinia, qui konocas poka civilizuro.

Agri-kulturo

Omna lando dil feudala posedanti konfiskesas e donesas direte al agro-kultivisti. Future ne konfiskesos lando di mikra fabrikisti, mestieristi, docisti, mikra komercisti ed ula laboristi, qui ne ipsa kultivas la sulo ma qui obtenis ol po lia propra laboro.

Por sekurigar reguloza provizi al Reda Armeo, e por plubonigar la materiala kondicioni dil amasi, esas esencala ne nur sustenar la kreo di kooperativa societi e statala entrapezi, ma anke stimular privata komercala industrio; duesme la Sovieti revizos omna impedi por libera komerco e la kresko dil industrio.

Ico esas la politiko en la lukto por la liberigo dil 450,000,000 habitanti dil maxim granda lando en la mondo, por krear por ica milioni, kondicioni materiale elevita super ti kreita per nerestriktita exploto dil chipa laboro e la katastrofi kreita per la naturala forci dil lando: Inundi e famini.

La Tsing-tien-sistemo

Chinia posedis alte developita agro-kultivo ja en la yaro 2700 ante Kristo. Ta-tempe Wang-ti kreis, pos sucesoza milito, uniforma imperio. Il distributis la lando inter nombro de feudal-princi e deklaris ke omna sulo apartenas al stato.

On oficale introduktis la Tsing-tien-sistemo en 1120 ante Kristo ed ol mantenesis til 700 ante Kristo. Ica agrala sistemo reprezentesas per la Chiniana signo Tsing.

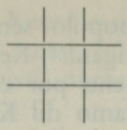

Se on kompletigas ica vort-imajo per quar streta linei, on perceptas la skemo dil lando-divido: non same larja quadrati.

La sulo aparteninta al stato dividesis aden non same granda quadrati (singla 100 Mu = 2,65 ha). De oli ok ruranala familii obtenis single un del ok extera quadrati, dum ke la interna kultivesis komune kom komonala lando ante la kultivo dil privata agri. Ica laboro ed olua frukti livresis kom imposti e rento. La frukti dil privata agri apartenis komplete al rurani.

Singla adulta rurano obtenis 25 Mu de lando; se lu establisis familio, lu obtenis 100 Mu. Kande la rurano mortis e ne plus povis laborar, la agri transiris por disponeso al stato. Kompro o vendo di lando esis interdiktita.

Tam longe kam la Tsing-tien-sistemo existis, ne eventis granda militi, ne existis raptisti, ne existis famini. Erste pos la desaparo di ta sistemo desparis prospero e la sociala paco de la granda, Chiniana imperio.

Segun la libro »Chinia por 4600 yari«, da K. Hinkel e Kuo-schien-yen.

FINANCI: *Por Progreso e la propago:* (Sumi en Suisa franki) Dr. Auerbach 5,—; Désirant 5,—; Gardner 4,87; Gumpenberger 5,—; Library of Texas 3,90; Pannell 3,—; Richard 5,—; Roze 50,—; (Sumi en Angla shilling-i) Dr. O'Regan 4/6; Richardson 6/6; Hodges -/6; M. Spillane 6/6; Angla Ido-societo 20/—; (en Germana Mark) Rabitz —,50; Schwartz d. Ae. 2,—; Wiebel 1,—; Zeidler 2,—; Egli-Weber Sfr. 5,—; Richardson 75,20; Segretinat 4,—; Venter 2,80.

Kordiala danko
H. Cornioley, kasero

Bern, mayo 1936

En la julio-agosto nro publikigesos: Recenso pri la nova lernolibro di Ido por Poloni »Podrecznik IDO« da L. Weber, raporto pri la Suisa Idomovado e la monatala letro en Ido, editata dal sekretario R. Stucki ed altra informi pri la progreso di Ido e la kongreso-programo.

Akademiano Roze es nun kompilanta la decidi dil interimala akademio en specala libro qua dissendesos ad omna membri dil Uniono. La *Statuti* dil Uniono jus editesis e sendesos gratuite ad omna Idisti qui deziras oli.

Mondo-Literaturo

Internaciona konkurso

Komunikez vua rezultajo, admaxime kin probabla autori dil infra rakonto, sur postkarto ad 8, King's Avenue, Woodford Green, Essex, Anglia. La premio por la gananto esos *Nova Horizonti*, itenerario dil historio universal da J. Barral. — Robinson Krusoe esis parto del verko *Kapitalo* da Marx. Nur un korekta solvuro da *Marcel Pesch* arivis inter multa karti. Me esperas ke cafoye multi trovos la justa autoro di »La matro«. Red.

La matro

Li esis quar granda homi, kun blonda barbo e blua okuli, diveninta grasa malgre la fatigi quin li experiencis, e li esis anke bona quankam li esis en konquestita lando. Anke ad ica olda muliero li montris su komplezema, sparigante da elu fatigi e spensi. On vidis omna quar tualetar an la puteo matine, en maniki di kamizo, lavar su per kolda aquo en la frua dio, meze dil nivo aspektanta rozatre, dum ke la matro Sauvaja iris ad e retro por preparar la supo. Pose on vidis li netigar la koqueyo, frotar la petra sulo, hakar ligno, exekutante omna bezoni dil menajo, quale quar bona filiuli cirkum ilia matro.

Ma la oldino sencese pensis pri elua filiulo, al granda magro kun la hokatra nazo, kun bruna okuli, kun forta barbo. Omnadie el questionis singlu de la soldati, qui esis akantonita che el:

»Ka vu savas adube marcheskis la 23. regimento? Mea filiulo esas en ol!«

Li respondis: »No, ni ne savas, ni tote ne savas!« E, komprenante elua sucii e pensi, ili, qui anke havis matri heme, facis ad el mil servi. Cetere, el tre amis ili, elua quar enemiki; nam la rurani tote ne havas la odio patriotala; lo nur apartenas al supra klasi. Ca modesti, qui pagas maxime pro ke li esas povra, e por qui omna nova imposto esas nova kargajo, ti quin on mortigas amasope, li, ek qui on selektas la soldati por la milito, pro ke li esas le maxim nombroza, ti qui fine maxim kruele sufras pro la hororinda mizeri dil milito, pro ke li esas le maxim febla e le minim rezistiva, absolute ne komprenas la mili-

tema ardoro, ca punto di ecitiva honoro e tale nomizita kombinuri politikala, qui dum sis monati exhaustas du nacioni, la vinkanta same kam la vinkata.

On dicas en la ruro, parolante pri la Germani che la matro Sauvaja: Ica quar vere bone vivas che el.

Or, ulmatine, kande la oldino sole esis en la domo, el remarkis tre fore en la planajo homo, qua venis vers elua dometo. Balde el rikonoceskis lu; esis la kuriero qua havis la tasko distributar la letri. Il donis ad el faldita papero ed el tiris ek elua posho la okul-binoklo, quan el uzis, kande el sutis; pose el lektis:

»Matro Sauvaja, ica letro adportas por vu trista novajo. Vua filiulo Victor mortigesis da kuglego, qua supozende tranchis ilu aden du parti. Me esis tote proxim ilu, konsiderante ke ni trovis ni l'una apud l'altra en la kompanio e ke lu pregis me informar vu quik, se lu mortigesus.

Me prenis aden mea posho sua horlojeto por retrodonar ol a vu, kande la milito finabos. Me salutas amikale Césaire Rivot, Soldato de 2a klaso che la 23. regimento.«

La letro datizesis tri semani antee. El restis senmova, tote emocigita, stupidigita. El pensis »Yen, Victor esas nun mortigita«. Pokope la lakrimi pleneskis elua okuli, e la doloro envadis elua kordio. Venis ad el terorigiva pensi. El nultempe embarasus il, elua filio, elua granda filio, nultempe itere! La jendarmi mortigabis la patro, la Prusiani mortigabis la filio . . . Il tranchesabis aden du parti da kuglego. E semblis ad el ke el vidis la evento, la evento hororigiva, la falanta kapo, la apertit okuli, dum ke ilu mastikis sua labio-barbo, quale lu kustumis facar ye kolero.

Quon on pose facabis kun ilua korpo? Se on adminime retrodonus ad el lua filio, quale on retrodonabis ad el lua spozo, kun la kuglo meze dil fronto!

Ma el audis bruiso de voci. Esis la Prusiani, qui retrovenis del vilajo. El tre rapide enposhigis la letro ed aceptis ili kun sua ordinara vizajo, pos ke el ankore forvishabis la lakrimi del okuli.

Li ridis omna quar, ravisita, nam li adportis bona kuniklo, e li facis signo al oldino, ke on manjos ulo bona.

Quik el komencis preparar la dejuno, ma kande on devis mortigar la kuniklo, el ne povis exekutar lo. Tamen,

ica ne esis la unesma. Un del soldati asumis lo, e per pugnofrapo dop la oreli mortigis la kuniklo.

Erste kande la animalo esos mortinta, el ektiris la reda korpo del pelo; ma l'aspekto dil sango, quan el sentis, qua kovris elua manui, la varmeta sango, qua koldeskis e koaguleskis, trembligis el del kapo til la pedi; ed el sempre vidis elua granda filiulo, tranchita aden du parti.

El sideskis an la tablo kun la Prusiani, ma el ne povis manjar, mem ne un bokedo. Ili devoris la kuniklo sen okupar su pri elu. El celeme observis ili, maturigante ideo, kun vizajo tante senemoca, ke ili remarkis nulo.

La bruiso kom matro dil parolo

Trad. Terviro (Germania)

La etnologiisto Heinrich Schurtz, qua mortis en 1902, esis la maxim dotita inter la dicipuli dil eminenta geografiisto ed etnologiisto Friedrich Ratzel di Leipzig.

Schurtz acentizas kun energio, ke la komuna bruiso es la chef-transirilo del sono ne-artikulata e til lore ne-komprenebla al sono artikulata e per to ja komprenebla.

Omna esamo di paseri o di sturni, same anke omna trupo di mujo-simii komune bruisas dum lia vesperala koncerti. Ica bruiso esas en omna kazi la expreso dil plezuro ed igas konoceskar la komuna humoro. Ma Schurtz esas sat ne-galanta e konsideras la voco-pelmelo di omna asembluro homala kom komuna bruiso, precipue, se ol esas entuziasmigita da ula kauzo. Il dicas: »Nulu intencas silencar kande la vicino parolas, ma parolas ne-persisteme pluse, e to kontributas una-latere al komuna humoro, qua duktas al harmonioza konkordo dil asemblati. Ico esis la okaziono — en la prima komenco dil parol-developo — donar certena nociono al determinita sono ed efektigar per to parol-formaco.«

La komuna bruiso devis anke esir la helpo-moyeno por la plu-bonigo dil parolado.

La forteso di kateno esas lá forteso di lua maxim febla katen-ringo.

Yen ul Kongreso Internacion

da Gilbert H. Richardson

En la sequanta kompozuro me intencis imitar,
kun mikra chanjo, la metro di Dante e Chaucer.

1. *La arivo*

En mondo-parto dum sat longa tempi
trublita grave per des-unioneso,
en Mez-Europa, yen modest exemplo
di koopera internacion.

De plur diversa landi, separita
guvernesale, e diversa-lingua,
kunvenis homi dum somer-vakanco
ad una lando mikr ed una urbo
dum dii plur por ibe kongresar.

De norda Sueda-parti niv-kovrita,
del sud sunoza lando, de Hispania,
e de Hungaria ne-aryan linguale
del grand insulo weste, de Britania,
de multa landi, multa lingu-arei,
li venis por ceterin renkontrar.

Inter li partoprenis siorini,
damzeli anke, de diversa landi,
Sueda e Dan ed Angla e Germana
e Franc, ma absentesis icayare
Usani, Rusi ed Italiani.

Ed arivante per rapida treni
a fervoyala staciono nova
li balde kordiale salutesis
en lando di ne-konocata linguo
dal altra kongresani plura-lingua
per sama linguo internacion.

La asistinti di antea yari,
rikonocante lia konocati,
salutis nova membri bonvenint.

2. *La Personi*

Quankam konverso nun posibligesis
per ica sat facil komuna linguo,
ne mine tamen esis diferanta
la asistanti varie divers:

Un esis erudita pri Latina,
pri Grek antiqua e pri mem Sanskrita;
ed il en versi multe tradukabis
del mondolingui dil antiqua mondo
ad ica mondolinguo simpla plu.

Ed altru inter la asistanti esis
pikturifisto; il a ni expozis
plura vidaji en oleo-farbi,
nivoza peizajin vidigant.

E plusa altru de la Rona-valo
e nigra vesti, esis sacerdoto
e profesoro teologial.

Asistis anke inter ni poeto;
kantema il ed anke humurema,
e ja editis multo en versaji,
kantinda vorti kun melodii.

Du frati Idistida esis ibe,
ed inter la altri traktis tre vivace
per diskutar aferi diskutend.

Mediko esis ibe alt ed olda
qua kom patrono grandagrade helpis
per vaste ul jurnalo dissendar.

Docisto anke di la surda-muti,
qua mem la homi surda-muta-blinda
sucesis tandem ya komprenigar.

Ed inter altri pluse injenioro.
Ed altru povis humuroz rakonti,
amuziganta omni, naracar.

Ne nur profesionani esis ibe
ma anke membri di la mestieri;
ed irgequa la rispektiva lingui
quin heme ica homi kustumeskis
uzar, li hike en la kongreseyo
bezonis omni nur la mondolinguo
ed omni uzis ica linguo sam.

3. *La Kongreso-kunsidi*

En longa chambro grand alonge tri
kolegialatre kune aranjita
sidas la kongresani. Maxim multi
quieti kun proximi konversante,
o skribas letri o saluto-karti
ad altri qui ne povas asistar.

Or quale dum la normigiv yarcento
dek-e-sepesm en Parisian saloni
on praktikadis en la Franca linguo
plu juste konversante parolar;
nun kelke-same en hotelal salono,
o promenante rure, o te-drinkante,
on povis per diskursi parolata,
e l'uno l'altru do korektigante,
normal e bona stilon praktikar.

Pos askoltir sat longe multa kanti
kun bel melodii ma en ta stranjera
ne komprenebla linguo ta-landala,
li do divenas pront ad askoltar
kelk altro. Or la Prezidanto nomis
e nun a me il ofris la parolo.
Do staceskinte me parolis seque:
»Poemi esas vere plura-sorta:
kelki simila esas a diskurso,
ma altri proximeskas a muziko;
ed inter ica extremaji du
diversa gradi esas distingebla.«

4. *Konversi*

Por exkursar portata en vehili
adrure ek la urbo nun ni vehas.
»Kad on ne ordinare klasifikas
la Suedi kom rasale pur Nordali?
Vu ipsa semblas ne esar Nordalo,
ma quankam Sueda vu kontree havas
hararo nigra.« »La preavi mea«,
respondis il, »kredinde ekmigrabis
olim de Francia a lando Sued.«

Or dicis on a me en urbo-placo:
»Me lektis vua deskriptiv poemo
'Fantaziajo Geologiala',
vu devas studiar ca altra libro.«
E me respondis questionante ilu:
»Ka vu judikas ol kom eroroza?
Me tralektabis ol a studiinto
pri geologio ante editar ol.«

En nov hotelo moblizit moderne
la klasikal dociston me invitis:
»Kompleze lektez laute ek Vergilio.
Kad irgatempe, Sioro, vu askoltis
la Italiana linguo parolata?
Ka vu egardis olua konsonanti
duopla ed duople pronuncata?
Se talamaniere la linei
lektesas kad li ne per to fluadas
plu muzikatre?« »Yes, la Romani
antiqua
mustis ya pronuncir duoplalonge
duople-imprimenda konsonanti;
e per ta plu kantatra maniero
la interrelati dil Latina vorti,
divenas plu facile klarigebla,
en hexametro tale recitat.«

Ni drinkis teo konversante en
pontifurala restorerio;
me questionis ita sacerdoto:
»Voluntez explikar a me, Sioro,
la traiti, vua-judike, qua distingas
del prozo la poeziala stilo.«
»Poezio«, afable il respondis,
»plu emocoza esas e ritmoza
ed imajoza pluse e revoz.«

5. *Reflekturi*

La mandareni di la Cielala
Imperio olim en ul provinco,
malgre la lingui regional diversa
komprenis ilti de provinco altra
uzante linguo sam e skrib-signaro
a tota Chinia sam e general.
Se nur la mondo nuna utiligus
komuna linguo nun ja disponebla
por inter-stat ed organizural
parola kambiado, ka ne per to
unigo e koopero e komunigo
inter la membri di diversa stati
e societi vaste promocesus?
Ka ne la mondo multe nun indijas
tal interkambiado amikala?
Se nur plu ofte e plu generale
renkontrus homi homi altra-landa
ka ne per to ca anxioza stando,
pavoro e misfido diminutus?
Ka ne probable bonvoloza homi
povus per to agar plu efikive,
ed espereble homaral aferi
divenus multagrade alejat?

Por la proxima nro ni obtenis originala manuskripto pri »INDIA«, deskriptante la prezenta cirkonstanci e la vivo ibe.

JURNAL-RAPORTI

Ne-komentita jurnal-raporti ek omna landi e lingui.

Angla-Amerikana: Amerikanismo esas konsiderata kom slango en ica lando. Sir William Craigie, kunredaktero dil Oxford Angla-vortaro publikeskas Amerikan-Angla vortaro. En interviuvo la autoro deklaris: Quankam la Amerikana linguo aceptas vorti del Indiana, Franca, Hispana ed altra lingui, ol chefe evolucionis de interne. Vorto uzita da Amerikano tre ofte havas diferanta signifiko a ta signifiko atribuata ad ol da Anglo. En kelka kazi la Amerikani retenas la originala signifiko di vorto, qua ne plus uzesas en Anglia. — *News Chronicle, London*

La yarcento dil cienco: Prof. Julian Huxley montris, en diskurso koram la nacionala instituto por industriala psikologio, ke la cienco aplikesas por la problemi dil omnadia vivo nur en tanta proporcioni, quante la pulso dil kolokita interesti demandas lo. Il citis la distributo di chipa lakto al infanti en Anglia quo enduktesis ne da la ministerio por saneso e higieno o dal ministerio por eduko, ma pro la demando di la »Milk Marketing Board« (instituto por la 'planita distributo dil laktala produkti). La cienco deskovris ke la alteso dil individui povus augmentesar per justa nutrado ye du inchi (50,8 mm), lia pezo ye sis od ok pundi, e lia rezisto-kapablesi kontre morbi enorme. Ma la cienco ankore nur aplikesas en la interesti dil produktanti e dil Stato prefere kam en la interesti dil konsumanto e dil individui. — *Manchester Guardian*

Lakto: En Los Angeles on forjetas diope 100000 litri de lakto. Por posibligar 15 % diminuto dil butro-produkto 600000 bovini buchesis. — *Sonntags-Zeitung*

Vino: Omna restorerii en Hispania esas legale koaktata, ofrar gratuite vino a lia gasti por la repasti, por ke tandem la granda quanti de vino, akumulita en la lando, uzesez. *Berliner Morgenpost*

India: Kad on iras aden mikra karcero o ne, nule importas. On sempre esas en granda karcero, ica esas India. Jawaharlal Nehru en *India Bulletin*

Du motivi: Donez a la genitori di singla puerulo, qua eniras liberavole la armeo, asekur-taxo de poundi 500 (od irga sumo suficanta por persuadar la genitori cedar lia filii plu volunte) kaze di lia morto en milito o per morbo recevita dum milito. — Abolisez del stradi la granda nombri de mendikanta ex-soldati, qui portas medalii, e qui donas, pro lia aparo, psikologiale la maxim mala impreso koncerne la rezultaji di kariero en la armeo a la yuna posibla rekruti. — *Daily Mail*

La valoro dil homala vivo: La inquesto pri la Gresford-mineyo-dizastro itere komencas. Pasis nun 18 monati depos la hororigiva dio kande la explozo eventis ed en qua perdesis la vivi di dua-cent-e-sisadek-e-kin ministi. Kontrastez ico kun la pazi dil guvernerio por amasigar armi por homala destrukto. — *Daily Worker*

Mui Tsai: Tandem esforco facesos por supresar un del maxim grava malaji qua ankore deshonorizas Britaniana administro — la sistemo di Mui Tsai, od infantala sklaveso, qua existas en Hong-Kong e la unionita Malayostati. — *Manchester Guardian*

Konquesto: La konquesto dil kolonio Tripolis da Francia duris 25 yari e kustis 55 miliardi de franki. Tripolis es geografiale multe plu favoroze situita e plu mikra kam Abisinia. — *Sonntags Ztg.*

Abundanta produkti: Segun la yarala raporto dil centrala ofico por la publika vendo de legumi en Nederlando, destruktesis en 1934 la sequanta produkti: tomati 6,4 milioni, flor-kaulo 4,0 milioni de kg, spinato 2,7 milioni de kg, grozeli 1,7 milioni de kg, yuna terpomi 1,5 milioni de kg, verda kaulo 4,4 milioni de kg. — *Technokratie, Berlin*

Amerikana humuro: Nova e delicoza exemplo di Amerikana humuro esas la formaco di Interkolegiala Asociuro dil Veterani di Futura Militi. Ol demandas del kongreso (parlamento) la prepago dil premio quan ili meritabos kande la milito, nun preparata por li, esos finita. Li demandas nemediata pago de 1 000 dollar-i singlu, dicante ke li ja vidis tam multo del venonta milito kam multa premio-gananti vidis de la lasta milito. — *The New Statesman*

XIII-a internaciona Ido-Kongreso

15.-17. agosto 1936 en Szombathely. Anunci a Erzsébét kir. u. 1, Szombathely, Hungaria.

La preparanta komitato dil XIII-a internaciona kongreso konsistas ek: Prez. J. Csatkai, vizeprezideri: dlo Justina Ringhofer (adr. Kámon), e sro L. Horovitz, sekr. Dlo Bella Suntinger (adr. Dunántuli Erdöipar, Szombathely) kasero Viktor Káldor, kontroleri sro Pálinkás e Z. Hirschler, protokolero Anton Döbrentei, bibliotekero F. Goldschmid, plusa membri: I. Fürst e dlo Gizella Sávoly.

La provizora programo dil kongreso subisesis a kelka chanji. Vice sro Pálinkás srno Csatkai prelektos pri Franz Liszt e la direktero dil muzikokonservatorio Elemér Csikor pleos du Liszt-rapsodii. Prizentesos lumimaji kun la expliko di sro chefkonsilero Leopold Dezsö. Ni vidos tri serii pri Budapest, Lago Balaton e la granda Madyara planajo. Ido-expliki prelektesos. Dum la promeni prizentesos la muzeatra interna saloni dil episkopio. Nia asistonti pregesas preparar 10-20 minuta diskursi ed anuncar to a ni justatempe, ma naturale la omiso di irga politikala temi es dezirinda.

Dr. Arpad Vigh facos la chefa diskurso por Ido en la publika propago-asemblo. *Hans Cornioley* diskursos pri »Ek la historio dil mondolinguo« en la programo dil Ido-Praktiko.

Plusa Konsuli di Ido

Hispania Patricia Martínez, P-lar de Sagiies, 3, 5, 4a, *San Sebastian (Guipúzcua)*
Roberto Castello, Ferrer Guardia, 4, *Navarrés* (Valencia)
Leonardo Munoz A. Balmes, Colegio-Academia, »Ponferrada«, *Ponferrada* (León)

Polonia Leonardo Weber, Kopernika 20, *Lwów*

REFLEKTI PRI LA DIO

Problemi qui afektas la labori interlinguala e la propago di helpolinguo.

La Angla Linguo

hzj. Por la studianto di lingui la Angla ofras specale multa karakterizivi. Es difuzita hipotezo, ke la insulara situeso di Anglia es la motivo, ke Angla evolucionis altre kam la Europana lingui. Ico montresas precipue per la radikaro dil linguo. Granda nombro de vorti havas aspekto simila a radiki uzita sur la kontinento e konseque anke adoptita en Ido kun la kontinentala senco, ma la signifiko en Angla diferas. Couturat tre juste remarkas, ke la maxim desfacila tasko esas definar precize la nacionala koncepti.

Ido, selektinte sua radiki del lingui DEFIRS, esis koaktata ofte adoptar la signifiko kontinentala kontre ta dil Angla linguo. Me examenis mikra vortaro (Complete manual) e trovis serio de vorti interesanta. Ex. E *to edit* es klare misduktanta, nam en Ido ol signifikas *redaktar* e ne editar quo es en E to publish. Altra vorti es plursenca, ex. E *to assist* signifikas en Ido ed *helpar* ed *asistar* (Oxford Dictionary). En la kazo di *ignorar* (defino: vole nesavar ulo, simular ne savar) la signifiko es sama en E e D, dum ke ol diferas en Franca (esar nesavanta pri ulo, ne konocar ulo).

Ica divers-sinsa developo di originale simila radiki en la Europana lingui montras la neceseso di verko quale la *Ido-radikaro* nun kompozata da sdo Pesch. Tala verko es nekareebla por la ciencala ed unasenca apliko di Ido.

Me donas sequante listo de vorti en Angla, en kramponi la Ido-vorto simile aspektanta, ma qua havas la falsa signifiko, e dop ol la korekta Ido-traduko. Kaze ke la Angla vorto es dusenca, me adjuntas *a. s.* = anke signifikas.

Actually (aktuale) fakte; to address (*a. s.* adresizar) prizentar diskurso a; arm (armo) brakio; artful (artoza) ruzoza; artless (sen-arta) kandida; to assist (*a. s.* asistar) helpar; to attempt (atentar) probar; to avert (avertar) deturnar; averse (averse) antipatioza; barracks (baraki) kazerni; cabinet (*a. s.* armoreto, kabineto) ministraro; citron (*a. s.* citrono) limono; concrete (*a. s.* konkreta) betono; to decline (*a. s.* deklinar, diminutar edc.) refuzar; to depose (depozar) revokar, destronizar; directly (direte) quik, sen-ajorne; divine (divina) deala; economical (ekonomikala) sparema; to edit (editar) redaktar; eventually (eventuale) tandem, ulkande, ulatempe; industrious (industriala) laborema; industry (*a. s.* industrio) laboro; func-

tion (*a. s.* funciono, mestiero edc.) parvivajo; to invest (*a. s.* investar, vestizar edc.) kolokar; journal (*a. s.* jurnalo) revuo; just (*a. s.* jus) precize; lard (lardo) saimo; leg (lego) gambo; to estimate (estimar) evaluar, judikar; maxim (maxim) sentenco; minister (*a. s.* ministro) ekleziano, pastoro; mortar (mortar) mortero; most (mosto) maxim; nun (nun) regulierino; parents (parenti) genitori; pen (peno) plumo; plan (plan-ajo) projeto, plano; plum (plumo) pruno; standard (*a. s.* standardo) normo; social (*a. s.* sociala) societala, mondumala; to suggest (*a. s.* sugestar) propozar; tent (tento) tendo; test (testo) probo; tub (tubo) kuvo.

Ica listo povas extensesar se on kritikale examenas la tota vortaro. Ol montras ke la tradukisto od interpretisto ed anke ta qua kompozas Ido-lernili por Angli, mustas sorgoze explikar la vera signifiko de la komenco por evitar miskompreni e por ne permisar la kresko, quale en Esperanto, di dialekti nacionala en la linguo internaciona.

Altra partikularajo dil Angla linguo esas la apliko dil direta derivo verbala de substantivi.

Kelka exempli ilustros ta praktiko, qua es kreita per konvenciono praktikala kontre la logiko. Ex. *the shop* = la butiko, *to shop* o *shopping* = komprar en butiki; *garden* = gardeno, *gardening* = laborar en la gardeno; *house* = domo, *housing question* = la problemo trovar apta lojeyi; *type* = tipo (dil skibmashino), *typing* = skribar sur la skribmashino; *garage* = gareyo, *to garage a car* = pozar automobilo aden gareyo; *paper* = papero, *to paper* = pozar papero an la parieti; *curtain* = kurteno, *to curtain* = pozar la kurteno; *book* = libro, *booking a seat* = pozar komendo por sideyo aden libro; *water* = aquo, *watering plants* = arozar planti; *pot* = poto, *to pot* = pozar ulo aden poto edc.

Ni apene povas suficante emfazar al publiko, ke en Ido, kom linguo regulizata, la absurdaji dil lingui vivanta eskartesis e ke konseque ol esas nekompareble plu facila kam irga linguo vivanta.

Kun fish-osto en la guturo

Da E. Thomsen (Dania)

En la revuo dil Sueda indutisti »Målarnas Facktidning« n. 1, 1936, komencis Esp.-kurso, da la konocata Esperantisto John Johansson.

En la unesma leciono il explikas la pronunco di la literi. Il skribas: On pronuncas la litero h' kun supersigno, kande on ek-kroatas fish-osto de la guturo (»Ljudet uppstår när man kraxar ett fiskben ur halsen«). Semblas do necesa havar fish-osto en la boko e kande ta bela sono devas pronuncesar, on quik pozez la fish-osto aden la justa loko e »kraxas« ol ek la guturo. Konkluzo por la Esp-isti: Ne obliviez la fish-osto.

VIII. Sokrates

Arm*IZ*ito pasas Sokrates persekutante altru qua fugas. »Halt*IG*ez lu, halt*IG*ez lu!« La docero di Plato ne movas. »Ka tu esas surda?« questionis la arm*IZ*ito, »pro quo tu ne halt*IG*is la ocidero?« — »Ocidero, quo esas ico?« — »Quala questiono! Ocidero esas homo qua ocidas altra homo!« »Ho, do soldato«. »Stulto, homo, qua ocidas altra homo dum la paco.« »Nun me komprenas, do exekutisto!« »Tu trahizanto — homo qua ocidas altra homo en lua propra hemo!« »Aha, mediko!« Lore la altra forkuris maledikante.

-IG ed -IZ

La lerno e korekta uzo dil afixi donas a ni granda avantaji ed augmentas la valoro dil vortaro ja lernata. En ica sisesma letro ni lernas -ig ed -iz.

Por adjuntar la senco di transformo ni uzas *-IG-*, ex. bel-igar, petr-igar; ol anke signifikas »donar la kauzo por . . .« ex. halt-igar, dorm-igar. Ica sufixo anke uzesas kom autonoma verbo kun la sama senco.

Por expresar la ideo di equipar, provizar kun, ni uzas *-IZ-*, ex. kron-IZar, arm-IZar, donar krono ad ulu, equipar ulu per armi.

Ka vu konocas omna kolori?

blanka, nigra, reda, blua, verda, flava, bruna, griza, bunta, blonda, klara, obskura, violea, oranjea, orea, arjentea, diafana.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern, Suisia

Lott Julius, Austriano, 1848—1905, skr. 1888 Ist Volapük die beste und einfachste lösung des weltspracheproblems?, 1889 Eine compromisssprache als beste und einfachste lösung des weltspracheproblems, 1889 Lingua internazional, 1890 Mondolingue, 1891 Grammatik der weltsprache, 1891 Suplement folie, red. 1892—93 Le kosmopolit, skr. 1899 Un lingue international pro le cultivat nations de tot mund.

Loy Karl J., skr. 1926 Mehrsinnige deutsche wörter in Esperanto, 1926 Taschenwörterbuch deutsch-Esperanto.

L. P. Denis de, skr. 1838 Système d'une langue universelle.

Lullus Raimundus, Hispano, 1235—1315, skr. Ars magna Lulli.

Lumo, revuo por Esperanto, Tirnovo 1907—1910.

Lundborg J., Suedo, skr. 1919 Världsspråket Ido, red. 1921 Ido-stjærnen.

Lundström dr. Peter, skr. 1908 Pan-arish, 1928 Neolatino.

Lusana prof. Paolo, Italiano, m. 1932, skr. 1908 Compendio di grammatica Esperanto, 1909 Manualetto completa della lingua internazionale, 1910 Necessità e possibilità d'una lingua internazionale, 1912 Ido, la seconda lingua per tutti, 1912 Nuova grammatica completa della lingua internazionale Ido, prez. 1920—24 l'Italian Idosocieto, skr. 1921 Vocabolario moderno Ido-italiano, 1924 Vocabolario moderno italiano-Ido, prez. 1926—29 l'Idoakademio.

Lyster Ben B., skr. 1924 sistemo.

Maas Sinibaldo de, skr. 1863 Ideogrammatica, 1863 Ideographie.

Macé E., Franco, red. 1923 L'informilo, 1923—27 L'idiste français.

Mackensen B., Usano, m. 1923, skr. 1909 The problem of an international tongue, v. anke *Hugon.*

Mackinnon, Usano, red. 1909 The internationalist or interlinguo newsletter.

Macmillan Hugh J., Anglo, skr. 1928 Latinesco, 1935 Latinesco, the orthodox international language.

Maimieux J. de, skr. 1797 Pasigraphie.

Mainzer prof. Ludwig, Germano, skr. 1907 Ausführliches lehrbuch der Esperanto-sprache, 1909 Lektolibro kun konversi, 1909 Vollständiges lehrbuch der internationalen sprache.

Mair A., skr. 1926 Prepozicioj kaj akuzativo en Esperanto.

Maldant E., Franco, skr. 1886 Chabé abané, 1887 Langue naturelle.

Man Henrik de, Holandano, skr. 1927 Die psychologie des sozialismus.

Manbab e mangif, sistemo da Beuthner 1912: fädi = patro.

Manev S., Bulgaro, skr. 1900 Iz esperantovata knijnina.

Manlal, sistemo da Beuthner, mnemonikala.

Mantegazza prof. Paolo, Italiano, 1831—1910, skr. pri mondlinguo.

BIBLIOGRAFIO

Un ex. de omna verko recensenda sendesez a la redaktero.

La Langue Auxiliaire Ido et son application aux sciences pharmacologiques, da *Jean Laurent,* farmaciisto (ed. 233 bis, Promenade Corniche, Marseille, Francia, preco 28 Franca fr.).

Ica pledo por internaciona linguo es ne nur propago-verko habile aranjita, ma ciencale justifikata pruvo pri la neceseso e posibleso di helpolinguo. En olua ok chapitri sur 126 pag. sro Laurent kondensas omna argumenti uzita favore di L. I. e refutas kelka objecioni. To quo igas la verko valoroza es ne nur olua propagal valoro ma prefere olua ciencala pruvo pri la aplikebleso di Ido al medikal-farmaciala domeno. Tarelate ol rangizesez same kam la libro *La langue internationale et la science* da Couturat, Jespersen, Leau, Ostwald e Pfaundler. Kom fakano Laurent montras la selekto dil radiki e dil nomenklaturo ciencala por kemio, botaniko, zoologio, geologio e farmacio, e lu adjuntas kom praktikala exemplo nro dil Jurnalo di Farmacio e Kemio, trad. ad Ido.

Ni povas estimar omna interlinguisti qui laboras por la endukto di komuna L. I., ma ni ne povas evitar kritikale regardar E. kande ni renkontras ol en la domeno dil cienco. Laurent citas la frazo »*Quankam ta verko ne esas instruktiva; ol tamen esas instruktanta*«, en Esp. »*Kvankam tiu verko ne estas libro instrua, tamen g'i estas instrua*«. Esp. ne povas expresar la sufixo *-iv. Instruktanta* en la duesma kazo nur expresus la fakto ma ne la posibleso *(instruktiva).*

En sua kritikala trakto dil derivo di Ido sro Laurent tushas delikata punto. Por la ordinara omnadia uzo la logikal derivo di Ido forsan esas desfacila, ma por olua apliko ciencala ol nedubiteble es plu preciza. Se uladie la Akademio di Ido richigos e samatempe simpligos Ido por la generala uzo, sen chanjar la fundamentala principo dil renversebleso, per adjuntar sufixo simpligiva por la direta derivo, sro Laurent certe kontributis per ilua explori a ta avanco. En la derivo la rezultanta logiko e precizeso es un del chefa avantaji quin Ido havas kompare ad Esp. e nur pos tre sorgoza studii, adjunti ad Ido povas perfektigar ol sen detrimentar la nuna reguli.

Sro Laurent bone refutas la tedanta reprochi dil adversi di artificala lingui, nome ke la mondolinguani unesme unionez su ante ke la mondo studios la problemo. Poke importas la pluraleso dil lingui helpanta. On

lernas la stenografo malgre diferanta sistemi, on uzas skribmashini divers-modela, Fordautomobilo aspektas altre kam Citroën od Austin od Opel. Singla speco havas sua partisani, ma la evoluciono iros pokope la voyo dil maxima skopo-konformeso, ed ico anke en la domeno dil mondolingui.

Heinz Jacob

Revui

ad-avane! Oficala organo dil Hispana Federuro di amiki dil Linguo Internaciona. Red. Pedro Marcilla, administrero J. Kreis-Schneeberger (Apartado 9032, Madrid). Preco 1 Suisa fr. yare. 4 numeri en 1936. Gratuli sincera a nia Hispana amiki pro kreir tante ecelanta bilingua revuo propagala. Ilustrita biografio pri nia eminenta prezidinto dil Akademio, Schneeberger, es inter nombroza artikli propagala ed organizala indiki.

Centerbladet, red. Dr. Nilsson (Oerebro, Suedia) duras publikigar la *Ido-Ido radikaro* di qua la bezono es tre sentebla por omna aktiva Idisti. La expliki en Ido es ne nur tre klara, ma li samatempe anke mediacas savo pri vorti apene uzita en nia nuna Ido-praktiko. A singla vorto adjuntesas la origino-marko dil radiko »DEFIRS«, segun quante la radiki trovesas en la sis lingui. C-B kontenas omnamonate artikli pri la maxim eficienta formi dil propago ed altra diserturi en Ido.

Ido, red. Axel Petersen (Ido-klubo Fredericia, Dania). Ico esas quarpagina propago-buletino en Dana ed Ido. Sro X. rakontas en nro 1, februaro 1936 »mikra rakonto« pri la spozino qua deziris 30 kr. po chapelo ed a qua la spozulo skribis, enklozante la sumo, »tu esas la maxim chera spozino dil mondo«. La miskompreno duktis a serioza trublo til ke la Esperantista paro trovas, ke »kara« en Esperanto signifikas *chera* e *kara*.

Ido-vivo, red. J. Csatkai (Erszebet kir. u. 1, Szombathely) publikigas en sua marto-nro la maxim recenta kongres-informi. La Literaturala Kalidoskopo kontenas amuziva tradukuri en Ido.

Monatala Letro, red. M. Spillane (8, King's Ave., Woodford Green, Essex, Anglia) kontenas ultre la novaji tote en Ido anke konstanta rubriko »Ido-Praktiko«. En la du lasta nri, marto ed aprilo es deskripto pri Irlandana fablo »La horo ne-mortiva«.

Ido-Yuni, bimestral buletino, red. R. Plassat (71, rue de Choisy, Alfortville, Seine, Francia). Ico es Ido-Franca propago-buletino qua vizas vivigar la Idokursi dil yuni ed atraktar lia intereso, atenco e kunlaboro.

The American Idist, red. M. K. Gardner es la propagobuletino dil Amerikana Idisti ed anuncas koncize la eventi mondlinguala.

TRA LA MONDO

Rezumita raporti pri la progreso di Ido.

Anglia. »Heinrich Heine en Ido« esas la titulo di Idoartiklo en la aprilo-nro dil Master Key Magazine. Ecelanta propagilo »Ido as the second language for all« editesis ed introduktas en atraktiva maniero aden Ido ed olua strukturo. La aprilo-kunveno diskutis »Teknokratio«, la mayo-kunveno diskutos »La idei dil stato da Plato«.

Dania. Kun entuziasmo fondesis ye la 27. aprilo en Fredericia la »Dana Ido-Federuro«. Elektesis: Axel Petersen, prezidero; Chr. M. Hansen, sekretario; E. Thomsen, kasero. Quankam la membraro ne ja es granda, la socieo es tre vigoroza. Ni pregas omna Dana Idisti adherar po adminime 2 kr. yare. La membri recevos gratuite la 4-pagina buletino »IDO«, 4 foye yare. La kasero (Ido-kontoro, Fredericia) gratitudoze aceptas la kontributo (en postmarki) por la Uniono e la Dana Ido-Fed. Omni adherez nia federuro!

Germania. Kun granda regreto ni anuncas la morto di nia sdo Cölestin Leyer, qua mortis, evanta 69 yari, ye la 21. marto 1936. La kongresani di Fredericia memoras ilu kom un del vivaca ed entuziasmoza Idisti qua sucesis obtenar sua diplomo. Ni retenos bona memoro pri ilu.

Hispania. Nova flugfolio »Modernicese Vd.« (modernigez vu!) editesis. Nia sdi en Avilés publikigis sportala kalendario kun multa propago-texti por Ido. Sri Conesa e Mallén publikigis artiklo en La Provincia e El Magisterio Nacional. En la Vanguardia, Barcelona aparis Idorefuto kontre E-aserti. — Ye la 15. marto eventis la yarala asemblo dil Idosocieto Adavane en Barcelona (Premia 35). Icayare elektesis nova e yuna elementi por la komitato, qui esas plena de entuziasmo e vigoro por nia Ido. Prez. Manuel Garfia, viceprez. Petrus Marcilla, sekr. Iosef Albert, vicesekr. Angel Guimet, kasero Joakin Ferreres, bibliotekero David Vidal. Asesori Sevastian Carmona, Ioannes Tomás, Gaston Leducq, Acracio Progreso. Ta lasta sdo evas 75 yari, ma esas spiritale plu yuna kam ni omna. Il kompilis vortaro Hispana-Ido qua esas til nun la maxim kompleta. En skolo racionalista eventas Ido-kurso guidata da sdi Albert e Vidal, ed en la socieo Adavane kurso da Garfia e Carmona. Nova grupi fondesis. *J. Ferreres.*

Hungaria. La yarala asemblo eventis ye la 1. aprilo. On elektis la komitato dil Hungariana Federuro dil Mondolinguo Ido. Ol esas samatempe la preparanta komitato por nia cayara kongreso. La dialo Soproni Hirlap insertis artiklo pri la kongreso-prepari. Ol skriptesis da Dr. Andreas Csatkai, (Eisenstadt, Wolf-muzeo, Burgenland). *J. Cs.*

Italia. Kun regreto ni audas per Centerbladet pri la morto di nia ex-Akademiano sdo Nef. Il esis fervoroza Idisto ed esis inter ni lor la kongreso di Zürich en 1928.

Luxemburgia. Lor nia general asemblo en Esch ni parolis pri la nova cienco »radiestezio«. Precipue ni pensis pri nia olda amiko Jules Gross, qua de Suisia relatas telepatie kun la monaki en Tibet helpe di pendulo. *H. M.-H.*

Madagaskar. Nia membro sro Rajaonarivelo J. Harrivel publikigas en la France skribita jurnalo Le Petit Tananarivien quar ecelanta artikli pri e por Ido. Il raportas pri la kongreso en Fredericia, e sub »Qu'est ce que l'Ido?« respondizas la questioni pri Ido. Il anke publikigis »Specimeno komprenebla sen granda peno« da de Beaufront ed en marto kolektas judiki pri Ido e pri la facileso lernar ol. Ni gratulas nia sdo pro ica ecelanta rezumo pri la facileso di nia linguo ed esperas ke il sucesos krear grupo en lua bela lando.

Polonia. Sro Leonardo Weber editis flugfolio por Ido en Polona qua dissendesas en mil ex. a profesori ed a sua Esperantista kolegi. Sro Weber intencas publikigar Polona Ido-docolibro e plu tarde forsan vortaro Polona-Ido. Ti qui povus sustenar la aparo di tal vortaro voluntez direte relateskar kun la autoro.

Suedia. Raporto pri aktivesi: La Sueda Idofederuro aranjis sua yarala kunveno ye la 21:a di marto 1936 en Stockholm. Granda nombro de membri de omna parti di Suedia venis, del sudo e del nordo. On povis konstatar, ke la Idomovado en Suedia durante esas forta e kreskas.

L'asemblo decidis, ke Sueda Idofederuro bloke adheros ULI po kusto de SFr. 0:50 po membro yarale, do exkluzite abono di Progreso, *quan singla membro devas abonar.* Pro ke esas neutila havar du granda Idorevui en Suedia (La Jurnalo di la Centro) e pro la granda kusti, Sueda Mondolinguala Revuo cesis cayare, ma ol remplasesos per periodal membro-folio.

La Komitato elektita esas: Prezidanto: Dro Brismark, Hoting, viceprezidanto: dro Quarfood, (prez. dil Akademio), Skara, 1:a sekr. S. Forsten, Stockholm, 2:a sekr. Erland Bengtson, Göteborg, kasero T. V. Bäckström, Stockholm, cetera membri sen specala funciono: injenioro P. Eriksson (prez. di ULI), Västerås, ed Algot Holmgren, Boden.

Multa Idisti del tota mondo sendabis saluti al kunveno. La prezidero dil Akademio Idista, dro Quarfood, diskursis pri Stili Lingual.

Al kongreso Idista en Fredericia la Federuro sendabis 2 stipendiati, ed on same decidis sendar 2 al kongreso en Hungaria.

Dum la yaro la komitato koncentris la propago al jurnalaro, ed on raportis, ke multa Idokursi insertesis dum 1935 en la jurnali, quo havis bona rezultajo. La general impreso del kunveno esis, ke la stando dil Idomovado en Suedia donas bona espero pri suceso e rezultajo dezirata, ma ke energioza laboro e forta propagado esas necesa.

S. F.

Artiklo por Ido aparis en la ilustrita monatalo »NU«.

La Sueda Kristana Ido-Societo havis, ye la 22. marto 1936, sua yarala kunveno en Stockholm. Ye ica kunveno le prezenta kantis religiala himni ek la libro »Communio«, tradukita da Dr. Sigvard Quarfood. Inter le prezenta on vidis: La prezidero dil Ido-akademio Dr. Quarfood, Skara, qua esas la honorprezidero dil Sueda Kristana Ido-Societo, la prezidero di ULI injenioro Petrus Eriksson, Västerås, l'editero dil »Jurnalo di Centro« Dr. N. A. Nilsson, Örebro, ed altri.

On elektis nova komitato. Prezidero sro Erik Lindgren, v. prez. srino Inez Åhlgren, sekretario srino Gurli Johanson, v. sekr. srino Agda Malm e kasisto srino Karin Winqvist.

La societo havos Ido-kurso, qua duktesos da Sioro Sigurd Forsten.

E. L-n.

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

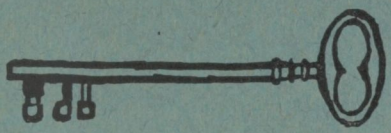

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kurár, manjár,* ye altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, famílio.*

la
esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi.*

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o
indikas substantivo en singularo *oranjo, vino*

-i
indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a
indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e
indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as
indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is
indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os
indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-us
ndikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez
indikas la imperativo e deziro *venez adhike, voluntez venar adhike*

-es-
indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	**-ata**
-inta	pasinto	**-ita**
-onta	futuro	**-ota**

me esas manj-anta, il esas laud-ata, amata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar
indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	*me manjas, ni kuras*
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

dekeun	dekedu	duadek	duacent	triamil
11	12	20	200	3000

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni
qui ne kontenas questionala pronomo *(qua, quo, kande, ube? edc.)* komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront, sekretario dil Akademio (2 Mk. afr.)

de omna Ido-librerio ed Ido-societi. Pri literaturo demandez la katalogo di Ido libri.

Du recenta libri:

Esperanto-Ido lexiko

Lernolibro por Esperantistoj

da *Heinz Jacob*

1,50 Mk. kune del Ido-librerii!

Taktiko propagala

esas necesa por sekurigar suceso. La Taktiko-Manualo por Idopropago tote en Ido donos skemo pri diskursi e nombroza artikli uzebla por la omnadia laboro por Ido (2,30 Mk.).

de Ido-Centrale, Soorst. 75
Berlin-Charlottenburg 9

Kompletigez vua serii de PROGRESO!

La premilita numeri 1-80 es recevebla po —,70 SFr. afrankite segun disponeso de **Ido-Centrale (Herm. Jacob)**, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

La nri 81-101/102 esas recevebla po —,70 SFr. po kayero de **C. Papillon**, 52, rue Petit, Paris 19e. Omna yarserio 4 Suisa fr.

De amba speci nur restriktita quanto es disponebla, komendez balde, kompletigez ta valoroza verko en vua biblioteko.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., *Woodford Green, Essex.*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocabana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg 9.*
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2^0 4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Polonia	Leonardo Weber, Kòpernika 20, *Lwów.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro Zürich-Oerlikon.*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. *Austin* (Texas).

R. Ottesen & Sons Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO
IDO = REFORM ESPERANTO

TOMO XIII. Nro 4 (112) Julio-Agosto 1936

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo internaciona

Fondita da Prof. Louis Couturat, Collège de France

OFICALA ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*
Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatis vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson* (Suedia)
viceprezidero *J. Csatkai* (Hungaria)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. W. Baxter* (Anglia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Dro *S. Auerbach* (Austria)
Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Nederlando)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Heuckè (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.« § 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 5 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 2,50 Suisa franki adminime, inkluzante Progreso.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,90 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley,* Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Oficala organo dil Unionc

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Aparas sisfoye en la yaro

Nro 4 (112) Julio—Agosto 1936 Tomo XIII.

INDEXO DIL KONTENAJO

Louis Couturat parolas 73
Praktiko di Ido 74
(La relativeso »restriktita« di Einstein; Manualo di internacionismo; India, la vilajala sistemo e la stando prezenta; Londonana dio-libro, la hundo kabano)
Koordino di omna esforci 84
XIII-a Ido-kongreso, programo. 85
La kompleta programo di nia cayara kongreso montras la richeso dil Ido-Praktiko, qua sendubite atraktos multa serioza studanti di Ido. Ad ica kongreso esos admisata omna ta mondolinguisti de altra sistemi, qui deziras divenar asociiti dil Uniono.
Mondo-literaturo, la tirano.... 89
Jurnal-raporti 91
(Pidgin-English; Egiptia; Imperialismo; Expliko dil vorto 'Soviet-i; Hispania; La netushendi dil Hindua religio)
Financi..... 92
Reflekti pri la dio, dek-e-ok verbi 93
Bibliografio, Polona Ido-docolibro, Charisia..... 95
Mikra enciklopedio mondlingual 96
Tra la mondo III

LOUIS COUTURAT PAROLAS:

»La tasko dil Akademio ne esas facar o rifacar integre la linguo; ol laboras pri la linguo *ja existanta*, por kompletigar e perfektigar ol. La Akademio devas durigar la laboro di la Delegitaro, e ne subversar ol. Ta kontinueso esas ankore atestata da la § 10 di la Statuti*): »Por la decidi dil Akademio, qui *chanjos* en la linguo ula punto ja decidita, sive da la konstanta Komisitaro di la Delegitaro, sive dal Akademio ipsa, necesa esos plumulto de du triimi de la votanta membri«. Ica aranjo esas garantio di *stabileso* di la linguo. *Progreso III., 354.*

*) Ico koncernas la Statuti de 1910.

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

La relativeso »restriktita« di Einstein

Da Marcel Pesch (Paris)

La explorado da Einstein havis kom departo-punto la deziro mezurar la movo-rapideso-grado di Tero, kompare ad etero. Ka Tero tranas cirkum su parto de etero? O kad ol quaze fendas etero, analoge a navo qua, avancante sur lago, fendas aquo? Experimento da Bradley demonstras ke etero ne akompanas Tero (mezuro esas do posibla); experimento da Michelson demonstras lo inversa. Quale ekirar ta sakostrado? Fitzgerald e Lorenz prizentis hipotezo: segun li, la aparato experimentala di Michelson kontraktesis (quale lo eventas pri irgo sur Tero) sinse di la Ter-movo. [1])

Einstein e la legi di optiko

Einstein, en sua rezono, nule egardas etero. — Se ni regardas linealo, ni definas olua longeso kom la imajo qua havas kom limiti du lumo-radii qui venas de la du extremaji di la objekto e qui atingas nia okuli *saminstante*. Or, segun Einstein, lo esas exakta se la linealo *ne movas; ma neexakta se ol movas*. Tale, la kontrakteso Fitzgerald-Lorenz esas admisebla: ol ne de-venas de la movi da la objekti, ici relate iti — ma de la movi da la objekti e da la observeri interrelate. Observero vidas la objekti e la enti qui ne ligacesas a lu, *plu mikra* (nulkaze plu granda) kam ti qui ligacesas a lu.

Einstein e tempo

Einstein rezonas same pri tempo: *omna gesti agata sur movanto videsas kom plu lenta (do plu duroza) da observanto nemovanta, ed inverse.* —

1) Pri ta kontrakteso, li donis la kalkulo-formulo. M. P.

E pri spaco e pri tempo, ta fenomeni esus konstatebla da ni sur Tero nur se la rapideso-gradi esus fantastika.

Rezultas de to ke ante Einstein on judikis ke la spaco-parto okupata da objekto esas suficante ed explicite definita da olua longeso, larjeso ed alteso, plus la instanto (tempo) a qua korespondas ta donitaji; kontre ke lu montris ke la dimensioni di objekto, olua formo, la spaco okupata da olu dependas de olua rapideso-grado. *Tempo esas la quaresma dimensiono di spaco.* La disto tempala e spacala deskreskas segun ke la rapideso di la observanto kreskas, ed inverse; do *la rapideso plukurtigas la duro e la longeso.* La raporto »disto tempala« e »disto spacala« equivalas la hipotenuzo ed un altra latero di ortangulo relate la triesma latero, olqua permanas nevarianta. Ta raporto esas la »intervalo Einsteinala«, unika parto sizebla di lo reala.

Fakto esas ya demonstrita: nula rapideso-grado povas ecesar olta di foto. [2])

Einstein e la legi di mekaniko

1⁰ *Kompozo di la rapideso-gradi.* — La mekaniko klasika docas ke, se korpo cesas nemovar ed, impulse da forco, aquiras, en un sekundo, la rapideso-grado V, ica divenos 2 V, 3 V, edc. se la efiko da la forco duros dum 2 sekundi, 3 sekundi, edc., e tale pluse *infinite.* No, dicas Einstein, ne ultre la rapideso-grado di foto; nam, *efike da forco, la movo di korpo kreskas tante min ke ta movo esas plu rapida* (konforme a la formulo Lorentz pri la kontrakteso pri rapideso). — La fakti demonstras ke ta enunco da Einstein korespondas ya a lo reala.

2⁰ *Inerteso.* — Se materio nemovas, forco esas nekareebla por igar ol movar, por acelerar la movo, por deviacigar ol. Ta rezisto a la forci qui tendencas modifikar la nemovo di materio havas kom nomo »inerteso«. Or, segun quante koncernesas la rapideso-gradi mikra, la korpi rezistas (pro inerteso) preske idente a la forci qui tendencas acelerar olia movi e kurvigar olia trajektorio. Ma kande koncernesas rapideso-gradi granda, lo ne plus esas exakta: *la maso kreskas rapide kun la rapideso-grado, til divenar infinita kande ta rapideso-grado egalesas olta di foto.* Korpo

2) *Foto* esas la formo di la energio radiacanta qua su manifestas a nia okuli per la vidado. Vulgare: *lumo.* — M. P.

ya ne povas movar plu rapide, nek mem tam rapide, kam foto, pro ke, por igar ta korpo movar plu rapide kam ica, oportus vinkar rezisto infinita. — Verifiko pri lo: per la radiaci katodala (preske 150.000 kilometri singla-sekunde) e per la radiaci *beta* (plu kam 290.000 kilometri singla-sekunde).

Do, linealo qua movus ye 260,000 kilometri-sekunde esus ne nur min longa ye duimo, ma plu masoza ye duoplo; olua denseso (raporto inter maso e volumo) esus do quaropla.

3º *Energio.* — Einstein demonstras, per kalkuli e rezoni, ke *maso ed energio esas un kozo;* adminime, oli esas rispektive quaze la averso e la reverso di medalio. Do, ni ne plus aludez maso materia; existas nur energio, en la universo perceptebla da ni. Pro ke *energio* e *maso* esas intersinonima, *energio libera posedas qualesi masala.* Fakte, foto havas maso; shokante objekto materia (»materia« segun la terminologio vulgara), ol presas sur olu; on mezuris ta preso. (Suno sendas singla-yare a Tero 58.000.000 kilogrami de foto).

Einstein e la lego kemiala da Prout

Prout dicas, ke la masi atomala di omna elementi esas multopli integra di la maso atomala di hidrogeno. Or, la maso atomala di kloro (kom exemplo) esas 35,46 — nombro qua ne esas multoplo integra. Einstein explikas: la energio *(pezoza)* interna variis pro disradiaco dum la kombino — expliko qua efektive korespondas a la diferi konstatita ye la lego da Prout.

* * *

Do, inter-sama esas la legi di mekaniko e di optiko. Olim, semblis ke lo ne esas tala. La kauzo di ta semblo esis ke, ye la rapideso-gradi vicina ye olta di foto, la longeso e la maso di la objekti varias ye grado qua (relate observanto homa) esas neperceptebla ye la rapidesogradi ordinara. Pro olua povo sintezala, la mekaniko Einsteinala esas splendida. Per olca, ni perceptas, en la surprizera universo (ube pasas efemere nia pensi e nia angori) plu multa uneso kam olim, do plu multa harmonio e plu multa beleso.

PS. — Tamen, la relativeso-teorio ne traktabis fenomeno fundamenta ed esencala, qua eventas omnaloke ed omnainstante en la kosmo: la *gravito*, proprajo misterioza di la korpi, qua guvernas la atomi mikrega same kam la stelin giganta, e direktas olia trajektorii segun kurvi majestoza. Por ke la teorio da Einstein esez sintez-instrumento parfacita, oportis integrar en olu la fenomeno »gravito« (relativeso »generaligita«). Se ta problemo interesas la lekteri di *Progreso*, li voluntez informar pri lo la redaktero di ta jurnalo. M. P.

Manualo di internacionismo

Da Hellmut Dibelius (Berlin)

En 1933 aparis »manualo di internacionismo«, qua esas tante grava por ni interlinguisti, ke ol valoras esar diskutata anke en Progreso. La libro koncernata esas »Cosmopolitan Conversation« da Herbert Shenton, prof. di sociologio en la universitato di Syracuse, U. S. A., granda verko de 800 pagini, kustanta 7½ dollar-i. Me nomizas ol »manualo di internacionismo«, pro ke ol exploras omnarelate la 607 maxim importanta internaciona organizuri e lia rispektiva du til tri kongresi (entote 1415!), organizita en la yari 1923—1929.

Unesme ol exploras, quala internaciona organizuri existas, quanta li esas en la diversa domeni dil homala vivo, e quale historiale oli developesis. Sequas la geografio dil internacionismo, t. e. exploro pri la landi ed urbi preferata kom sideyi dil organizuri e kom kongreseyi. Ambarelate Francia rangizesas unesme, sequate de Suisia ed Anglia, ma pose la voyi disiras; kom kunveneyi preferata sequas la granda landi Germania ed Italia, ma kom sideyi la centrala landi Belgia e Nederlando. Granda parto dil libro es dedikita a la internacioneso-grado dil diversa kongresi, e quanta e qua nacioni esis reprezentita. Dum ke la maximo de reprezentita stati esas 76, la mezquanto esis nur 18. Pri singla kongreso la libro indikas la nacioni asi-

stinta. Inter ica 607 organizuri trovesas anke la non maxim importanta interlinguala asociuri, do anke ULI e la Uniono Katolik-Idista. Ni vidas ex., ke la Idokongreson en Praha asistis Braziliano, ma nula Belgo, e ke olua internacioneso (21 nacioni) esis super la mezvaloro.

La diversa lingui aplikata

Advere la maxim granda parto dil libro dedikesas a la linguala demando. Multa organizuri havas un o plura lingui, quin li judikas kom komprenata da omni. Che oli nulo tradukesas. Nur se ulu parolas en linguo altra kam ti agnoskata, lu devas proprakuste sorgar pri tradukuro. O same, se ula grupo de audanti ne komprenas linguo agnoskita e demandas tradukuro, ol devas pagar po ol. Ma en multa organizuri on ne mem havas nur un linguo qua judikesus kom komprenebla por omni. Takaze la organizuro ipsa organizas la traduko. Esas determinita quanto de lingui, ek qui singla askoltanto devas komprenar adminime un. Ed omna diskurso sequesas da olua traduko ad omna ica determinita lingui od adminime rezumi. Por sparar tempo, kelka organizuri prokuras la diversa tradukuri ne un pos la altra, ma samatempe en diversa parti dil salono, aden qui on dividis la audantaro. Lore on povas tradukar vice nur a selektita lingui, ad irga linguo dezirata, segun quante existas tradukisti. Psikologiale ica divido dil askoltanti a nacionala grupi efikas male, destruktante ta sentimento di universala kuneso, quan ica kongresi volas prokurar. Plu avantajoza esas mixajo ek la du metodi, nome la teknikala procedo inventita da Filene e Finlay. Anke per ol la traduki eventas samatempe, ma tamen la diverslanda deligiti sidas mixite; nam li recevas la frazi dil tradukisti ne direte, ma per telefoni ed orel-audili, e samatempe kun la diskurso. Ma ica metodo postulas del tradukisti koncentro preske superhomala, e por la audanti la askoltili ye la oreli ne esas senjena, nemencionate la enorma kusti dil metodo e la koakteso uzar sempre salono equipita per tal sistemo.

La lingual demandi, quin la organizuri facas a sua membri, tre diferas. Kelki demandas ke singlu komprenez ne

nur un, ma mem plura determinita lingui; altri prizentas singla diskurso en plura lingui, ek qui suficas komprenar un. En la lasta kazo on povas expresar la nombro de lingui absolute komprenenda per fraciono. La maxim kustumala tipi esas la lingual postuli ∞, 3, 1, 1/3, 1/∞. La tri lingui generale esas Franca, Angla e Germana, la unika oficala linguo generale la Franca. Konseque la kustumala tipi esas: ∞: On permisas uzar irga linguo sen traduko. 3: On permisas parolar France, Angle o Germane sen traduko. 1: On devas parolar France. 1/3: Omno es tradukata aden Franca, Angla e Germana. 1/∞(=0): Omno es tradukata aden irga linguo dezirata. Ke kom unika linguo multe plu ofte selektesas Franca kam Angla, surprizos multi. En la Shenton-libro ni trovas 158 organizuri, qui ulamaniere donis rango plu alta al Franca kam al Angla, ma nur 64 agas inverse. De la 64 preferanti de Angla es sustracionenda la sat multa organizuri nur mi-internaciona, a qui la geografiala teritorio sugestis prefero di Angla (organizuri Totamerikana, Pacifika, Zionisma edc.). La restanta organizuri preferanta Angla, preske omna apartenas al domeno religiala o religiatra, (framasoni, bontemplani edc.). En omna altra domeni, ekonomiala, ciencala, sportala edc., ankore tote dominacas la Franca linguo.

La remediilo: Linguo Internaciona

Granda parto de la organizuri ja okupeskis su pri la posibleso di internaciona linguo, e generale kun favoroza rezultajo. Ne poki mem ja sizis la interlinguo tala, quala ol nun esas. Li uzis anke Esperanto kom linguo, a qua omna diskursi devas esar tradukata, plurfoye mem kom sola tala linguo; od adminime li editis sua publikigaji en Esperanto. Komprenende li savas, ke ico ne ja havas granda materiala valoro; ma li facis lo por avancigar la linguo internaciona, ja uzante ol.

Shenton esperas, ke ek reprezentanti di la maxim importanta internaciona organizuri e la praktikanta interlinguistaro formacesos ula nova interlinguala komitato, qua kompare ad IALA konsistus de plu internaciona membraro, e kompare a la olima Delegitaro laborus ne kelka semani, ma plura yari e kun definitiva suceso.

Omnakaze il montras a ni, ke la politikala tendenci nun desfavorema ne yurizas ni desesperar, pro ke la bezono di Linguo Internaciona ja divenis afero tante real-konkreta, ke politiko povas sufokar ol tam poke kam la bezono a manjo o dormo.

India

Da H. McFrane

Koram la okuli di ti, qui lektis pri India en KIM (da Rudyard Kipling), esas la polvoza karavan-stradi dil sunbrulita planaji o la bunta vivo en la karavan-stacioni apud la cisterni. Ni vidas la lente movanta bovi, tirante dense velizita charioti, en qui mulieri, nobla o povra, babiladas laute, kritikante la pasanti. Ni vidas la majestoza edifici, kasteli e princala korti e la templo di Buddha en la briloza radii dil kusheskanta suno.

Ta lando, richa ye naturala trezori, esas la hemo de 319 milioni de homi qui vivas sur areo plu granda kam tota Europa sen USSR. Tri quarimi del tota habitantaro esas agrokultivisti o laboristi konektita kun la sulo. Nur sis milioni vivas en larja urbi. La restajo esas dispersita en sep-a-cent-a-mil vilaji. Por sis monati en la yaro la sulo es tro sika por fruktifar, dum ke ye justa irigaco ol produktus du o mem tri rekolti.

Quankam India produktas 50 % del frumento dil Britaniana imperio, India exportacas ol sen povar satisfacar sua propra milioni. India posedas karbono e fero, oro e diamanti, juto, teo e kauchuko ed ol povus developar omno per bone developita industrio. Ma Anglia ne deziras ico, nam du triimo del importaco aden India venas de Anglia. La profiti dil mineyi en India, dil fabrikerii, fervoyi e dil poka irigacala sistemi fluktuas ad Anglia. India pagas ad Anglia omnayare 350 milioni de pound-i kom interesto, ol pagas la Angla guvernala aparato e la Angla-Hindua armeo en India.

Olim, kande la »vilajo-sistemo« funcionis, nula vari de Europa atingis la Hindui, nula chipa kotono venis de Manchester, ma la Hindui filifis stofi ipsa dum la sis monati, en qui la vetero koaktas li repozar sen obtenar frukti del sulo. Konseque famini invadas nun tempope granda parti di la lando.

La kongreso permanenta di India

La diversa nacionala partisi di India, qui konstitucas la kongreso, kunlaboras por haltigar la kontinua exploto dil hungranta milioni di In-

dia. Ta kongreso fondesis ante 50 yari, ye la 28. decembro 1885. Ol ne havas administrala povo ma unionas omno forci por la liberigo di India. Por preparar ta liberigo ol propagas la destrukto di la kastala sistemo dil Hindu-religio, por posibligar la uniono di omna populi di India ad un granda, unionita naciono. En India ankore nun parolesas plu kam duacent lingui.

La destrukto dil influo dil tale nomizita autonoma princi, qui fakte esas la vasali di Britania, esas la unesma kondiciono. Ye la korto di singla de ta princi rezidas oficala Britaniana konsilisto politikala, qua fakte guvernas e qua esas responsiva a la vice-rejo.

Gandhi: ne-violenteso e pasiva rezisto

Gandhi laboras por diversa etapi por atingar la finala skopo. Il propagas la destrukto dil kastala sistemo, qua kreis la »netushendi« a qui anke la Europani apartenas, la propago di dietala reformi por esar nedependanta del industrio nutrivala, vejetarismo, la introdukto dil soya-fabo, qua kreskas facile e remplasas lakto e karno, ne-obtenebla del hungranta bovi-trupi. Il propagas la nepago de imposto ed omna altra formi dil pasiva rezisto. Por igar la 319 milioni nedependanta del dominacanta Europana industrio, il esforcas ri-introduktar la filifo-roto. Il pensas ke la ekonomiala nedependeso di la sepacentamil vilaji liberigus India del merkati-chasanta Europani.

En raporto dil Angla parlamento trovesas la sequanta deskripto pri la vilajala sistemo, qua semblas esar pasable korekta.

La vilajala sistemo

Vilajo, geografiale konsiderata, esas tereno de lando konsistanta de kelka cent o mil hektari de kultivebla o devastita lando. Kom oficisti o servanti ol havas la *potail-o*, o chefo dil habitanti, qua esas generale la surveyisto dil aferi vilajala. Ilu decidas pri disputi dil habitanti, surveyas la policala devi e havas la tasko kolektar la imposti en la vilajo. La *kurnum-o* registras la kultivo sulala e notas omno koncernata kun ico. La tasko dil *tallier-o* esas obtenar informi pri krimini e delikti ed eskortar e shirmar personi voyajanta de un vilajo al altra. La *totie-o* havas taski restriktata a la vilajo, ed oli konsistas, inter altri, en gardar la rekolti e helpar mezurar oli. La *frontieristo* prezervas la limiti dil vilajo ed esas testo en kazo di disputo. La *chef-intendanto dil cisterni e dil irigaco* distributas la aquo por la agri-kultivo. La *bramano* kondutas la religiala servo. La *instruktisto* docas lektar e skribar al infanti en la sablo vilajala. Existas pluse la *kalendario-bramano* od astrologo edc. Ica fun-

cioneri es generale la chefa stabo dil vilajo. En kelka parti dil lando ica esas min extensata e plura funcioni es exekutata dal sama persono.

Sub ica simpla formo di municipala guverno la habitanti vivis de tempi prehistoriala. La frontieri dil vilaji rare chanjesis, e quankam la vilaji kelkafoye domajesis o mem devastesis per milito, famini od epidemio, la sama nomo, la sama limiti, la sama interesti e mem la sama familii duris por yarcenti. La habitanti nultempe suciis pri la konstrukto o destrukto di imperii; se nur la vilajo duras existar, li ne suciis a quala suvereno ol apartenas. Olua interna ekonomio restas nechanjita. La *potail-o* restas la chefo e duras funcionar kom la mikra judiciisto e kom kolektanto dil imposti.

La transformo dil societo de la vilajo-unaji al naciono

Ica vilajo-sistemo destruktesis per la industrializo, la uzo di moderna mashini e la penetro di chipa Europana e Japoniana vari, qui atingas la vilaji e tale destruktas la ekonomiala equilibro dil simpla produkto vilajala.

Gandhi, en desregardo dil moderna inventi e mashini, en desregardo di *planita ekonomio ed industrio kun la bonfaci di irigaco segun enorma skalo por tota India, en desregardo dil progreso per fervoyala sistemo, predikas la retroiro a la olima vilajala sistemo kun certena perfektigi higienala. Il docas al populo kultivar lua propra kotono, filifar ipse ed abstenar omna mashin-fabrikata vari. Il esforcas facar ekonomial unaji autonoma (*autarka) de la nun primitiva vilaji.

Ma ico esus retrogreso, retropazo aden tempi pasinta. Ni ne devas obliviar, ke olim ica vilajala unesi esis kontaminata per la distingi religial-kastala, per sklaveso e superstico. Ke oli submisis la homo a la extera cirkonstanci, vice elevar la homo kom suvereno dil materio.

Esas historiala fakto, ke irigacata lando, exemple en la distrikti proxim Ghauts, pagas trifoye tam multa imposti, prokuras dek- e dekedufoye tam multa laboro e donas dekedu- e dekekinfoye tam granda profito kam arei sen irigaco. E tala bonfacanta irigaco es nur exekutebla da centrala guvernerio, qua havas kom skopo la elevo del nuna ditreso di milioni de homi.

La izoleso dil vilaji igis superflua granda chosei o mem fervoyala junti, e lia manko igas perpetua la izoleso di tala vilaji. Tale mantenesis socio kun basa komforto e sen la posiblesi di sociala progreso.

Nehru, la nuna prezidanto dil kongreso

Javaharlal Nehru, la olim fervoroza adepto di Gandhi, publikigis principala opinioni en sua recenta autobiografio. India, administrata segun la sama sistemo, il dicas, da obediema Hindui vice da explotema

Europani, esos mem min bone guvernata. Quon lu demandas, esas fundamentala chanjo dil tota sociala strukturo, qua liberigos la latenta kapablesi di ica male organizata populo por produktiva laboro, e qua elevos la amasi de lia subhomala povreso.

Nehru persequas la planita industrializo dil vasta lando, konsiderante segun fixa plano la bezono de 319 milioni individui por gradope ne nur satisfacar ma plubonigar la nuna vivo-normo. Ma tala developo exkluzas la kreo di industrio fabrikanta chefe por la profiti di lia proprieteri vice por la milioni konsumanta e por lia bonstando.

Il ne oblivias la responso dil Hindui, princi, tero-proprietanti, uzuristi, industrialisti. Il demonstras quale la Britaniana imperio shirmas ica indijena explotisti, fidas li ed uzas li kom lua propra guardo. La skopo di Nehru ne nur esas la chanjo dil pelala koloro di la explotisti, ma kompleta chanjo dil povo. Il *ne* deziras vice blanka vicereji e politikala konsilisti ed explotisti, la bruna princi e kapitalisti; vice blanka tero-proprietanti, bruna proprietanti; vice blanka oficisti guvernala, bruna; vice blanka soldati, bruna policisti e guvernanti.

La enorma trezori di India, nun explotata da mikra fraciono del 50 milioni di Britania, povas e mustas servar kom prim-materio di industrio socialista, qua ne produktas por la profiti di privilejizita kasto, ma por la bezoni de 319.000.000 homi qui esas la fonto dil kulturo Indo-Europana.

Ico esas quo separas Pandit Nehru de la demokrati di India. E Pandit Nehru esas kun Mahatma Gandhi la maxim amata figuro en la publika vivo di India.

La hundo-kabano

Mikra rakonto por la Ido-yuni, trad. da Else Jacob (Berlin)

Hundo e porko vivis en bona amikeso, li promenis kune, li sunizis su kune e li manjis kune ek la sama gamelego.

Trublo nur eventis pro la hundo-kabano, pro ke kelkafoye anke la porko sequestris ol, ye la despito di lua amiko. Ye tempesta vespero la porko itere intencis repozar en la kabano, ma lua amiko, la hundo, ja esis en ol. Lu uzis ruzo. La porko prenis stana gamelo aden sua boko, ed en kelka disto del hundo-kabano pretendis manjar ek ol. La hundo, qua vidis lo, quik adkuris por partoprenar la festino; la porko ja expektabis ta okaziono e hastoze eniris la hundo-kabano.

La koordiono di omna esforci por la introdukto di la

Mondolinguo

Vi, standardieri di Ido, asemblita okazione di la 13-a Ido-Kongreso en Hungaria, esas la reprezenteri individuala o delegita dil movado Idista. La Komitato dil Uniono decidis kooperar kun omna mondolinguani por laborar komune por la introdukto dil mondolinguo. La minima programo di ta kunlaboro esas *la propago dil ideo por la Linguo Helpanta Internaciona.* Tal komuna idiomo es un del grava demandi dil 20-a yarcento, por posibligar la komuniko e kunlaboro por la necesa sociala progresi.

La decido favore unionita propago valideskis ye la 1. julio 1936. Ol adoptesis dal Komitato Direktanta en la sequanta formo:

»La Uniono por la Linguo Internaciona (Ido) formacas seciono de asociiti ek personi qui laboras por la endukto di helpolinguo internaciona (konforme a §§ 4, 7 e 37). La Uniono donas a li la yuri di membri pasiva. Ica yuri exkluzas la voto-yuro e la yuro divenar funcionero dil Uniono. La Uniono expektas de omna asociiti kunlaboro aktiva por la propago ed endukto di linguo internaciona kom duesma helpolinguo por omna homi.«

Sen irgagrade deviacar de nia linguala konvinkesi, qui divenas plu ferma per la profunda studio dil gramatiko di Ido, ni komencez extensar la fundamento por populala movado por helpolinguo per la koopero di omna mondolinguani.

En la kazi, en qui dukteri refuzas tal kunlaboro, ni relateskez kun la individuala adheranti e duktez kun li vigoroza propago por la ideo di duesma linguo por omni, propago qua duktos a populal-amasala movado.

Ni laborez en omna amasala movadi, en partisi e sindikati ed en la klubi dil laboristaro, nam ni ne nur deziras ganar adheranti, ma ni deziras vekigar kompreno ed entuziasmo por la ideo qua posibligos precipue por la laboristaro la direta relato interpopula trans la lingual frontieri.

La decidi dil komitato facesas por duktar Ido a suceso, ma li restas sen vivo e sen vigoro se ne vi, la amasi Idista, vi qui dum tanta yari sakrifikis por ta idealo, unionez vi kun omna mondolinguani por igar reala nia longyara esforci. Esas vi qui devas praktikar la decidi, esas vi qui devas realigar oli ed agar omno por konstruktar ed establisar unionita *fronto.

Esas vi qui kooperite duktos la sucesoza lukto por helpolinguo qua esas necesa instrumento por la interpopula relati en la 20-a yarcento.

Por unesala koopero!

La prezidero *P. Eriksson*

La sekretario *Heinz Jacob*

La XIII. internaciona Ido-Kongreso en Szombathely

del 15.—18. agosto 1936

A nia cayara kongreso, la XIII. depos la existo di Ido, asistos probable delegiti de Anglia, Austria, Dania, Francia, Germania, Hungaria, Italia, Suedia, Suisia, U. S. A., Yugoslavia edc. La programo harmoniale unionas la Ido-praktiko ed personala amuzi.

La partoprenanti juos 25—33 % rabato fervoyala, informi donesas dal preparanta komitato. Idisti qui extensas sua vakanci por vizitar la lago Balaton o Budapest, recevas rabato de 50 % sur la fervoyo por vizitar la chefurbo. Li akompanesos da Idista guideri. La vivo-kusti en Hungaria es chipa pro la avantajoza kambio-normo di Pengö. Venez nombroze!

La oficala programo

14. agosto. Acepto dil gasti. Ti qui konocas la arivo-tempo di sua treni, avizez ni pri to. — Interkonocala vespero en la hotelo Sabaria.

15. agosto. Predimeze inauguro dil kongreso dal urbestro en la urbo-domo. Elekto dil komitato. Lekto dil letri e saluto-telegrami (adreso: Ido-kongreso Szombathely). Raporti pri la movado da la delegiti. Dimeze fotografeso komuna. Posdimeze **Ido-Praktiko** (diskursi en la salono dil komercala asocio).

Georg Stáhli pri »Abel-eduko en Hungaria«.

Srno Csatkai pri Franc Liszt, lua vivo ed arto, du rapsodii pianopleesos da Elemér Csikor, direktoro dil muzik-konservatorio.

Prof. Martin Hankó »Longfrista predici dil vetero ed Astrometeorologio«.

Ladislo Horovitz »La lukto para-bruisal«.

Horo di interviuvo kun Ido-yuni. Pose spekto dil episkopiala rezideyo.

Vespere: »**Internaciona Vespero**«, bunta programo en la koncertsalono dil industriala korporaciono, kun Ido-deklami, kanti, ceni ed amuziva teatraji. Autori dil prizentota verki esos W. Schwarz, Arne Engen, I. Federn, A. Schiffmann, T. Sweetlove, S. Quarfood, Grinsky, Naszályi ed altri.

16. agosto. Ye sundio matine Dr. Arpád Vigh predikos en Ido en la katolika kirko. Pose automobil-exkurso al historiala urbeto Ják e spekto di la kirko del 13. yarcento. Pose kronizo dil monumento. Ico sequesas da specal aranjo rezervita kom surprizo por la gasti. Vespere **cigani-orkestro** pleos danso-muziko.

17. agosto. **Ido-Praktiko** (en la galasalono dil urbodomo).
Hans Cornioley »Ek la historio dil mondolinguo«.
Dr. S. Auerbach »Internaciona prunti«.
Adolf Horovitz »János Bolyai e la developo dil Euklidala geometrio«.
Posdimeze »INTERVIUVO-HORO por la IDO-YUNARO en la salono dil Faludi-Ferenc gimnazio.
Leopold Dezsö »Falsa savi pri Hungaria«.
Stadler »Kulturhistoriala dokumenti pri Hungaria« kun lum-imaji.
Pose eventos inspekto dil tota instituto.

Publika propago-asemblo en la vespero. Kurta bilingua diskurseti dal delegiti altralanda kun sequanta traduko a Madyara. Forsan Ido-puero lektos publike propago-texto en Ido. Propago-diskursi en Madyara kun Ido-rezumi da Dr. Arpád Vigh e prof. M. Hankó. Pose eventos la komuna **adio-banqueto.**

18. agosto. Klozala laborkunsido ed **Ido-Praktiko** en la salono dil urbo-domo. Josef Csatkai »Quasinse ni perfektigez nia Ido-literaturo?« Sequos diskuto. Organizala decidi. Lekto ed adopto dil kongresala rezolvi.

Diplomo di doco: Avizez ni justatempe se vi deziras examenesar, indikez via matrolinguo por ke ni povez prokurar tradukala taski. La exameni eventos en la Faludi-gimnazio. Pri plusa informi inquestez che la preparanta Komitato (adr. J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1, Szombathely) o studiez Ido-Vivo. Vejetaristi recevos bona frukti en Szombathely e juos precipue la dolca aquo-meloni Hungariana.

Voluntez anuncar vu maxim balde, sendante la kontributo de 2.50 SFr. al komitato. Venez nombroze a Hungaria por juar via vakanci e por praktikar nia linguo!

La preparanta komitato:

J. Csatkai, prezidero, *Justina Ringhofer, L. Horovitz,* viceprezideri,
Bella Suntinger, sekr., *Viktor Kaldor, Palinkas, Z. Hirschler,*
A. Döbrentei, F. Goldschmid, I. Fürst, Gizella Sávoly.

Jeneroza, tot-kordia, ne-restriktita laudo, tempope, agos quale lubrifikanta oleo sur sika, stridanta mashino, ed olua reflex-efekto relate vu ipsa esos magiala.

Londonana dio-libro

Kande recente me vizitis la Chiniana artoexpozo, me kredis ke la poliglota vizitantaro esis tam interesanta kam la anciena trezori expozita. La patro kun sua familio venis, Hindui, Japoniani explikis la statui a sua Europana amiki, on parolis la Franca, Germana ed Angla, la serioza studianti pasis kun vaste apertita okuli de trezoro a trezoro, altri charmoze ridetis e spektetis la stranja pikturi del 11-a yarcento, en qui mankas la perspektivo, ed en qui konseque la fundo dil imajo piktesas super la aktuala pikturo, tale ke Chiniana panoramo piktita esas longa ma ne larja pikturo.

Stranja ed interesanta esis, ke kelka del tre anciena statui, qui reprezentas ekleziani de alta rango, havis en la mezo dil fronto, super la radiko dil nazo, triesma ronda okulo, simila a la okulo dil giganta „Ciklopi", quin Odysseus deskriptas.

La studii e deskovri pri la anciena kontinenti Lemuria, qua komencis ye la Arkipelago proxim Australia e Nova Guinea, alonge Azia, India til esta Afrika, e pri Atlantis, igas la homi kredar, ke la rasi qui populizis oli posedis tala triesma okulo. Atlantis alegate situesis inter Sud-Europa e Norda Afrika, extensante su en la Atlantika oceano til meza e suda Amerika. La Chiniani esas raso decendinta del Lemuriani e konseque esas interesanta observar la similaji en lia arto ed en historio.

* * *

Ti qui esas entuziasmoza shako-ludanti prizabus vidar la belega figuri de ivoro blanka e reda en la India-muzeo en London. Venante tra la proxima e nun verdeskanta Hyde Park ni eniras la streta lineo di Exhibition Road, kun un muzeo dop la altra.

La vizaji dil figuri e statui en ta India-muzeo esas de granda simileso a la tre grasa vizaji dil Chiniana patriarki. Erste en la plu moderna epoki la vizaji chanjas e divenas plu miniona. Ka ta anciena populi kun lia granda kulturo ed arto, ka li fakte

povas lernar multo de ni moderna Europani? Mem la arsenalo kun la mult-speca flam-espadi transmisas a ni imagino pri la kulturala misiono di Gengis Khan.

* * *

Interesanta serio de diskursi eventas en la emisostaciono en London: „Se Plato vivus itere". La diskursanto montras la paraleli inter la filozofio di Plato pri la stato e la moderna „totala" stati. Plato dicis ke la guverno di stato mustas esar en la manui di selektita e bona filozofi. Ti devas guvernar qui ne deziras guvernar. E ti qui deziras obtenar la povo ne devas obtenar la povo. La militisto mustas vivar vivo maxim severa e ne-luxoza. Aden lua vivo la profitmotivo ne devas enirar. Same la rejo-filozofo. Lu devas vivar separita de omna homi en simpla domo e recevar poka pekunio pro lua guverno. Lu devas posedar nulo. Nek la moyeni di produkti nek altra materiala vari. Posedo e profito koruptas. La moyeni di produkto e la tota richaji dil lando posedesez e kontrolesez dal laboranta klasi, dal subjekti. Ne havante la yuro guvernar su ipsa, la homi kompense recevez la posedo e libera dispono dil richaji. Sub rigida surveyo dil guvernanta filozofi, la populi juez sua havaji. La guvernanto mustas gardar e prezervar ol, ma il mustas prezervar ol *por la populo*. Ilu ne darfas tushar ol ed il ne deziros, nam lua eduko docis lu ne demandar povo o richaji.

Ico es nur kurta rezumo de kelka abstrakta idei, qui expresesis ante 2000 yari e por qui la tempo di Plato ne esis matura. Nia idei e filozofii avancis, ma la „tempi" esas ankore same ne-matura.

* * *

En la unesma radii dil printempala suno me marchis tra Regents Park. Centi de ore-flava, blua e blanka safrani inklinetas sua bela kapi vers la suno. La verda tapiso dil gazono interruptita da ita mikra, pacoza floreti. E quik kande me sideskas sur benko la kolombi solene admarchis por kelka paneto-krumi. Ka la kolombi duros flugar por sempre en nia Europa?

Jack Henry

Mondo-Literaturo

Internaciona konkurso

Komunikez vua rezultajo, admaxime kin probabla autori dil „tirano", al redaktero. La premio „*Nova Horizonti*" sendesos al gananto. *La matro* es parto di novelo da *Guy de Maupassant* (1850—1893). La premio grantesas a *C. Papillon* (Paris).

La tirano

Esas do klara, ke ica prezidanto dil urbo ne kondutas su quale vere granda homulo en maniero vere granda, ma basigante multa altri il sidas en sua stulo kom kompleta tirano dil urbo, vice kom prezidanto.

Me konkordas, il dicis.

Ni konsiderez nun, me dicis, la feliceso di ta homulo e di ta urbo, de qua tala mortivo emersas.

Certe, il dicis, ni konsiderez lo.

Ka ne esas vera, me dicis, ke en la unesma dii, e dum la unesma sezono, il ridetas e salutas omnu quan il renkontras? Il dicas ke il esas nula tirano e promisas multo, ambe private e publike, e liberigas de debi e destributas tereni ambe a la populo generale ed a ti qui esas cirkum lu, e pretendas esar dolca e bone inklinata ad omni.

Yes, tale lu agas pro neceseso, il dicis.

Ma kande, quale me imaginas, il rikonciliis certena ek sua exterlanda enemiki militala, e destruktis altri, tale ke tranquileso tarelate existas, il sempre mustas instigar altra militi, por ke la populo sempre bezonez duktanto.

To esas probabla.

E ka ne esas probabla, ke la populo esante povrigita per la pagi di imposti, mustas koncentrar su a la obteno dil diala necesaji, e tale esar min inklinata konspirar kontre ilu?

To esas klara.

E, me imaginas, ke se il suspektus ke uli inter li, qui havas virala temperamento, ne permisos a lu guvernar, e por trovar pretexto por destruktar li, il ex-

pozos li a la militala enemiki. Pro omna ta motivi la tirano sempre mustas instigar militi.

Pro neceseso.

E dum ke il agas tale, il balde divenos odiinda da lua civitani.

Kad uli inter ti, qui promocesis kun lu, e qui havas povo, ne parolas kandide a lu ed inter su ipsa, plendante pri la agi, ti inter li qui esas plu virala?

To es probabla.

La tirano havas do la tasko, se il intencas guvernar, cernar omni, sive amiki sive enemiki, til ke nulu restos qua valoras.

To esas klara.

Il mustas do sorgoze observar to quo esas kurajoza, quo esas grand-anma, ta qua esas saja, qua esas richa, ed il esas koaktata, vole o nevole, esar enemika ad omna ici, ed insidiar li til ke il vakuigis la urbo de li.

Quala vakuigo, il dicis.

Yes, me dicis, la kontreajo de to quon la mediki facas relate animala korpi; nam li forprenas la maxim mala parto e livas la maxim bona, ma il agas inverse.

Pro ke semblas, il dicis, il mustas agar tale se il intencas guvernar.

Il esas vere koaktata, me dicis, sive vivar kun multa mala homi ed esar anke odiata da li, o ne vivar. E quante plu lua civitani odias il, dum ke il tale agas, tante plu il bezonas plu granda nombro de gardisti mem plu fidela a lu.

Qui do restos fidela, e de-ube il queros li?

Multi, il dicis, kuros ad il se il pagos li.

Semblas ke vu itere mencionas certena paraziti stranjera e multaforma.

Vu imaginas juste, il dicis.

E ka tala homulo ne mustos, pro neceseso e pro destino, esar sive destruktata da sua enemiki od mustos uzar tiraneso, e, vice esar homa ento, divenar volfo?

La filozofi interpretas la mondo, esas nia tasko chanjar ol. *Marx*

JURNAL-RAPORTI

Ne-komentita jurnal-raporti ek omna landi e lingui.

Pidgin-English: En Nova Guinea existas granda varieso en Pidgin-English (Angla adoptita a la parol-uzo dil indijeni). Ol tote varias del pidgin-dialekto dil Chiniani, ex. en Nova Guinea biciklo ne esas „sit down go walkee" (sideskez-ed-irez-promenar), ma „wheel-wheel" (roto-roto). Ica monstroza parodio dil Angla esas definita idiomo quan on mustas lernar. Ol ne es facile komprenebla ye unesma audo. La mispronunco e mis-uzo dil vorti konvenanta a la imaginita o reala enunci dil indijeni kombinas omno to, quon linguo ne devus esar. — Lord Moyne en *Daily Telegraph*

Egiptia: La labor-tempo por la ruranala ed industriala laboristi en Egiptia esas cirkume 10 hori omnadie. Ne existas libera dio en la semano; nur la alta festodio esas libera. Ordinara laboristo ganas 4 til 7 Pfennig po horo (1 Pfennig es un centimo de Germana Mark) ed atingis en maxima kazo 36—73 Pfennig en la dio. Specalizita laboristo ganas 12 til 15 Pfennig hore ed atingas salario de 1.20 Mk. til 1.50 Mk. die. La vivo di ta homi esas tre modesta. Laboristo ofte lojas kun sua familio de sis od ok personi en singla chambro. Il pagas po ol monatale 2.50 Mk. Sis cti suficas diale por la nutro di un persono. Naturale la homi es koaktata vivar vejetarale. Varma repasti nur aparas cirkume dufoye en la semano. Maxim ofte manjesas galeti de farino qua kustas 7 til 8 cti. la duima kg. Legumo po 6 cti. suficas por tota familio. Karno kustas 82 cti. po kg e rare manjesas. Butro kustas 60 til 70 cti. po duima kg. La ruranala laboristi dil grand-proprieteri rurala ganas 24 cti. die. *Sonntagszeitung, Germania*

Imperialismo: La profunda hipokriteso e la inata barbareso dil borgezala civilizuro jacas desvelizite

koram nia okuli; en olua hemo Europa ol pretendas havar respektinda formi, ed en la kolonii ol procedas nude. — Marx en *New York Tribune* en 1852.

Expliko dil vorto Soviet-i: La vorto *soviet-* signifikas konsilantaro. Sub la caro la imperiala konsilantaro nomizesis „Gosudarstvennyi Soviet". Depos la revoluciono la termino konektesis kun certena tipo di parlamento, elektita da membri di laboristal-ekonomiala organizuri, la soviet-o dil laboristal, soldatal e ruranala deputiti. Ultre la lokala soviet-i, elektita en omna urbo e vilajo di USSR e delegita dal koncernata amasi ipsa, ed en la granda urbi anke quarterala soviet-i (raionny), existas anke la distriktala (oblastne) e provincala (gubiernsky) soviet-i, e la central-exekutanta komitato di la tot-Rusa soviet-i en la chefurbo. — John Reed en *„Ten days"*

Hispania: La konsilantaro di laboristal sindikati decidis establisar tra tota Hispania Sovieti en omna fabrikerii e laboreyi. *Manchester Guardian*

La ne-tushendi dil Hindua religio: La unesma amasopa abandono del Hinduismo eventis, kande 10000 membri konferis en Bombay ye la 1. junio 1936. Li decidis unanime, ke la chanjo di religio esas la unika maniero, per qua lia baskasta kongregaciono povus obtenar equitato. Dr. Ambedkar, la duktanto dil depresita klasi, dicis, ke la principala ideo esas la deziro por libereso. Ica decido es la unesma frapo kontre la kastala sistemo. La „ne-tushendi" esas grupo de multa milioni, ed ica unesma abandono instigos plusi livar Hinduismo. — *Daily Telegraph, London*

FINANCI: Por Progreso e la propago:

Beznoska fr. 3.80, Cizek 3.17, Korf 3.07, Neumeister 5.07, Novàk 5.07, Ramus 3.07, Stefanovitsch 3.07, Stör 6.34, Vyhnal 5.07, Zielinski 3.14, Eriksson Elin 5,—, Eriksson Petrus 5,—, Gross 6,—, Quarfood 5,—, Roze 50,—.

Bern, junio 1936.

Kordiala danko
la kasero *H. Cornioley*.

REFLEKTI PRI LA DIO

Problemi qui afektas la labori interlinguala e la propago di helpolinguo.

Dek-e-ok verbi

hzj. La kontinua produkto di sistemi interlinguala duras quale konstante-lejera pluvo. La vera valoro dil nova projeti diversa es, kompare a la idei prizentita en la pasinto, ne granda. On audas nun poke pri la sistemi qui tendencas igar la Angla linguo idiomo universal, exemple *Anglic* da prof. Zachrisson, *Little English* kun nur 800 vorti da prof. J. Aikenz e *Basic English* da prof. Ogden. La lasta havas vortaro de 850 vorti, de qui dek-e-ok esas verbi. Ogden pretendas, ke ica 18 verbi suficas por igar Basic kompleta linguo. Ica pretendo es falsa pro du motivi: La 18 radiki verbala es plurasenca ed esas valida en Basic kun *omna* ica senci. Me ri-produktas la listo di la 18 verbi tradukita ad Ido e donas en parantezi la chefa signifiki quin la verbi anke havas en la Angla linguo, e quin, konseque, la praktikanto di Basic devas lernar e dominacar.

La verbi esas: *venar, aquirar* (prokurar, querar, obtenar, preparar, prontigar), *donar* (donacar), *irar* (voyajar), *retenar* (havar, posedar, celebrar, festar, konservar, mantenar, entratenar, obediar, gardar, ditenar), *lasar* (lugar, lokacar, admisar), *facar* (igar, koaktar), *pozar* (depozar), *semblar* (aspektar), *prenar* (duktar, guidar), *esar, facar* (agar), *havar* (mustar, devar, kom helpoverbo ne trad. ad Ido), *dicar* (parolar, recitar, deklamar), *vidar* (observar, remarkar, notar), *sendar* (difuzar, eklansar, grantar), *povar* (darfar), *volar* (legacar, voluntar, konsentar, imperar, komendar, kom helpoverbo trad. en Ido per la finalo -os).

Duesme Ogden pozas inter la 400 generala substantivi e la 200 deskriptanta, omna ta vorti, qui funcionas en la Angla linguo anke kom verbi per direta derivo substantival-verbala. Me ja traktis ica questiono kurte en »La Angla linguo«, pag. 65/1936, e yen exempli ek la tabelo dil 850 vorti: (substantival-verbala radiki) answer = respond-; attack = atak; fight = lukt-; name = nom- (iz); edc.

La neposibleso restriktar la vortaro

Lua konkluzo, ke lu prizentas linguo kontenanta nur 850 vorti, es pseudo-konkluzo. Me kontis la cent unesma substantivi generala; 55 es substantivi sen la posibleso direte transformar li a verbo, 45 es substantivi qui povas direte derivesar. Kom verbi oli ofte expresas la ago, ma kelkafoye la verbal senco diferas del substantivala senco, e la verbo aceptas senco artificala, atribuita ad ol, ex. *the dust* = la polvo; *to dust* = forprenar la polvo. Hike es tre klara ke la radiko ne expresas ago e la verbal senco es arbitriala.

Probotexto, quan Ogden donas, provus, ke lu fakte uzas la substantivi kom verbi, malgre ke lu pretendas havar nur 18 verbi en Basic. Konseque lua listo de 400 generala substantivi augmentesez ye 45 %, se on deziras konstatar la lerno-facileso di lua 850 vorti e la quanto de lernenda signifiki. La praktikanto di Basic es koaktata, uzar multa vorti kom sinonimi por nocioni, por qui specala radiko ne prizentesas en Basic. Ico grave desfaciligas la lerno di ta idiomo.

Basic aceptas la principo di Pidgin-English, nome sintezale krear expresuri ek la 850 vorti donita por deskriptar nocioni e kozi por qui termino ne existas en la vortaro uzata. Ol esas tote ne-adequata por permanar koram ciencala analizo, ed ol es en nula maniero linguo internaciona qua satisfacus la bezoni ciencala e praktikala. Ol apene suficas kom modesta introdukto aden la Angla gramatiko kun olua desfacila ortografio e nelogikala gramatiko.

Fundamentala vortaro por nia Ido-lernili

To, quon ni Idisti povas lernar de Basic esas la importogrado dil diferanta verbi, substantivi e vorti. Olua listo de 850 vorti, qua augmentus a 1100 til 1200 se ol juste tradukesas ad Ido kun nova Idoradiki por omna signifiki dil Angla sinonimi, esas ecelanta fundamento por elementala doco-kurso di Ido. Ti qui deziras kompozar lernolibro ne tro desfacila e deziras ofrar la mil maxim necesa expresuri por la omnadia vivo, agus bone komparar la listo di Basic kun ta vorti quin li intencas prizentar a sua lernanti.

Nur de ica vidpunto la linguo-explorala labori da Ogden esas de valoro por ni Idisti.

BIBLIOGRAFIO

Un ex. de omna verko recensenda sendesez a la redaktero.

Podrecznik Ido (Esperanto zreformowane), docolibro di Ido en Polona linguo segun la Kompleta Gramatiko Detaloza, da *Leonard Weber* (editita en Lwów, Kopernika 20, Polonia), preco SFr. 1,10, 80 pag. en kovrilo.

Existas stranja paradoxo por ni mondolinguani qui deziras difuzar helpolinguo, linguo apud la matrala idiomo quan ni uzas omnadie. Ni esas koaktata uzar por la propago di Ido e por olua doco la nacionala lingui quin ni volas deplasar en internaciona relati. Lingui, a qui ni reprochas esar nelogikala, arkaismoza, desfacila e nepreciza. Ma ni mustas krear lernili en omna lingui e por omna nacioni.

Sioro Weber kompilis la unesma kompleta Ido-lernolibro por la Polona linguo, uzante kom fundamento la gramatiko kompleta da de Beaufront. Per la uzo di divers-speca tipi, la demonstro di gramatikala detali divenas tre klara e salianta. Kom extreme imitinda me judikas la prizento dil afixi sur pag. 50 til 64.

Exemple:

iz	armizar	uzbroic
zaopatrzyc	lumizar	naswietlic
w cos, nasycic	limitizar	organiczac
czems	regulizar	naregulowac
	kolorizar	koloryzowac
	salizar	posolic
	sulfizar	nasiarkowac

Sro Weber esas skrupuloze korekta insertante mem omna interjecioni por igar maxim kompleta ta verketo. Se ni sucesos fondar grupo de Idisti en Polonia, ta libro esos la maxim efikiva propago-verko en la hemolando di Zamenhof.

Ti, qui preferas la direta metodo por docar Ido, judikos ke la libro kontenas tro multa gramatikala nuanci. Ma me ne kredas, ke on darfas esar tro partisana, sive por la direta metodo, sive kontre ol, favoranta sistemo di gramatikala instrukto.

La direta metodo esas maxim apta por mediacar generala konoco dil linguo e por posibligar olua maxim balda praktikala apliko. Ed ol esas specale apta por omna personi qui nur konocas la linguo patriala. Nia objecioni kontre la instrukto gramatikala originas del lingui nacionala, kande ni ne nur koaktesis lernar memore serio de komplikita reguli, ma

trovis dop oli serio kun same multa e komplikita ecepti dil reguli jus lernita. Ma ica objecioni desaparas relate Ido, nam Ido ne havas ecepti, ed olua vorti-speci es markizita per la reguloza finali. Ico posibligas kondensar la kompleta gramatiko, kun nombroza exempli ed expliki en Polona, aden ce. 80 pagini e krear libreto agreable aspektanta e konvinkive prizentita. *hzj.*

Charisia, letro dil Sueda Kristana Ido-societo, red. Erik Lindgren (Hagagatan 12, Stockholm), abono 2 Sueda kr. — Sur ok pagini publikigesas chefe tradukuti ek la Nova Testamento, trad. da S. Quarfood e serio de »Vorti dil jorno«.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

Marchand, skr. 1898 Dilpok.

Marcilla Pedro, Hispano, red. 1912—1914 Laboro, prez. 1921 la Hispan Idosocieto. V. *Casares, Escuder.*

Marelius J. W., Usano, prez. 1917 l'Usan Idosocieto.

Marget R., Franco, red. 1912 Le travailleur idiste, 1914 Kombato, 1920—23 L'internationaliste.

Marich A. de prez. 1908 la Hungarian Esperantosocieto, red. 1908 La verda standardo, 1912 Revue cosmoglottique.

Marini, skr. 1891 projeto,

Marissiaux Léon, Franco, skr. 1905 Cours commercial d'Esperanto.

Martellotta V., skr. 1919 Latinulus.

Martineau J. Théo, skr. 1924 Monda linguo, 1931 Mondi lingue.

Martinez P. Lopez, skr. 1852 Proyecto ò bases de lengua universal.

Marto, revuo por Esperanto 1926.

Marx Karl, Germano, 1818—1883, skr. pri mondlinguo.

Màsa Rudolf, Chekoslovako, red. 1922 Linguo internaciona.

Masera prof. Paolo, Italiano, prez. 1924 l'Italian Idosocieto, red. 1924 Ido-kuriero, prez. 1925 l'Idokongreso Torino, red. 1925 Kuriero dil progreso.

Master language, sistemo da Hougton.

Mastropaolo prof. Nicola, Italiano, red. 1926—1935 Schola et vita, V. *Canesi.*

Matejka Alfons, red. 1930 Ofical buletino, 1931—1934 Progreso, prez. 1934—1935 la Suis Idosocieto.

Matęrn F. K., Ruso, prez. 1926 la Rus Idosocieto.

(duros)

TRA LA MONDO

Rezumita raporti pri la progreso di Ido.

Francia. Reguloza Ido-parto redaktesas da inj. Dulché en la politeknikala revuo monatala *X Information*. La programo dil populala 'fronto tradukesis e distributesos dal laboristal Ido-Uniono. Peticiono sendesis al Franca guvernerio por institucar studio-komitato por la definitiva adopto di L. I.

Hispania. *Solidaridad Obrera* duras insertar Ido-anunci. Artiklo da sdo Galvez aparis en *Mas Lejos*. Adavane nro 2 donas multa raporti pri la progreso di Ido.

Hungaria. *Szombathely*. HIR, dialo aparigis notico pri nia kongreso. Revuo FÉNYSZORO (t. e. Lum-dispersero) komunikis bonega artiklo da B. Pálinkás pri la laboro dil Ido-Federuro.

Revuo UJ-SZOMBATHELY aparigis artiklo pri Ido da srno Elisabet Ceglédi.

Pécs. Prof. Hankó havas mondimportoza deskovro: Quale on povas prekalkular la vetero a longa fristo? Lua libro: Langfristige Vorausberechnung des Wetters, esos spektebla e komendebla (po 5 pengø) dum la Idokongreso.

Madagaskar. La semanalo jurnalo „Le Petit Tananarivien" (en Tananarive) publikigis, depos la fino di januaro, serio de propagal artikli pri Ido da nia Ido-konsulo Rajaonarivelo J. Harrivel. Til nun dek-e-kin personi lerneskas Ido. Nia samideano duras laborar por propago plu efikanta ed institucos tre balde korespondo-kurso. Il esus tre dankema ad omna samideani qui voluntez sendor a lu specimenorevui o jurnali por helpar sua propagado, konocigante la mondala Ido-movado. (adreso: Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antsahabe, Tananarivo, Madagaskar).

Suisia. En marto eventis la general-asemblo en Zürich. Idisti de Bern, St. Gallen, Horn a/B. e Zürich partoprenis. Pro la departo di prezidanto Matejka, ni ganis nia fidela dzlo Bosshard en Zürich-Höng kom prezidanto. Viceprezidanto restis Arthur Novell, kasero Fritz Zimmermann. Sekretario la jeranto dil Suisa Ido-kontoro. Al Suis Uniono apartenas nun la grupoprezidanti dil societi en Bern, Langendorf e Zürich. Ante kurta tempo komencis nova Ido-kurso en „Nidelbad" (Rüschlikon) sub la bonega direkto di sro Bähler kun 21 lernanti. Ja depos kelka yari ni joyas havar ibe du kursi. La Suisa Diakonie-societo forte simpatias kun nia bela Ido, ta societo deklaris Ido kom oficale lernenda da omna skolani, qui advenas por lernar la flegado di maladi. Joyigez la lernanti per sendar postkarto a li. Por omna korespondo kun la Suisa Ido-kontoro on adjuntez respondo-kupono. Komendez via literaturo, vorto- e lernolibri, insigni e propagili ibe (nova adreso: Obere Kirchstr. 34, Wallisellen). *R. Stucki.*

Polonia. Nova propagilo imprimita, 4pagina, dissendesis en kinamil exempleri al docisti di Polonia da sdo Weber.

Plusa Konsuli di Ido: *Madagaskar,* Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antsahabe, Tananarive, Madagaskar.

Suedia, Bror Jansson, Skottorp, Suedia.

Ni intencas editar la kompleta listo dil konsuli. Omna adresochanji komunikesez quik a ni. Omna konsuli esez membri dil ULI.

Du recenta libri:

Esperanto-Ido lexiko

Lernolibro por Esperantistoj

da *Heinz Jacob*

1,50 Mk. kune del Ido-librerii!

Taktiko propagala

esas necesa por sekurigar suceso. La Taktiko-Manualo por Idopropago tote en Ido donos skemo pri diskursi e nombroza artikli uzebla por la omnadia laboro por Ido (2,30 Mk.).

de Ido-Centrale, Soorst. 75
Berlin-Charlottenburg 9

Kompletigez vua serii de PROGRESO!

La premilita numeri 1-80 es recevebla po —,70 SFr. afrankite segun disponeso de **Ido-Centrale (Herm. Jacob)**, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

La nri 81-101/102 esas recevebla po —,70 SFr. po kayero de **C. Papillon**, 52, rue Petit, Paris 19e. Omna yarserio 4 Suisa fr.

De amba speci nur restriktita quanto es disponebla, komendez balde, kompletigez ta valoroza verko en vua biblioteko.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., *Woodford Green, Essex.*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocabana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg 9.*
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2⁰ 4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Polonia	Leonardo Weber, Kopernika 20, *Lwów.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro Zürich-Oerlikon.*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. *Austin* (Texas).

R. Ottesen & Søns Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO
IDO = REFORM-ESPERANTO

TOMO XIII. Nro 5 (113) Septembro-Oktobro 1936

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo internaciona

Fondita da Prof. Louis Couturat, Collège de France

OFICALA ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*
Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatis vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson* (Suedia)
viceprezidero *J. Csatkai* (Hungaria)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. W. Baxter* (Anglia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Dro *S. Auerbach* (Austria)
Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Nederlando)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Heuckè (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.« § 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 5 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 2,50 Suisa franki adminime, inkluzante Progreso.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,50 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley,* Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Oficala organo dil Uniono

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Aparas sisfoye en la yaro

Nro 5 (113) Septembro—Oktobro 1936 Tomo XIII.

INDEXO DI LA KONTENAJO

Uneso 97

Praktiko di Ido 98
(moderna kalor-protekto; la historiala developo di nia socio; nia cayara kongreso en Hungaria, raporto; quon on devas manjar;)

Mondo-literaturo, la libro.... 111

Jurnal-raporti 114
(la »Amerikana« linguo, Freud, kemiala manjaji, nutriva foresto)

Bibliografio 115

Reflekti pri la dio 115
(la injeniori)

Me lernas Ido, docoletro, sepesma letro 119

Mikra enciklopedio mondlingual 120

Pro la importo di ula manuskripti en ica nro, importanta informi, raporti pri la movado e valoroza artikli mustis esar ajornita. — Progreso nur sendesas reguloze a ta Idisti, qui adheris por 1936. Se vu ne ja pagis vua kontributo, voluntez agar lo sen plusa ajorno. La reguloza aparo di Progreso dependas de vua reguloza pago dil kontributo.

La forteso dil internaciona movado por la mondolinguo esas reprezentata per olua uneso inter omna amiki di la linguo internaciona helpanta.

La skopo dil Uniono por la Linguo Internaciona esas unionar en komuna agado omna personi, qui aprobas la linguo internaciona Ido, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil »Akademio di Ido« dil Uniono, ed adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikala moyeni.

La Uniono invitas omna mondolinguisti adherar olua organizuro kom »asociiti« e krear unionit agado.

Ti, qui deziras »asociar« lia agadi kun la Uniono, devas skribe anuncar ico a la sekretario en 8, King's Ave., Woodford Green, Essex, Anglia e samatempe sendar la kontributo yarala a la kasero di la Uniono. La asociiti juos multa yuri membrala e recevos gratuite la oficala edituri di la Uniono.

La yuri grantita al asociiti esas rezume: La posibleso di kunlaboro en la grupi e societi di la Uniono, uzo dil Ido-konsulservo, partopreno en kongresi e konferi organizita da la Uniono, recevo di omna oficala publikiguri.

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

Moderna kalor-protekto

Da László Horovitz (Budapest, Hungaria)

Inter la grandnombra nova formi dil vivo sempre plu kulturizita anke l'okulo di la spektanto nefakana perceptas profunda chanji en l'aspekto di la nova edifici ed altra kreuri teknikala, kompare le olda, anciena: la skopo-konformeso vinkis l'obsoleta legi, l'arkaismo. Ma on perceptas chanji ne nur extere, exemple l'aboliso di la legi dil semetrio (lá domi ya plu freque habitesas kam faldesas cirkum virtual axi!). Interne, la konstruktajo di cadio on laboras segun tote altra metodi, kam la hierala; la chanjita vivoformi, la povreso totmonda produktita dal krizo generala koaktas la projetanti ed exekutanti di omna teknikala kreuri sparar til la frontieri extrema di la posibleso.

La kauzo dil moderna stilo

Ica sparo duktis a la profunde e rigoroze parstudiita energio-exploto, developita kom aparta cienco, ad evito di disipo di spaco, forco e materii. La arkitekturo sparas muri, la industrio kombusturi. Ica du tendenci naskigis la cienco di la kalorprotekto. La konoco di la legi di la kalorala kondukto e radiado same kam di la parakalora e parafrigora materii es ja longe konocata, nur la nuna krizo instigis la praktikanta injeniori utilizar la teoretikala legi en la domeni dil arkitekturo ed industrio.

Nia vestaro, hararo, liti, kovrili ya omna esas strati parakalora, qui impedas la desvarmesko rapida di nia korpo-surfaco. Same ja delonge konocesas desdensa, laxa, poroza materii, qui retenas kaloro e frigoro (qui es nur du nomi di sama nociono), mantenas la varmo-stando di la korpi kovrita. La cienci montris e demonstris, ke omna materii, qui kontenas multa aero infinitezime dispersita e klozita senmove aden mikra celuli es apta por kalor- o fri-

gor-protekto. Pro la aer-inkluzaji omna bona protekto-materii (izolivi) dev esar lejera, mem olia lejereso es bon mezuro dil efikemeso parakalora. Tala esas multa minerala polvi kun kristal-konstrukturo miniaturatra (asbesto, magnezio), qui uzesas kom kalorprotektivi sive en formo di polvo, sive kun ligivi kom mortero, precipue adsur varma surfaci di tubi e kaldieri. Ad ica kristalatra polvi apartenas la bone konocata *kizelguro, polvo kun animala deveno (infuzorii). Del plantala ed animala mondo rekrutesas la fibrata materii (silko, kotono, palio, kelka ligni) inkluzante en la inter-fibra lakuni mult aero. La ecelanta korko kontenas tre multa gas- ed aer-inkluzaji »repozanta« ed ica materio pov artificale plulejereskar ad 50 kg/m^3. (Komparez: aquo 1000 kg/m^3!) Kom artificala izolivi mencionesez la skorio-lano, blanka materio vatatra, fairespruva, ne-inflamebla, la simila vitro-silko, qua uzesas kom texuro en formo di matraci e fine la aluminio en dineta folii paperatra, frunsita e krumplita formacante tale celuli kun multa reflektanta surfaci, qui eficiente retenas kaloro e frigoro.

La mencionita materii uzesas parte en edifici, parte sur industrial aparati. La rolo dil izolivi en la arkitekturo es klara pos lo supredicita. La sparo e la nova konstrukto-stili naskigis la dina muro, qui tote suficas statikale, ma nule termologiale. La modern arkitekto konstruktas generale fer-betona pilastri e la muri hav nur la rolo plenigar la lakuni inter olti. Tala muri es maxim ofte apene dek centimetri dika, do se on kalorifas en un chambro on vole o nevole varmigas anke le vicina, mem se li apartenas ad altra lojeyi: Existas unika helpilo: adapto di izoliva strato p. e. 2 cm. de korko »expansita«, qua egalesas egarde termala rezisti brek-muro 30 cm. dika, do remplasas ol sen bezonar tante multa spaco e pezo. Tale per minima kusti on salvas ofte la duimo dil antee bezonita kombustaji. La fer-betona muri, pilastri e trabi es kauzi maxim ofte di la fenomeno nomizita »sudorifo« dil muri; t. e. on vidas vintre en la chambri humida linei qui havas kom kauzo la koldeso dil konstrukturo. Nam fero, betono, dina muri es bona kalor-konduktivi e lia interna surfaco apene es plu varma kam la extera, do la humideso ibe kondensesas, quale la kolda fenestro-vitri e glasi humideskas en la var-

ma chambro. Kun skopokonforma parafrigora strato on pov atingar, ke la termostando dil interna mur- surfaco nur poke diferez del chambrala, do nula humideso aparas an la muri. Sennombra es la arkitekturala speci di la kalor-izolo, ma en omna kazi ol efikas ekonomiale; olua preco retroganesas dum kurta tempo, sparante, po la preco dil izolivo, kombustebli. Me konocas domo havanta centrala kalorizo, qua izolesis kontre kalor-perdi e la spensi di la sat granda laboro retroganesis dum 4 monati, nam dum ica kurta tempo on sparis tante multa karbono, kompare la pre-iranta yari.

La utileso ed eficienteso dil izolo kontre kalor-perdi augmentas la rendimento dil industriala kalor-elektrala forciferii ed altra fabrikerii. En kazo exekutita la kalkulo demonstris, ke per izolo, qua kustis Angla Pundi 125, on sparis dum la unesma yaro (labor-yaro, do 350 × 24 hori) Pundi 1105, do preske lo nonopla di la kusti investita. Centi de simila kazi demonstras maxim klare la grand importo di la bona izolo.

Centrala vaporstaciono kun izolita tubi

Ma ne nur konstrukturi ja existanta izolesas parakalore. Ofte moderna projeti fondesas al posiblesi grantita dal cienco dil kalorprotekto. Me vidis fabrikerii kun vapormashini sen kaldieri: li recevis la vaporo de altra loko, distanta plura kilometri, e la vaporo perdis en la tubi alonge ca longa voyo apene mezurebla energio-quanto (kaloro, preso) danke la bona izolivo. En Hungaria existas industrio-rayono, ube nur unika centrala vaporiferio kalorizas e la ecelanta kalorizolo di la vaporkonduktanta tubi posebligas, ke la altri (paperiferio, texerio, filiferio, plura kemiala faktorii) recevas ne nur la elektrala korento ma anke la vaporo de unika centro konstruktita kun bona rendimento e jacante en la proximeso di la mineyo. Grava rolon pleas la kalorizolo en la petrol-distilerii, ube nula fairifo e kombusto es permisebla. La manovro-lokomotivo matine plenigesas de vaporo ed olua forte izolita kaldiero (o propre-dicite: vapor-akumulatoro) konservas la vaporo tante varma, ke la lokomotivo laboras, manovras til dimezo sen itere plenigesir. Ye sama loko on vidas cisterno-vagoni izolita, por gudro ed asfalto kun alta fuzo-punto (rezidui

distilala). Li furnisesas tale aden la maxim fora parti di la lando sen koldeskor, nam solideskinte li nultempe ekfluus la cisterno! En ica kazo la izol-cienco posibligis la utilizado di tala rezidui chipa anke en fora loki per apta izolo di la cisterni.

Izolo dum fairo

Per bon izolo di lokomotivi fervoyal e kaldieri naval ica vehili ganas multa spaco, nam la kunportenda kombustebli diminutesas tale preske al dekimo. La importo di ca fakto bezonas nula plusa expliko.

Specala es la rolo dil kalor-izolivi en la protekto di granda fer-konstrukturi kontre fairo. La danjero konsistas hike en la fakto, ke la varmeso moligas la fero dum eventuala incendii e la konstrukturi quaze fuzesas, ante atingesir dal fairo. La neinflamebla kalor-izolo protektas li kontre la radianta varmeso ed eventis ja, ke en petrol-distilerio preske omno parbrulis cirkum un fer-turmo altega qua restis imuna meze dil incendio danke la parakalora strato.

Analoge on protektas explozivuyi kontre kaloro danjeroza a lia kontenajo.

Sennombra es la specalaji interesanta, qui kreesis per helpo di la diversaspeca izolivi. En la granda urbi la elektrala centri nokte vendas korento po preco dekima dil jornala tarifo. Kun apte izolita aparati on povas varmigar automatale aquo, bezonita en la menajo, po poka centimi segun la noktala tarifo ed en la kalor-akumulatoro on havas varm aquo por koquar, lavar, balnar edc. dum la tota jorno. En la ne tro proxima futuro omna urbi establisos centrala vaporifeyi; do on neplus kalorizos en la lojeyi, nek en la keleri dil domi, ma segun la maxim nova principi en unika loko distanta del urbo (por ne fetidegar lia aero) e la bone izolita tubeto distributos la vaporo, varmeso omnaloke. En kelka Usana e Germana urbi ja existas tala reti.

Izolo dil frigoro

Me volas kurte mencionar fine la »negativa kaloro«: la frigoro same pov izolizesar ed ica fakto naskigis amaso de nova industrii. La frigor-izolita vagoni des-portas karno aden fora landi (Hungaria—Anglia!). En frigor-izolita

tubeto di la moderna domi (precipue en kontor-domi) cirkulas kriofora liquidi o fluidi ed apud la centrala kaloriferii stacas en la chambri la frigoriferii por la varma dii por augmentar la laborposiblesi.

Yen quale cienco ed ekonomio helpas la un la altra. La fiziko demonstras, ke penvaloras explotar lua legi, konoceskar anke la chapitri til nun neglijita dal praktiko. Lia uzo retropagas la peno e kusti investita. E la lektanto meditez kelke, quale la sennoma centi de fizikisti, injeniori e matematikisti helpas nia vivo e pensez kelkafoye gratitudoze a ca moderna pioniri.

La historiala developo di nia socio

Extraktajo de la verko „La origino di la familio" da Friedrich Engels, trad. H. McFrane

La stato establisis statala trupo armizita, qua ne plus esas absolute identa kun la populo, qua organizis su ipsa kom armizita trupo. Ica specala statala soldataro esas necesa, pro ke nedependanta armizita ed organizita trupo di la populo divenis neposibla, depos la fendo di la socio aden klasi. La sklavi anke esis parto di la populo; la 90000 Athen-ana civitani esis nur privilejizita klaso komparita kun la 365000 sklavi. La nacionala armeo di la Athen-aña demokratio esis aristrokata statala armeo kontre la sklavi e dominacis li. Ma por anke dominacar la civitani ipsa, jendarmaro (polico) esis necesa. Ica statala soldataro existas en omna stato. Ol ne nur konsistas de armizita homi, ma anke de la necesa materiala suplementi, karceri e represiva institucuri de omna speci, quin la socio gentala tote ne posedis. Forsan oli ne pleis rolo en socio, en qua klasala kontreaji esis ankore ne developita. Oli kreskas advere, proporcionale a la kresko di klasala antagonismi en la stato ipsa ed a la kresko en teritorio e popularo di la ad-jacanta stati. Ni nur spektez a nia cadia Europa, en qua klasala lukti e rivaleso por konquesto kreskigas la statala povo (soldataro, polico edc.) a tanta alteso, ke ol minacas devorar la tota socio e mem la stato ipsa.

Por la manteno di la statala povo, kontributi di la civitani esis necesa, *impostaji*. A la gentala socio ici esis komplete nekonocata. Ni, advere, konocas cadie plu multo kam suficante pri oli. Pro la avanco di la civilizuro, mem ica impostaji divenis nesuficanta; la stato komencis tratar a la futuro, ol obtenis prestaji, la „statala debi".

Havante ye sua dispono la statala armeo e la yuri impostar, la statala oficisti nun stacis kom organi di la stato *super* la stato.

Same kam la stato naskis pro la neceseso represar klasala antagonismi, ol restis, generale, la stato di la maxim povoza ed ekonomiale dominacanta klaso, qua pro olua dominaco anke divenis politikale la maxim dominacanta klaso; ol tale aquiris nova moyeni por supresar ed explotar la opresita klaso. Tale la anciena stato esis chefe la stato di la sklavo-posedanti por supresar la sklavi, quale la feudala stato esis la organo por la nobeli por supresar la agrikultivala rurani, sklavi e serfi; tale la moderna stato esas la instrumento por la exploto di salario-laboristi per kapitalo. Kom ecepto advere, existis periodi, en qui la luktanta klasi preske atingis equilibro, per ke la statala povo asumas por la instanto ula autonomeso relate ambi ed aparas kom mediacanto. Tale esis la absoluta monarkii di la dek-e-sepesma e dek-e-okesma yarcento, qui mantenis la equilibro inter nobeli e borgezi.

En la maxim multa stati, qui existis en la historio, la yuri koncedata a la civitani gradizesis sur la bazo di proprajo, e per to la fakto klare e direte expresesis, ke la stato esas organizuro di la posedanta klaso por la protekto di sua interesti kontre la neposedanta klaso. Ico ja esis la kazo en la socio klasal di Athen e Roma, qui havis kom bazo la proprajo. Ico esis la kazo en la feudala stato di la mez-epoko, en qua politikala povo esis gradizita segun la posedo di lando.

La politikala agnosko di la diferi proprajala esas advere ne absolute necesa. Kontree, ol indikas basa etapo en la developo di la stato. La maxim alta formo di la stato, la demokrata republiko, qua en nia moderna sociala relati divenas pluse e pluse ne-evitebla necesajo, e qua esas ta formo di la stato, en qua sola la lasta decidiva lukto inter proletariaro e borgezaro povas par-kombatesar — la demo-

krata republiko ne plus havas irga oficala agnosko por diferi proprajala. En ol, richajo uzas sua povo nedirete, ma tante plu efikive.

La stato, quale ni vidis, ne existis de sempre. Existis socii, qui existis sen ol. Ye *certena grado dil ekonomiala developo, qua necese esis ferme interligita kun la fendo dil socio aden klasi, la stato divenis necesajo pro ica fendo. Ni nun rapide proximeskas stando en la developo di produkto, en qua la existo di ta klasi ne nur cesis esar necesajo, ma divenas definitive impedo a produkto. Oli desaparos tam ne-evitebla, kam li aparis ye plu frua evo. Kun li, ne-eviteble, la stato ipsa desaparos. Ta socio qua riorganizos produkto de nove sur la bazo di libera ed equitoza koopero di la produktanti, pozos la tota statala mashino adibe, ube ol apartenos lore: en la muzeo di antiquaji, proxim la filif-roto e la bronza hakilo.

Raporto pri la XIII-a Ido-Kongreso en Szombathely (Hungaria)

Da S. Lafay (Paris)

La XIII-a Ido-kongreso esis la maxim yuna kongreso, quankam laborema, unionita e gaya. Ne nur lua recenteso valoras kom yuneso, ma precipue la grandnombra partopreno di yuni kun lia konoco e fervoro ad Ido, e kun ico, quo esas super omno precoza-: lia spontana esforci vers lo bela, klara, vera.

Do me sincere kompatas ti qui ne volis, ne povis o ne deziris partoprenar ca »profetala XIII-a« kongreso. E yen la tote realigita programo:

Unesme, arivinta en la staciono di Szombathely, li trovis vartanti qui tre fluante parolis la internaciona linguo e donis a ni la agreabla impreso fine atingir ula »Idonia«. — La acepto en la Ido-kontoro parimpresis tala plezuro, nam Gesiori Csatkai, multa lernanti, e damzeli afable inquestis pri ni e nia sejorno a Szombathely.

Venerdio vespere, en la bele ornita gardeno »Sabaria« ube west-euroval-nivela servo cirkondis la vivema konversi, duris la interkonoco, e naskis la interestimo pro la tenaceso dil Ido-propageri. An la komuna tablo, ordinita da Ido-menui, esis reprezentita la landi: Dania, Francia, Germania, Italia, Suedia, e la Madyara urbi: Budapest, Kecskemét, Sopron, Mátészalka, Pestujhely, Csepreg, Vasvár, Mátyasföld, Celldömölg, Répcelak, Korösladány, Körmend, Magyaróvár, Perkupa. La Austriana delegito arivis sequantadie.

Saturdio (15-a agosto), ye 9 kl., la kunvenita samideani e kelka invitita personi plenigis la salono dil Urbodomo. On konstitucis la oficistaro dil kongreso: S-no Lafay elektesis kom prezidero, s-ro Hellmut Röhnisch kom kongres-komitatano; s-ro Csatkai kom reprezantanto dil Komitato duris anmizar la tota organizo dil kunveni.

La urbestro, D-ro Georg Horváth, inauguris la kongreso per tre eloquenta paroli quik tradukita ad-en Ido da S-ro Csatkai. (Ica evento komentesis en la semanalo »Nyugatmagyarorszag« di qua la redaktero s-ro Manó Gerö enuncas ye la asisto konvinkesir pri la facileso ed utileso di Ido e divenor Idisto).

S-ro Röhnisch prizentis la saluto di la Suedana Idisti, S-ro Lafay ta di la Franci, S-ro Sørensen adportis la saluto di la Dani, S-ro Steinert ta di la Germani.

Ye la nomo dil Akademio, S-ro Ladislas Horovitz adportis vorti serioza e kurajiganta. S-ro Vigh salutis la kongreso ye la nomo dil katolika Idisti, S-ro Hoffmann por la Budapestani, D-ro Galántai por la Kecskemétani; S-ro Hidi, Mátészalka; S-ro Krippel, Sopron; S-ro Juhász, Mátyásföld Ido-grupo; S-ro Csatkai parolis kom reprezentanto dil Komitato e dil Hungariana federuro. Ultre to recevesis de 20 landi salutoletri e telegrami: de Chekoslovakia, de Latvia, de Centerbladet, de S-ro Quarfood, e de tanti!

Pose, la asemblo askoltis mesajo da S-ro Dro Jean Laurent, koncernanta la nacionala studio dil gramatiko, vortaro, lexiki ciencala e teknikala, e nomenklaturi, en kompetenta rondo (nomizita exemple »akademio«), olqua prizentus al internaciona Akademio vere parstudiita laboro; per to on augmentus la intereso ad Ido, ed utile plubonigus e servus la stando dil I. L.

On remarkigis, ke ne omna landi reprezentesas en la Ido-Akademio, e ke tala landi mustus lore reprezentesar da exterlandani. Omno ne pardiskutesis pri ta questiono, tamen esas mencioninda ke la temo interesis la asistanti.

Ekirante la salono, la kongresani fotografesis grupe, an la perono dil Urbodomo.

Posdimeze eventis instruktiva ed artala kunsido en la salono dil Komercal Asociuro: On audis dokumentizita diserturo da Georg Stahly, lektita da samideano János Kovacs, pri *»LA MIELIFO EN HUNGARIA«*. Lo sequesis da afabla paroli quin sro Docisto Németh adjuntis ofrinte ad omna gasti boteledo de Madyara mielo liquida, limpida, ed on povas pluse dicar tre saporoza.

Okazione la kinadek-yareso di la morto di Liszt la Idisti volis anke celebrar ta genioza homo: Siorino Csatkai diskursis pri ilua biografio e memorigis da ni, ke Hungaria darfas fiere revendikar tala forta personeso ja adoptita dal homaro. La ekvokita genion di Liszt la kongresani realigis danke la talentoza pleo dil artisto Csikor Elemér, direktisto dil muzikkonservatorio, ilqua audigis du verki dil maestro, ravisante la asistantaro.

Pose, venis la teknikala diskurso da Inj. Dulché pri »La koordino dil relo-voyo e dil ordinara voyo« olqua tre interesis la fakisti di ta tekniko.

Kun Inj. Horovitz ni sequis »La lukto parabruisal«, lua tekniko ed apliko en la kustumala vivo. Pro la granda intereso genitita da ta temo e da la altra qui traktesis koram la kongresani, on esperis la posibleso editor li maxim balde.

Nia Hungariana samideani ed hosti duktis ni pose vers la episkopala palaco; ta palaco, vera muzeo, ne okupesas dal nuna episkopo qua vivas en altra ordinara domo; ni do havis, kom vizitanti, la juo dil bel-arta maestrala pikturi, skulturi ed anciena libri, lustri, ornivi e diversa artala peci.

Tra la koketa urbo di Szombathely, ube jacas flora bendi sur parto di la trotuaro, ni arivis en la moderna hospitalo recente konstruktita e cirkondata da parko aranjita sive por la repozo, sive por la joyo dil kuraciti qui lojas en plura konstrukturi. Afabla dro Simon

duktis la savema vizitanti aden tote net apoteko di qua la medikamenti, pomadi, pulveri, edc. preparesis dal flegista regulierini; ni vidis blanka, senmakula chambri, kabineti, operaco-chambri kun desinfektala perfektigit aparati, e generaligit asepta uzo di omna robineti, pordi, ec.

Nia Hungariana samideani tradukis Ide la omna expliki dil doktoro qua tre amikale ed humuroze salutis nia departo per »quaza« Ido-frazo.

Vespere, en la granda salono dil industriisti, eventis la internaciona teatrala reprezento en qua la humuro di nia samideano Csatkai plene joyigis la asistanti dum ke la aktori pleis e sustenis lia roli integre Ide. Pluse kurta ceni pleesis, e stilizita Hungariana dansi charmis nia okuli: Solokanti e korkanti liberigis yunesala e fresha ondi tra la internaciona asemblo til tro rapide tarda kloko. Ka me dicus la nomo di singla aktoro, danserino, o kantero qua plezis a ni? No, nam me timas obliviar nomo o prenomo. Vide me bone fotografis lia simpatiinda vizaji dum ke la oreli joyeskis pri la internaciona soni. Li, singlu, voluntez do exkuzar mea hika taco e recevar la maxim sincera e gratitudoza danki dil exterlandana gasti. Restas en nia manui la programi desegnita e kolorizita dal yuna ed atencema samideani; ol esas ver Hungariana memoraji di ca internacIona vesperO.

Sundio 16-a agosto. — En la kirko dil Franciskani, pos la meso, dro Arpád Vigh predikis koram abundanta turbo pleniganta la loko tante ke la eniro e la ekiro divenis extreme desfacila. La temo dil oratoro esis uzar la I. L. por unigar la penso dil homi, quale volis la Krista paroli uniginta homi en la katolika eklezio; ica developita temo, energioze enuncita, haltigis multi nekonocinta la Ido-linguo ma esforcinta juntar la vorti dispersite komprenita da li; ni ya darfas dicar ke ta prediko vekis interesO che la askoltinti di qui la impreso diversaloke audesis da nia Madyara samideani.

Sequis la flor-kronizo di la monumento urbala da sioro J. Kovacs, koram qua la Idisti rekolecis.

De ta loko la kongresani departis veture a la vilajo Ják, olqua posedas XIII-yarcentesma kirko ed apuda osteyo-turmo del sama epoko. Ta juvel-artala peco ankore uzesas por la kultoficii; lu jacas meze la arbori, super monteto; on acensas ol per gardenala platformo. La cikonii nestifas sur la pinti di ca veneracinda monumento qua konservas la traco dil olima murala e pilastrala pikturi e vovo-signi. Me esperas trovar la posibleso tradukar Ide la Madyara deskriptala libreto pri ta kirko, e tale plu bone informar la interesata samideani.

La posdimezo di ta sundio okupesis da infantointerviuvi en la artificala plajo di Szombathely. Forsan s-ro H. Röhnisch esus multe plu habila kam me naracar ica vivita interviuvi, ed esas dezirinda ke la savema lektanti turnez su ad il pri to.

La jorno finis per brilanta galafestino en la Sabaria-gardeno, e per moderna dansi guidita da cigana orkestro.

17-a (lundio). Sequantadie la kongresani audis diversa temi, du ciencala ed un pragmatala. Unesme, per la voco di D-ro Galantai, la diserturo da Prof. Martin Hankó, de Pécs, pri »La vetero-predico e la astro-meteorologio«. Pose, »La du Bolyai a kelko pri la Euklida geometrio« da Adolf Horovitz, lektita da S-ro L. Erdös; fine, diskurso da Prof. Csatkai pri »Nia Ido-literaturo«.

Pos la arivo dil mesajo »La pasinta yaro« da Heinz Jacob, sekr. di ULI, sequis diskuti. La kongreso fine adoptis sep dezir-expresi, de qui kelki es ratifikenda dal komitato dil Uniono: (1) la kongreso rekomendas la adhero al ULI-editerio. (2) Propozo pri la kooperO kun altra

movadi e la propago por la establiso di studio-komitato autoritatoza, unanime adeptesis. (3) La kongreso unanime adoptas la propozo da S. Quarfood, ke la principi e fundamentala reguli di Ido ne plus chanjesez, la perfektigi eventez per augmentar la vortari. (4) On aprobas la propozi di sro Laurent, qua propozas krear fakala studio-grupi kom helpanti dil akademio. (5) On aprobas la idei di sdi Dulché e Röhnisch editar la diskursi di la kongreso. (6) On propozas Dr. Nilsson por la Nobel-premio dil paco. (7) La kongreso expresas la deziro kongresar en 1937 en Paris, okazione dil mondo-expozo. — La preciza texti dil ratifikita decidi publikigesos en la venonto kayero.

Posdimeze ni vizitis la moderna Realskolo di Szombathely vere perfekte aranjita por la komodeso dil okupanti. En vasta salono di ca skolo eventis la naraco ek la historio dil arti en Hungaria; Sro Ladislo Stadler lektis pri »Kelka falsa koncepti pri Hungaria e lia refuto« da Chefkonsilero Leopold Dezsö; lumimaji helpis ta demonstro atencoze askoltita.

La partopreno di la yuna Hungariana samideani fine havis sua meritata rekompenso: en lia skolo, li pruvis a la exterlandani quale on povas injenioze lernar Ido per vivanta reprezentaji, segun la metodo da Prof. Csatkai olqua efektigas logikal analizo di omna gesti di la ludanta puero; esas la vera retroiranta voyo quan singla nacionano mustas realigar en lua penso por uzar Ido e kompreneble expresar ol koram diversa nacionani.

To sequesis da promeni, vers la katedralo quan S-ro Arpád Vigh montris a ni en olua interesanta detali, e vers la bela parki.

Dum la vesperala propago-asemblo, en la hotelo Sabaria, D-ro Vigh facis habila ed espritoza peroracione olqua semblis efikar che la audantaro. Parolis anke Sioro Csatkai, Sro Röhnisch, e Sno Lafay; la kongreso klozesis, kun la espero ke ol markizis utila kateno-masho dil Europana Ido-vivo, sive per lua apliko al konkordo, sive per lua labori, o per la simpla manteno dil necesa internaciona vivo.

Ni mustas adjuntar ica agreabla epilogo: la kantanta disko da S-ro Forsten arivis e la kongresani povis plezure audar la »Ciganokanto« da Dimitriev-Forsten, e la paroli da nia samideano Forsten ipsa. Lore la kongresani departis satisfacita pro audir amikala vorti fore de la loko, ma proxima en la tempo.

Rezume on povas dicar ke ta XIII-esma kongreso havis la fortuno trovar la maxim gastigema e kordiala helpo en la Hungariana urbo di Szombathely: Ni ja savas ke la urbestro, D-ro Georg Horváth gratulis la organizinti, e partikulare s-ro Prof. Csatkai; pluse, la Guvernestro, Horthy, afable respondizis la kongreso-telegramo.

Tri jurnali di Szombathely-Vasvármagye, Hir e Nyugatmagyarország-, Sopronvármegye en Sopron e Pesti Hirlap, de Budapest, spontane traktis pri la kongreso.

Ka lo povas ulmaniere dankar nia Hungariana samideani pro lia preparal ed organizal laboro? Li trovez hike nia maxima gratitudo por la sejorno e trakto quin ni experiencis en lia beleta urbo.

Ni esperez ke nia kurta e modesta kunlaboro plu stretigis la ligili di nia samideanala relati, e ke Ido profitos ca mikra e febla pruvo di komuna bonvolo ed amikeso.

La decidi e vovi dil kongreso examinesez e sucesoze realigesez dum la venonta yaro. — *VIVEZ IDO!*

Quon on devas manjar?

Da Axel Rylander (Stockholm)

La homo apartenas al grupo di mamiferi, qua nomizesas „omnivora". Animali, resortanta sub ta klaso, es kreita nek kom herbivora nek kom karnivora. La denti ne similesas al strekskizita dil huf-animali, e li ne havas la akuta denti kanina dil bestii. Anke la digesto es altra kam che la altra du speci.

Do ni povas manjar ed vejetantajo- ed karnonutrivo, ma ni ne povas manjar herbo en kruda stando; ol mustas erste koquesar, por ke ni vinkez la celulozo. Frukton e certena legumin on bone povas manjar kom krudnutrivo. Altralatere on ne devas manjar tro multa karno.

On ne povas vivar tro longa tempo sen albumino. Se on manjas lakto, ovi, butro, fromajo e tala nutrivi, on tamen recevas ta albumino, quan on bezonas.

Or ni mustas anke atencar la spensi por nutrivi. En admaxime 90 % de nia menaji es la viktualikonti la maxim granda. Per lakto-vejetara vivomaniero on povas multe diminutar ta spensi.

La valoro di nutrivi mezuresas segun kalorii. La kalorinombro, quon ni recevas po certena prec-unajo — 1 centimo, 10 centimi, 1 krono — es decidanta pri la reala valoro dil nutrivi. Se on mezuras en kalorii, lore karno es nia maxim chera nutrivo. La maxim chipa nutrivi, nome avengruoli, terpomi, lakto, fromajo e certena legumi, es anke le maxim utila.

Lakto havas, pro sua granda aquokontenajo, nur 666 kalorii kilograme. Se ni ex. pagas 12 centimi po litro, ni tamen recevas 56 kalorii po 1 centimo. To montras, ke lakto es vere chipa nutrivo, ed ol donas ultre to, ecelanta nutro a nia korpo. Mem plu chipa nutrivon ni recevas ek la herbaro ed ante omno ek la cerealspeci Ek *chera* viktualii on unesme merkas ovi, fisho e karno.

La korpo bezonas singla dio cirkume 3000 kalorii. De ico esez 50 grami albumino e grasi, e la restanta parto — la maxim granda — plenigesez per karbohidrati, to es diversa speci de sukro ed amilo.

Albumino es necesa ante omno altra por la rikonstrukto dil celuli. Graso adportas al korpo koncentrita nutrivo.

La chefa nutrivo tamen mustas formacesar de karbo-hidrati. La celuli ne povas utilizar altra nutrivo. Quante min multa de altra substanci ultre lo necesa, ni konsumas, tante min multa skorio e ne-necesa graso-sedimento restas. Same quale la vapormashino kalorifas per karbono e la automobilo per benzino, karbo-hidrato (sukro ed amilo) esez la ecencala kombusteblajo por la korpo.

Experta mashinisto nultempe donus a sua mashino altro kam primklasa karbono, ma multa personi es ne sempre tante minucioza pri qua kombusteblajon li donas al homo-motoro. Quale mashino mustas oleizesar e bone mantenesar, tale la korpo postulas kelka sorgo. Es ya precipue la experienci dil nova tempo, qui indikas plura substanci, en qui la naturo depozis la trezori dil vivo: sunbrilo, energio, rivivigo. Es ita substanci, quin ni nomizas vitamini. Li must esar en nia nutrivi en tam natural formo kam posibla.

La vorto es Latina: vita = vivo, min = substanco. Do vivosubstanco. Quale domo ne povas konstruktesar sen instrumenti, anke se on havas konstrukto-materialo, tale anke la celuli dil korpo ne povas divenar rikonstruktita sen vitamini. Vitamini es la instrumenti, per qui on interligas albumin- e karbo-hidrati por konstruktar e mantenar la granda celuldomo. Nam eventas sencesa destrukto- e rikonstrukto-laboro en la korpo. La kemial kompozo es ankore grandaparte nekonocata, ma la explori dum la lasta yari multe augmentis la konoco pri oli. Ta quanto de li, quan la korpo bezonas es mikra, nur parti de miligramo. Or on savas quo sequos se li tote exkluzesas ek la nutro.

Existas diversa speci de vitamini, qui qualifikesas: A/V, B/V, C/V, e D/V. A-vitamino es solvebla male en aquo. Li trovesas precipure en fishohepat-oleo, butro, ovi, kremo e fresha legumi, exemple florkaulo, spinato edc. Absenteso o manko di A-V. es kauzo di rakito che infanti. Che animali manko di A-V. efektigas tardigata kresko, inflameso en okuli ed altra organi edc.

B-vitamino es solvebla en aquo ed existas en legumi, frukti e lakto edc. Absenteso di B-vitamino efektigas nervinflamesi qui povas sequesar da paralizesi. Ici aparas precipue che uceli. Che homi manko di B-V. efektigas la morbo „beri-beri", Aziana maladeso, qua karakterizesas da

febleso, paralizesi, sensotrubli, hidro-influesı edc. Ta morbo devastis ye sua tempo grave la populi en Esta Afrika e tota Azia, populi, qui vivis precipue de polizita rizo. Tala rizo es sensheligita, ed es fakte la sheli, qui kontenas B-vitamino.

C-vitamino es anke aquo-solvebla ed existas en frukti, legumi, beri edc. Manko de olu efektigas skorbuto qua karakterizesas per magresko, febleso e sango-perdo. En plu avancita stando la denti ekfalas e fine la karno dil korpo putras. Olim ta hororigiva morbo existis inter navani dum longa voyaji e pensesis developar pro manko de fresha legumi.

D-vitamino fine naskas, on kredas to, ek la sunlumo ma trovesas en omna planti qui expozesas a sunlumizeso.

En Hungaria on sucesis obtenar pura vitamino, C-V., ek papriko. On kredas ke on povus impedar kancero en frua stando per ta experienco, ed es forsan posibla ke ta morbo dependas de manko di ula substanco, exemple vitamino.

Vitamini destruktesas per varmigo, precipue ye aer-aceso, e ruptesas per lesiv-substanci. Generale vitamini naskas en la herbi, en celuli qui kontenas plantkolorizo-substanci, quale klorofilo e karotino. Tamen la maxim importanta fonto por A/V es fishohepat-oleo, di qua la kresko-efiko es cirkume trifoye plu granda kam ta di butro, e la maxim bona moyeno kontre rakito.

Kande ni nun savas la granda importo dil vitamini ni anke komprenas quante importanta esas, ke li eniras nia diala nutrivo. Do ni devas egardar la neceseso manjar naturala nutrivi.

Ciencisti e mediki konkordas pri ke la maxim importanta nutrivi es: Lakto, pano de branoza farino, fresha legumi, terpomi, salado, beri, ovi e mielo. Lakto e pano mantenas la mezuri anke koram moderna postuli. Or, la lakto must esar nekoquita e la pano bakita de kunmuelita (branoza o grosa) farino. La Sueda „spisbröd" (hardpano) es la mazim bona panotipo dil mondo. La harda pano mixesas anke plu facile kun salivo e suko stomakal kam la mola ed ante omno fresha pano. Pluse harda pano fortigas la denti e la jenjivo. Existas en Suedia personi, 80-yara, kun blanka neruptita denti, ed es fakto ke li manjas hardpano — „spisbröd".

Inter la maxim importanta nutrivi kontesas anke la produkturi di lakto: butro e fromajo. Pose venas terpomi, terfrukti ed omna speci de legumi kun beri e frukti. Ica nutrivi devas formacar nia normal-nutrivo; oli esez sempre parti di nia diala dieto en fixigita quanti.

Fine kelka reguli por modernigo dil menuo:

1. Uzez nultempe antee preparita viktualii, delicaji e komprita konservaji.
2. Memorez, ke grosa pano e lakto es nia maxim necesa nutrivi.
3. Manjez singladie kruda frukti o kruda herbaji en ula formo.
4. Manjez nultempe karno o fisho *sen* terpomi o legumi.

Savo en la domeno, hike deskriptita, montros balde, ke plu natural nutrivi sekurigas ni kontre multa maladeso, repugneso-sento e plu o min mala stando.

Nur ico es ya motivo renversar la dieto, ultre ke on *po minima spensi posibla* povas atingar *lo maxim bona posible por la saneso dil korpo.*

Mondo-Literaturo

Internaciona konkurso

»La tirano« esas parto di la libro: *La republiko* da *Plato.* La premio grantesis por la justa solvuro a *Michael Warner,* Sheffield, Anglia. La infra naraco es skriptita da famoza autoro. Komunikez vua solvuro, admaxime kin nomi di probabla autori, sur postkarto al redaktero. Premio sendesos ad omni qui sendos korekta solvuro. Red.

La libro

La staciono situesis en la expozita ruro — la nuda vakua stepo. Hike, en vintro, la silenco ruptesis da la lamento ed ululo di nivo-sturmi, e hike, dum la tre varma jorni di somero, moskiti senkompate tormentis ni. La sola vivanta enti videbla irgaloke esis mordetanta roderi squatante apud lia ter-trui, o rapt-uceli cirkum-flugante supre en la varma nebuletoza aero. Tre rare, bestii-pastori transpasis la stepo: La stranja krii dil pastoro a lua trupo, »R-ria-o! R-ria-oo«! acensis en la aero, e lore la silenco itere regnis. Ne tre fora del staciono, en valo dil stepo, esis la Kosaka vilajo di Peski. La forta yunini del vilajo forprenis en vintro la nivo del rel-voyo, e lia patri e fratuli aparis nokte e furtis por lia fairi irga fervoyal ligno

quan li povis trovar, od irga altra kozo quan li povis obtenar del vagoni sur la rel-voyo,

Dum la absoluta silenco dil nokto kelkafoye var-treno pasis bruisoze tra la staciono ed igis tremar la lampi; ma por forpulsar, mem por un momento, la fatiganta sento di monotoneso, on povis imaginar ke la var-treno esis monstro terorigiva kun okuli brileganta e respiro brulanta, qua esis precipitante su tra la obskureso. O, forsan, treno plena de voyajanti haltis dum kurta tempo. Ye la fenestri aparis charmanta homini kun ridetant okuli e labii, Lore la treno ekiris e lasis a ni mem plu pezoza sento di monotoneso.

Ni esis dek-e-un laboranti en la staciono. Quar havis lia familii kun li. Singlu ek ni savis omno quon on povis posible savar pri la altra. Tedeso koaktis la homuli esar ne-decente sen-rezerva inter li. Ni ludis karti. Ni drinkis „vodka", multege. E kelkafoye la konduto inter ni esis skandaloza.

La helpanta stacionestro esis Peter Ignatevich Koltunov, stranja individuo. Preske sempre ebria, il babiladis pri omna posibla sujeto, ed il havis la maxim baroka maniero expresar su. Sendubite il havis lua propra opinioni, ma il sive ne povis sive ne volis dicar li. Il argumentadis kun su ipsa camaniere: „Pro qua skopon me naskis? Pro provizar repasto por insekti?" Yudin, la stacion-telegrafisto, e me kelkafoye konsidiris la chanji quin la futuro povis adportar. Il kustumis inter-ruptar nia konverso per icaspeca deklaro: „Vi parolas pri la chanji qui probable eventos en la futuro. Qua chanji? En dek yari, en du-a-dek yari, omno restos sama quale nun."

Il esis dina, ostoza homulo, kun herisita rufa hari e stumpatra labio-barbo. Agitante lua haroza kapo e basigante lua rufa cilii adsur griza okuli, il kustumis pozar por ni icaspeca questiono: „Qua esas la Deo en qua tu pretendas fidar?" Luaopinione Herbert Spencer ne povis dicar la vereso; Turgeniev esis nulo altra kam kavalvendisto; e la famoza skriptisti di Rusia tote ne esis Rusa.

Il havis tempope mala obstinema humori. Esis ne posibla igar lu chanjar lua decidi.

Uldie il donis a ni parto ek lua biografio. Il informis ni ke il esis filiulo di paroko e ke il edukesis en la Seminario di Tambov e la Universitato di Kazan. Il divenis alkohol-drinkero. Dum ke il esis en la universitato il uldie metis la fur-mantelo e fur-chapelo apartenanta a lua profesoro e vendis li por „vodka". „E quale vi pensas ke li agis vers me?" il questionis, lua griza okuli divenante verda. „Li sugestis ke esus plu bona por me retretar del universitatala vivo. Komprenende me agis tale. Nu, pos ta dio me havis multaspeca labori. Lore, uldie, me mariajis.

E to esis la somito!"

Lua spozino ne povis vivar kun il. Do el livis il.

Koltunov havis mikra filiino, evanta sis yari. Elua nomo esis Vera: ma Koltunov, kande il vokis el, kustumis adjuntar la patrala Petrovna, nam il havis stranja, preske timida, respekto por la infanto. La mikra sen-mova vizajo di Vera esis preske celita da nubo de orea hari. El rare ridetis. Homuli parolis plu dolce koram el. Matri prizentis el kom modelo por lia infanti. El amis flori, e kustumis vagadar sur la stepo e serchar por irga meskina sovaja floro quan ta avara sulo produktis. Kande el startis por vagadar sur la stepo, kelkafoye on samtempe garis la treni. Lore on vidis Vera trapasar la reli e kurar dop la roti dil lokomotivo quan on garis. On multfoye remonstris kun Koltunov ke il permisis ad el agar tale. Ma il, quankam desquieta pri la sekureso dil infanto, generale respondis semblante sen-sucio: „Ne importas. El esas prudenta".

Envelopita de kapo a pedo en griza shalo, qua donis ad el la aspekto di vesper-tilio kun faldita ali, el kustumis venar meze dil nokto por informar me ke elua patro esis ebria. Generale me levis el en mea brakii e retro-portis el, e lore probis restorar lua patro qua ofte esis sternachante sur la tero, kun vizajo purpuratra e preske sufokante. El sidadis apud lu, karezante lua harda vango e triste repetadis: „Kompatinda patruleto, qual mala drinkero il esas!"

Yudin, la giboza telegrafisto, esis tre suciema pri la infanto. „Se me nur havus matro"' il ofte dicis a su ipsa, „o se nur ula stupid homino konsentus mariajar gibozulo, me probus aranjar ke Vera vivus kun ni en nia hemo".

Nu, Yudin e me havis pasiono por libri. Nia dezirego por libri nultempe povis esar satisfacita. Por ni libri esas quale aperturi tra qui ni povis regardadar de nia vakua mondo aden la real vivanta mondo. Pos tre kurta tempo ni lektabis omna libri quin on povis trovar en la sis stacioni sur la fervoyal lineo inter la Volga e la Don. Pose ni experiencis mental famino. Tala faminon nur ti povas komprenar, qui vivis en la dezerta regioni de nia lando e qui anhelis en la torporoza atmosfero di olua vali. Absolute nulo por sustenar la vivo! Ico esis la maxim mala experienco quan me ultempe parvivis.

Koltunov savis, komprenende, nia mizeroza stando, ma il nur mokis ni. „Preske finita, ka ne?". Tamen uldie lua plu bona qualesi levis su. Il dicis a ni kun simpatio, „Me havas konocato en Kalach qua reguloze obtenas libri. Me pregos lu e forsan il sendos a ni libro."

Ni pregis lu agar tale, ed il promisis. Kelka dii plu tarda la konduktisto dil treno donis a Koltunov paketo e letro.

„La libro!" klamis Koltunov, triumfante montrante la paketo.

JURNAL-RAPORTI

Ne-komentita jurnal-raporti ek omna landi e lingui.

La »Amerikana« linguo: Pro quo ni ne devus abandonar ta instintiva desprizo di »Amerikanismi« e realigar olia qualesi e la valoro di diferi. Por la cent milion de homi por qui »Amerikana« es la matrala linguo, Anglicismo sonas, ed esas, tam mala kam Amerikanismo hike. — Quante delicoza »cosy« e »cunning« esas en Amerikan uzo; ni ne povas imitar oli, pro ke mankas la qualesi inter ni. »Fix« es altra ecelanta vorto; Amerikano povas »fix-igar« irgo en la mondo, de automobilo til kunveno di matri. La autoro Mr Mencken (The American language: An inquiry into the development of English in the United States) deziras postular por Amerika la yuro uzar Angla por olua skopi ed en olua maniero. — *Manchester Guardian*

Freud: Omna asociita relati (di doloro), kande li povas esar explorata, direte retroduktis a doloroza infantala experienci o fantazii pri oli. Ica experienci ofte esis komplete obliviita da la malado, e certe ne furnisis lu kun koncioza motivizo pri lua rezisto. — Olia retrodukto aden la memoro liberigis granda quanti de emoco en la malado, liberigo qua samatempe tendencis faciligar lua fakta simptomi e desfacilaji. Hike aparis altra, stranja rezultajo, to quon Freud nomizis la »transfero«. La malado komencis montrar forta personal simpatii a la doktoro, uzante ilu kom substitucito por personi qui esis importanta dum lua developo. Esis la maxim bona auguro por la kuraco, kande tal transfero esis pozitiva, to esas, kande la sentimento esis afecionoza. Kande la transfero-nevroso esis parfinata, la kuraco esis kompletigata. — Alistair Brown en *Left Review*

Kemiala manjaji: La homala korpo bezonas tri chefa ingredienti en la nutrivi. Grasaji, karbohidrati (sukri ed amili) e proteino. Esas facila »kopiar« grasaji. Karbohidrati esis plu desfacila. Sukro produktesis en granda quanti de ordinara ligno da la Germana genio por kompensiva nutrivi, Prof. Bergius. Ciencisti prenabis karbo-*dioxido, kalionitrato ed aquo e li traktis la mixuro tale per ultra-violea radii, til ke li produktis »pura« e manjebla karbo-hidrati. — *News Chronicle.*

Nutriva foresto: En la internaciona konfero por la utiligo di ligno, Prof. dro Bergius pruvis, ke on povas obtenar same multa nutrivi de ha de forestala lando kam de ha de frumentala agro. — *Sonntags-Zeitung, Stuttgart*

BIBLIOGRAFIO

La Langue Internationale (52 rue Petit, Paris 19e), abono 1 SFr. — Per ta okpagina revuo la Franca Idisti kreis efikiva propagilo bilingua. Ol kontenas: „Supresez la barieri lingual", „Ido-yuni" ed altra propagala texti.

Plano por obtenar konsento por helpanta mondolinguo (IALA, 't Hoenstraat, 31, The Hague, Nederlando). Apud historieto, Iala publikigas sua idei pri la plano, qua es rezumite: konsento regarde la funciono quan L. I. devas exekutar, konsento regarde la lingual e psikologiala kriterio a qua L. I. devas konformar edc. IALA nun promocas la kompariva studio dil diversa sistemi.

REFLEKTI PRI LA DIO

Problemi qui afektas la labori interlinguala e la propago di helpolinguo.

La injeniori

hzj. La Internaciona Norm-Komitato ISA (International Federation of the National Standardising Assosiations) establisis komitato (ISA 37) por inquestar la posiblesi di la apliko di helpo- o plano-linguo por la internaciona terminaro teknikala.

La kaoso en la terminari ciencal-fakala esas tante granda, ke la ciencisti nun koaktesas okupar su serioze por trovar apta remediilo. Til nun on uzas, por obtenar adminime ula ordino, la decimala klasifiko di la nocioni, ma ico ne plus suficas quale la infra exempli montras.

La internaciona elektro-teknikala komitato ja decidis experimente inkluzar aden sua oficala terminaro elektro-teknikala la Esperanto-traduko di la termini. La nova lexiko nun publikigesas e havos ce. 400 pagini, obtenebla po 8/— Angla shilling de IEC (International Elechtrotechnical Commission, 28, Victoria St., Westminster, London, S. W. 1). La lexiko kontenas la vorto en Franca, Angla e definesas precize en ica du lingui. Ultre to ol kontenas la vorti sen defino anke en DISEsp.

La teknikisti esforcas depos 1916 normizar la tekniko per uniforma mezuri dil mashin-parti, utensili, mobli, paperi edc. Ni koncieskas la importo di tala normigo se ni pensas pri la necese internaciona relati en la uzo dil fervoyi, la telegrafo qua mustas funcionar tra la tota mondo, la kablo-reto transatlantika, la posto, la navigado, la aero-trafiko moderna e la neceseso di reparo-stacioni.

Por omna ta trafiko kombustili esas necesa. Yen exemplo qua nerefuteble pruvas la kaoso sole en ta domeno.

Decimal klasifiko n-ro dil nociono ISA 28	Angla (E)	Franca (F)	Germana (D)	Ido
a	asphalt	asphalte	Asphalt	asfalto
b 1	benzene	benzol	Benzol Reinbenzol	benzolo (pura)
b 2	benzine	benzine	Benzin	benzino
b 3	benzol	benzol	Benzol Motorenbenzol	benzolo motor-benzolo
b 4	gasoline	essence	Benzin	gazolino
b 5	petrol	essence moteur	Motorenbenzin	motor-benzino
b 6	kerosine	essence à pétrole	Petroleum	keroseno (. . etero) petrolo
b 7	burning oil	pétrole lampant	Leuchtöl	lumiz-petrolo
b 8	longtime burning oil	huile combustible	Brennöl	(long-dura) oleo kombustebla
b 9	(crude) petroleum	pétrole brut	Rohöl	kruda petrolo
b 10	crude oil	huile brute	Erdöl, roh	nafto

On facile komprenas la posiblesi di erori, kande on spektas la nacionala lingui. E gasoline es D Benzin, ma D Benzin es o F benzine o F essence; E kerosine es D Petroleum, ma E petrol es D Motorenbenzin edc.

La ciencal-logikala precizeso di la termini esas tre importanta por tala teknikala terminaro. En Esp on kreis nombroza nova termini, parte prenita del Ido-vortaro, por povar tradukar la IEC-elektroteknikala lexiko. Ma ica termini ne esas oficala e ne oficale adoptesos dal Esperantista Lingva Komitato. Kontree la prezidanto di ta komitato, M. Rollet de l'Isle anuncas, ke la proxima listo de oficale adoptita radiki aparos erste en 1940 e la sequanta listi en intervali de kin yari.

La listo di la kaosatra pelmelo dil teknikala terminaro en DEF povus esar extensata segun deziro, en ol ni sempre renkontras la sama desfacilaji. La unika ciencala metodo qua exkluzas de la komenco omna erori en la apliko dil vortaro, esas la metodoza diskuto e selekto dil radiki da la Akademio. Ica radiki definesez oficale da experti, e pose ta nova radiki uzesos omnaloke same kun la definita ed oficala signifiko.

Regardante la supra tabelo ni komprenas la naiveso di argumento da Occidentalisto en Csmgl., pag. 59, qua skribas »ni konkludis ke tre probable ne esos necesa krear kompleta vortari por la cienco. Ta specala vortari esis nekareebla en Esp ed Ido, pro ke ta lingui diferas troe del internacioneso; . . . . nia linguo esos tante bone kompozita, ke ne nur la radiki, ma anke omna derivuri korespondas a la internacioneso«.

La praktiko e la ciencala bezoni montras, ke Couturat inauguris la justa voyo per selektar kom chefa fundamento di nia ciencala linguo la logiko.

La derivo logikala di Ido

La derivo di Esp esas direta, sen strikta logikal reguli quale en Ido. Ol esas restriktite direta en Novial od Occidental. Ita tri lingui povas direte transformar substantivala radiko aden verbala radiko (Esp fort-a, -o = Ido fort-a, fort-es-o ultre to forc-o). Ico signifikas ke la derivuri di Esp, e plu restriktite la derivuri di Occ e Novial havas signifiko *konvencionala* e konseque arbitriala, dum ke omna derivuri di Ido esas logikala. Li es sintezale kompozita de precize definita elementi, ed on povas per logikala analizo trovar la signifiko dil radiko. Tale Couturat realigis la famoza principo dil renversebleso.

La Sovietrusa Akademio di la cienci submisis tre detaloza propozo a la norm-komitato ISA 37 pledante favore di Esp kun ula elementi de Ido. La autori di ta propozo, Drezen, Chatelain, Spielrein e Sckirkoff defensas en sua diserturo la arbitriala e konvencionala derivo di Esp sequante:

> »Certena arbitrio en la konekto di la derivita formo kun la koncernata nocioni esas ne-evitebla e komplete justifikata, se on mantenas la vidpunto di principala konvenciono di la terminaro.« (pag. 14).

La raporto al ISA 37-komitato da la sekretario dil Uniono (ULI) dicas: »Se on dezirus sequar la konvenciono, on devas donar a singla derivuro di nova radiko determinata senco, e fixigar ica defino obligale e lernar ol, dum ke la tri reguli di Ido koncerne la direta e nedireta derivo logikala, solvas satisfacive la tota problemo«.

Yen poka exempli di la ne-logikala Esp-vorti ek la nova elektroteknikala lexiko: F force électromotrice, E elektromotive force, D elektromotorische Kraft, I forza elettromotrice, S fuerza elektromotriz, Esp elektromova forto, en Ido forco. En Esp on anke povus dicar vice fort-o (de forta) forteco, qua havus precize la sama signifiko, dum ke la radiko forc- mankas.

Same la termini Esp: »elektromova forto de kondakto«, en Ido:

»elektro-movanta forco di kontakto« o »kontaktala«, Esp: »elektra tensio«, en Ido: »elektrala tenso« edc.

Semblas necesa e valoroza e por Ido e por la cienco, ke la Uniono komisez komitato de forsan tri o quar injeniori Idista, por sequar kun atenco la labori dil Elektro-teknikala Komisitaro (IEC) e preparar raporto e propozo alternativa a ta dil Esperanto-movado. Ta raporto devus kontenar la kritikinda radiki esperantala uzita en la lexiko e propozar la Ido-radiki. Ol povas kontenar ciencala komparo dil derivala sistemi ed expozar klare la avantaji di Ido kompare ad Esp.

Por ilustrar la logikala derivo di Ido me donas sequante kelka exempli pri verbal e substantival radiki en Ido, tale quale li prizentesis en nia raporto.

verbala radiko:

	sufixo	gram. finalo
labor-		'ar, 'ir, 'or
		'anto, 'into, 'onto
		'o
	-ist	'o
	-ey	'o
	-eri	'o
	-estr	'o
	-il	'o
	-ur	'o
kolekt-		'ar, 'ir, 'or
		'anto, 'into, 'onto
		'o
	-ur	'o
	-er	'o
	-ist	'o

substantivala radiko:

kron-		'o
	-iz	'ar
	-izit	'o
	-iz	'o
elektr-		'o
	-iz	'ar
	-iz	'o
	-izist	'o

Se vu deziras lektar la kompleta raporto provizora dil Uniono, qua aparis en Germana linguo, voluntez skribar al sekretario por obtenar exemplero. Nur poka exempleri restas disponebla.

IX Nur la mortinti . . .

Mea filologi*AL*a studii konvinkis me, ke talent*OZ*a persono povas lernar la Angla linguo (ecepte la espelo e pronunco) en tri-a-dek hori, la Franca linguo en tri-a-dek dii e la Germana en tri-a-dek yari. Do, esas evidenta, ke la Germana linguo devas esar emundita e reparita. Se ol devas restar tala quàla ol esas, on devas jentile e kun veneraco forpozar ol inter la mortinta lingui, nam nur la mortinti havas la tempo lernar ol. (Ek »A Tramp Abroad« da Mark Twain).

-al
expresas la relato a lo expresata per la radiko
- filologi-ala
- nacion-ala
- mar-ala
- univers-ala
- gramatik-ala
- praktik-ala
- norm-ala

-oz
expresas: plena de, kontenanta, ornita kun, havanta en su ipsa
- kuraj-oza
- por-oza
- joy-oza
- energi-oza
- talent-oza
- sal-oza

X Apud la labor-benko

Ni audas la unesma signalo dil sireno. To esas la signalo por la preparo dil instrumenti, utensili e dil torn-aparato.

Me iras a mea torn-aparato. Me examenas mea torn-aparato. Mea torn-aparato esas en bona stando. Omnadie me aranjas mea torn-aparato. Me aranjas ol pos la laboro.

Me examenas la motoro. La motoro ne esas tro varmizita, ol esas en bona stando. Nun me examenas la altra parti. Nun me examenas la rimen-transmiso.

Me examenas la dento-roto. Inter la denti ne esas metalospliti. Do, la rotacala mekanismo esas en bona aranjo ed ordino. Me examenas la skrubo. En la fileto ne esas metalo-spliti. La fileto esas neta.

Lesneta fileto ne funcionas bone. Kun desneta fileto ni ne atingas bona rezultaji. Ma la fileto esas neta. Omno esas en maxim bona ordino.

Me prenas la oleo-bidono. Me oleizas la guidilo.

Questioni: Ka tu audis la unesma signalo dil sireno? — Quo esas tua laborilo? — Ka tua torn-aparato esas en bona stando? — Kande tu aranjas ol? — Ka la motoro esas tro varma? — Quala partin dil mashino tu examenas? — Kad esas metalo-spliti en la fileto? — Quala partin dil mashino tu oleizas?

Per ica sepesma letro e la dekesma leciono ni finas la docokurso en Progreso. Ti qui deziras posedar la kompleta kurso ilustrita devas komprar la kurso kun Germana traduko (SFr. 1,40 afr.). En futuro Progreso publikigos, segun posibleso, angulo por la Idista yunaro kun facila texti.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

Mathys prof. J. J. V. Eugen, Belgo, red. 1911—1912 La mikra Idisto, 1914 La Idista revuo, 1926 La Belga Idisto, 1927—1932 L'informisto Utilia.

Matraja J., skr. 1834 Genigrafia.

Mattei prof. C., Italiano, skr. 1890 Dizionario Volapük-italiano-Volapük.

Mattson Aug., skr. 1914 Finna guidlibreto.

Mauney E., Franco, red. 1927 Progreso per praktiko, 1928—1929 l'idiste français, 1928—1930 Tolero, 1930 Ido-kuriero, 1931—1935 Interlanguages.

Maupertuis Pierre Louis Moreau de, Franco, 1698—1759, skr. pri la mondlinguo.

Mauthner Fritz, Germano, n. 1849, skr. 1901 Die sprache.

Max St. de = Streiff.

Mazzolini A., Italiano, v. *Kreuz*.

Mäder dr., Suiso, prez. 1932—34 la Suis Esperantosocieto.

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

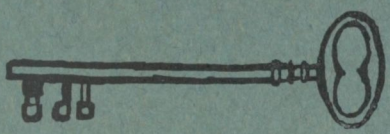

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kurár, manjár,* ye altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, familio.*

la
esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi.*

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o
indikas substantivo en singularo *oranjo, vino*

-i
indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a
indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e
indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as
indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is
indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os
indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-us
indikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez
indikas la imperativo e deziro *venez adhike, voluntez venar adhike*

-es-
indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	-ata
-inta	pasinto	-ita
-onta	futuro	-ota

me esas manj-anta, il esas laud-ata, amata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar
indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	*me manjas, ni kuras*
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di -a li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

dekeun	dekedu	duadek	duacent	triamil
11	12	20	200	3000

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni
qui ne kontenas questionala pronomo *(qua, quo, kande, ube? edc.)* komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativo darfas elizionesàr.

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront, sekretario dil Akademio (2 Mk. afr.)

de omna Ido-librerio ed Ido-societi. Pri literaturo demandez la katalogo di Ido libri.

Nacionala lexiki di Ido

Ido-English da Dyer, kun defini en Ido sur plu kam 400 pagini e la maxim detaloza expliko dil afixi di Ido — Nova preco 5 SFr.

English-Ido da Dyer, la komplementa verko, kontenanta anke teknikala e fakala radiki. - Nova preco 5 SFr.

Français-Ido da de Beaufront & Couturat. 594 pag. Plu kam 25 mil Franca vorti e galicismi es trad. aden Ido. — SFr. 6.—

Ido-Français da Guignon, kontenas 10.000 Ido-vorti, SFr. 2,50

Deutsch-Ido da Couturat-Feder. Kun 840 pagini ol es la maxim granda Ido-verko existanta. Ultre la valoroza tradukuri ol kontenas ecelanta prefaco da L. Couturat, preco SFr. 8.-

Ido-Deutsch da Feder-Schneeberger, la komplementa verko sur 180 pag. SFr. 4.50

Ido-Svensk da Ahlberg & *Svensk-Ido* da Brismark kune po SFr. 4,50

Ido-Espanol da Escuder e Marcilla, ce. SFr. 3.—

Ido-Italiana & *Italiana-Ido* da Lusana, kun ce. SFr. 2.50

Por la propago

La reformo justigata da L. Couturat, Franca ed Ido, SFr. —,90

Taktiko-Manualo por la Idopropago kontenas propagala artikli, ciencala motivi kontre la lingual formo di Esp, Occ, kontre la uzo di Latina e nacionala lingui e citaji da de Beaufront, Couturat, Dyer ed altri. SFr. 2,80

Historio di nia linguo da Jespersen en Ido ed Angla, SFr. —.70

Esperanto-Ido lexiko e *lernolibro por Esperantistoj* da Heinz Jacob, kune SFr. 1.50

La Katalogo di Idolibri indikas plu kam 200 libreti literaturala, docala e propagala. Demandez ol.

Omna preci es afrankite.

Ido-centro London (8, King's Ave, Woodford Green, Essex), Berlin (Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9), Paris (52, rue Petit, Paris 19e), Thaon (Ido-kontoro, Thaon-les-Vosges), Zürich (R. Stucki, Obere Kirchst. 34, Wallisellen), Luxemburgia (Meier-Heucké, 100 rue d'Ehlerange, Esch-s-Alzette).

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., *Woodford Green, Essex.*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocabana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Herm. Jacob, Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg 9.*
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2º 4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
Madagaskar	Rajaonarivelo J.Harrivel, Anjohy-Antsahabe *Tananarive*
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Polonia	Leonardo Weber, Kopernika 20, *Lwów.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro, Obere Kirchstr. 34, Wallisellen.*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. *Austin* (Texas).

R. Ottesen & Sons Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO
IDO = ESPERANTO REFORMITA

TOMO XIII. Nro 6 [114] Novembro-Decembro 1936

PROGRESO

Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo internaciona

Fondita da Prof. Louis Couturat, Collège de France

OFICALA ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*
Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatis vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson* (Suedia)
viceprezidero *J. Csatkai* (Hungaria)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. W. Baxter* (Anglia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Dro *S. Auerbach* (Anglia)
Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Nederlando)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.« § 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 6 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,— Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,50 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley,* Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Oficala organo dil Uniono

PROGRESO

Por la apliko e propago di la Linguo Internaciona (Ido)

Aparas sisfoye en la yaro

Nro 6 (114) Novembro—Decembro 1936 Tomo XIII.

INDEXO DIL KONTENAJO

Uneso 121

Praktiko di Ido 122
(Einstein e la teorio di relativeso da prof. Leau; exkurso ye sundio matine da M. Steinert; biblioteko dil blindi; la programo dil populfronto en Francia)

La pasinta yaro, raporto pri la aktiveso dil Uniono e dil landala Ido-organizuri 126

Jurnal-raporti 136
(Lingui e nacionalismo, »la volo di Deo«, Ne-konocata Nietzsche, la porki)

Oficala informi 137
(epiteto, kongreso en Paris, kunlaboro inter omna interlinguisti, editerio di ULI, financi, Ido-konsuli)

Antoine Meillet† 138

Linguala diskuto 139
(facar, agar da de Boer)

Mikra enciklopedio mondlingual 140

Tra la mondo 141
(Anglia, Dania, Francia, Guatemala, Hispania, Hungaria, Madagaskar, Polonia, Suedia, Suisia, Yuguslavia)

Bibliografio 143
(Fakti e fantaziuri, Kombato)

Indexo di Progreso 1935, 1936 144

UNESO

La 14. internaciona Ido-kongreso eventos samatempe kun la Parisana mondo-expozo, prevideble en agosto 1937. Konforme a la decidi komitatala, omna interlinguisti qui decidos kunlaborar en unionita fronto por la adopto di duesma linguo por omni, e qui aceptesos dal Uniono kom »asociiti« darfos partoprenar en la kunsidi dil Ido-Kongreso. Ni esperas ke maxim multi profitos ta posibleso por demonstrar, ke malgre diverganta lingual konvinkesi, la mondo-linguisti komencas laborar komune por la skopo di duesma linguo.

Ta societi mondolinguala, qui ne deziras divenar asociita al Uniono, esas per ico invitata sendar sive delegiti o letrala propozi por komuna agado favore Linguo Internaciona a la kongreso. La questiono di balda suceso di Linguo Internaciona es suficante importanta, ke ni facez omna esforci por praktikala uneso inter omna adheranti dil L. I. Ni demandez lor la kongreso en Paris unionita agado por la stabliso di autoritatoza studio-komitato iniciata dal Franca Guvernerio.

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, cienci fakala e generala. Texti di savo e texti di amuzo ek omna domeni dil kulturo.

Einstein e la teorio di relativeso

Altra aspekto pri la relativeso »restriktita«

Da Léopold Leau (Nancy, Francia)

En Progreso on lektis la interesiva artiklo da Sro Pesch. Forsan nova expozo pri ica temo plezos anke a la lektero.

1. Ni memorigez komence plura konoci fundamentala di la mekaniko klasika.

Prima koncepto: tempo absoluta. La expreso »universo, ye, ante, pos la instanto kande me parolas« posedas senco; c. e. ni havas la koncepti di simultaneso e sucedeso dil fenomeni e deskriptas a ni la universo forfluanta sume, kom funciono di la tempo.

Principi: a) *Spaco absoluta.* Inter la sistemi nevarianta koncerne olua disti interna existas una qua es privilejizata en la studiado dil movadi di la korpi, quan oportas traktar kom vere fixa; ol determinas o definas la spaco absoluta.

b) *Maso.* Singla partikulo materiala determinesas quantesale da nombro konstanta, sua maso.

c) *Equaciono fundamentala.* Kande ula punto materiala P, ye maso m, posedas acelero absoluta reprezentata da vektoro G, la forco totala qua agas ad ol reprezentesas da vektoro F qua verigas la equaciono vektorala $mG = F$. Ta equaciono inkluzas lego dil inerteso: se nula forco, la movado es rektlinea ed uniforma od anke nula movado.

d) *Anke:* Egaleso di ago o reakto. Nedependo dil efekti dil forci saminstanta.

2. *Totala problemo dil mekaniko aplikata.* Deskovrar la legi fizikala dil universo segun formi tala, ke on povez deskriptar li en la kadro di la koncepto e principi fundamentala.

3. *Relativeso en la mekaniko klasika.* Sistemo nevarianta, c. e. di qua la disto inter du irga punti permanas kon-

stanta, povas definesar per triedro triortangula di koordinati. Esez la movado di ula punto, relatigata kun la spaco absoluta S e do obedianta la equaciono F = mG. Se on studias ca movado en altra sistemo S', movanta relate S, la antea equaciono, qua esus skribata en S', F = mG' (G' la nova acelero-vektoro), esos vera, ol anke, se ed nur se G' es identa ad G, c. e. konsequante facila kalkulo, se la movado di S' relate S es rektolinea ed uniforma. Do, la equaciono dil movado es la sama en omna ta sistemi, la S e le S', quin on nomizas Galileala (de la glorioza Galiléa). Tala es la principo di relativeso en la mekaniko klasika.

Unu de ta sistemi povas definesar per triedro havanta olua somito ye la baricentro di la sistemo sunala ed olua axi direktata ad steli qualifikata fixa.

4. *Probi di determino di spaco absoluta.* Se on observas en ula sistemo Galileala fenomeni mekanikala ne enduktanta absoluta rapideso-vektori, la equacioni di la mekaniko ne posibligas dicernar ka ta sistemo es o no en absoluta repozo. Ma, en kontrea kazo, rezoni cinematikala o konstati pri la formo dil forci implikata povas pozar en lumo, movo absoluta. Tala esis la espero di la fizikisti. Por explikar la propago dil ondi elektro-magnetala, qui inkluzas la ondi lumala, li supozabis suportilomedio, nomizita etero, quon li ule identizis kun la absoluta spaco. Experimenti elektro-magnetala, induktanta rapideso-vektori absoluta, posibligus do dicernar movo relate la etero, c. e. movo absoluta. Tala esis la kazo kun la experimento da Michelson (1891). Or, exekutita e rikomencita sorge ol ne donis rezulturo konforme a la teorio. Oportis do modifikar la teorio.

5. *Principi di la relativeso restriktita.* La fizikisti Fitzgerald e Lorentz propozis retusho injenioza; ma Einstein, en 1905, revolucionis olta, extensante tale la relativeso Galileala.

En omna sistemi Galileala: 1. la legi dil fenomeni fizikala expresas su per la sama relati; 2. la rapideso-grado di la lumo es la sama en irga direciono.

6. *Formuli di Lorentz.* On savas ke, se en ula sistemo nevarianta S on konstruktas triedro triortangula Ox, Oy, Oz, irga punto di S povas definesar per tri nombri x, y, z, nomizata sua koordinati. Esez ube sistemo S'

moviva rektolinea ed uniforme relate S. Ni povabis selektar Ox segun la direciono di la movo e ni povos selektar en S' triedro triortangula O'x'y'z' tale ke O'x' glitas sur Ox ed O'y' e O'z' esez respektive paralela ad Oy e Oz e laste ke O' koincidas kun O ye la instanto origina di la tempo t, c.e. ye t = o (zero). Lore, se ye la instanto t ula punto P, relatigata sive kun S sive kun S' havas kom koordinati x, y, z en S e x', y', z' en S' e se v es la rapideso-grado di S' relate S on havas en cinematiko klasika:

$x = x' + vt$; $y = y'$; $z = z'$ (formuli Galileala).

Or, se on uzas la duesma principo di Einstein, se on konceptas en irga sistemo reperilo-metodo di la tempi relate la tota sistemo, ma ne agnoskas »a priori« en S e S' sama reperilo-metodo di la tempi, se, lore, ula punto karakterizesas ye certena instanto per tempi t e t', la koordinati x, y, z; x', y', z', sive en S, sive en S', kalkulo pruvas la relati

$x = (x' + vt'): x$; $y = y'$; $z = z'$; $t = (t' + \frac{vx'}{c^2}):a.$

a esante $\sqrt{1 = \frac{c^2}{v^2}}$; e c la rapideso-grado di la lumo; (Formuli da Lorentz), quin ni balde ri-atencos.

Ma, yen la chefa fakto. La legi di elektro-magnetismo (equacioni di Maxwell), supozita exakta en ula sistemo Galileala, ne permanas kun sua formi simpla kande on pasas ad altra Galileala sistemo uzante la anciena chanjo-formuli; Lorentz deskovris la formuli qui obtenas ta rezultajo dil nevarianteso dil formi, juste la formuli nomizata per lia nomo.

Einstein, konforme ad sua prima principo, adoptis oli kom fundamento di sua cinematiko.

7. *Supervido di la dinamiko di la relativeso.* La kondiciono pri la konservo dil equacioni di Maxwell posibligas anke konstruktar la nova dinamiko.

La maso ne plus konsideresas kom konstanta.

La fundamentala vektoral equaciono esis en ula sistemo Galileala S; $F = mg$, c.e. $F = \frac{d}{dt}(mV)$, V esante la rapideso-vektoro; on mustas remplasigar ol da la sequanta

$$F = \frac{d}{dt}\left[\frac{m_0 V}{a}\right]$$

m_0 es la maso »repozanta«, c.e. la maso en sistemo Galileala S' relate qua la punto P es senmova ye la instanto t. La maso, en S, es m_0: a; ol es funciono dil rapideso-grado.

Pose, on atingas la chefa propoziciono en sistemo S irga maso m implikas energio totala mc^2. Tale, materio ed energio (kun irga formo) transformesas l'un ad l'altra ed, segun vidomaniero di la mekaniko, es equivalanta.

8. *Kelka partikularaji di la teorio.* Irga fenomeno konkretigata en ula punto P, relatigata kun sistemo S, pozesas en tempo e spaco per quar koordinati t, x, y, z. Nulo misteriatra en ta fakto. La partikulo materioza forsan karakterizesas per mult altra nombri e de to ne konsequas ke spaco posedas nombro senlimita de dimensioni. Ma la formuli di Lorentz mixas spaco kun tempo ed ek to naskas konseque shokanta nia mento-kustumi. Du eventi (en S, punto P_1 instanto t_1, punto P_2 instanta t_2: en S', punto P_1 instanto t'_1, punto P_2 instanto t'_2) ne posedas en S e S' sama disto puntala. Esas ya expreso s, qua nomesas intervalo ed es definata da

$$s^2 = c^2 (t_2 - t_1)^2 - [(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2 + (z_2 - z_1)^2],$$

qua permanas konstanta kande ol es kalkulata en irga sistemi Galileala; ma tempo aparas en ta expreso. La du eventi ne necese posedas ordino di intersequo, ta ordino povanta dependar de la sistemo di refero ec.

Pro to la aparo dil teorio di Einstein ecitis che l'uni repulseso skandalisiza, che l'altri entuziasmo sakra, en altri ultra la dubito metodala di Descartes.

Inter la nocioni perturbata da la nova teorio una vere impozas su ad spirito: tempo-reparado posedanta universala valoro. Ma, per quo importas ke ol ne identigas kun la tempo di formuli di Lorentz?

9. *Rezulti di la relativeso restriktita.* La mekaniko di Einstein donas, kom unesma proximuro, la legi di la mekaniko klasika. To esis necesa kondiciono, nam oli konkordas kun la fenomeni en la maxim multa kazi. Ultre to explikas o previdas certena fakti, la experienco di Michelson, strukturo dil strii dil hidrogeno, efekto Dopples ec.

Tala esas la remarkinda rezultaji di la unesma e maestroza sintezo da Einstein.

La pasinta yaro!

(A) La tendenco laborar por unionita *fronto inter omna interlinguisti

Danke a la zeloza laboro di individuala membri e dil organizita grupi en multa landi, la Ido-movado solidigis olua fundamento dum 1936. Organizala problemi solvesis, la Ido-konsulservo augmentesis. Nova revui nacionala aparis en Dania »Ido«, Hispania »Adavane«, Suedia »Charisia« »Kombato«, Francia »La langue internationale«, USA »The American Idist«. Progreso ipsa editesis reguloze sisfoye. Nova propago-centri kreesis en Polonia, Dania e Madagaskar.

Ica solidigo dil propago duktis a konsiderinda augmento dil membraro di U.L.I. Pro ica suceso di nia Idolabori, ULI iniciis anke la kunlaboro kun altra grupi interlinguista per la decido aceptar »asociiti« e per la recenta decido por pledo por la establiso di studio-komitato. Ica tendenco di kunlaboro kun *omna* interlinguisti, ed Esperantisti ed omna altra mondolinguisti, duros, sen ke ni negligos nia propra linguo.

(B) Propago che la autoritati

ULI iniciis pledar koram autoritati, qui havas ula inklineso ideologiala vers nia labori e skopi, por la establiso di autoritatoza studio-komitato, qua inkluzas Esperantisti, Idisti, reprezentanti di IALA ed irga altra mondolinguisti, qui konsentas laborar en la propozita »Unionita Fronto«. Konseque submisesis ad omna ministri dil Franca guvernerio la sequanta propozo: »La Uniono por la Linguo Internaciona (Ido) esos gratitudoza al Franca Guvernerio, se ol establisos, en la interesto dil internaciona laboristaro, studio-komitato kompozita de Franca ciencisti e de reprezentanti di Ido (Esperanto reformita), di Esperanto e dil altra sistemi, e di la societo IALA, kom ciencala, neutra societo. — La Uniono (ULI) esas pronta kunlaborar aktive en ica propozita studio-komitato . . .« Ica propozo sustenesis per direta letri al chefministri da la Ido-organizuri en Hispania, Luxemburgia e Polonia. La chefministro respondigis, ke tal propozo examenesos ye oportuna tempo.

Nia kongreso en Paris en 1937 donos a ni la chanco, propagar efikive. Por ta skopo Franca-Ido propagilo editesos, kontenanta la Ido-versiono dil programo dil Popul-fronto en Francia, kom linguala exemplo di Ido. On esforcos distributar ta folio al chefa parlamentani Franca.

La recente elektita socialista guvernerio di Nova Zelando deklaris en sua elektala programo, volar docar Esperanto. En la spirito di unionita laboro por la L. I. kun omna mondolinguisti, la Uniono direktis la sequanta letro ad *omna* ministri di ta lando: »La Uniono notis kun granda satisfaco, ke vua guvernerio inkluzas aden sua edukala programo, la doco di helpanta linguo en la skoli. En la interesto di plena suceso di ta decido, ni facas la sequanta, konsiderata propozo: Ke la linguo docata, Esperanto, devas esar examenata en olua gramatikala strukturo e devas esar modifikata e perfektigata segun la verdikto di interlinguala praktiko ed experienco. Kelka de tala necesa perfektigi esas: la richigo dil vortaro, la aboliso dil artificala supersigni e dil obligala akuzativo, la modifiko dil plural formi e la regulizo dil derivo sur logikala fundamento. Kurte nia propozo vizas: Ke la ideali di Dr. Zamenhof — logikala sistemo kun maxima internacioneso, ciencala precizeso e la maxim granda facileso por la maxim granda nombro de homi — devas parrealigesar e la tale reformita Esperanto devas esar uzata en la docolibri por la skoli. La Uniono esas preparata submisar *plano a vua guvernerio, pri: quon ni konsideras kom la maxim facila ed apta formo di helpanta linguo e qua kontenos nia propozi por Esperanto, quan vu decidis docar.«

(C) Amasala apliko di Ido

Ido esas chefe *instrumento* por la interkompreno dil homi. Ol ne esas e ne darfas esar por la majoritato de ni, skopo en su ipsa. Se ni traktos Ido kom skopo en su ipsa, ni perdas la necesa kontakto kun la amasi, qui bezonas Ido e por qui ni laboras per la propago di Ido. Ni Idisti ne darfas divenar sektema. Ni ne darfas admisar la eroro dil Esperantisti, igar la linguo quaza religio. Kontree Ido ed omna L. I. bezonas, por vere servar sua skopo, amasala apliko ed uzo por la cienco. La prezenta tendenci

nacionalista en ula landi e mem la interdikto di propago por L. I. igas tal laboro neposibla en la koncernata landi. Ni do turnez nia atenco al landi, en qui la amasi luktas por internaciona solidareso. Hike ni havas granda domeno por la propago di internaciona linguo, qua servas e promocas ta necesa interrelati e qua en multa kazi igas oli posibla. Ido divenas hike efikiva armo en la lukto por la liberigo dil amasi. Nia precipua ago-domeno devas esar la sindikati laboristala, e ni ne nur devas propagar Ido kom duesma linguo lernenda da omni, ma ni devas ofrar e demonstrar praktikale la servi di Ido, ni devas sendar nia kosmopolita Ido-kamaradi por tradukar de linguo a linguo, kande delegiti altralanda diskursas en linguo ne komprenata en la koncernata lando. Ni pruvez ke Ido es la maxim apta instrumento a vera inter-kompreno.

Nia Parisana kongreso en agosto 1937 donos a ni ecelanta okaziono por tala amasala propago e por la efikiva pledo por unionita *fronto mondolinguala. Konseque la decidi dil komitato, *omna interlinguisti* qui deziras divenar asociiti di ULI, esos admisata kom *membri di nia kongreso*, e me esperas ke li grandanombre uzos ta invito.

(D) La ciencisti ed Ido

Omna ti qui sentas su inklinata serioze laborar por Ido en la linguala domeno aplikez sua savi e deziri. Ni mustas ankore tre serioze laborar specale en la domeno dil ciencala nomenklaturi. La enorma avanco dil tekniko igos necesa, ke ni studiez ta domeni e submisez al Akademio centi de nova expresuri e termini. La teknikala subkomitati por la kreo di tala terminari ankore mankas en la akademio, e se ni deziras ke Ido esez kompleta anke de ta vidpunto, ni mustas serioze laborar por atingar lo.

Ni profitez en ta laboro la experienci di la Esperantisti, specale de lia terminaro elektro-teknikala. Ma samatempe ni esforcez mantenar aktuala nia tradukuri di politakala ed ekonomiala nocioni.

(E) Serioza apelo por vua helpo

Omna nia labori, ciencala explori, propago, pledo por studio-komitati edc. devas esar koordinata per la reguloza

aparo di nia centrala revuo Progreso. Plu multe kam til nun mem ol devas kontenar kurta rezumuri pri la labori dil akademio, e dil individuala laboranti. Progreso devos anke future kontenar artikli de ciencala valoro, qui pruvas la perfekteso di Ido. Per la recenta desvalorigo di la Suisa fr. la Uniono perdis ce 30—40 % de sua havajo. Konseque la kapitalo qua suficabus por komencar la yaro 1937 e pagar la revuo dum 1936 diminutis. De la landi Germania, Italia, Hungaria, USSR e diversa altra nula pekunio darfas sendesar, la organizuri di nia Hispana kamaradi es destruktata dal fashismo Hispana, la Uniono do nur povas fidar a la membri en la altra landi. Se vu *ne* deziras ke ni mustos pluse restriktar Progreso a pura komunikilo, me pregas vu jeneroze donocar sumo ad ULI. Voluntez anuncar ka vu esos pronta *garantiar* la aparo di Progreso per certena sumo dum 1937. Omna centimo esas necesa briko por Ido. Omna funcioneri di Ido laboras tote gratuite, do agez omno quon vu povas por ke nia longyara laboro ne esis vana. Mem se vu ne povus donar irgo, sendez adminime vua kontributo ye la komenco dil yaro direte al kasero (H. Cornioley, Schulweg 2, Bern, Suisia) od al reprezentanti oficala dil Uniono. La kusti di singla numero es plu kam 300 Dana kr., la necesa sumo por mantenar la labori dil Uniono esas adminime 2000 Suisa franki. La reguloza aparo di Progreso e mem la vivo di nia centrala revuo dependas ne nur del gratuita laboro dil funcioneri, ma anke de vua kontributo financala o vua garantio kom meceno por 1937. Me esperas ed expektas ke vu skribos maxim balde al sekretario o kasero dil Uniono.

La kongreso en Paris en 1937 devas esar sucesoza evento unionanta centi de Idisti, ma ol nur povos sucesar per la reguloza aparo dil centrala revuo dil Uniono. Me pregas vu ne obliviar ta urjanta apelo. Voluntez agar, jeneroze, cadie! — *Heinz Jacob*

Irga praktikebla sistemo helpolinguala, qua ganas adheranti ek la cadie indiferenta publiko, laboras por la komuna skopo di duesma linguo por omni.

Exkurso ye sundio matine

Texto e desegnuri da Martin Steinert
(Dresden, Germania)
Angulo dil Idista Yunaro

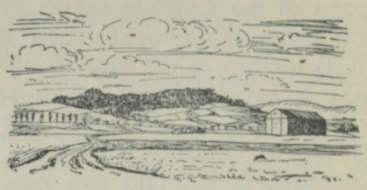

Esas sundio matine. Me intencas kurte exkursar. Me kunprenas la bilorneto e la mikra fotografilo. La suno brilas. Me ekiras la domo. La horlojo di la turmo dil komonala domo indikas kloko 8. Quiete jacas la mikra, rurala urbeto. Pos kelka minuti me atingas valo. En ol fluas mikra rivero. Lua aquo esas bele klara. Hike jacas multa stoni, ma poka sablo. Trans la rivero duktas ligna ponto. Dextre kreskas alni. Me transpasas la ponto. Sinistre stacas saliki. La voyo acensas. Ol es agro-voyo. Me iras admonte. Supre me trapasas defileo. Sinistre di ol esas querko. Ankore kelka pazi e me stacas inter la agri. Nun me ja vidas mea skopo.

Ol es la proxima monto kun foresto. Avane di ol esas aleo kun papli. La ruro aspektas verda e bruna. La laiko nun ne savas facar difero inter sekalo e frumento. On audas kantar la uceli. Li es alaudi. Yen leporo, lu kuras tra la agri. Me duras la voyo.

Me preterpasas garbeyo ed atingas rel-voyo. Apude di ol stacas signali. Alonge di la relvoyi stacas masti qui portas la kondukto por telegrafar e telefonar. Me audas bruiso, treno proximeskas. Me vartas til ke ol preterpasis. Ica treno esis kurta. Ol konsistas ek lokomotivo, furgono e tri vagoni por personi. Ol ya nur es treno sekundara. Til nun me marchis sur agro-voyo, ma nun me uzas la strado.

Balde me atingas la mikra foresto di la monto. Ol konsistas ek diversa arbori (pimi, picei, tilii, larici, avelani, saliki, kiski e plura altra).

La flori 'apene komencis florifar. On trovas hike hepatiko triloba, pulmonario, violi e tusilajo. Anke kreskas hike 'Daphne Nezerum. Sur la somito di la monteto me

renkontras kelka amiki. Ne regardas la regiono. Ol ne esas tote plana. Ni vidas monti qui esas plu alta kam ta, sur qua ni stacas. La bruna e

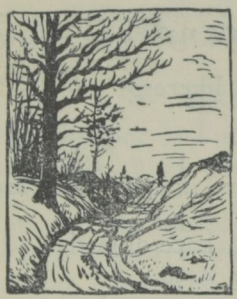

verda agri jacas qualè tapiso sur la tero. Mikra vilajo kun granda, olda tilii situesas inter la agri. En la avana parto di la planajo esas kapreoli. Li manjas.

Nun ni hemiras. Kande me arivis esas la tempo por la repasto.

La biblioteko di la blindi en Budapest

Trad. Josef Csatkai (Hungaria)

En la kulturdomo di la blindi en Budapest trovesas la biblioteko di la blindi. Ol posedas 3400 tomi, ma to ne signifikas sama-quanta verki, nam singla verko konsistas ek pasable multa tomi. »Milito e paco« da Tolstoy en 25 tomi, Mizerozi da Hugo Victor en 35 tomi. La manki dil biblioteko es komprenebla. La libri editesas nur en un exemplero per Braille-skribmashino. Unika libro pezas un kilogramo. La papero di un tomo kustas tri pengö-i. La kopiero recevas po un pagina kopio 12 heleri. Un libro kontenas 80 pagini, do anke ico es 10 pengö-i. Pose la bindigo dil tomo kustas 2 pengö-i. Sume: 15 pengö-i es la preco di unika tomo. Tri Braille-mashini funcionas en Hungaria. On prestas la libri a blindi gratuite, nur la postala afranko es pagenda, ma to es tre chipa, pro ke la blindi havas specala alejita taxo. Li pagas po 1 kilogramo til 5 nur un helero.

Aproxime 100 blindi profitas la lektado reguloza di ica verki. En la kulturdomo omna posdimeze kunvenas blindi e li ludas karti per specala konvexa karti. Li anke shakludas. La obskura faki kelke plualtigita. Li stekas la figuri aden la tabelo, por ke oli ne renversesez.

La programo dil »Popul-fronto« en Francia

Politikala revendiki

I. Defenco di la libereso

1. Generala amnestio.
2. Kontre la fashista asociuri:
a) Efikiva des-armizo e dis-solvo di mi-militala asociuri, konforme a la lego.
b) Exekuto di la legala dekreti kaze di instigo ad ocido od atenti kontre la sekureso di la stato.
3. La purigo di la publika vivo, precipue per la interdikto a la parlamentala deputiti, aceptar altra ofici.
4. La jurnalaro:
a) Abrogo dil shaminda legi e di la dekreti qui restriktas la libereso opinionala.
b) Reformo di la jurnalaro per la adopto di legifala preskripti.
I. qui igos posibla efikiva represo di difami ed extorsi,
II. qui garantios normala revenui por jurnali; qui koaktos oli publikigar la origini di lia financizo, qui cesigos la privata monopoli di komercala reklamo e la skandali di la reklami financala, e qui, fine, impedos la formaco di jurnalala trusti.
c) La organizo di statala radio-emiso di novaji, kun la skopo garantiar la vereso di la informi e la egaleso di politikala e sociala organizuri en la uzo di la mikrofono.
5. La yuri sindikatala:
a) Apliko e respekto di sindikatala yuri por omni.
b) Respekto di la yuri di la homini por darfar laborar.
6. Eduko e libereso dil koncienco:
a) Por sekurigar la developo dil publika skoli, ne nur per la necesa subvencioni, ma anke per reformi, quale exemple la extenso dil obligala frequento skolala til la evo de 14 yari, ed, en sekundára eduko, la justa selekto di la skolani kom kondiciono di la gratuita eduko.
b) Por garantiar ad omni koncernita, skolani e docisti, kompleta libereso di koncienco, precipue per garantiar la neutreso di eduko, olua laikeso e la civitanala yuri di la instruktistaro.

7. Koloniala teritorii: Establiso di parlamentala komitato por explorar la politikala, ekonomiala e kulturala situeso en la trans-mara teritorii di Francia, precipue en Franca Nord-Afrika ed Indo-Chinia.

II. Defenso di la paco

1. Advoko por la kunlaboro di la populo e precipue di la laboristala amasi, por mantenar ol e por la organizo di la paco.

2. Internaciona kunlaborado en la kadro di la Ligo di Nacioni por kolektiva sekureso, per definar la atakanto e la automatala e komuna apliko di punisi (*sancioni) en kazi di atako.

3. Sencesa esforco pasar de armizita defenso dil paco a paco senarma, unesme per konvenciono di limitizo, e pose per la diminuto generala, samtempa ed kontrolita de armi e militili.

4. Nacionaligo dil militala industrii e la supreso di privata komerco pri armi.

5. Repudio di sekreta diplomaco; internaciona agado e publika negocii por retro-atraktar a Genève la stati qui livis ol, sen febligar la konstitucala principi dil Ligo di Nacioni: Kolektiva sekureso e paco ne-dividebla.

6. Simplifigo dil procedo kontenita en la pakto statutala dil Ligo di Nacioni, por la pacala adjustigo di pakti e konvencioni, qui esas danjeroza por la paco dil mondo.

7. Extenso, precipue en esta e centrala Europa, di la sistemo de pakti, apertita ad omna nacioni, segun la principi di la Franca-Sovietrusa pakto.

Ekonomiala revendiki

I. Restauro dil komprala povo, destruktita o diminutita per la krizo

1. Kontre chomado e la krizo industriala:

a) Establiso di nacionala kaso por chomanti.

b) Diminuto di la labor-tempo semanala sen diminuto di la semanala salarii.

c) Employo di yuna laboristi per establisar sistemo di adequata pensioni por olda laboristi.

d) La rapida exekuto di projeti de grand-skala labori de publika valoro, ambe urbala e rurala, asociante a la esforco di la stato e di la kolektivi, la esforco di la sociala sparaji.

2. Kontre la agri-kultivala e komercala krizo:

a) Ri-valorigo di la preci por agri-kultivala produkturi, kombinata kun lukto kontre spekulo ed alta preci, por tale diminutar la difero inter engrosa ed endetala preci.

b) Por supresar la profiti prenita da spekulanti de produktanti e konsumanti, la establiso di nacionala frumento-komitato reprezentanta omna grupi koncernata.

c) Susteno di agri-kultivala societi ko-operativa, furniso di nitro e potaso, kontrolo e fixigo di la preci di superfosfati ed altra fertiligili, extenso di agri-kultivala krediti, diminuto di la lokaco-preci.

d) Suspenso di gaji-sizado e la regulizo di debi-retropagi. Revizo dil debi-bilieti pri komercala firmi.

e) Til la kompleta e maxim frue posibla aboliso di la nejustaji infliktata da la ekonomiala dekreti legala, la nemediata revoko de aranji, qui afektas tala grupi, di qui la vivo-kondicioni esis maxim severe danjerigita per ica dekreti.

II. Kontre la furto de sparaji e por plu bona organizo di kredito

1. Regulizo di la banko-komerco.

2. Regulizo di bilanci publikigenda da banki e da societi anonima.

3. Plusa regulizo di la povi di la direktisti di societi anonima.

4. Interdikto por statala oficisti, qui pensionesis o qui obtenis konjedo, esar membri di direktanta komitati di komercala societi.

5. Por forprenar kreditaji e sparaji del kontrolo di la ekonomiala oligarkio, la transformo di la »Banque de France« (Franca Banko), nun private posedata banko, aden la »Banque de la France« (Banko di Francia).

6. Aboliso di la konsilantaro de regenti di la Franca banko.

7. Extenso di la povi dil guvernanto di la banko, sub

la permananta kontrolo di konsilantaro kompozita de reprezentanti di la legifala asembluro (parlamento), reprezentanti di la exekutiva autoritato (guvernerio) e reprezentanti di la chefa organizita grupi laboristala (sindikati) e di la aktivesi industriala, komercala ed agri-kultivala.

8. Konverto di la kapitalo di la banko aden obligacioni kun aranji por protektar la interesti di personi posedanta basa nombro de obligacioni.

III. Rekupero financala

1. Revizo di la vendo-kontrati pri armi e militili, ligita kun la nacionaligo di la armizala industrio.

2. Represo di la disipo en la civila e militala faki guvernala.

3. Establiso di militala pension-kaso.

4. Demokratala reformo di la imposti-sistemo, por diminutar la fiskala kargajo kun la skopo ad ekonomiala rivivigo, e la trovo di financala fonti, per aranji direktita kontre granda havaji (konsiderinda augmento dil imposti ye revenui de plu kam 75,000 Franca franki yare —, riorganizo di la heredala imposti, imposto di monopola profiti talamaniere, ke impedesos reperkuti sur la preci pagita da la konsumanti.

5. Supreso di fraudo relate transferebla publika o statala valor-dokumenti, per fiskala karto identigala.

6. Kontrolo di kapital-exportaco e puniso por probita eskapo od evito di kontrolo per maxim rigoroza demarshi, til la konfisko di proprajo, celita en stranjera landi o di olua equivalanta valoro en Francia. *(Trad. M. Spillane)*

Franca propagilo

La supra programo dil Popul-fronto en Francia editesas kom specala propagilo Franca, kun plusa quar pagini en Franca. kontenanta 1) la propozo establisar studio-komitato, 2) kurta historio dil L. I., e 3) klefo di Ido en Franca linguo. Ol pruvez la aplikebleso di Ido por omna domeni dil vivo.

Ica nova propagilo distributesos lor la Ido-kongreso en Paris. Se vu deziras recevar plura exempleri, voluntez skribar al redaktero.

JURNAL-RAPORTI

Ne-komentita jurnal-raporti ek omna landi e lingui.

Lingui e nacionalismo: En 1932 la Britaniana guvernerio interdiktis la doco di Italiana en la skoli di Malta. *Times* skribis, »ke la skopo ne esis atakar la Italiana linguo, qua esas la chefa linguo di la universitato e di la judicieyi, e qua esas tradicionala en Malta, ed ankore restas un del oficala lingui di Malta.« Tamen lastasemane la unesma ago dil nova guvernanto esis reduktar la Italiana linguo ad la valoro di stranjera linguo en la alta skoli ed en la universitato, exkluzante ol de la judicieyi, en qui Maltana ed Angla esos future la unike oficala lingui, ed augmentante ye 50 % la kusti judiciala di kontrati en Italiana linguo. — *New Statesman, London*

»La volo di Deo«: En mikra loko dil Chiniana provinco Honau, la agrikultivisti por rizo plendis pro la mankanta pluvo. La senioro vilalaja iris kun trupo de soldati aden la templo dil deo por pluvo-kompetenteso. Per ultimato on demandis de lu sendar pluvo. La fristo pasis, ma ne pluvis. Ed itere la senioro vilajala aparis kun sua soldati, e per bone vizata salveo la argila deo exekutesis. — *Pester Lloyd, Hungaria*

Ne-konocata Nietzsche: La doktrino pri la armeo kom moyeno dil sudefenso on devus abjurar tam energioze kam la deziri konquestala. E forsan venos granda dio, ye qua populo, distingita per militi e vinki, per la maxim alta developo dil militala ordino ed inteligenteso, ed akustumita sakrifikar la maximo ad ica kozi, liberavole vokas: »Ni ruptas la glavo?« — e destruktas sua tota armizo e militala organizuro til la lasta fundamenti.

La grasa porki: Ante kurta tempo on raportis de Dania, ke on transformas porko-karno ad artificala dungo, por ke la preco por porki ne diminutesez tro forte. E nun on audas, ke la artificala dungo sur la prati tante perfektigis la qualeso e quanto dil forejo, ke ta porki ne transformita aden dungo, divenis plu grasa e granda kam expektita, tale ke la katastrofo precala esos probable neevitebla. — *Sonntagszeitung, Stuttgart*

OFICALA INFORMI

di la Direktanta Komitato dil Uniono por la L. I. Ido

Ido (Esperanto reformita).

(I-II/63). La Komitato decidis rekomendar la uzo fakultativa di explikiva epiteto dop la nomo *Ido*. La epiteto sola darfas uzesar da ti qui preferas ol por propagala efiko. La du epiteti chefe rekomendita esas *Reform-Esperanto* ed *Esperanto reformita*.

14. Ido-kongreso internaciona en Paris, 11.—13. agosto 1937

(I/64). La komitato ratifikis la dezir-expreso dil lasta kongreso, eventigar la 14. Idokongreso en Paris. La Franca Ido-societo en kunlaboro kun la Parisana Ido-grupi organizos la kongreso por la Uniono. La preparanta komitato por la Ido-Kongreso esas: Sekretario *S. Lafay*, 25 rue Caulaincourt, Paris 18e; vicesekretario *Inj. Dulché*, 17 rue Froidevaux, Paris 14e; kasero *C. Papillon*, 52 rue Petit, Paris 19e; Kaso-kontrolero *Monnier*, 18 rue Houdon, Paris 18è; cetera membri: *O. Bettoni, R. Caudmont, Marcel Pesch, R. Plassat, H. A. Schneider, Henry Vinez*. On decidis ke la adhero-kontributo al kongreso esos 20 Franca franki.

Kunlaboro inter omna mondolinguisti

(II/64). La komitato ratifikis la sequanta propozo, qua unanime adoptesis dal kongreso en Hungaria: „La Uniono propozas, propagar en omna demarshi koram autoritati, la establiso di komitato por adopto di L. I. La Uniono esas pronta kunlaborar en tala komitato por la studio dil diversa sistemi. La Uniono exhortas omna altra movadi por L. I., interkonsentar kun ol e deklarar ke li esas pronta kunlaborar en simila komitato. La Uniono esas preparata mencionar omna organizuri en omna oficala propozi al autoritati, qui konsentas pledar por autoritatoza studio-komitato."

Editerio dil Uniono

La duktanta ideo esas kolektar aboni por la editenda verketi. Omna Idisto povas promisar la kompro de un o plura exempleri. Oli dissendesos quik pos aparo al abonanti qui garantias pagar ta verketi. La preco po singla libreto ne esos plu alta kam 1 til 1.50 Suisa fr. Omna promisi sendesez al direktanto *J. Csatkai*, Erzsébet kiralyné u. 1, *Szombathely*, Hungaria. La edito komencos kande suficanta aboni kolektesis.

Elekti. La komitato ri-elektesos konforme a paragrafo 19 por tri yari en junio 1937. Omna membri dil Uniono esas voto-yurizita.

FINANCI

Por Progreso e la propago:

Fellmann SFr. 5.—; Juon 5.—; Stucki 5.—; Altwegg fr. 5.—, Dalsjø 3.35, Feierabend 10.—; Hiltebrand 5.—; MacPike 3,—; Roze 49.70; Tesseyre 5.04; Züllig 10.—; Baxter 5.—; Fehlmann 5.—; Kostezer 5.—; Bengtsson fr. 5,—; Leau 12,—; Madel 5,—; Matejka 5,—; Mathys 5,—; Novell 5,—.

Bern, 2. oktobro 1936. Kordiala danko:
H. Cornioley, kasero

Adreso-chanji, Ido-Konsuli

Norvegia (957) Arne Engen, Østre Ring 22, STAVANGER

Hispania (413) Werner Stern, c/o Hotel Florida, Avenue d'Espagne, Tanger (Marruecos) Afrika

(997) R. Castello, Milicias Antifacistas, Ferrer Guardia 4, Navarés (Valencia)

Antoine Meillet

(* 11. novembro 1866, † 22. septembro 1936)

Ye la 22. septembro 1936 mortis la famoza Franca linguisto Prof. Antoine Meillet en Chateaumeillant (Cher), eventa sepadek yari. Meillet ne nur esis ciencoza linguisto ed autoro pri famoza verki quale *Introduction à l'étude comparative des langues indo-européennes, Les dialectes indo-européennes, Grammaire du vieux perse, Caractères généraux des langues germaniques, Les langues dans l'Europe nouvelle* edc., ma il anke interesis su serioze pri artificala linguo. Esinte amiko di Couturat il studiis Ido e lor la linguistikala kongreso il pledis por L. I. Pri Ido ed Esp il dicis: „Fakto esas pruvita: artificala linguo fondita sur la principo di Esperanto e di Ido povas funcionar. Linguo talspeca povas facar granda servi e povas remediar, grandagrade la desagreablaji quin ofras la multeso dil lingui." En 1911 Prof. Meillet skribis pri Ido „La gramatiko di Ido satisfacas plu bone la postuli di linguo internaciona kam la gramatiko di Esperanto. Esas eroro nepardonebla institucar, quale agis Esperanto, distingo pri l'akuzativo e la nominativo, distingo qua jenos omna individui di linguo Romanal od Angla, e qua esas neutila a la ceteri."

En sua famoza verko „Les Langues dans l'Europe Nouvelle" il skribis: (editata en 1919, p. 323).

„Esas facila procedar plu logikoze e, konseque, plu satisfacive e klare en la vortifado kam agas lo Esperanto. Icon montris la kreinti di Ido, linguo fondita sur la sama principi kam Esp, ma ube ta principi aplikesis kun rigoro plu granda."

Kun Meillet ciencisto mortas qua klare vidis aden la futuro sen ipsa videskar la realigo di ta idei. *hzj.*

Facar, agar

(Linguala diskuto)

En quo interdiferas ica vorti?

Pesch, en Jurnalo Internaciona nro 9, dicas:

„La difero inter *agar* e *facar* es proxime ta qua existas inter D *tun* ed *machen* (E *to do, to make*). Ica du verbi es transitiva, ma kun diversa senci. On *facas* ula kozo, konkreta objekto; ma *ago* havas nul objekto extera. Pro to on darfas e devas dicar: *Quon* vu agas? Me agas *nulo* (to es: me facas nula ago). La sequanta frazi indikas ica difero: Quon vu *agas* dum la tota jorno, se on interdiktis a vu *facar* irga laboro manuala? Ho, me ne restas nul*aganta*; me *facas* argila statueti."

Ico ne suficas: Qua vorto es uzenda kom verbo netransitiva? e por perifrazar verbi? Examinante la texti ni vidas ke la Idisti interkonkordas en du kazi.

1. Kom verbo netransitiva li uzas *agar:* li agas saje, prudente, laudinde, segun principi.

2. Se la komplemento direta genitesas per la ago li uzas *facar:* li facas puncho, portreti, florpoti, desegnuri.

Merkez la frazi sequanta ek KGD: Precize ta desfacilaji facas ek la L. I. bonega intelektal exerco, analoga a la studio di la Latina. Se la renkontro di *a, e* kun u rezultas de prefixo o sufixo adjuntita a radiko, quale en *neutila, kreuro,* lore *du, eu* ne plus facas diftongo. Evitez sorgoze facar ek *au, eu* du silabi en la vorti *kauzo,* ed *neutra.*

Ed altraloke: La naturo facis la homo omnivora. La naturo sempre esas bela; ol facas bela omno. La rejo facis (plu bone: igis) mea preavo ministroprezidero.

3. Perifrazante verbi on uzas preske sempre *facar.* En la KGD l'autoro parolas pri modifiki *facenda,* e la subjekto *facas* la ago. Altraloke on facas questiono, turo, kompro, komparo, konkursi, probi, erori. Tre rara es hike la uzo di *agar*: Pesch *agas* kontrati, krimini.

En ica kazo la Germani dicas lore *tun,* lore *machen,* la Angli ofte *to do,* ordinare *to make.*

4. Multe plu granda es la deskonkordo kande on indikas ago per un del pronomi *lo, ico, to, quo, ulo, nulo, irgo, omno, altro.* En ica kazo la KGD havas sempre *agar:* To poka quon vu povas, agez lo por me. Malgre omno quon ni agis por kontentigar lu. Altra Idisti uzas hike ofte *agar,* ordinare *facar:* Quon me facez, se me ne volas mentiar sempre? No, ton me ne darfas facar. Ta membri di ULI qui ne ja facis lo, voluntez balde sendar la yaral kontributo.

La uzo di *agar* en ica kazo pov kontributar kelketo a la klareso; exemple:

Quon vu agas? — Me sutas.

Quon vu facas? — Kamizo.

Ma ol es superflua, e ni sequez la simpla preskripto di la Dictionnaire Français-Ido: faire (tr.), facar; agir (intr.), agar.

Facante to, ni agos bone. *S. de Boer, Sneek.*

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

Meazzini prof. Giacomo, Italiano, skr. 1908 Dizionario italiano-Esperanto, 1922 Novo vocabolario italiano-Esperanto-italiano, prez. 1924—1931 l'Italian Idosocieto.

Medem Paulo Davido, Litovano, 1862—1925, prez. la Litovan Esperanto-societo. V. *Dmitriev.*

Medial, sistemo da Weisbart 1922: Medial es natural etandibl sciential, simil as Occidental ed Latino, logikal simil as Ido, ma Medial konserva tuti principies de Esperanto.

Medio, sistemo da Nachtigal 1911.

Meier L. E., Germano, skr. 1891 Vollständige methodische grammatik.

Meier-Heuckè Henri, Luxemburgiano, red. 1914—1921 Ido-korespondo-revuo.

Meillet prof. dr. A., Franco, skr. 1918 Les langues dans l'Europe nouvelle.

Melamed Ezra Cijon, skr. 1928 Vortaro Esperanto-Hebrea.

Mendelsohn-Bartholdy, Germano, v. *Brauer.*

Menet Charles, skr. 1886 Langue universelle.

Merchant John, prez, 1923 l'Universal Esperanto-asociuro.

Meriggi dr. Cesare, Italiano, skr. 1884 Blaia zimondal, ed. 1908 projeto, skr. 1911 A tutti i signori interlinguisti.

Meso, sistemo da Bond 1926: kapitan Foks vadav ko seyo amik Kapros, tre alt kornozat. Tion ne vidav ple tele ka seyo nas, taon fivenabav master von trompio.

Methodius, Slavo, m. 885, v. *Kyrillus.*

Meyer prof. dr. Adolf, Germano, v. *Brauer.*

Meyer G., Germano, skr. 1893 Essays und studien zur sprachgeschichte und volkskunde.

Meyer R. M., skr. 1901 Indogermanische forschungen.

Meysmans prof. J., skr. 1909 Idiom neutral modifiket, red. 1911 Lingue international, skr. 1913 Lingue international.

Michaelis, skr. Dissertation.

Michaux A., Franco, n. 1859, prez. 1905 l'Esperantokongreso, skr. 1905 L'Esperanto par demandes et par réponses, red. 1905—1906 La revue de l'Esperanto, skr. 1908 Evolucio libera aû akademio, 1909 Romanal, 1912 Etude des projets soumis à l'Academia pro Interlingua sur la langue universelle, 1912 Romanal 2, 1917 Une langue internationale anglo-latine, 1922 Romanal.

Migliorini B. & E., Italiani, skr. 1927 Esperanto kaj Interlingua, 1927 Esperanta legolibro.

TRA LA MONDO

La kroniko di la Ido-movado

Anglia. La »raporto al ISA-komitato 37« da ULI publikigesis en du parti en »Master Key Magazine« en Angla linguo. La parti titulizesis »Ido kom partnero dil cienco« e »La derivo di Ido«. Konseque tal artikli reguloza, inquesti arivas de Australia, USA, Anglia e mem de Sud-Afrika. La »Monatala Letro« dil Angla-Idisti (red. M. Spillane, 8, King's Ave., Woodford Green, Essex) raportas ke sdo Prof. Palmer, qua docis Angla en la universitato di Tokio por ce. dek yari, retrovenis a London ed itere intencas partoprenar la movado. La kunveni eventas omnamonate en la sindikatala klubo.

Dania. La Fredericiana Ido-klubo havis sua generala kunveno ye la 5. oktobro e ri-elektis la prezidantaro tilnuna. Sro Sørensen diskursis kun lum-imaji pri sua voyajo a Hungaria. Sro Thomsen, la administranto di Progreso e dil Ido-kontoro Fredericia, apelis forte ad omna Dana samideani, membreskar sen plusa ajorno la Uniono e lektar reguloze Progreso. »Ido« (red. A. Petersen, Fredericia) raportas pri komuna exkurso al farmo *Tolstrupgaard* ed anke insertis la saluto-letro al kongreso.

Francia. »Le Temps« raportis pri la kongreso dil linguisti en København dum septembro, e la esforci di IALA por L. I. — Prof. Leau promisis asistor la Ido-kongreso en Paris, e la Franca samideani esperas atraktar importanta delegiti a nia 14. kongreso. Kun regreto ni anuncas la morto di sdo *Auguste Calais* de Voujaucourt. Il skribis a nia kongreso en Fredericia »Acceptez la Idala e sincera saluti de izolita membro, qua interesas su pri la progresi di ta bela linguo plu bone selektita kam Esperanto, ed ilqua esis olim Esperantisto«. — L'en dehors e La Langue Internationale (red. C. Papillon, 52 rue Petit, Paris 19e) anuncas la duro dil Ido-kursi.

Guatemala. La vejetarista revuo, qua favoras Ido, »El Naturista« insertas reguloze totpagina lecioni pri Ido e nombroza artikli pri la valoro di duesma linguo.

Hispania. De sdo Marcilla, membro dil akademio, me recevis kopiuro di ecelanta letro sendita al Franca chefministro favoranta la propozo di ULI por la establiso di autoritatoza studio-komitato. Kdo Ferreres skribis pri la eventi en Hispania. Anke kdo Castello, luktanta por la guvernerio, pledas por la populo di Hispania.

Hungaria. La Radio-emiseyo di Budapest recente sendis dankoletro a ni pro la sendo dil radio-lexiko. La revueto Ido-Vivo (red. J. Csatkai, Erzsebet kir. u. 1, Szombathely) es abonebla por omna Idisti po cirkume 1 Suisa franko yare. *J.Cs.*

Madagaskar. La propago dil L.I. Ido en Madagaskar komencis nur cayare precipue per la jurnalo »Le Petit Tananarivien« France skribita. Propagal artikli duras aparar. En junio-nri aparis du artikli: l'unesma, sub la titulo »La Langue Ido ou la L. I.« demonstras la neceso di helpanta linguo e samtempe donas rezumo gramatikala dil Ido akompanita da exempli; la duesma es la

tradukuro ek Progreso (marto-aprilo) di rubriko »Tra la mondo«.

Korespondado-kurso instucesis e funcioneskas ja reguloze. Quankam la nombro di korespondanti ne ja es granda, la kurso donas bon espero pri suceso e rezultajo dezirata. En julio-nro di »L'Echo du Sud«, en Fianarantsoa, publikigesis artiklo titulizita »Apprenez la L. I. Ido« qua pozas en lumo la desavantajo dil diverseso di naturala lingui por la relati internaciona ed explikas quo es Ido. En la julio-nro di »Le Petit Tananarivien« anunco por Ido insertesas.

Rezume, L. I. progresas; dek nov adepti lerneskas Ido. Ma me koncias ke por atingar nia skopo energioza laboro es necesa. Oportas pruvar praktikale ke Ido es vivanta e progresanta.

Idisti dil tota mondo helpez me per sendar postala karti. Predanko ad omni.

Adreso: Rajaonarivelo J. Harrivel, Ido-konsulo, Anjohy-Antsahabe, Tananarive—10e.

Polonia. Pos editar sua ecelanta mikra gramatiko en Polana linguo, sdo Weber nun preparas docolibro en Polona por Ido segun la direta metodo, ed il esperas povar adjuntar vortaro Ido-Polona-Ido.

Suedia. La popul-studio-societo ABF itere aranjas Ido-kurso duktata da sdo Röhnisch en Oerebro. Ido-artikli duras aparar en diversa Sueda jurnali. Centerbladet (red. Dr. Nilsson, Oerebro) insertas detaloza ed ilustrita raporto pri la kongreso en Szombathely. En altra nro insertesis la diskurso da prof. Hanko pri nova deskovri pri la vetero. - Novialiste kontenas artiklo da Otto Jespersen en »ortografial« Novial, qua devus interesar omna ti qui okupas su pri la metodoza preparo dil Parisana Ido-kongreso. La linguisti recevis ante la kongreso questionaro pri specala temi, de fundamentala valoro. Por singla problemo selektesis kompetenta raportanto qua introduktis la diskuto en la kongreso ipsa e rezumis la respondi recevita ante la kongreso. Ica metodo lor nia konfero en Paris esez precipue aplikenda por la nomenklaturi ciencala, ankore mankanta en Ido. E precipue pri le teknikala, elektro-teknikala, kemiala, fizikala edc., qui divenas plu aktuala pro la decidi dil ISA e dil IEC. Ico esos ecelanta ago-domeno por la asistonta Akademiani.

Suisia. En septembro eventis kunveno dil Zürichan Idisti en la hemo di dzlo Bosshard qua recente vizitabis London. Sdi Kreis-Schneeberger, qui mustis fugar de Madrid pro la militarista revolto, asistis ta kunveno.

Yugoslavia. Prof. Mitrovich, qua pledis depos kelka tempo por unionita 'fronto inter omna mondolinguisti, divenis asociito dil Uniono expresante la espero, ke la decido dil Direktanta Komitato promocos la kunlaboro inter *omna* interlinguisti.

Danko: Me expresas mea sincera danko ad omna ti, qui signatis la letro del Ido-kongreso a me e quin me ne povis dankar persone. — Me anke expresas mea gratitudo ad omni, qui helpis per pozitiva kritiko perfektigar la »provizora raporto al ISA 37-komitato«, e di qua la perfektigata manuskripto esas nun pronta por editeso. *Heinz Jacob*

Ne obliviez la propago-kaso!

BIBLIOGRAFIO

Fakti e fantaziuri da *Gilbert H. Richardson* (164 Rye Hill, Newcastle-on-Tyne), preco 0,50 Sfr. — Kontenajo: Fantaziuro geologiala, fantaziuro sociologiala, yen ul kongreso internacion, me subisas operaco, epistolo ad adyunto S. Quarfood, apologio da konstruktisto.

La fantaziuro sociala, advere humuroz en parti, ne tushas ta fundamentala problemi di kapitalo, investo, laboro e profito di la prezenta stando sociala. Quale la feudal societo exekutis funciono necesa en olua komencala stando, tale anke la prezenta kapitalismo exekutis funciono necesa, remplasante la feudala stato. Ma la kapitalismo parvivis sua tempo atingante la fino en qua lu mustas transformesar aden stato socialista, nam la koncentrita kapitalo ne plus exekutas funciono necesa ma investesas nur por profito. La koro dil civitani kantas:

Se ni povos sucie provizar,
ed atingos sacie distributar,
do ni igos socie funcionar
nia *Irgaloka* civito,

ma ico es civitani di urbeto provincala ne-konocanta la superprofiti di koncentrita kapital-exploto.

Kombato, red. Henri Vinez, Paris e A. Rylander, Stockholm. Abonpreco 3 Sueda kr. Ido-editerio Oerebro, Suedia. Revuo internaciona dil laboristal Idisti. — Kontenajo: Advoko, Fronto populara, Por la uneso dil laboristala klaso, Suedia reda, por la uneso di omna revolucionema mondolinguani, aspekto dil kapitalista mondo, de Hispania, raporti.

Omna Idisti salutos kordiale la organizo dil laboristal Idistaro qua nun havas sua propra organo, e ni pregas omni sustenar ta tre remarkinda revuo per aboni. Ta nukleo di laboristala mondolinguala movado amasala kreskez ed esperende on sucesos kunlaborar kun la mondal organizuri Esperantista por unesal fronto.

Mondo-literaturo. La autoro di la deskripto »La libro« esas Maxim Gorki qua recente mortis en la Sovietuniono.

La Akademio, cirkulero dil akademio di Ido, red. *S. Quarfood, Skara.* — De ica unesma nro me rezumas kelka valoroza propozi, qui esas de alta valoro por Ido: Gardner propozas ke on enuncez decido 1998 legitimante decidi 1977 —1981 dil Beaufront-akademio e ke on kolektez omna decidi dil Akademio depos 1997 ed enuncez oli formale kun numerizo. On pluse facez sumario di omna propozi publikigita en ofical organi di ULI, quin la. Ak ne ja decidis, e qui ne implikas lezo dil periodo dil stabileso. Horovitz propozas komitato por studiar la transformo di substantival radiki ad verbal radiki, e propozas studiar omna til nun propozita vorti ed adoptar o refuzar oli quik. On adoptez la asteriskizita radiki en la Ido-Madyara lexiko. — Cornioley propozas studiar la preparo di general ed ofical Ido-vortaro.

Ido-Editerio. Ni bezonas noveli omnalingua maxim interesanta, diversaspeca (komika, sentimentoza, tragediala edc.) recente editita. Voluntez sendar a me, kande vu povos, kelka noveli (200-300 linei de 50 literi). Sendez la texti originala, sorgoze revizita, e lia tradukuri en Ido. *Jean Laurent,* Akademiano, 233bis Corniche, *Marseille,* Francia.

INDEXO POR PROGRESO 1935 & 1936

1935, tomo XII

pag.

Ad el, poemo (Dimitriev) 52
de Beaufront 3, 4, 17
Bibliografio (Esp-Ido vortaro, lernolibro por Epistoj, Universala Kalendario 1935, Naturo ed arto, Madyara gramatiko, Sueda gramatiko, Nova Vivo, Fredericia-kayeri) 17, 63
Louis Couturat parolas 37, 78
Don Ramon e Don Gabriel konversas (Traven, Henry) 38
Du lateri di Japonia (Mac Frane) ... 41
Eduko di blinda e surdamuta puerino, la Forchhammer) 78
Ekonomiala vivo 44
Erikeyo di Jutlandia, la (Hansen) ... 59
Fantaziajo geologial, poemo (Richardson) 6
Financi 34, 74, 100
Frukti e desero 53
Guidolibro en Ido (Quarfood) 21
Ido esas tero-lumo, poemo (de Venter) 31
Ido-kongreso, 12-a, Dania 9, 57, 85
Ido-kongreso, 13-a, Hungaria 77
Indexo por 1934 75
Jezuita republiki di Paraguay, la (Hosking, Spillane) .....
Jurnal-raporti 54,
Koralii (Wegman) .....
Krishnamurti (Hermann Jacob) .....
Legendo, poemo (Dimitriev) .....
Linguala Suplemento (de Boer, Hodges, Jacob, Thomsen) .....
Me lernas Ido, docoletri (Jacob) . 24,
Mikra enciklopedio mondolingual (Cornioley) 70,
Neologismi en Esp (Jacob) .....
Nova forci en la Ido-movado (Jacob)
Nova horizonti (Barral) .....
Nova yaro che ni e la altri (Franck) 28, 51,
Oficala informi 5, 72,
Paco-mesajo (Meier-Heucké) .....
Pri la kancero-problemo (Csatkai) ...
Quale docar Ido a la pueri? (Csatkai)
Quale la okulo funcionas (Spillane) .
Reflekti pri la dio (Jacob) .....
Regardez tua vicino (Diogenes II) ..
Skopo, poemo (de Beaufront) .....
Teknikala texto .....
Tra la mondo 11, 66, 101

1936, tomo XIII

pag.

Angla linguo, la (Jacob) 65
Anglo, la (Gerhold, Herm. Jacob) .. 13
Berso-kanto, poemo (Brahms, Sweetlove) 7
Bibliografio (Ido ed olua apliko al cienci, Laurent; Polona docolibro, Weber) 24, 69, 95, 115
Bruiso kom matro dil parolo (Terviro) 59
Chinia (Mac Frane) 52
Cienco pri la kolori, la (Ostwald, Wegman) 2
Louis Couturat parolas 2, 25, 49, 73
Dek-e-ok verbi (Jacob) 93
Derivo e la principo dil renversebleso (Jacob) 19
Einstein e la teorio dil relativeso (Leau) 122
Exkurso ye sundio matine (Steinert). 130
Facar, agar (de Boer) 139
Financi 24, 48, 56, 92, 138
Historiala developo di nia socio, la (Engels, MacFrane) 102
Homo, la (Spillane) 51
Hundo-kabano, la (Else Jacob) 83
India (MacFrane) 80
Injeniori, la (Jacob) 115
Jurnalraporti ... 17, 39, 63, 91, 114, 136
Konto pri la frequeso dil literi en Ido-texti (Dibelius) 38
Koordino dil esforci (Eriksson, Jacob) 43, 84
Kun fish-osto en la guturo (Thomsen) 66
Libro, la (Gorki) 111
Lingui dil mondo, la (Wells) 42
Londonana diolibro (Henry) 87
Manualo di internacionismo (Dibelius) 77
Matro, la (Maupassant) 57
Me lernas Ido, docoletri 21, 45, 67,
Meillet † .....
Mikra enciklopedio mondolinguala (Cornioley) .. 16, 46, 68, 96, 120,
Moderna kalor-protekto (Horovitz) ..
Mortinta homi naracas (Preston, MacFrane) .....
Nova yaro che ni e la altri (Franck)
Oficala informi .....
Opinioni (Meier-Heucke, Collinson, Peus)
Pasinta yaro, la (Jacob) .....
Pensi (Pesch) 14,
Pri la mondo di la subkoncio (Freud, Csatkai) .....
Programo dil popul-fronto (Spillane)
Quon on devas manjar? (Rylander) .
Radio-staciono ed Ido .....
Raporto pri la XIII. Ido-kongreso (Lafay) .....
Relativeso „restriktita" di Einstein, la (Pesch) .....
Robinson Krusoe (Marx) .....
Satano (Twain) .....
Szombathely, Ido-kongreso (Csatkai) 26, 64, 85,
Tirano, la (Plato) .....
Tra la mondo 47, 71, 96,
Tsing-tien sistemo, la .....
Tu mentias (de Boer) .....
Uneso 97,
Vidata de fuzeo (Sir J. Jeans, Franck)
Vitamini, A, B, C e D (Spillane) ...
Yen ul kongreso, poemo (Richardson)

R. Ottesen & Søns Bogtrykkeri, Fredericia, Danmark.

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

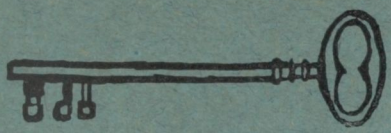

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kurár, manjár,* ye altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, familio.*

la
esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi.*

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o
indikas substantivo en singularo *oranjo, vino*

-i
indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a
indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e
indikas adverbo *el dansas bele, il natas ...abile*

-as
indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is
indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os
indikas verbo en futuro *me vehos, me ...kantos*

-us
indikas la kondicionalo *me vehus se il ...skribus*

-ez
indikas la imperativo e deziro *venez ...adhike, voluntez venar adhike*

-es-
indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	**-ata**
-inta	pasinto	**-ita**
-onta	futuro	**-ota**

me esas manj-anta, il esas laud-ata, amata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar
indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	*me manjas, ni kuras*
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

dekeun	dekedu	duadek	duacent	triamil
11	12	20	200	3000

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni
qui ne kontenas questionala pronomo *(qua, quo, kande, ube? edc.)* komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativo darfas elizionesar.

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront, sekretario dil Akademio (2 Mk. afr.)

de omna Ido-librerio ed Ido-societi. Pri literaturo demandez la katalogo di Ido libri.

Nacionala lexiki di Ido

Ido-English da Dyer, kun defini en Ido sur plu kam 400 pagini e la maxim detaloza expliko dil afixi di Ido — Nova preco 5 SFr.

English-Ido da Dyer, la komplementa verko, kontenanta anke teknikala e fakala radiki. - Nova preco 5 SFr.

Français-Ido da de Beaufront & Couturat. 594 pag. Plu kam 25 mil Franca vorti e galicismi es trad. aden Ido. — SFr. 6.—

Ido-Français da Guignon, kontenas 10.000 Ido-vorti, SFr. 2,50

Deutsch-Ido da Couturat-Feder. Kun 840 pagini ol es la maxim granda Ido-verko existanta. Ultre la valoroza tradukuri ol kontenas ecelanta prefaco da L. Couturat, preco SFr. 8.-

Ido-Deutsch da Feder-Schneeberger, la komplementa verko sur 180 pag. SFr. 4.50

Ido-Svensk da Ahlberg & *Svensk-Ido* da Brismark kune po SFr. 4,50

Ido-Espanol da Escuder e Marcilla, ce. SFr. 3.—

Ido-Italiana & *Italiana-Ido* da Lusana, kun ce. SFr. 2.50

Por la propago

La reformo justigata da L. Coutu Franca ed Ido, SFr. —,90

Taktiko-Manualo por la Idoprop kontenas propagala artikli, cien motivi kontre la lingual formo Esp, Occ, kontre la uzo di Lat e nacionala lingui e citaji da Beaufront, Couturat, Dyer ed al SFr. 2,80

Historio di nia linguo da Jesper en Ido ed Angla, SFr. —.70

Esperanto-Ido lexiko e *lernolibro* *Esperantistoj* da Heinz Jacob, k SFr. 1.50

La Katalogo di Idolibri indikas kam 200 libreti literaturala, do e propagala. Demandez ol.

Omna preci es afrankita.

Ido-centro London (8, King's A Woodford Green, Essex), Be (Soorstr. 75, Berlin-Charlottenb 9), Paris (52, rue Petit, Paris 1 Thaon (Ido-kontoro, Thaon- Vosges), Zürich (R. Stucki, Ob Kirchst. 34, Wallisellen), Luxe burgia (Meier-Heucké, 100 d'Ehlerange, Esch-s-Alzette).

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., *Woodford Green, Essex*
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 13/28, *Wien* V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Par Estrado de Ferro Sorocabana (Estado de Sao Pau
Chekoslovakia	Karel Neumeister, *Praha*-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, *Fredericia.*
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
Germania	Herm. Jacob, Soorstr. 75, *Berlin-Charlottenburg* 9
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2⁰ 4 a, *Barcelon Hostafranchs.*
Hungaria	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, *Szombathely.*
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, *Esch-s-Alze*
Madagaskar	Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antsahabe *Tananar*
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
Polonia	Leonardo Weber, Kopernika 20, *Lwów.*
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, *Hoting.*
Suisia	R. Stucki, *Ido-Kontoro, Obere Kirchstr. 34, Wallisell*
U. S. S. R.	M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev* (Ukraini Mikael Gorin, Postkesto 321, *Moskva.*
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Statio *Austin* (Texas).